

KULTURNÍ MĚSÍČNÍK ČECHŮ A SLOVÁKŮ V RAKOUSKU

KLUB

7-9
červenec – září
2006
26. ročník

- Fotoreportáž: **XIV. VŠESOKOLSKÝ SLET 2006 V PRAZE**
- Fejeton: **Memoriál ztracené minulosti / Jindřich Lion**
- Literární příloha

**30. září 2006 v 10:15 – Odhalení pamětní desky
Karlu Hašlerovi v Mauthausenu**

Pondělní promítání filmů české kinematografie
v kině **Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien**

Informace: *Eva Zemanová – Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku, tel. 0664 514 3329*

09. 10. v 19:30

Rusalka (filmový přepis opery Antonína Dvořáka, ČSR – SRN, 120 min., scénář a režie Petr Weigl)
Podle libreta Jaroslava Kvapila, dirigent Libor Pešek. V hlavních rolích: Magda Vášáryová, zpívá Gabriela Beňačková; Milan Křažko, zpívá Peter Dvorský.

Film je promítán u příležitosti 165. výročí narození Antonína Dvořáka (8. 9. 1841).

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku Vás srdečně zve **v sobotu 30. 9. 2006 v 10:15 na odhalení pamětní desky Karlu Hašlerovi** (* 31. 10. 1879 Praha, † 22. 12. 1941 Mauthausen), herci, písničkáři, skladatel a kabaretiérov, v budově bývalého Krematoria III, KZ-Gedenkstätte Mauthausen. Pietního aktu se zúčastní český a slovenský velvyslanec v Rakousku, zástupci společenských a politických organizací Rakouska a ČR.

Účinkuje **Schrammelquartett Pinkafeld**, umělecký vedoucí **Pavel Šiblo**.

Pro účastníky aktu je zajištěn autobus, který odjíždí v sobotu 30. září v 7:30 od nádraží Westbahnhof. Přihlášky a bližší informace podá Mag. Eva Zemanová, tel.: 0664 514 3329, e-mail: info@kulturklub.at. Program bude upřesněn a zpřístupněn na stránkách Kulturního klubu.

Kulturní klub děkuje všem dárcům, zvláštní poděkování patří představitelům Rakousko-české společnosti, bez jejíž finanční pomoci by se odhalení desky nemohlo realizovat.

Výstavy:

09.-27. 10. **Smysl plné pohovky pro Sigmunda Freuda**

Design centrum ČR a Rakouské kulturní fórum v Praze předložilo jako nesoutěžní projekt ke 150. výročí narození S. Freuda významným českým designérům a rakouským, italským a americkým firmám téma: „Jak by ztvárnili pohovku, na níž by dnes Sigmund Freud zpovídal své pacienty, současní designéři?“ Ve Vídni představí své pohovky čtrnáct autorů: Miroslav Cikán (atelier MCA), Jan Čapek, Jan Čtvrtník (File-studio, Švédsko), Ivana Doubková (Donlič Interier), Jan Fišer, Radek Hegmon (mmcité), David Karásek (mmcité), Milan Knížák, Karel Kobosil, Miroslava Krausová, Irena Mudrová, Ewa Nemoudry (Sirius design), Josef Pittner (Joka), Pavel Šťastný (Plechárna), Bořek Šípek (Arzenál), Jaroslav Šusta (Jaroslav Šusta atelier), Jaroslav Šusta jr., Tomáš Valent (Polytrade CE).

Kurátory výstavy: Lenka Žižková, Design centrum ČR, a Walter Persché, Rakouské kulturní fórum v Praze.

Loos-Haus der Raiffeisenbank, Michaelerplatz, 1010 Wien.

do 29. 10. **Poklady nových** (Kultura a dejiny najmladších členských štátov Európskej únie)

Výstava farebne a živo ilustruje prastarú oblasť kultúry Čiech, Maďarska, Poľska, Slovenska, Slovinska a znázorňuje, ako sa tieto bývalé štáty habsburskej monarchie prezentujú dnes, po 88 rokoch samostatnosti.

Miesto: Schloss Halbturn, ut - ne 10:00-18:00 hod.

do 30. 10. **Ondřej Kohout – „Sportovec také člověk?“**

Věčné téma jeho obrazů je člověk-pivař, ze kterého se v průběhu života stane sportovec. Titul je důležitou součástí jeho obrazu, který doplňuje vážnou situaci na plátně, ta však díky humoru a ironii často není brána vážně. Ondřej Kohout žije od konce roku 1981 ve Vídni, kde působí jako malíř a autor divadelních dekorací. Navrhoval jevištní obrazy pro divadla ve Vídni, Antverpách, Hamburku, Praze a v těchto i mnoha dalších evropských městech vystavoval. K jeho největším úspěchům podle jeho slov patří, že ještě neumřel hlady. Více informací: www.ondrej-kohout.at

České centrum, Herrngasse 17, 1010 Wien; Velvyslanectví ČR ve Vídni, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien.

do 31. 10. **Die Aufführung der Zauberflöte und die Reaktionen des Publikums in Prag** (objekty zapůjčené z Muzea hl. města Prahy)
III. patro, Mozarthaus, 1010 Wien, Domgasse 5.

do 05. 11. **Eine Welt aus Glas: Kunst und Design im Herzen Europas**
Barockschloss Riegersburg – NO

Jednotlivé akce:

17.-22. 09. **Týden zahraničních Čechů v Praze.** Viz str. 78.

18. 09. 19:30 film **Manželské etudy** (2005) – Helena Třeštíková
Promítaný díl věnovaný dvojici Ivana a Václav získal jednu z hlavních cen na 9. ročníku MFDF Jihlava.

Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien.

18. 09. 19:30 opera **Osud / Le Villi** (Leoš Janáček / Giacomo Puccini)
Viedeňská státní opera

19. 09. 19:00 prezentace knihy Ladislava Nykly: **Vztah v centru vývoje osobnosti**

Knihy je věnována mezilidským vztahům, zvláště vztahu matky a dítěte, a obsahuje mnoho záchytných bodů pro vědeckou psychologii.
České centrum, Herrngasse 17, 1010 Wien.

19.-23. 09 20:00 **Tržiště světa v Divadle Brett.** Viz str. 75.

20. 09. 19:00 opera – **Gaetano Donizetti: Roberto Devereux** (s Editou Gruberovou), Viedeňská státní opera.

21. 09. 19:00 koncert: **Jan Novotný – klavír**

Jan Novotný je absolventem Pražské konzervatoře a AMU ve třídě prof. Františka Raucha. Prezentuje široký repertoár od baroka až po 20. století. Velké úsilí věnoval propagaci české klavírní tvorby, především díla B. Smetany, jehož kompletní klavírní dílo nastudoval a nahrál pro Supraphon a Nippon Columbia. Zazní i skladby Jaroslava Ježka, jehož letošní 100. výročí narození bylo zařazeno mezi světová kulturní výročí UNESCO.

Velvyslanectví ČR ve Vídni, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien.
Vstup volný, omezený počet míst, rezervace míst na tel. 01/53 52 360, nebo e-mailu ccwien@czech.cz.

24. 09. 7:00 **pout' do Marianky**

Odjezd poutníků v 7:00 od kostele na Rennwegu 63.
Přihlášky do 15. 9., tel. 7997370 – Magda Uhrová (po – pá 11:00-12:00 hod.).

25. 09. 19:30 **filmy Pavla Kouteckého**, českého filmového dokumentaristy a scenáristy, jenž experimentoval i s animovaným filmem a podílel se na několika multimediálních projektech.

„Pojď bliž, cukrátko“ – dokument o unikátním divadelním projektu pražského divadla Archa a jihoafrických umělců.

Velvyslanectví ČR ve Vídni, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien.

26. 09. 19:30 **Literární čtení u příležitosti Evropského dne jazyků: Humor v české a slovenské literatuře v průběhu století**

Pořádá Kulturní klub. Restaurace Böhmerwald (rodina Stuchlíkova), 1040 Wien, Argentinierstr. 55 / Wiedner Gürtel 20.

26. 09. 19:00 **Beppo Beyerl: Hüben und Drüben / Tady i onde**

V této knize, sérii vyprávění (nakladatelství Sonderzahl), je představeno 11 částečně fiktivních a částečně známých lidí. Jedno mají společné: překračují meze. Ze zahraničí do vnitrozemí. Tady i onde. Z východu na západ. Přičemž musí konstatovat, že Vídeň leží východněji než např. Praha nebo Piran. Autor se přitom snaží nenahlížet na věc z pohledu celníků nebo statistiků, nýbrž z pohledu příslušných „putujících“.

Beppo Beyerl (* 16. 11. 1955 Wien) žije ve Vídni a ve Vitisu, píše knihy pro děti i dospělé a zahraniční reportáže pro některé z vídeňských deníků.

České centrum, Herrng. 17, 1010 Wien. Vstup volný, omezený počet míst.

28. 09. 9:30 **Stretnutie mamičiek** a malých drobcov v dobrej nálađe opäť vo štvrtok doobeda o 9:30 hod. v priestoroch spolku SOVA-RSKS aj s našimi ratolesťami. Kontakt: elena.beda@irija.com, 0699 /81 60 39 78. SOVA, Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien.

28. 09. Lubomír Feldek: Smrt' v ružovom / Rosa tot
Divadlo Jozefa Gregora Tajovského zo Zvolena sa predstaví hudobným programom o životných úspechoch i úskaliach francúzskej šansonierky Edith Piaf.

Rakúsko-slovenský kultúrny spolok, Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien.

30. 09. 10:15 **Slavnostní odhalení pamětní desky Karlu Hašlerovi** v KZ-Gedenkstätte Mauthausen, bývalé Krematorium III. Pro účastníky aktu je zajištěn autobus: odjezd od nádraží Westbahnhof v 07:30.

Přihlášky a bližší informace podá Mag. Eva Zemanová, tel. 0664 514 3329, e-mail: info@kulturklub.at.

05. 10. 19:00 **film Příběhy obyčejného šílenství** (2005, režie Petr Zelenka)
Na základě vlastní úspěšné hry natočil Petr Zelenka komediální love story o různých podobách lásky. Premiéra 5. 10. za přítomnosti režiséra filmu. Topkino, Rahlgasse 1, 1060 Wien (rezervace lístků na tel.: 585 58 88). Promítá se do 25. 10.

05. 10. 19:30 **koncert Jaromíra Nohavici.** Viz str. 81.
Haus der Begegnung Mariahilf, Königseggasse 10, 1060 Wien.
Objednávky: tel. 069919240063, nebo mirka.snasel@chello.at.

07. 10. 16:00 **Valná hromada Sokolské župy rakouské**
Slovanská beseda, 1010 Wien, Drachengasse 3.

08. 10. 16:00 **Čaj o páté**
Velká klubovna České školy, 1030 Wien, Sebastianplatz 3.

09. 10. 19:30 **film Rusalka.** Viz informace na předcházející str.

10. 10. 19:00 **přednáška – Zdeněk Mahler: Dvořák ve Vídni**
Viedeň pro A. Dvořáka znamenala nejen vrcholnou hudební inspiraci (jeho „učiteli“ byli Haydn, Mozart, Beethoven a Schubert), ale později i existenční zajištění (dvorní komise vedená Brahmsm, Hanslickem a Herbecem pětkrát přikla Dvořákovi tvůrčí stipendium) – mezi Brahmsm a Dvořákem se vyvinulo vzácné přátelství (doložené návštěvami, četnou spoluprací a dedikacemi děl) – jako „hudebníka z Boží milosti“ nazýval Dvořáka dirigent Vídeňských filharmoniků Hans Richter (řídil premiéru mnohých jeho opusů, Dvořák mu z vděčnosti věnoval Symfonii D dur) – vzájemný obdiv vznikl mezi Dvořákem a šéfem Vídeňské opery Gustavem Mahlerem (připomeňme aspoň korespondenci, schůzky i zkoušky týkající se opery *Rusalka*) – císař ocenil českého génia Řádem železné koruny a jmenováním za člena Panské sněmovny (děkované audience i přijetí mezi urozenou elitu svérázně vypovídají o Dvořákově osobnosti a jeho mravních a intelektuálních kvalitách) – souznění duchů, kteří reprezentovali to nejlepší ve Vídni a Praze, vytvořilo jedinečný inspirativní příklad.

Zdeněk Mahler, vzdálený příbuzný skladatele Gustava Mahlera, historik a spisovatel, autor mnoha scénářů a dokumentárních filmů, se jakožto renomovaný hudební publicista podílel také Formanově filmu *Amadeus*. Je autorem knížek o Mozartovi, Dvořákovi či Smetanovi.

České centrum, Herreng. 17, 1010 Wien. Vstup volný, omezený počet míst.

10.-21. 10. Středoevropský divadelní karusel: Slovensko v Divadle Brett. Viz str. 75-77.

11. 10. 18:30 **konference „30 Jahre Volksgruppenengesetz“.** Viz str. 80.

11. 10. 20:00 **koncert Slet bubeníků – festival rytmů**
Na Sletu bubeníků se scházejí jak renomovaní zahraniční bubeníci z různých hudebních žánrů, tak přední čeští invenční bubeníci. Hudebníci vycházejí z různých etnických kořenů a různého vnímání a tvoří unikátní a specifické umělecké dílo – společnou kompozici, jejímž výsledkem je koncert (melodických) rytmických nástrojů.
Porgy & Bess, Riemergasse 11, 1010 Wien, vstupenky na tel. 01/512 88 11.

12. 10. 19:00 **rozhlásová hra – Večer Václava Havla**
Setkání k 70. narozeninám českého dramatika a bývalého prezidenta ČR. Součástí večera bude přednáška o Václavu Havlovi (Hans Haider) a poslech rozhlásově hry *Anděl strážný* (*Der Schutzengel*), kterou Václav Havel napsal pro rozhlas. Hru natočilo Radio Praha s rakouskými herci Arminem Baumgartnerem a Philippem Prammerem, režie Jan Fuchs. Po posle-

chu proběhne beseda s tvůrci. Hans Haider je rakouským kulturním publicistou a také odborníkem na V. Havla. Ve spolupráci s Radiem Praha. České centrum, Herreng. 17, 1010 Wien. Vstup volný, omezený počet míst.

13. 10. 19:00 **film Upír Nosferatu + koncert DG 307**
Kapela DG 307 doprovodí živým vystoupením nazvaným *Symfonie hrůzy* klasický němý film Fridricha W. Murnaua z roku 1921 *Upír Nosferatu*. Skupina vznikla v roce 1973 spojením dvou významných postav české undergroundové kultury – zakladatel skupiny The Plastic People of the Universe Mejla Hlavsa a básník Pavel Zajíček vytvořili zvláštní hudební těleso, pracující s hudební koláží a doprovázející Zajíčkovy texty.
Wiener Urania, Uraniastr. 1, 1010 Wien. Vstupné: 12,- €. Rezervace: 01/712 61 91/ 25 a 26.

14. 10. Moravské hody (Sokol XII/XV)
ve farním sále Viedeň 12, Gaterhölzl, Hohenbergstr. 42/Schwenkg. 22.

16. 10. Radošinské naivné divadlo: Desatoro
Desat' javiskových povídek s pesničkami z pera Stanislava Štepku. *Desatoro* nie je filozofickou úvahou na tému morálky, ani mravoučným katechizmom – ide skôr o milo vypointované anekdoty o našich slabostiach... Theater: Freie Bühne, Wiedner Hauptstr. 60/B, 1040 Wien.

16. 10. 19:30 **film Černý Petr** (1964, režie: Miloš Forman)
Generační studie skládá mozaiku drobných, zdánlivě bezvýznamných událostí v životě šestnáctiletého učně s komediálním nadhledem a porozuměním pro svět otců i synů té doby. Film, který autenticky zobrazuje hledání mladých lidí i generační odcizení, v podtextu odhaluje pokleslost poměrů poznačených provinčností a frázovitostí.
Velvyslanectví ČR ve Vídni, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien.

17. 10. 19:00 **literatura – Arnošt Lustig a Markéta Mališová**
Večer o Franzi Kafkovi a Maxu Brodovi: „Začalo to Kafkou, skončilo to kontrarevolucí,“ řekl bývalý československý komunistický prezident Gustav Husák. V první části programu pohovoří Markéta Mališová, ředitelka Centra Franze Kafky, o přijímání Kafkova díla v Čechách do roku 1990 a s tím souvisejícím vznikem Společnosti Franze Kafky a jejím poslání. Ve druhé části programu promluví Arnošt Lustig, čestný prezident Společnosti Franze Kafky, o své návštěvě u Maxe Broda v Tel Avivu v roce 1963 v souvislosti s kafkovskou konferencí v Liblicích, o které se zmíní i Markéta Mališová. Arnošt Lustig se svěří se vzpomínkami na Brodovu osobnost a prozradí, zda Max Brod znal i důvěrnější informace ze života svého přítele Franze Kafky. Lustig zhodnotí i Kafkův vliv na českou literaturu se zvláštním zřetelem na šedesátá léta. S následnou diskusí.
České centrum, Herreng. 17, 1010 Viedeň. Vstup volný, omezený počet míst.

18. 10. 19:00 **symposium Česká národnostní skupina 1945-2000**
Pořádá Kulturní Klub ve spolupráci se zastupitelským úřadem ČR a Diplomatickou akademií. Program bude upřesněn. Kleiner Festsaal, Diplomatiska Akademie Wien, Favoritenstrasse 15a, 1040 Wien.

21. 10. 19:00 **koncert: Mátlův Akademický sbor – Brno**
Lubomír Mátl, sbormistr Pražského filharmonického sboru. Program a místo konání budou upřesněny.

Vídeňské české a slovenské programy v rádiu

Na středních vlnách 1476 české a slovenské pořady denně 19:05-19:30.
České vysílání: stanice Dráták v pondělí, opakování ve středu, v pátek
Zvídavý mikrofon v jazycích českém i německém.
Slovenské vysílání: střídavě vždy ve čtvrtek vysílání stanic Špongia nebo Dia:Tón, opakování každé úterý.
Všechny texty si můžete přečíst a zároveň i poslechnout na internetové stránce: <http://volksgruppen.orf.at/austria/de/program/program.htm>.

Program Austro-Bohemia klubu – viz Kulturní klub 4/2006, str. 66.

DIVADLO BRETT

út – so, 20:00, Münzwardeingasse 2, 1060 Wien, tel.: 587 06 63, fax: 586 91 55, theaterbrett@eunet.at, www.theaterbrett.at

Redakce upozorňuje, že neodpovídá za změny termínů pořadů jiných organizací a institucí, ani za neúplnost kalendária.

**Tschechische
Gemeinde in der
Erzdiözese Wien**

**Česká
duchovní služba
oblast Vídeň**

Poštovní adresa: 1030 Wien, Hagenmüllergasse 31
Tel.: +43 (0664) 406 55 41 Fax: +43 (01) 711 84 112
www.sweb.cz/farnost.viden www.rozhledy.at

POŘAD PRAVIDELNÝCH BOHOSLUŽEB:

- CHRÁM Panny Marie na Nábřeží, Salvatorgasse 12, Wien 1:**
mše svatá každou neděli a svátek v **08:30** hodin.
- KOSTEL Nejsvětějšího Vykupitele, Rennweg 63, Wien 3:**
mše svatá každou neděli a svátek v **10:00** hodin.
- KOSTEL Don Bosco, Hagenmüllergasse 31, Wien 3, SALESIANUM:**
mládežnická mše svatá druhou neděli v měsíci v **11:00** hodin.
- KAPLE Panny Marie Pomocnice, St.-Veit-Gasse 25, Wien 13:**
mše svatá třetí sobotu v měsíci v **18:00** hodin.
- KAPLE sv. Stanislava, Kurentgasse 2, Wien 1:**
mše svatá každý první pátek v měsíci v **18:00** hodin.

KALENDÁŘ AKCÍ

- So 16. 09.** *DON BOSCO-HAUS: mládežnická mše svatá v 18:00 v kapli Panny Marie Pomocnice, St. Veit-Gasse 25, Wien 13. – Zasedání České církevní rady.*
- Ne 24. 09.** *Mše národů v 10:15 ve vídeňské katedrále sv. Štěpána, Wien 1. Hlavním celebrantem je vídeňský arcibiskup kardinál Christoph Schönborn. Koncelebrují duchovní správci cizojazyčných farností ve Vídni. Následuje občerstvení na prostranství arcibiskupského paláce a vystoupení skupiny naší mládeže.*
- So 30. 09.** *DON BOSCO-HAUS: mládežnická mše svatá v 18:00 v kapli Panny Marie Pomocnice, St. Veit-Gasse 25, Wien 13. – Rodinná oslava.*
- Ne 08. 10.** *Dětská mše svatá v kapli SALESIANUM v 11:00, Hagenmüllergasse 31, Wien 3.*
- So 14. 10.** *LINZ: mše svatá pro rodiče s dětmi.*
- So 21. 10.** *DON BOSCO-HAUS: mládežnická mše svatá v 18:00 v kapli Panny Marie Pomocnice, St. Veit-Gasse 25, Wien 13. – Video a fotografie z letních akcí.*
- Ne 29. 10.** *Svátek blahoslavené Restituty Karkové: mše svatá v 16:30 v kostele na Zentralfriedhof, Wien 11. Hlavním celebrantem je vídeňský světící biskup Dr. Franz Scharl.*
- Ne 05. 11.** *WIEN 5 – ST. FLORIAN: děkonná mše „60 let Katolické mládeže“ v 19:00.*
- Ne 12. 11.** *Svátek sv. Anežky České: dětská mše svatá v kapli SALESIANUM v 11:00, Hagenmüllergasse 31, Wien 3.*
- So 18. 11.** *DON BOSCO-HAUS: mládežnická mše svatá v 18:00 v kapli Panny Marie Pomocnice, St. Veit-Gasse 25, Wien 13. – Vyrábíme adventní věnce.*
- Ne 26. 11.** *ST. PÖLTEN: mše svatá pro rodiče s dětmi.*

Vorschau:

Sa 02. 12.	Familientreff		Linz
So 10. 12.	2. Adventsontag – Hl. Nikolausfest	11:00	Salesianum
Sa 16. 12.	Vorabendmesse – Hirtenliederprobe	18:00	Don Bosco Haus
So 24. 12.	Christmette für Kinder und Familien	16:00	Salesianum
So 24. 12.	Christmette	22:00	ErlöserKirche
Mo 25. 12.	Geburt Christi	10:00	ErlöserKirche
Di 26. 12.	Familientreff		St. Pölten

Veranstaltungen 2007:

So 14. 01.	Jugendmesse	11:00	Salesianum
Sa 20. 01.	Vorabendmesse	18:00	Don Bosco Haus
So 28. 01.	Don Bosco-Fest (30. Priesterjubiläum)	11:00	Salesianum
So 04. 02.	Jugendmesse		Fulpmes
So 11. 02.	Jugendmesse	11:00	Salesianum
Sa 17. 02.	Vorabendmesse	18:00	Don Bosco Haus

Na přední straně obálky: **Karel Teige, Pozdrav z cesty, 1923, koláž, papír, 32,5 × 24,5 cm, Galerie hl. města Prahy**

Karel Teige (13. 12. 1900 Praha – 1. 10. 1951 Praha) byl vůdčí osobností české avantgardy dvacátých a třicátých let, působil především jako teoretik umění. Z jeho iniciativy vznikl Devětsil, v roce 1934 stal se členem Skupiny surrealistů v ČSR, posléze spolu s básníkem V. Nezvalem i mluvčím této skupiny. Díky jeho aktivitám navázala avantgarda přímé kontakty se zahraničím. Nikdy nepřestal vystupovat jako obhájce moderního umění, měl významný podíl na vzniku české lyrické varianty sovětského konstruktivismu, která radikálně změnila dosavadní design knih, plakátů, reklamy apod. a uplatnila se v architektuře a scénografii.

Na zadní straně obálky: **Antonín Hudeček, Večerní ticho, 1901, olej, plátno, 82 × 97 cm, Moravská galerie v Brně**

Antonín Hudeček (14. 1. 1872 Loucká u Ředhoště – 11. 8. 1941 Častolovice) své studium na pražské Akademii výtvarných umění (figurální malbu studoval u Václava Brožíka) po čtyřech letech v roce 1891 přerušil a odjel do Mnichova na zdejší Akademii. Francouzskou zkušenost mu po návratu do Prahy v roce 1893 zprostředkovala česká umělecká scéna, zejména krajinomalba Antonína Chittussiho. Hudeček miloval přírodu a ve svých malířských úvahách o jejím vztahu k člověku se nechal inspirovat nejen výtvarným uměním, ale i hudbou, poezií a filozofií. Byl jedním ze zakládajících členů SVU Mánes, uměleckého sdružení, které jako první otevřelo v Čechách prostor pro moderní umění navázáním styků s jeho pařížským centrem. To Hudečkovi ale nebránilo ke vstupu do vídeňského spolku Hagendbund orientovaného na zcela odlišné moderní umění, rakouskou secesi. Hudeček dokázal ve svých obrazech invenčním způsobem skloubit tradici středoevropské malby, v níž historicky důležitou úlohu sehrálo německé umění, s modernistickou orientací na francouzskou kulturu.

Vážení čtenáři,

dovolte nám, abychom Vám všem, kteří jste odepsali na naši anketu, a nebylo Vás málo (obdrželi jsme na 352 kladných odpovědí), srdečně poděkovali!!! Nestihli jsme ještě Vaše odpovědi podrobně zpracovat, ale jedno je jisté, nepřišel ani jediný lístek s negativním názorem, naopak jste nám napsali mnoho povzbuzujících slov, pochval a vyjádřili přání dalšího pokračování. Nezáleží ovšem na nás, zda budeme moci Vaše přání vyplnit. Poznatky z ankety přineseme v říjnovém čísle *Klubu*.

Co nás opravdu mrzí, je naše občasně pozdní vydání časopisu. Nechceme se vymlouvat, ale i tato skutečnost je opravdu zaviněna finančním nedostatkem. Nedostáváme žádné honoráře, a tudíž si nejdříve musíme vydělat na náš chléb vezdejší a pak se pustit do neplacené, ale zato nám milé a zajímavé práce pro časopis, kterou děláme rádi. I když jsem šéfredaktorkou, nemám možnost někomu pohrozit nějakou sankcí, když včas neodevzdá svůj příspěvek, naopak musím být ráda, že ji vůbec odevzdá. Také já „nestíhám“ vytčené termíny, mnohdy jsem zaneprázdněna nejen osobními povinnostmi nebo nemocí, ale i povinnostmi předsedkyně Klubu a těch není málo. Proto hledáme někoho, kdo by nás v redakci posílil. Náš „homepage-specialista“ František Pisařík by také potřeboval někoho k ruce, abychom mohli na naší Klubové stránce uskutečnit vše to, co máme v plánu. Občas se někdo ozve, hledá práci, ale jakmile se dozví, že je to zadarmo, že pro něj nemáme žádnou kancelář, telefon, počítač, hned se, což chápu, rozloučí. Ale i přesto doufám, že se snad nějaký nadšenec s počítačem a faxem najde, který bude pracovat doma a může si „hobby“ *Kulturní klub* dovolit.

6. srpna t. r. zemřela paní Anička Kofroňová, která byla i naší revizorkou. Takový člověk jako ona, přímočarý, obětavý, bez jakýchkoliv předsudků, praktický a usměvavý, nestěžující si, organizační talent – takových lidí je na světě málo. O to horší, že se tak obětavá a i přes svůj vysoký věk aktivní žena stala obětí přepadení, po kterém následovaly různé zdravotní komplikace, kterým podlehla. Nemám k tomu slov. Na poslední cestě ji za Klub a za sebe doprovodili Ludmila Líbalová a Richard a Helena Baslerovi.

Ještě si Vás dovolím upozornit na pestrý program, který *Kulturní klub* na příští měsíci připravil a který najdete na str. 2-3 našeho časopisu.

V příštím čísle časopisu *Klub* otiskneme kompletní přehled dárců na zřízení pamětní desky Karlu Hašlerovi v koncentračním táboře Mauthausen.

A teď Vám již přeji hezké chvíle nad stránkami *Klubu*.

ing. Helena Baslerová

Obsah

<i>Klub připravuje</i>	2
<i>Kalendář: září – říjen 2006</i>	2
<i>Církevní kalendář: září – listopad 2006</i>	4
<i>Editorial, obsah</i>	5
<i>Vzpomínka</i>	6
<i>Kultura</i>	7
<i>Události</i>	18
<i>Zajímavosti</i>	21
<i>Fejeton</i>	29
<i>Ekonomika</i>	30
<i>Historická kuchyně</i>	35
<i>Správy zo Slovenska</i>	36
<i>Sokol & sport</i>	41
<i>Humor</i>	54
<i>Úvahy & dopisy</i>	55
<i>Z české a slovenské Vídně a okolí</i>	61
<i>Oznámení</i>	75
<i>Informace & inzerce</i>	83
<i>Impressum</i>	88
<i>Literární příloha</i>	I-XII

Upozornění:

Články podepsané autory nebo opatřené značkou nemusí být vždy shodné s názorem redakce. Redakce neodpovídá za obsah čtenářských dopisů. Nevyžádané rukopisy a fotografie se nevracejí. Redakce si vyhrazuje právo krátit a upravovat zaslané články po stránce gramatické i stylistické.

Brankář československého národního mužstva
Boža Modrý v akci

Vzpomínka na Božu Modrého očima dcery

Letos 24. září by bylo legendárnímu brankáři československého národního mužstva v ledním hokeji, ing. Bohumilu (známému pod jménem Boža) Modrému, 90 let. Jeho jméno mělo v ledním hokeji stejný zvuk jako jméno Františka Pláničky v kopané. Oba to byli vynikající sportovci, vzorní otcové rodin, dobří a spolehliví kamarádi se zlatým srdcem. Boža Modrý byl jednou z mnoha nevinných obětí strašného režimu. K jeho nedožitému devadesátinám napsala jeho dcera Blanka, která je herečkou ve vídeňském Burgtheatru, pro náš časopis několik vzpomínkových slov.

nice a kontakt s občany západních zemí. Maminka byla ze Švýcarska – to už bylo špatné, tatínek byl, jako tehdy nejlepší brankář, zván častěji na švédské, švýcarské a kanadské vyslanectví – to už bylo podezřelé, byl přítel s americkým občanem a jeho ženou – to už byla skoro velezrada. Že se tatínek vždy ze Západu vrátil domů, že byl s celým hokejovým mužstvem, které bylo také pozavíráno, dvojnásobným mistrem světa a nositelem stříbrné olympijské medaile, to nikoho nezajímalo. O rozsudku bylo rozhodnuto někde jinde než u soudu, na vyšších místech, soud byl bez svědků a jakéhokoli práva obžalovaných na obhajobu. Snad jim bylo vyčítáno, že byli tehdy daleko lepší hokejisté než Sověti, kteří se vlastně od Čechů učili hrát správně hokej. Po mistrech světa jako by se propadla zem. Pro výstrahu.

Tatínek dostal trest odnětí svobody na 15 let. Bylo to hrozné. Dlouhých pět let jsme ho viděly v různých vězeních, pohublého, bledého, ale vzpřímeného a s tím krásným vlídným úsměvem, z kterého vyzářovalo tolik síly a lásky k nám. Někdy jsme ho viděly za skleněnou stěnou, jindy za plechovou s dírkami, abychom mohly slyšet alespoň jeho hlas, někdy jsme mu směly sedět dokonce na klíně. Byl klidný, hrdý, věděl, že má čisté ruce a svědomí, že nic neprovedl, za co by se měl stydět. Byl statečný, ale pět let vězení a práce v uranových dolech v Jáchymově mu podlomily zdraví.

Během tatínkova pobytu ve vězení ubíhala i pro nás doma strastiplná léta. Lidé se báli s námi stýkat, byli na nás nasazení informanti, nesměly jsme se sestrou – z rodiny kriminálníka – s druhými dětmi na dětský letní tábor a ještě ani po amnestii, která správně ruší všechny trestné činy, jsem nebyla – jako dvanáctiletá – pro otcův „zločin“ přijata na jedenáctiletku. Maminka se dřela, aby nás uživila, a večer nám zpívala krásné písničky.

Poznaly jsme tolik bolesti a zároveň tolik lásky, od maminky i od tatínka. Nejhorší byla ta nejistota: vrátí se až za 15 let? Vrátil se vůbec? Přežije to?

Vrátil se za 5 let, ale s podlomeným zdravím. Vrátil se po amnestii v roce 1955. Zdálo se, že budeme moci všechna ta ztracená léta dohonit a naše štěstí, že jsme zase pohromadě, bylo nekonečné. Ale choroba způsobená roky věznění a prací v uranových dolech se brzy ohlásila. Tatínkovi se začaly ztrácet svaly v těle, pomalu a zákeřně se tato neznámá choroba rozšiřovala a nechala ho před našimi očima umírat. Ale i v této těžké době nám dával sílu, lásku, moudrost. Sám dávno věděl, že zemře, ale ten jeho krásný, pro mne nekonečně drahý úsměv, nezmizel ani těsně před jeho smrtí. Jeho tělo už byly jen kosti potažené kůží, když jednoho rána v necelých 46 letech umřel. Několik dní před smrtí mi řekl: „Mám ti toho ještě tolik co říci...“

1. července 1963 dostala maminka z nemocnice telegram: „Váš manžel zemřel...“

Uvědomila jsem si, že nám nikdy nevyprávěl o útrapách a ponižování, které ve vězení zažil. Nechtěl nás tím asi zatěžovat a dělat ze sebe chudáka. Jen jednou, když jsme se sestrou ohrnovaly nos nad nějakým jídlem, nám řekl: „Děvčata, jezte, my jsme někdy ve vězení sbírali hlady drobčky z podlahy...“ Často myslím na to, co asi všechno musel prožít za těch 5 let vězení. Ten hlad byl asi ještě to nejmenší. O tom, že tam byly celé, ve kterých se dalo jen na podlaze sedět nebo klečít, jsem se dozvěděla až dlouho po tatínkově smrti.

Neuplyne den, kdy bych na něho nemyslela, na toho krásného, čestného, ušlechtilého člověka, jehož dcerou jsem směla být. Jsou vzpomínky, které nikdy nechceme na nemůžeme zapomenout, neboť jsou často to nejcennější, co máme...

Blanka Modrá

Jak začít o osudu rodiny, která, jako mnoho jiných, byla tragicky poznamenána komunistickým režimem padesátých let, dobou vykonstruovaných a lživých procesů? Jsou situace, které jednou provždy zakotví v paměti člověka. Vzpomínky, které nemůžeme anebo nechceme zapomenout, jsou to nejcennější, co nám patří. I když často otřesou celým životem.

V březnu 1950 – byly mi čtyři roky a sestře necelých sedm – zazvonil někdo u dveří našeho bytu v Klimentské ulici. Šla jsem otevřít, protože jsem myslela, že je to tatínek, který byl dole na dvoře u garáže. Předě mnou stáli dva muži v dlouhých kabátech a ptali se, jestli je tatínek doma. Maminka jim rozčileně vysvětlovala, že manžel je na dvoře, klepe koberce – uklízíme, budou brzy Velikonoce a chceme mít hezký a čistý byt. Ale to už oba příslušníci StB odcházeli po schodech směrem na dvůr. Když se po několika minutách vrátili, stál tatínek uprostřed mezi nimi. Radili mu, aby si vzal s sebou klíče od auta, kdyby se chtěl rychleji vrátit. Maminka, které bylo tehdy 30 let a tatínkovi 34, se ptala, kdy se vrátí. Vzpřímený, hrdý a s tím překrásným klidným úsměvem smutně zažertoval: „Buď večer, nebo za 20 let.“

Uplynul skoro rok a půl, než jsme ho se sestrou směly zas vidět – ve věznici na Borech. Byl odsouzen na 15 let za něco, co neudělal a ani udělat nemínil. Vymysleli si spoustu důvodů: nepřítel socialistického zřízení, velezrada, špionáž, úmysl odejít za hra-

Ing. Bohumil Modrý (Boža) s rodinou po příjezdu z mistrovství světa ve Stockholmu 1949. Ten kominík jim příliš štěstí nepřinesl...

Československá tělovýchova v soukolí totalitních systémů

Čs. tělesná výchova a sport se vyvíjely až do únorových událostí v roce 1948 jako v kapitalistických státech. Vedení sportu bylo v rukou různých příživníků a čachrářů, kteří po západním vzoru dělali si ze sportu byznys. Korupčnictví, lanaření a podvody všeho druhu tvořily prostředí, v němž měl vzkvétat čs. sport. [...] Vypuzení čachrářů nechali po sobě neblahé dědictví. Hlavně v kopané, tenisu a ledním hokeji zůstala celá řada jejich odchovanců, pokládajících sport za prostředek k bezpracnému získávání peněz. Vinou nedůslednosti a nedostatečné bdělosti vedoucích reprezentovaly tyto sportovní primadony dokonce ČSR na mezinárodním fóru. Že reprezentace vlastního státu a láska k vlasti a národu stála až na druhém místě za touhou po zisku, prokázali svým jednáním zcela jasně „sportovci“ Drobný, Černík, Vrzáňová a další, kteří hanebně zradili svou vlast a za peníze prodali svou čest i státní i národní příslušnost. K této kategorii sportovců, která ve skutečnosti nemá se sportem nic společného, patří i žalovaná skupina hokejových reprezentantů.

Hnací silou jejich sportovních výkonů stal se zisk. Získavše slávu, dostali se do kruhů bývalých „horních deseti tisíc“ a pohybovali se výlučně v této pochybné reakční společnosti. Rozmařilost, hazardní hry a pitky staly se náplní jejich života. Svůj poměr ke sportu prokázali tím, že na svých zájezdech do ciziny zabývali se černým obchodem a pašováním. Nesledovali vývoj politických a hospodářských poměrů v ČSR. Nezapojili se do budovatelského úsilí našeho pracujícího lidu. Pod vlivem svých bývalých vedoucích a reakční společnosti odcizili se vlastnímu národu a dali se do služeb nepřátel našeho státu. Uprchlým zrádcům zprostředkovali styk s domácí reakcí přenášením vzkazů, dopisů a různých předmětů.

Došlo to dokonce tak daleko, že zahájili se zrádnými emigranty a s reprezentanty cizích, našemu státnímu zřízení nepřátelských států jednání v tom směru, že po některém zájezdu zůstanou v cizině a tam budou sloužit emigrantské propagandě. [...] Všechny je třeba považovati jako nenapravitelné nepřátele našeho lid. dem. zřízení a čs. republiky jenom proto, že byli velmi dobře finančně honorováni.

(Z obžaloby v procesu s protistátní skupinou „ing. Modrý a spol.“, citováno z knihy J. Macků, *Utajené stránky hokejové historie I*, Praha 2004)

Sochař Jan Koblasy v Jihlavě

Velkou retrospektivní výstavu předního současného českého sochaře Jana Koblasy, na kterou dal mistr přivést i svá díla z Hamburku, uspořádala jihlavská Oblastní galerie Vysočiny. Výstava nazvaná *Dialog s hmotou...* byla zahájena v Jihlavě v srpnu 2006 a potrvá do listopadu letošního roku.

Umělecký osud Jana Koblasy (nar. 1932) zrcadlí naši nepokojnou dobu, minulou a v mnohém i tu dnešní. V roce 1968 jej zastihl vpád „spřátelených vojsk“ v Itálii, odkud se už do vlasti nevrátil a stal se emigrantem. Přesídlil jen do Kielu, kde na vysoké škole založil ateliér a v něm vychovával několik generací sochařů. Pracoval a vystavoval snad po celém světě, jeho díla jsou zastoupena v mnoha významných světových galeriích, nyní žije v Hamburku.

Po sametové revoluci měl tehdy v Čechách svou první, celkem příznivě přijatou výstavu v Litoměřicích, ale už další výstavu v pražském Belvederu, vyžádanou samotným prezidentem V. Havlem, doprovázelo mnoho nedorozumění, a jak J. Koblasa sám přiznává, i mnoho hořkosti. Je až příliš známou skutečností, že česká společnost se nechovala k emigrantům zvláště vstřícně.

Až během devadesátých let se mnohé přece jen napravilo, takže J. Koblasa nyní vede ateliér pražské AVU, střídavě se zdržuje v Čechách, cestuje po Evropě a dál pokračuje ve své tvorbě.

Naposledy dělal ve Venezuele v kampusu andské univerzity v Méridě řadu soch, pracoval na křížové cestě pod Kuksem a dokončil velkého orla pro biblickou zahradu ve Schleswigu. V současnosti pracuje na pomníku hudebního skladatele Gustava Mahlera pro město Jihlavu, která tímto chce uctít svého nejslavnějšího občana. (Mahler žil od svých 5 měsíců do svých 15 let v Jihlavě, dál do ní zajišťoval za rodiče a ještě v roce 1908 – tři léta před svou smrtí –, má v ní domovské právo a je zapsán v knize příslušníků obce i se svou ženou Almou a dcerou Annou Justinou.)

Dílo J. Koblasy patřilo již v šedesátých letech k vrcholům českého umění, dnes patří mezi evropské vrcholy sochařství druhé poloviny 20. století. Jeho soubor *Lament* provedený v bronzu patří bezesporu mezi hvězdná díla a nové výboje a zvládnutí hmoty ukazují díla jako *Sleep my Prince (Homage to Muzika)* v dřevu a kovu. Jihlavská výstava, mimořádná svým rozsahem a významem, o tom všem každého návštěvníka přesvědčí.

(Ludmila Klukanová)

V Karlových Varech začal studentský festival Fresh Film Fest

Prvními projekcemi začal v Karlových Varech mezinárodní festival studentských filmů Fresh Film Fest. Třetí ročník by měl představit téměř 60 filmů ve třech soutěžních sekcích a nabídnout řadu doprovodných odborných akcí i hudebních vystoupení. Letos se v každé ze tří soutěžních kategorií utkají zhruba dvě desítky snímků. Budou soutěžit o hlavní cenu v soutěži hraných a dokumentárních filmů, o cenu za nejlepší film v sekci Theatre Optique zaměřené na animované filmy a nové formy a o cenu Magnesia pro nejlepší film ze zemí Visegrádu. Cenu udělí i diváci. Kromě promítání filmů festival přinese i řadu dílen, seminářů a diskusí. Letos se například na festivalu představí v pořadu *Lekce Jan Němec*. Jedna z projekcí letošního festivalu se odehraje v netradičním prostředí bazénu. Diváci si před projekcí budou moci zakoupit nafukovací matraci, která bude zároveň vstupenkou do bazénu hotelu Thermal.

Premiéra hry anglického autora českého původu Toma Stopparda

Václav Havel, Mick Jagger, bývalý generální tajemník NATO George Robertson, Ivan M. Jirous z Plastic People of the Universe a smetánka londýnského divadelního života se v Royal Court Theatre sešli na premiéře hry anglického autora českého původu Toma Stopparda. Hra, která začíná v Cambridge těsně po vpádu sovětských vojsk do Československa v roce 1968 a končí koncertem Rolling

Stones na pražském Strahově 19. srpna 1990, měla zde oficiální světovou premiéru.

Na večírku českého velvyslanectví po premiéře se herec Rufus Sewell, představující hlavní postavu Stoppardovy hry, Jana, holedbal svou angličtinou s perfektním českým přízvukem: „Pochytil jsem to v českých barech. Jednak jsem tam pracoval a jednak posledních pět filmů jsem natáčel v Praze, takže Praha je moje šťastné město,“ řekl.

Kanadský překladatel Hrabalových, Škvoreckého, Klímových a Havlových děl a bývalý člen Plastic People Paul Wilson řekl, že je hrou unesen, protože mu vrátila silné emoce doby a vzpomínky na ideje, které ji určovaly.

Havel řekl, že je pro Čechy samozřejmě určitým způsobem vzrušující vidět, jak jeden z nejlepších anglických dramatiků připomíná jejich vlastní nedávné dějiny. Hovořil z něj ale také dramatik. „Mne osobně jako autora na tom zaujalo i to, jak taková velmi sofistikovaná a zvláštní hra na jevišti dobře funguje,“ zdůraznil a složil poklonu hercům.

„Rád bych napsal divadelní hru,“ přiznal se bývalý prezident. „A vždycky, když vidím dobrou hru a dobré představení, tak mě to popíchne, že víc zatoužím také sám něco s divadlem mít, ale bohužel mám tolik jiných povinností.“

(iln)

Ludvík Vaculík

„Smířlivý rváč“ – tak v jednom ze svých rozhovorů nazval Karel Hvizďala spisovatele a publicistu Ludvíka Vaculíka. A dodal k tomu: „Vaculík si celý život dělá, co chce, z důvodů, které jsou jen jeho.“ 23. července se autor *Dvou tisíc slov, Českého snáře* i dlouhé řady fejetonů se společným názvem *Jaro je tady* dožil osmdesátky.

Vaculík pocházel ze skromných poměrů, jeho tatínek byl tesař. Po absolvování obecné a měšťanské školy pracoval za války ve firmě Baťa jako dělník a současně studoval odbornou dvouletou obuvnickou školu. V roce 1950 absolvoval Vysokou školu politickou a sociální v Praze a na umístěnku se dostal jako vychovatel do učňovském internátu Sdružených bavlnářských závodů. Odtud také čerpal námět pro svou první knihu *Rušný dům*. Po návratu z vojenské služby pracoval jako redaktor v nakladatelství Rudé právo a později v zemědělském týdeníku *Beseda venkovské rodiny*. Od roku 1958 působil v Československém rozhlasu a od roku 1965 se stal redaktorem *Literárních novin*

Ludvík Vaculík v kavárně Slavia pod obrazem *Piják absintu* Viktora Olivy

(později *Literárních listů a Listů*). V šedesátých letech publikoval román *Sekyra*, který patří k nejpozoruhodnějším českým prózám druhé poloviny 20. století.

V roce 1967 vystoupil Ludvík Vaculík na sjezdu spisovatelů, kde kritizoval KSČ za snahu ovládnout umění a kulturu. Tady řekl například proslulou větu: „Mluvím zde jako občan státu, jehož se nikdy nechci vzdát, v němž však nemohu spokojeně žít.“ O rok později publikoval svých *Dva tisíce slov*. Text, který v podstatě obhajuje reformní komunisty, zapůsobil na jaře roku 1968 jako politická rozbuška. Později Vaculíkův manifest Sovětský svaz uváděl i jako jeden z důvodů okupace vojsky Varšavské smlouvy. Po zákazu *Listů* v roce 1969 (do roku 1971 psal do cyklostylovaného časopisu *Jonáš divadla Semafor*) přišel i zákaz publikování knih. Všechny jeho další knihy, počínaje románem *Morčata*, vyšly jen v samizdatu nebo v exilu. Vaculík se ovšem bránil po svém: v roce 1973 založil samizdatovou Edici Petlice. Do roku 1987 v ní vydal téměř 370 zakázaných titulů. Jsou mezi nimi například texty Václava Havla, Bohumila Hrabala nebo Slováka Dominika Tatarky. Za normalizace psal také Vaculík své proslulé fejetony *Jaro je tady* do samizdatového *Obsahu*.

Ukázka: „Vznikl jsem na Moravě, žiju v Čechách v Praze, pochovají mne zas na Moravě. Všude dobře, doma nejlépe. Morava je česká země, oddělená od Čech mírnou Vysočinou a názorem, že by od nich měla být oddělena líp. Obyvatelé Moravy jsou Moravané, říkají si Moraváci. Mluví česky, jenže pěkněji. Hlavní město Moravy je podle mého názoru starobylý Olomouc, ale Brňáci myslí, že Brno. Také Jan Trefulka a Jan Skácel jsou Brňáci, takže nechme to tak.“

K českým čtenářům se Vaculíkovy knihy dostaly znovu až po roce 1989. Rychle za sebou vyšly tituly vydávané do té doby v samizdatu, například *Český snář*. Vaculík v následujících letech ale napsal i několik nových románů: *Jak se dělá chlapec*, *Cesta na Praděd* nebo *Loučení k panně*. Pro *Lidové noviny* píše dodnes *Poslední slovo*.

Nevydané zůstávají jeho erotické prózy *Stará postel* a *Chléb náš vezdejší* – jestli mají vyjít, nebo ne, o tom rozhodnou po Vaculíkově smrti jeho synové. A v těchto dnech nakladatelství Dokořán a Máj vydávají knihu *Polepšené písničky*, soubor lidových písní, ke kterým Ludvík Vaculík připsal nové sloky. V současné době pracuje Ludvík Vaculík na knize *Hodiny klavíru*.

Historické filmy na hradu Rabí

V letních dnech probíhal na hradu Rabí na Klatovsku festival historického filmu. Festival se v letošním roce konal již počtvrté. Filmy mohli diváci shlédnout na nádvoří hradu a některé projekce se uskutečnily v konírně. Tematika jednotlivých snímků se zaobírala přelomem 19. a 20. století a obdobím první světové války. Kromě zahraničních filmů na válečné téma byly zařazeny i dva české Svěrákovy filmy s Járou Cimrmanem: *Rozpuštěný a vypuštěný* a *Jára Cimrman ležící spící*. (mk)

Jagellonci v Národní galerii

Národní galerie v Praze připravila ve své nabídce komentované prohlídky stálé expozice v Klášteře sv. Anežky České na téma *Umění za vlády Jagellonců*. Komentář se mimo

jiné zabývá Svatojiřským, Křížovnickým a Velhartickým oltářem jakožto nejznámějšími památkami poslední čtvrtiny 15. století. Obrazy Mistra litoměřického oltáře a Lucase Cranacha dokumentují pozdější syntézu vlivů rané renesance, tzv. podunajské školy. (mk)

Německá malba posledních čtyř desetiletí

Galerie hlavního města Prahy připravila výstavu pod názvem *Co bych byl bez Tebe...* Tato expozice mapovala tendence německé výtvarné scény od počátku šedesátých let do současnosti.

Za jednoho z nejvýznamnějších autorů evropského poválečného umění je považován Joseph Beuys, zastánce kreativity v uměleckém projevu. Ten stojí na počátku linie německých tvůrců, kteří se objevili během šedesátých let 20. století. Mezi ně patří například George Baselitz, který přišel do západního Berlína v roce 1957, aby tu mohl studovat na Akademii umění. V následujících letech přibyla další jména – Sigmar Polke, Blinky Palermo a o dost později A. R. Penck, Markus Lupertz, K. H. Hodicke a Bernd Koberling.

Samostatnou kategorii německého umění tvoří Raimund Girke, Edgar Hofschen, Rolf Rose, Gotthard Graubner a Kuno Gonschior. Jejich tvorba je postavena na základech čistě vizuálních zkušeností.

Na expozici se představil Martin Kippenberger, který sám o sobě prohlásil, že je konečným ztělesněním tendencí osmdesátých let – k charakteristickým rysům jeho generace patří provokativní charakter a úmyslná nedokonalost technického provedení děl. Mezi umělce jemu podobné patřili například i Werner Buttner a Albert Oehlen.

Po pádu berlínské zdi se ocitlo německé umění na počátku nové epochy. Zásadní reakce na proměny atmosféry jsou patrné v dílech Jonathana Meese, Carstena Nicolai, Neo Raucha, Daniela Richtera nebo Gerharda Tilla.

Výstavu v Praze připravila kunsthistorička Ljuba Beránková, která v Berlíně vlastní galerii. (mk)

Zemřela Marie Franková

Sice se zpožděním, ale jistě je důležité připomenout, že v letošním roce 26. dubna zemřela v Mnichově ve věku 76 let významná německá regionální badatelka a spisovatelka Marie Franková.

Marie Franková se narodila v Opolenci u Kašperských Hor. Byla autorkou mnoha vlastivědných knih a studií z oblasti střední Šumavy. Jako spoluautorka vytvořila encyklopedicky obsáhlé dílo *Im Lande der kunischen Freibauern (V zemi králováků)*. Další monografie věnovala dějinám školství, zemědělství, lidovým zvykům i pomístním jménům.

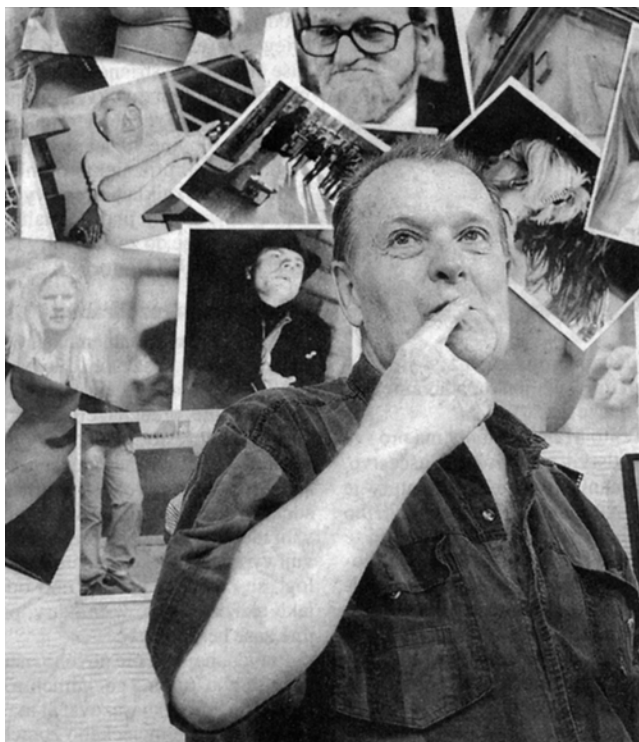
Marie Franková se zabývala národopisem i novodobými dějinami, systematicky zaznamenávala vzpomínky krajanů. Posledně jmenované pak využila k pozoruhodnému sborníku o odsunu 1945-1946. Národopisná próza *Pasáčkovo léto* pak shromažďuje autorčiny dětské vzpomínky na domov.

Marie Franková se rovněž velkou měrou zasloužila o záchranu některých kulturních památek svého rodného kraje, například kostela sv. Mořice na Mouřenci u Annína a kostela sv. Markéty v Kašperských Horách. Za zásluhu

o šumavskou vlastivědu a sblížení lidí z obou stran hranice byla v roce 1991 jmenována čestnou občankou Kašperských Hor. V roce 1994 byla rovněž oceněna Spolkovým křížem za zásluhy. (mk)

Jan Němec představil své filmy

Pražská kina Aero, Evald, Mat a Světozor se staly během léta místem přehlídky filmů českého režiséra Jana Němce. Diváci měli příležitost vidět deset vybraných filmů z tvorby tohoto režiséra, od šedesátých let až po současnost – od dnes již klasických titulů jako *Démanty noci*, *O slavnosti a hostech* nebo *Mučednických lásky* přes tvorbu devadesátých let až po experimentální snímky z posledních let *Noční hovory s matkou* nebo *Toyen*. V kině Aero byly také vy-

Jan Němec

staveny fotografie Jana Němce. Režisér, který od roku 1974 pobýval v exilu, před nedávnem oslavil sedmdesáté narozeniny. Na letošním filmovém festivalu v Karlových Varech převzal čestný Křišťálový globus za přínos světovému filmu. (mk)

Pět českých fotografů bude soutěžit

V pražské Galerii Café Louvre na Národní třídě v červenci a v srpnu představilo pět českých fotografů své snímky. Daniela Dostálková (1979), Soňa Goldová (1979), Petra Malá (1979), Filip Skalák (1972) a Tereza Velíšková (1979) – těchto pět českých zástupců bylo vybráno porotou do mezinárodního finále fotografické soutěže Henkel Art. Award. Soutěže se zúčastní fotografové z 28 zemí střední a východní Evropy. Začátkem listopadu se ve Vídni uskuteční slavnostní vyhlášení vítěze, který získá odměnu 5 tisíc € a možnost samostatné výstavy. Nominovaná díla ze všech zúčastněných zemí mohou zájemci vidět čtyři týdny na společné výstavě. Soutěž Henkel Art. Award. se věnuje

kresbě, fotografii a designu, které se v tříletých cyklech střídají jako hlavní téma. Společnost Henkel CEE v tomto projektu v letošním roce úzce spolupracuje s kulturním sdružením KulturKontakt Austria, které má již víceletou zkušenost s koordinací uměleckých projektů. Toto sdružení také sponzoruje program pobytových stipendií Artists-in-Residence pro umělce ze střední, východní a jihovýchodní Evropy. (mk)

Ocenění pro Havla a Lustiga

Western Michigan University, která v letošním roce opět pořádala v Praze letní školu tvůrčího psaní, udělila doktoráty dvěma Čechům za jejich literární práci.

Bývalý český prezident Václav Havel a spisovatel Arnošt Lustig obdrželi čestný doktorát Western Michigan University. Byla tím oceněna především „ vynikající literární kvalita jejich díla i jejich boj za svobodný život člověka“.

Arnošt Lustig a Václav Havel

Letní škola tvůrčího psaní má již více než desetiletou tradici. Západní michiganská univerzita ji pořádá od roku 2002. Programu se již zúčastnilo přes tisíc začínajících literátů. Smyslem školy je umožnit účastníkům, kterými jsou převážně američtí vysokoškolští studenti, aby mohli rozvíjet svoje spisovatelské nadání pod vedením renomovaných autorů v prostředí evropského hlavního města. (mk)

Havlovy hry v New Yorku

Na podzim letošního roku se uskuteční v New Yorku festival kompletního dramatického díla Václava Havla. Festival bude zahájen 5. října 2006, v den Havlových sedmdesátých narozenin. Představení se uskuteční v divadlech Brick Theater v Brooklynu a Ohio Theater v manhattanském SoHo. Čtení z Havlových her pak bude probíhat i na dalších místech. Vyvrcholením celé akce bude americká premiéra *Žebrácké opery* v Millerově divadle Kolumbijské univerzity. Právě na pozvání této univerzity bude v té době Václav Havel pobývat v New Yorku a některých akcí festivalu se sám zúčastní.

Americký *The New York Times* nazval svůj článek o festivalu *Happy Birthday, Mr. Havel*. Iniciátor festivalu,

Edward Einhorn, umělecký šéf divadla *Untitled Theater Company 61*, v článku říká: „Havlovy hry dnes v Americe obzvláště rezonují. Eroze občanských práv a porušování lidských práv dávají v současnosti politickému divadlu v naší zemi velký význam.“ (mk)

Ocenění pro Klimenta a Žáčka

Alexandr Kliment obdržel Cenu Akademie literatury za celoživotní zásluhy. Akademie, která vznikla na podzim loňského roku, uděluje ceny poprvé. Alexandr Kliment se objevil v literárním světě v roce 1960 s novelou *Marie*. Do sedmdesátých let pracoval jako redaktor a dramaturg. Kvůli svým politickým postojům byl nucen opustit zaměstnání. K jeho dalším dílům patří například novela *Setkání před odjezdem* a povídková sbírka *Hodinky s vodotryskem*. Cenou Boženy Němcové byl také Akademií oceněn Jiří Žáček za knihu *Praštěné sonety*. (mk)

Úspěch českých výtvarníků ve světě

Významné úspěchy zaznamenali v nedávné době dva čeští umělci. V prestižní londýnské síni *Photographer's Gallery* proběhla sólová výstava fotografky Markéty Othové. Výstava nesla název *Pardon?* a setkala se s velkým zájmem publika. Markéta Othová získala respekt zahraniční kritiky i veřejnosti již před několika lety. Její jméno se pravidelně objevuje v přehledech nejlepších soudobých fotografů. Rovněž nedávná účast Krištofa Kintery na výstavě *Art Rock* v New Yorku se dočkala pozitivních ohlasů. Na *Art Rock* se Krištof Kintera zařadil mezi šestnáct vybraných progresivních autorů. Mezi znalci soudobého umění, ale i mezi širší veřejností vzbudila pozornost jeho socha *Revolution*, která byla vystavena přímo mezi mrakodrapy na *Rockefeller Plaza*. Tento úspěch znamenal pro českého umělce i pozvání na skupinovou výstavu v *Institute of Contemporary Art* ve Filadelfii a také v *Palais de Tokyo* v Paříži. (mk)

Vývoj české výtvarné abstrakce

V *Domě u Zlatého prstenu* byla instalována expozice *Galerie hlavního města Prahy*, která zachycuje vývoj české výtvarné abstrakce první poloviny 20. století. Výstava představuje díla patnácti předních autorů, kteří se zásadním způsobem podíleli na podobách české abstrakce první poloviny 20. století.

Autorka expozice Hana Rousová po téměř dvaceti letech volně navázala na výstavu nazvanou *Linie, barva, tvar*. Smyslem tehdejší výstavy bylo především připomenout opomíjené autory. Současná expozice představuje vystavená díla jako tematický celek rozdělený na tři hlavní oddíly, dokumentující výtvarné tendence české abstrakce.

První oddíl se jmenuje *Abstrakce a hudba* – hudba se promítla například v rané abstraktní tvorbě Františka Kupky, jehož díla *Galerie hlavního města Prahy* bohužel nemá ve své sbírce, ale zato nabízí tvorbu Aloise Bílka, který byl rovněž ovlivněn hudbou a stejně jako Kupka i pobytem v Paříži.

Druhý oddíl má název *Organická abstrakce a Skupina Kvart* – umělci jako Hana Wichterlová, Zdeněk Macek a František Foltýn se při hledání nových uměleckých cest

inspirovali organickými tvary. Tato část výstavy obsahuje také díla Jaroslava Štefla, Bohumila Stanislava Urbana, Augustina Ságnera a sochaře Zdeňka Dvořáka, kteří vytvořili *Skupinu Kvart*. Tato skupina byla jediným programovým sdružením abstrakcionistů v Čechách, v první polovině dvacátého století.

Poslední část nazvaná *Abstrakce a ezoterici* přináší návštěvníkům zajímavé poznatky i překvapení – jsou zde vystavena například méně známá malířská díla jinak proslulého fotografa Františka Drtikola. Drtikol totiž přestal v roce 1935 fotografovat a výhradně se oddával svojí vlastní filosofii, především buddhismu a józe, což se projevilo v jeho velmi originální malbě.

Výstava o vývoji české abstrakce první poloviny 20. století bude v *Domě u Zlatého prstenu* otevřena do 1. října 2006. (mk)

Byly vyhlášeny ceny za detektivky

Česká sekce Světové asociace autorů detektivní literatury AIEP vyhlásila lauréáty za rok 2005. Lubor Falteisek získal Cenu Havrana za povídku *Zločin v okresní bance*. Cenu Jiřího Marka obdržel Zdeněk Pošíval za román *Satanovo jaro* a Cenu Eduarda Fikera si odnesl Zdeněk Třešňák za rukopis s názvem *Špagát*. Vavříňová koruna pro začínající autory byla udělena Martinu Novotnému za povídku *Perníková vražda*. (mk)

Růžencová slavnost: 1506-2006

Národní galerie v Praze uspořádala v senátních prostorech *Valdštejnské jízdárny* reprezentativní výstavu *Albrecht Dürer – Růžencová slavnost 1506-2006*.

V roce 1506 namaloval Dürer na zakázku německých obchodníků usazených v Benátkách oltářní obraz *Růžencová slavnost* pro benátský farní kostel *San Bartolomeo*. Vzhledem k tomu, že jde o jednu z nejdůležitějších maleb v rámci Dürerova díla vůbec a zároveň o významný umělecký mezník přelomu pozdní gotiky a renesance, věnuje Národní galerie v Praze tomuto kulatému výročí samostatnou výstavu.

Dnešní užívaný název díla je historicky nesprávný – svátek P. Marie Růžencové byl katolickou církví ustanoven teprve v roce 1573. Obraz je znám pod starším výstižnějším titulem *Bratrstvo růžence*, název *Das Rosenkranzfest* (*Růžencová slavnost*) se objevuje až v 19. století. Roku 1606 se rozhodl císař Rudolf II. obraz koupit a dopravit do Prahy. Malba jen shodou náhod unikla odvozu během drancování saskými a švédskými vojsky za třicetileté války. Stav obrazu problematický již v Benátkách, se postupem doby neustále zhoršoval, až byla deska jako nepotřebná vyloučena z hradních sbírek a prodána za mizivou cenu v nechvalně proslulé josefínské dražbě v roce 1782. V roce 1793 obraz zakoupila *Královská kanonie premonstrátů* na *Strahově* v Praze. Opat Ziedler nechal v letech 1839-1841 obraz zrestaurovat a překvapivě svěřil tuto náročnou opravu málo známému litoměřickému malíři Johannu Grussovi st. Gruss byl za svou práci vzápětí velice kritizován, i když řečeno ke Grussově cti, choval k *Růžencové slavnosti* patřičnou úctu a až osobní vztah, bohužel jeho malířské a restaurátorské schopnosti na tuto obtížnou restauraci nestačily. V roce 1934, a to zejména zásluhou teh-

dejšího ředitele Obrazárny Vincence Kramáře, koupil československý stát pro veřejnou sbírku *Růžencovou slavnost* za něco přes 9,5 milionů korun. Obraz se stal nejdražším dílem v dějinách státních akvizic předválečného Československa.

Albrecht Dürer na koleno Madony jako trompe-l'œil „usadil“ ve středu obrazu mouchu, jež je i tradičním symbolem zmaru, pomíjivosti a rozkladu. I ta moucha a střední část malby v neúprosném běhu času vzala za své.

Výstava, která se koná pod záštitou prezidenta Václava Klause, zahrnuje také spolu se slohově blízkými dobo-

vými uměleckými díly i početné práce vzniklé v průběhu následujícího století, jež se s Dürerovou kompozicí vyrovnávaly, připomíná i pohnuté osudy této malby, a potrvá do 1. 10. 2006.

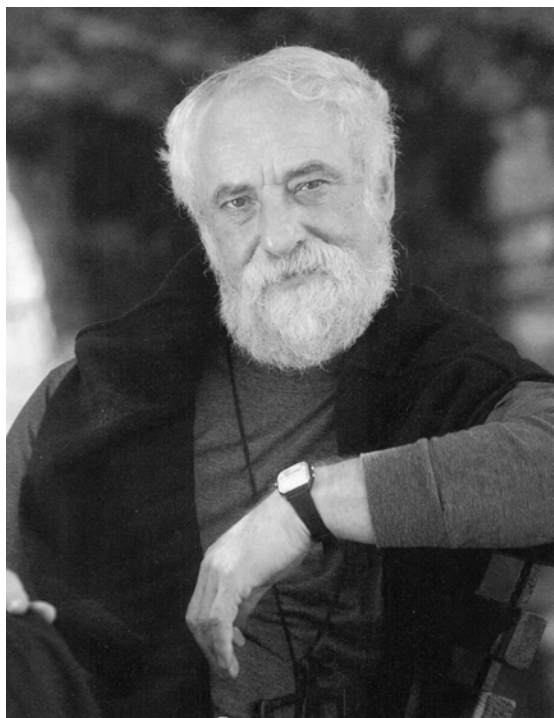
Albrecht Dürer (21. 5. 1471 v Norimberku – 6. 4. 1528 tamtéž)

Jeho jméno je odvozeno z maďarského místního jména Ajtós, kde rodina sídlila (*ajtó* znamená dveře, německy *Tür*). Otec Albrechta Dürera byl zlatník, který přesídlil do Norimberku, kde se oženil s Barbarou Holper, dcerou zlatnického mistra.. Albrecht byl třetí z celkem 18 dětí. Dospělosti se dožili ještě dva bratři: zlatník Andreas a malíř Hans. (bk)

JUBILEA

Fotograf Jindřich Štreit (60)

Narodil se 5. září 1946 ve Vsetíně. Vystudoval gymnázium v Rýmařově a pedagogickou fakultu v Olomouci. Učit začal na devítiletce v Rýmařově, po roce odešel do školy v Sovinci, kde působil do roku 1982, kdy byl obviněn Státní bezpečností z hanobení republiky a jejího představitele. Záminkou byly fotografie, které Štreit vystavil na nepo-

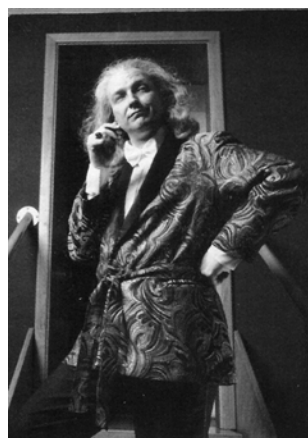

Jindřich Štreit

volené výstavě neoficiálních umělců na tenisových kurtech v Praze. Byl vzat do vazby a odsouzen k trestu deseti měsíců, jež si odseděl v ruzyňské věznici a zákazem pracovat dále jako učitel, poté pracoval v zemědělství ve státním statku jako dispečer. Stále fotografoval a fotografuje převážně vesnický život, po roce 1989 i po celém světě. V roce 1990 se stal vysokoškolským pedagogem na pražské FAMU a později na Slezské univerzitě v Opavě. Na dokumentárních projektech pracoval ve Francii, Velké Británii, Německu, Japonsku, na Sibiři, v ČR, Rakousku. Měli jsme možnost se seznámit s jeho tvorbou ve Vídni v Galerii na pavlači / Galerie auf der Pawlatsche. Na jaře se při příležitosti roku umělcových šedesátin uskutečnilo celkem jedenáct štreitovských výstav v ČR. (bk)

Jan Vondráček (40)

Narodil se 16. srpna 1966 v Praze. Po maturitě strávil dva roky v Armádním uměleckém souboru Víta Nejedlého, následně působil v Divadle Rozmanitosti v Mostě. Na DAMU vystudoval katedru loutkového a alternativního divadla a v roce 1992 nastoupil do Dejvického divadla v Praze. Po čtyřech letech přešel celý soubor do Divadla v Dlouhé. Hraje na několik hudebních nástrojů a skládá hudbu k divadelním přestavením. Hrál ve filmech Jiřího Svobody *Udělení milosti se zamítá* a *Sametový vrazi* nebo ve snímku Martina Šulíka *Sluneční stát*. Za roli Lélia ve hře *Lhář* od Carla Goldonihho dostal letos cenu Alfreda Radoka pro nejlepšího herce.

Jan Vondráček

Vlastimil Harapes (60)

Baletní mistr, herec a zpěvák Vlastimil Harapes oslavil 24. 7. 2006 své šedesátiny. Po studiích na pražské konzervatoři získal v roce 1966 angažmá v baletním souboru Národního divadla. V sezóně 1968-69 působil jako stážista v Choreografickém učilišti v dnešním Sankt-Pětersburku. Stáž úspěšně zakončil rolí Prince v *Labutím jezeře* na scéně Malého divadla opery a baletu. Po návratu do Národního divadla v Praze, kde působil až do roku 1971 jako sólista, vytvořil téměř všechny stěžejní role baletního repertoáru. Od 1. ledna 1990 po dobu dvanácti let byl šéfem baletu Národního divadla. Účinkoval v prvním českém muzikálu *Starci na chmelu*, ve filmu *Markéta Lazarová* představoval hraběte Kristiána, dále hrál ve filmech *Den pro moji lásku*, *Panna a netvor*, *Operace mé dcery*, *Jak vytrhnout velrybě stoličku* a v dalších. Spolupracuje s košíckým divadlem jako poradce a baletní mistr, v současnosti je obsazen do role vévody v *Romeu a Julii* v choreografii Ondřeje Šotha.

Vlastimil Harapes

ZE SVĚTA HUDBY

Zemřela Vlasta Průchová

Nelze nepřipomenout na těchto stránkách úmrtí mimořádné lidské i umělecké osobnosti, první dámy českého jazzu Vlasty Průchové. Vlasta Průchová zemřela v červnu, aniž by se dožila svých osmdesátých narozenin. Svoji pěveckou kariéru začínala již v raném mládí, po válce se zařadila mezi nadšené swingaře. Koncem padesátých let se proslavila v soutěži *Hledáme písničku pro všední den* a jejím největším hitem se stala píseň *Docela všední obyčejný den*. Autorem textu této písně byl manžel Vlasty Průchové, skladatel, kontrabasista, vibrafonista a kardiolog Jan Hammer.

V šedesátých letech se Vlasta Průchová po boku svého muže stala pevnou součástí české pop music. Byla plně obklopena hudbou, ať již při jamování s Louisem Armstrongem nebo při mnoha nočních hudebních večírcích, které pořádala s manželem v jejich proslulém bytě na Starém Městě.

Jako představitelka buržoazního jazzu a i z dalších důvodů (vzápětí jí také emigroval syn Jan, který se pak proslavil ve Spojených státech) byla zanedlouho Vlasta Průchová donucena komunistickým režimem k dlouhé interpretační přestávce. Svoje první a také jediné dlouhohrající album *Tonight* natočila se skupinou *Swinging Quartet* až v roce 1992.

Vzhledem ke svému významu po sobě Vlasta Průchová zanechala žalostně málo nahrávek. Nucená pauza jí ukradla nenávratně nejlepší léta. S mikrofonem v ruce pak i v pozdním věku ožívala a ještě mnoho let rozdávala ve svém okolí duchovní sílu, navzdory svým fyzickým indispozicím a těžké chorobě. (mk)

Ocenění za přínos české hudbě

Karel Svoboda se stal prvním tvůrcem oceněným zlatou cenou *Ochranného svazu autorského (OSA)* za přínos české hudbě. V této souvislosti byly vyhlášeny také výsledky dalších třinácti kategorií výročních cen za rok 2005, které svaz udělil podle údajů ze svých oficiálních statistik.

Ceny byly uděleny dosud žijícím autorům za původní skladby. Dvě ocenění získal Richard Krajčo, kterého OSA vyhodnotila jako autora s největším podílem skladeb v hitparádě 50 nejhranějších písní. Krajčo se také prosadil v obdobné kategorii jako textař. V oblasti vážné hudby byly nejčastěji hranými skladby Petra Ebena. Nejčastěji živě hranou skladbou populární hudby byla v loňském roce v České republice píseň *Jasná zpráva* Petra Jandy s textem Pavla Vrby. Z vážných skladeb zvítězila *Missa brevis* Zdeňka Lukáše. Z populárních skladeb zněla loni v rádiích a televizích nejčastěji píseň *On My Head* Miroslava Chyšky a Dana Bárty s textem Oty Klempíře. Z vážné hudby to byla *Symfonie č. 1* Ondřeje Kukala. (mk)

Suverénní pop vydává na svém debutu In Fields pražská kapela Soil

O desce hovoří její varhaník Jakub Zítka:

Sami vaši hudbu uvádíte jako nu-jazz. Co si pod tím představíte?

Ani nevím, jak to vzniklo, fakt je, že máme v muzice jazzové prvky. Je to pop, ale ne ve smyslu toho zdegenerovaného, který běží v TV. Jsou to vcelku jednoduché písničky, ovšem zaranžované mnoha různými způsoby. Je v nich jazz, groove, bigbeat, jungle, psychedelie, blues, ambient, ale není to ani jeden z těchto stylů. Líbí se nám staré bigbeaty jako Pink Floyd, King Crimson, Doors, Hendrix, ale i současné groove jazzové bandy – hlavně Medeski, Martin & Wood, Sex Mob i dobrý pop – od Beatles až po Petera Gabriela nebo Depeche Mode.

Nedávno jste vydali svoji první desku In Fields. Kdo je hlavním autorem hudby?

Autorkou většiny písniček je Zuzka Kropáčková, jednu jsem napsal já a na všech se vlastně podílíme celá kapela, protože od prvních několika akordů a zpěvové linie je většinou dost dlouhá cesta k finální verzi skladby, tak jak je na desce. Třeba titulní *In Fields* byla původně tichá skladba z akustickou kytarou. Postupem času se proměnila až na temný psychedelický rock à la Doors.

Kromě dotažené hudby a obalu desky je překvapivá suverenita zpěvačky Zuzany Kropáčkové. Podle desky se zdá, že jejími oblíbenkyněmi jsou Lauryn Hill, Macy Gray či Skye Edwards z Morcheeby. Nebo se inspiruje úplně jinde?

Kromě těch jmenovaných se jí líbí ještě třeba Ella Fitzgerald a další legendární pěvkyně. Zuzka na sobě dál pracuje a z toho pramení i její suverenita, takže se může soustředit na výraz a sdělení.

Kde jste vlastně Zuzanu našli?

Já a moji spoluhráči jsme ji znali z konzervatoře. Pracovala s Vládou Pechou, který dříve dělal třeba s Monikou Načevou nebo Ohm Square. Vláda vymýšlel elektronické podklady a groovy a potom chtěli sehnat někoho, kdo to živě bude hrát na koncertě. Postupně z toho počítač vymizel, hráli jsme jen živě. Tím pádem odešel i Vláda a sestava se ustálila na pěti lidech.

Desku míchal breakbeatový producent Ecsen Waldes. Kromě občasněho kosmického pípnutí a škvrkání je album téměř beze stopy elektroniky. Proč jste si tedy vybrali právě jeho a jaká byla jeho úloha?

Jeho hlavní podíl byl na mixu a tam jsme mu víceméně nechávali dost volnou ruku, navíc zařídil mastering ve špičkovém holandském studiu, takže zvuk se opravdu povedl. Elektroniky a samplů tam původně bylo obsaženo mnohem víc, ale postupně jsme je stále víc redukovali, až tam skoro žádné nezbyly. Řekli jsme si, že písničky fungují dobře i bez toho.

Vy sám i spoluhráči z kapely Soil hrajete také v mladých jazzových kapelách. Tipnete si, jestli se do středu zájmu v Česku podaří prosadit právě mladý jazz nebo elegantní pop, jako je Soil?

Myslím, že Soil by mohli zajímat každého, kdo si chce puslit dobrou hudbu nezávislou na televizním mainstreamu. Většina lidí sice poslouchá pivní rock nebo Superstars a ve volných chvílích sleduje VyVolené, přesto se mi zdá, že na nás chodí čím dál víc lidí. Co se týče našich dalších kapel,

jako je třeba NUO, tak to je totální jazz-underground, to už dnes nezajímá skoro nikoho, ale vlastně se nakonec vždycky nějací šílenci najdou. Třeba se to někdy zlepší. Tuhle jsme z legrace vymýšleli příchod nového světa, ve kterém bude fotbal a hokej okrajovou zábavou intelektuálů a naopak freejazzové koncerty budou na stadiónech s obrovskými návštěvami. Večer bude TV v hlavním čase dávat čtení poezie a šachy, undergroundoví umělci budou jezdit ve ferrari, zkrátka vše bude naopak...

Stránky kapely s hudebními ukázkami a videoklipy najdete na www.soil.cz, stránky vydavatelství debutu *In Fields* www.quazidelict.cz.

(Petr Vizina)

Koncert na Pražském hradě připomene jubileum Jaroslava Ježka

Jednou z prvních akcí, která ve druhé polovině září připomene sté výročí narození Jaroslava Ježka, bude koncert z tradičního cyklu Jazz na Hradě. V programu se objeví melodie, které od dob Ježkova působení téměř zlidověly. Zazní například jeho nostalgicky laděná písnička *Svíťá, Tmavomodrý svět* i svižná *Šaty dělaj člověka*. Dobrý večer Quintet několika evergreeny připomene, že nápadům tohoto klavíristy, dramaturga a dirigenta orchestru pražského Osvobozeného divadla a dvorního skladatele Jiřího Voskovce a Jana Wericha nechybělo blues, lyrika, humor

ani vynalézavá harmonie. Zazní například píseň *Život je jen náhoda*, která se dodnes zpívá i u táboráků.

Jaroslav Ježek se narodil 25. září 1906 – byl tedy jen o necelý rok mladší než jeho souputníci Voskovec s Werichem. Už jako dítě trpěl šedým zákalem, po nezdařené operaci na jedno oko oslepl docela a na druhé viděl jen velmi slabě. Po studiích skládal scénickou hudbu a písně, které daly základ české moderní a jazzové hudbě, neopomínal ani hudbu vážnou a byl autorem mnoha písňových cyklů. V Osvobozeném divadle působil Ježek deset let, jeho hvězdnou kariéru přerušilo v roce 1938 podepsání mnichovské dohody, kdy byla tato scéna uzavřena. V lednu následujícího roku emigroval spolu s Voskovcem a Werichem do USA, kde 1. ledna 1942 zemřel na chronické onemocnění ledvin.

Hana Zagorová vydala sbírku básní

Hlubkou citů smíšenou s fikcí odhaluje ve své knižní novince poezie nazvané *Milostně* zpěvačka Hana Zagorová. Svoji sbírku pokřtila v pražské kavárně Cafe-cafe společně se svým kmotrem Karlem Gottem. Ten se netajil názorem, že obrovská nálož citů i duše, která je v textech Hany Zagorové cítit, člověka doslova obnažuje. Sbírkou poezie si autorka dala dárek ke svým 60. narozeninám, které oslavila 6. září. Zpěvačka na trh uvedla už jednu knihu – *Dřív než to zapomenu* –, které se prodalo přes 12 000 výtisků.

Vzpomínka na Antonína Dvořáka

Byl geniální i prostý. Někdy také výstřední. Uměl reptat, ale i překonat zármutek ze smrti svých tří dětí způsobem sobě vlastním – vytvořením velkolepé *Stabat mater*. Americké skladatelé učil rozhlížet se na vlastním dvorku a nekopírovat slavné. Antonín Dvořák (1841-1904) byl občanem této planety se silnými pouty ke své zemi.

O tom, že Antonín Dvořák nepřevzme po otci řeznické řemeslo, nerozhodl ani tak odpor jemné duše hudebníka k zabíjení zvířat jako spíš jedna celkem humorná příhoda. Šestnáctiletý Anton vedl s otcem domů do Nelaževsi jalovičku z trhu. Ta se po cestě splašila a útlého mladíčka táhla na provaze za sebou. „Byl jsem jako vyžle, několik sáhů mě táhla po zemi,“ vzpomínal Dvořák. „Odřel jsem se důkladně... A tu jsem si umínil, že řezníkem nebudu.“

Řezníkem se sice vyučil, ale tím to pro něj také skončilo. A možná ani nevyučil – podle jedné z novějších studií je celá řeznická legenda i jeho výuční list novodobý podvrh, který měl posílit obraz Dvořáka jako „skladatele z lidu“... Ať tak či tak, Anton měl jasno: chtěl do Prahy, studovat hudbu. Ale nebyly peníze. Otce obměkčil až pří-

slib švagra ze Zlonic, že bude Antona finančně podporovat. Tak se mu otevřela cesta k hudbě, v roce 1857 nastoupil na varhanickou školu v Praze.

Po dvou letech na škole se protlouká pražským životem jako violista v kapele Karla Komzáka (1859) a v Prozatímním divadle (1862) jako učitel klavíru i varhaník u sv. Vojtěcha. Metropole z něj žádného bohéma neudělala. Více než společnost ho lákaly švestkové knedlíky paní domácí. Spořádal jich vždy aspoň třicet. „Nikdy nepřicházel domů pozdě, ženské známosti ani pletky neměl a říkalo se v rodině, že se Anton ženských bojí,“ zapsala si jeho sestřenice Anna Dušková, u jejíž rodičů Dvořák bydlel.

Příznačné je, že obě osudové ženy Dvořák poznal na jednom místě – v rodině zlatníka Čermáka, jehož dcery vyučoval klavíru. Zamiloval se nejprve do starší Josefíny, ta ale se svým nápadným půvabem a pěveckým talentem mířila výše než do náruče domácího učitele hudby. Josefína si později vzala hraběte Kounice, s Dvořákem ale zůstali přáteli po celý život. Pozůstatkem platonického (a jednostranného) vztahu jsou *Cypríše*, cyklus milostných písní.

Na řadu přišla mladší zlatníkova dcera, o něco méně půvabná, ale o to oddanější Anna. Tentokrát už nešlo o platonický vztah. Když Dvořák žádal o její ruku, byla ve čtvrtém měsíci těhotenství. Zlatník Čermák se s nerovným sňatkem nesmířil a dceru vydědil. Pozdější manželova sláva byla pro Annu velkou satisfakcí, ale celý život se nezbavila strachu ze žebrácké hole.

V sedmdesátých letech 19. století si Dvořákova talentu povšimla i Vídeň, mj. kritik Eduard Hanslick a skladatel Johannes Brahms. Díky nim Dvořák získal stipendium a dostal se do katalogu významného berlínského nakladatele Fritze Simrocka. Vydáním *Moravských dvojzpěvů a Slovanských tanců* (1878) začala jejich spolupráce. Ale i smlouvání o honoráře. Simrock totiž bral Dvořáka trochu na hůl. „Je veliký rozdíl, jestli má stovku postrádat bohatý nakladatel, anebo když ji postrádám já se svou početnou rodinou. Děti rostou a zaopatření si žádá stále vyšší náklady,“ hájil se Dvořák. Jindy bojuje za velká díla, když Simrock chce tisknout jen populární kousky: „Nebaví mě vymýšlet skladbičky pro slečinky k narušenému trávení! Můžu a budu dělat jenom to, co mi

nadělí Bůh!“ Dvořák byl velmi zbožný a za každou skladbu napsal poděkování: *Deo gratias*.

První léta jeho manželství poznamenala tragédie. Po dvou dcerách, jež zemřely na tehdy obvyklé dětské nemoci, přišli Dvořákovi v roce 1877 též o prvorozeného syna Otakara. Stalo se to v den Dvořákových narozenin, 8. září. Podle tradované legendy byla v bytě mladých manželů návštěva a někdo nechtěně shodil ze skříně sirky do hrnce s mlékem. Tříapůlroční chlapeček se z něj napil a rozpuštěný fosfor ze sirek jej otrávil. Jen měsíc předtím pohřbili roční Růženku. Bylo to nejhorší léto Dvořákova života: ještě v červenci se s přítelem Leošem Janáčkem toulal po jižních Čechách, v září měl pustý byt a ženu na pokraji zoufalství.

Dvořák se s tragédií vyrovnal po svém – napsal jedno ze svých největších děl, *Stabat mater*. Partitura mu rostla pod rukama v šíleném tempu, jako by ji živila přímo jeho bolest. Podobně se asi za dvacet let vypořádá se smrtí první lásky Josefíny – složí nádherný *Violoncellový koncert h moll*, který patří k vůbec nejslavnějším kusům v literatuře tohoto nástroje. Dvořákovi se později dočkali dalších šesti dětí (znovu i Otakara). A všechny se dožily dospělého věku. „Šťastnou sérií“ zahájila Otylka, budoucí choť Josefa Suka, od níž pokračuje hudební tradice rodu až do současnosti.

„Proč nepadnete na kolena?“ zařval prý Dvořák na zkoprnělé žáky při přehrávání svého oblíbence Beethovena. Podobných anekdot se o něm na konzervatoři vyprávěla spousta. Málo se ví, že jej současníci považovali za výbušného až podivínského člověka. S oblibou nosil vesty nápadných barev. Byl na svou dobu poměrně vysoký (178 cm), snědý, v mládí měl divoce vlnité černé vlasy, neposlušné kníry a výrazné hnědé oči.

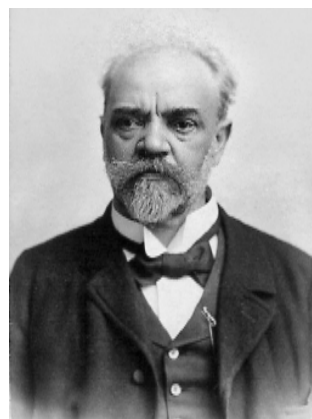
Když Dvořáka posedla invence, nevnímal okolí. K běžným zvykům mistra patřilo zapisovat si nápady na manžetu od košile nebo na jídelní lístky. V pozdějším věku Dvořák trpěl agorafobií. Bez doprovodu nevycházel na ulici, bál se přejít sám cestu. Denně jej museli jeho žáci a přátelé doprovázet do konzervatoře, kde učil. Měl panický strach z rušných ulic a z davů – děsná kombinace pro někoho, kdo se má posléze proslavit v přelidněném New Yorku!

Cesty do ciziny bral jako nutné zlo. „Vandrováním zanedbám mnoho času. Nejradši sedím na zadku mezi svými – všude dobře, doma nejlíp,“ shrnul Dvořák svůj přístup k zahraničním turné. Celý život bydlel na stejné adrese, v Žitné 10, a když hledal větší byt, přestěhoval se o patro výš. Druhým domovem mu byla vila Rusalka ve Vysoké u Příbrami, ovčín přestavěný na panství hraběte Kounice. Tato dvě místa mu stačila ke štěstí.

A přesto cestuje nejvíce ze všech českých skladatelů, diriguje své skladby po celé Evropě. Jen v Anglii byl devětkrát, v Americe třikrát. V Brightonu ho zaujaly odvážné plavky na pláži: „Krásné Angličanky se koupou v moři jen lehounkým plátnem přikryté. Tu je vidět hezkou ručku, tu zas buclatou prdelku a ty vyčnívající kozičky a tu zas stará bába ošklivá a tisíce lidí chodí okolo a jako by nic!“ píše Dvořák domů. Anglie je unesena jeho kantátami, diriguje tu *Stabat mater*, *Svatební košile*, *Svatou Ludmilu*, fenomenální *Requiem*, symfonie... V Cambridge obdrží čestný doktorát (1891). Zájem o něj projeví i Amerika. Mecenáška Jeanetta Thurberová mu nabídla místo ředitele na newyorské konzervatoři. A roční plat 15 000 dolarů, třicetinásobek toho, co měl v Praze. V září 1892 nasedá Dvořák s rodinou do zámožné lodi směr New York.

Cestu do Ameriky si Dvořák užíval. Jako jediný z pasažérů prý neměl mořskou nemoc, vše na lodi jej zajímalo. Zbožňoval silné stroje, zvláště lokomotivy. Od deseti let, kdy trať Praha – Dráždany protнула jeho rodný kraj, uměl jízdní řád zpaměti, vyhlížel každý vlak a s mašinfíry diskutoval o konstrukčních detailech. Později prohlásil: „Všechny symfonie bych za to dal, kdybych vynalezl lokomotivu!“ V New Yorku neměl na nádraží bez jízdenky přístup, chodil tedy do přístavu a prolézal kotvící parníky. Když některý nestihl, hnal se na nejjihnější cíp Manhattanu a hleděl za ním, dokud nezmezil z obzoru. Známost vášní mistra byli holubi. Anglickou královnu zaskočil tím, že si místo honoráře řekl o párek holubů. V Americe měl jen drozda Josefa a za holuby chodil do Central Parku. Zajímali ho víc než zdejší opera, kterou za tři roky navštívil dvakrát.

O své žáky ale starost měl. „Nepřišel jsem do Ameriky, abych tu pěstoval hudbu Beethovena a Wagnera. Chci zdejší mladé skladatele upozor-

Antonín Dvořák v roce 1901

nit na písni černošské a přimět je, aby je přijali za základ svých skladeb,“ prohlásil Dvořák. A sám šel příkladem. V *Novosvětské symfonii* přetavil černošské spirituály a work-songy, nádherné *Largo* prý inspiroval zpěv černého uklízeče, jehož zaslechl v chodbách školy. Vedle *Ódy na radost* je to nejslavnější symfonie všech dob a její nahrávka putovala s americkými astronauty v *Apollu 11* i do vesmíru. Premiéra 16. prosince 1893 v Carnegie Hall byla světovou senzací. Skladatel za ni dostal šek na 7 500 dolarů, bohužel nekrytý... Vypukla totiž krize a štedrá ruka mecenášů se zavřela. Zachránil ho starý dobrý Simrock, který bez mrknutí oka skoupil všechny jeho americké skladby. Dvořák jel domů.

V Praze Dvořák diriguje nově založenou Českou filharmonii (1896), učí na konzervatoři a dělá vše, co se čeká od národního skladatele: píše symfonické básně podle Erbenovy *Kytice* a hlavně opery: novou verzi *Jakobína*, *Čerta a Káču*, *Rusalku*. Ale ještě na sklonku jeho života se objeví kritik, podle něž je Dvořák ve srovnání se Smetanou nebezpečný konzervativce ohrožující „levnou světovou slávou“ budoucnost české kultury. Tím kritikem byl Zdeněk Nejedlý, který rozdmýchával tzv. boje o Dvořáka. Zlé jazyky tvrdí, že jej k tomu vedly jiné pohnutky než obavy o českou hudbu: prý si pomýšlel na půvabnou Otylku, kterou mu s Dvořákovým požehnáním vyfouknul Josef Suk...

Výsledkem kampaně byla nejen nesmyslná polarizace veřejnosti na přívržence jednoho či druhého skladatele (oba se přitom ctili, Smetana dirigoval Dvořákova díla), ale například i to, že až do roku 2000 neměl největší český skladatel v Praze pomník. Naštěstí si jej dávno postavil sám – svou hudbou...

VÝROČÍ

**Jaroslav Seifert – básník
ztělesňující českou poezii 20. století**

Od mládí až za hrob byl čtenářkami a čtenáři milován. Nejen pro svou jímavou a vždy srozumitelnou lyriku. Úctu budily i jeho občanské postoje.

V roce 1956 odvážně vystoupil na obranu vězňených spisovatelů. Na sklonku šedesátých let stál v čele Svazu českých spisovatelů, který se v nerovném boji s postsrpnovou mocí nepokořil. V roce 1977 se jeho jméno objevilo mezi prvosignatáři Charty 77.

Jeho jméno nese prestižní literární cena a dvě básnické soutěže, významná komunikace na pražském Žižkově i v jiných českých městech, základní škola, do níž jako malý chlapec chodil v letech 1907-1912 (Praha 3, Vlkova ulice č. 31). Seifertovo jméno však i bez toho zůstává v povědomí veřejnosti – a hlavně: jeho básnické dílo nepřestává být pro čtenáře žádoucí. O tom svědčí několik výborů z poezie vydaných v poslední době (platí o nich „nejlepší nakonec“: Opelíkova seifertovská čítanka *Třeba vám nesu růže* – z roku 1999 – předčí svou promyšlenou kompozicí všechny předchozí).

Ze Žižkova do Devětsilu

Jaroslav Seifert (23. 9. 1901 – 10. 1. 1986) pocházel z prostředí proletářského Žižkova (tehdy to ještě nebyla část Prahy, nýbrž samostatné město), narodil se jako první dítě čtyřicetiletého otce a osmadvacileté matky. Když vychodil obecnou školu, začal studovat na klasickém gymnáziu. Vzorným studentem nebyl; po ředitelských důtkách v kvartě a kvintě propadl v sextě, opakoval ji, nakonec studia opustil. Jako člen sociálnědemokratické strany se stal roku 1920 spoluzakladatelem avantgardního uměleckého sdružení Devětsil (Vančura, Teige, Hoffmeister, Muzika, později Nezval, Halas, Wolker...). V následujícím roce se seznámil s Marií Ulrichovou (za sedm let se na žižkovské radnici vezmou – dcera jičínského pekaře je o dva roky starší než její muž a téměř o tři roky ho přežije).

Politicky měl v těch časech jasnou vstoupil do KSČ. Jeho komunistické smýšlení se promítlo i do poezie: „tam na východě vidí oči spásu,/ tam na východě, v dálce barvy chrp,/ vychází věnec žitných klasů,/ kladivo a srp“ (z prvotiny *Město v slzách*, 1921). Když o 27 let později Seifertův druh a editor A. M. Píša připravoval nové vydání sbírek *Město v slzách* a *Samá láska*, Seifert mu psal (6. 8. 1948): „Ted' něco legračnického a směšného. Přečetl jsem korekturu. Moc jsem se bavil. Bože, to jsem byl vůl, přestože jsem byl tak mlád. A moc tě prosím: napiš mi tam pár řádek toho doslovu. Asi vtom smyslu, že ta knížka neznamena dětské nemoci komunismu, ale komunistickou nemoc dětství. Jinak by se mi lidé na ulici vyhýbali.“

Básník ovšem nepotřeboval čtvrt století, aby se střízlivě podíval na své mladické poblouznění. Už na sklonku dvacátých let, v roce 1929, se s komunistickou stranou rozešel jednou provždy. Z KSČ byl vyloučen za to, že spolu s dalšími šesti spisovateli (Hora, Majerová, Malířová, Neumann, Olbracht, Vančura) podepsal výzvu *Spisovatelé komunisté komunistickým dělníkům*. Jejich požadavek na svolání mimořádného stranického sjezdu po nástupu Kle-

menta Gottwalda do čela KSČ byl potrestán po bolševicku: exkomunikací a zákazem publikování v komunistickém tisku. Větší moc tehdy KSČ naštěstí ještě neměla, a nemohla tudíž zardousit výrazný literární talent.

„To kalné ráno...“

Koncem třicátých let už Seifert patřil do literární extraligy. Na svém kontě měl jedenáct básnických sbírek, po proletářské poezii si s úspěchem vyzkoušel poetismus (ne však surrealismus – ten mu byl směšný), hravě zvládl politickou satiru (*Psáno do rotačky*), ale uměl promluvit i silnými verši ve chvíli vážné. V den smrti T. G. Masaryka (14. 9. 1937) napsal slavné strofy *To kalné ráno*: „Za sto let možná děti našich dětí/ svým dětem budou teskně vyprávěti/ o šedém ránu čtrnáctého září,/ na věky označeném v kalendáři./ To kalné ráno,/ to si pamatuj,/ mé dítě./ Až ze všech nás už budou jenom stíny/ či prach, jež čas klást bude na hodiny/ života příštích, v ranním šeru/ chvíle se ozve bez úderu./ To kalné ráno, to si pamatuj,/ mé dítě./ Tu chvíli před půl čtvrtou ranní,/ ten okamžik, a konec umírání,/ když smrt se dotkla vrásek čela/ a ranní mlhou odcházela./ To kalné ráno, to si pamatuj,/ mé dítě./ Evropo, Evropo, až zvony rozhoupají,/ měla bys první být mezi těmi, kdož lkají./ Evropo hrozná nad meči a děly/ ve světle svící, jež se rozhořely./ To kalné ráno, to si pamatuj,/ mé dítě.“

Báseň vyšla 15. září 1937 v *Právu lidu*. A téhož dne v *Ranních novinách* Seifert vyslovil naději, že „osvobozený národ ve středu rozvrácené Evropy, v dobách, kdy hroutí se pomníky kultury a zapadají města do sutin, kdy celý svět chystá se k novým válkám, půjde dále cestou, kterou ukázal mu jeho vůdce; půjde k novým výbojům, bojuje zbraněmi ducha, ale bude bránit svůj stát a svoji svobodu, bojuje ostrým mečem v mužné pěsti“.

Na následující události (Mnichov, německý protektorát) reagoval Seifert verši plnými lásky k rodné zemi („Krásná jako kvítka na modřanském džbánu...“), verši, jež na čas ustoupily milostné lyrice („Až budeš o nás čísti pár řádek v historii [...] tu jenom vzpomeň si:/ Tak trochu bezstarostný/ já chtěl jsem tehdy být, i dívky milovat;/ plášt růžový však/ potrhaly ostny/ a vojska v pochodů/ nám nedávala spát.“).

První zkušenost s exilovou edicí

Česká exilová vydání Seifertovy poezie se datují nikoli až od sedmdesátých let, jak se všeobecně myslí, nýbrž už od roku 1940. Tehdy totiž vyšel v Paříži (a pak i v Chicagu) sborníček poezie *Hlasy domova*. Mezi 16 básněmi jsou i dvě Seifertovy (dalšími autory byli Halas, Holan, Hora, Medek a Toman, dvě básně zůstávají dodnes – podobně jako tehdy všechny – anonymní). Seifert pro tu příležitost ani trochu nezměnil styl – kdyby se svazček protinacistické poezie dostal do rukou gestapa, bylo by o básníkově osudu rozhodnuto.

Báseň *Nad hrobkou českých králů* končí takto: „Však sepnout ruce v prosbu přebouhou/ a hanbu přetrpěti?/ Jen děti prázdné ruce míti mohou./ A ani děti!“ *A Praha v máji?* Tam je Seifert rozpoznatelný na první pohled: „Neděle jasná, májová./ Praha toho dne byla/ k zbláznění hez-

ká doslova,/ růžová, zlatá a bílá. [...] Ať vejdem tam anebo sem/postát si v zadumání,/ všude se na nás úkosem/dívají SS-mani.// Ptá se mě dívka, co jsou zač?/ Co jí mám povídati?/ Za těmi chodí jenom pláč,/ ach, slečno, to jsou kati:// K Hradu jde noha váhavá,/ jsouť překvapení mnohá,/ na střeše vlajka krvavá,/ na vlajce muří noha.// Promněš si oči údivem,/ vzpomínáš, co bylo kdysi./ Dnes na tom kříži strašlivém/zem česká přibitá visí.“

Po skvostné poezii válečné (*Vějíř Boženy Němcové, 1940, Světlem oděná, 1940, Kamenný most, 1944*) psal Seifert i po válce tak, jak ho čtenáři znali – zdálo se, že rýmované sloky nikdy neopustí. V úžasné *Písni o Viktorce (1950)*, což je patrně to nejlepší, co zde v padesátých letech vyšlo tiskem ve verších, však rytmus intermezz naznačoval, kudy by Seifertova poezie mohla jít.

Znamení finále

V polovině šedesátých let, kdy byl Seifert pro současnou poezii už jakoby ztracen (žijící klasik, jehož dílo se uzavřelo), přišel šok: čtyřiašedesátiletý básník opustil rýmované veršování a ve sbírkách *Koncert na ostrově, Halleyova kometa a Odlévání zvonů* (vše volný verš) novou poetikou zúročil životní zkušenosti i básnické mistrovství.

I kdyby v sedmdesátých a osmdesátých letech nenásledovaly sbírky *Morový sloup, Deštník z Piccadilly a Býti básníkem*, stačilo by to na uměleckou nesmrtelnost. Pozdě, ale přece se o ni zasloužila také Nobelova cena, o níž český tisk napsal 12. října 1984 pouhé dvě věty (slovenské noviny dokonce jen jednu). Stockholmská pocta, připomeňme si, byla udělena za „poezii, která svěží smyslovostí a mimořádnou vynalézavostí podává osvobozující obraz lidské nezdolnosti a mnohotvárnosti“.

Bez Jaroslava Seiferta by česká poezie 20. století vypadala docela jinak. Radost, vzrušení i pohnutí vyvolávaly a vyvolávají jeho básně v časech svobodných, v letech útla-ku pak posilovaly a dávaly naději „v té zpropadené voliéře Čech“. Na konci Seifertova století víme, že jeho verše s námi půjdou dál. (Jaromír Slomek)

Jiří Orten – plachý básník, který nemohl rozvinout svůj talent

„Je čas setby, čas zrání a čas žní. Tak je zařízen náš svět. Je někdy kruté a smrtící zrát. Ale kdo dozrál, byl utržen a ochutnán, kdo jako jablko leží ve dlaní Boha, neumírá,“ zapsal si do deníku Jiří Orten. I když mu nebylo ani dvaadvacet let, je za těmito slovy jeho životní zkušenost.

Smrt se Jiřího Ortena dotkla v den jeho dvaadvacátých narozenin (* 30. 8. 1919), kdy byl na pražském Rašínově nábřeží sražen německou sanitkou. Na následky těžkých zranění zemřel o dva dny později 1. září 1941. Týž den vydal Reinhard Heydrich nařízení příkazující Židům nosit na oděvu žlutou Davidovu hvězdu. Tohoto znamení byl už Jiří Orten ušetřen. Za podřadného občana byl již ale považován řadu měsíců. Rasová diskriminace jej připravila o možnost studia na dramatické konzervatoři, na cestu do rodné Kutné Hory potřeboval úřední povolení, v novinách vycházely štvavé články proti jeho osobě... Dostával se do čím dál tím větší izolace, až nakonec zůstal skoro sám.

V listopadu 1940 se svěřuje svému deníku: „Dobře počítáno šest neděl jsem nebyl mezi svými přáteli. Včera, dodav si odvahy, jsem mezi ně přišel. A náhle poznávám, že už mezi ně nepatřím, že jsem mimo ně, že s nimi, s jejich

zábavami, pletkami a problémy nemám pranic společného, že jsem sám, nyní už skutečně bez přátel. Strádající vepři v žitě. Co to změní? Celkem nic, ale viděno včera tak zblízka a jasně, dokázalo to hodně mě rozjitřit.“

Pod tímto tlakem předčasně dozrál a jakoby mimochodem o tom zanechal ve svých básnických textech inspirující svědectví. Vedle básní, článků a pokusů o drama si vedl deník, do něž si zapisoval nejen soukromé reflexe, ale i básně, které zamýšlel vydat, opisy dopisů, seznamy četby... Několik týdnů před smrtí v nich takto uvažoval: „Uved mě v jednoduchost, Pane, a v přirozenost. Nauč mne vykonávat prostě nutnosti života, a nechť mezi tím, co si smím vybírat, zvolím věci čisté a celé. [...] A ty, Pane Bože můj, dopřej mi milosti vytvořit několik krásných veršů, které by dokázaly mně samému, že nejsem poslední z lidí, že nejsem nižší těch, jimiž pohrdám!“

Deníky – *Modrá, Žíhaná a Červená kniha* – se mu staly jediným spolehlivým přítelem, s nímž mohl vést dialog a v němž se mohl spatřit jako v zrcadle. Snad mu pomáhaly neustupovat vlastní pohodlnosti a nedělat kompromisy a zároveň si zachovat svoji bezbřehou tolerantnost.

Je až udivující, že například o Jakubu Demlovi, který v té době vystupoval proti Židům, si lakonicky zapisuje: „Deml, tolik špíny v kráse!“ Udivuje také počtem přečtených knih – tedy těch, které jej zaujaly, a přečetl je až do konce. Jen od ledna do srpna 1941 jich bylo 131, na jednu tedy nepotřeboval ani dva dny.

Nedůvěra k úspěchu

Mohlo by se zdát, že Orten byl osudu odevzdaný samotář, ale nebylo tomu tak. Byl jen taktní, plachý a neokázalý. Navíc se do své beznadějné situaci dostal vědomě. Mohl se jí vyhnout tak jako jeho starší bratr. Možnost emigrace však zavrhl, neboť by mu znemožnila tvořit poezii svázanou s životem bez ústupků. Orten byl velmi náročný, a to především sám k sobě a k své poezii. Chápal ji jako odraz své bytosti. Pochyboval o ní, a tak ji ve druhé polovině třicátých let psal pod různými pseudonymy. Chtěl si tak ověřit, že má cenu sama o sobě. Nedůvěřoval své rané básnické slávě a zároveň se děsil všeho, co se obecně spojuje s úspěšným mladým mužem – odmítá dokončit gymnazijní studia, hrozí se svých úspěchů na dramatické konzervatoři, uniká ze šťastných lásek. Odmítá se přinutit k čemukoli, čím by se rázem stal „mužem na svém místě“ a „řádným poplatníkem své době“.

Těžko věřit, že tento subtilní, hravý a v jistém směru nesmlouvavý básník ještě jako chlapec v Kutné Hoře na čas zcela opustil své literární zájmy a beze zbytku se věnoval sportu – tenisu, stolnímu tenisu, lyžování.

Všechen čas věnoval tréninku, figuroval vysoko v žebříčcích, reprezentoval středočeskou mládež a získal mnoho trofejí. Zároveň s těmito úspěchy se odcizil rodině, měnila se jeho mentalita i slovník. Vše však ustalo stejně rychle jako začalo, ukázalo se totiž, že má slabé srdce.

Vrátil se tedy ke knihám a k divadlu – chtěl být hercem. Když jej pak v Praze vyloučili z konzervatoře, zbyla mu literatura jako poslední možné útočiště – možná jen díky vnějším okolnostem nezakotvil v jiném oboru. Těžko říci, co by se stalo, kdyby Jiří Orten nebyl omezován ve svých možnostech. Jisté je, že si vždy volil co nejpřímější cestu. A je pravděpodobné, že smrtelná nehoda jej ušetřila nejen nošení žluté hvězdy, ale i osudu, který stihl velkou část jeho příbuzných – transportu a násilné smrti.

Vzpomínka na tragédii

Český tisk v červenci vzpomněl na nejhorší letecké neštěstí Československých aerolinií – havárii letounu na trase Bratislava – Praha. 28. července 1976 zahynulo na Zlatých pískách u Bratislavy 76 osob. Přežili tehdy zázrakem jen tři lidé. Tragický osud posádky i cestujících přitom ovlivnila i tehdejší doba – letadlo mělo určité problémy už při startu, stroj letěl jen na dva ze čtyř motorů. Pilot chtěl proto přistát nouzově na letišti v Brně, což mu však nebylo povoleno, protože zde zrovna byla oficiální vietnamská delegace. Pomocnou ruku tedy nabídl letiště ve Vídni. Jenže přelet přes „železnou oponu“ opět nebyl oficiálními místy povolen. Letadlo tak muselo pokračovat dále po své trase až do Bratislavy, kde však jen proletělo nad přistávací plochou. Posádka se přitom marně snažila nahodit jeden z nefungujících motorů. Rychle klesající letadlo zavadilo o vodní hladinu koupaliště Zlaté písky a začalo se potápět. Za změní těl nakonec záchranáři vylovili pouze tři živé, dva Čechy a jednoho Francouze, který letěl do Bratislavy na svatbu. K přežití alespoň jednoho ze zachráněných nakonec přece jen mohlo přispět i Rakousko – jednalo se totiž o hemofilika, který utrpěl celkem 27 zlomenin. Významnou pomoc mu poskytly rakouské preparáty, bez nichž by se dost možná stal 77. obětí katastrofy.

(MaFr)

Zavedení registračních pokladen se odloží?

Patový výsledek červnových parlamentních voleb v České republice přidělal mnoha podnikatelům starosti. Podle platného zákona mají být totiž k 1. lednu příštího roku zavedeny tzv. registrační pokladny s elektronickou fiskální pamětí, která by měla znesnadnit případné daňové úniky. Zákon prosazovala především dosud vládnoucí sociální demokracie, která pokladny vnímá jako nástroj na omezení šedé ekonomiky. Naopak Občanská demokratická strana (ODS) se i pod jistým tlakem podnikatelských lobby zavázala, že povinnost pořídit si registrační pokladnu po vyhraných volbách zruší. Protože ODS byla dlouho jasným favoritem voleb, podnikatelé nákup pokladen odkládali a do konce června přes různé sliby daňových úlev je přihlásila úřadům jen asi tisícovka obchodníků a restaurátérů. V současné nejisté situaci však ODS ani se svými koaličními partnery nemá sílu na to, aby příslušný zákon zrušila, a tak hrozí, že podnikatelé si přece jen budou muset narychlo registrační pokladny pořídit. Proto ODS podporovaná Hospodářskou komorou ČR a Sdružením podnikatelů a živnostníků ČR navrhuje prozatímní kompromis – odklad účinnosti zákona o jeden rok, tedy do 1. 1. 2008. Argumentuje přitom nejenom případnými vyššími náklady pro podnikatele, ale také zvýšením zatížení pro státní správu po zavedení registračních pokladen. V získaném čase by se mělo podle představ ODS hledat jiné, efektivnější řešení na zabránění daňových úniků. Odpůrci ODS hlavně z řad levicových politiků však příliš nevěří v její snahu o efektivní výběr daní a upozorňují, že její sliby podnikatelům v průběhu volební kampaně směřovaly spíše k legalizaci daňových úniků. Neúspěšnější strana červnových voleb naopak obviňuje sociální demokracii ze snahy kriminalizovat podnikání. V současnosti se dá jen těžko odhadnout, jestli odložení zavedení registračních pokladen má

šanci projít parlamentem. Jestli však vznikne nějaká dohoda mezi ODS a sociálními demokraty, nedá se vyloučit, že se do ní občanští demokraté pokusí odklad prosadit a v případě nějaké adekvátní protinabídky mají v této věci poměrně slušnou šanci na úspěch. Možná ale bude nakonec probíhat ve věci registračních pokladen v parlamentu „bojové“ hlasování, jehož výsledek si při poměru 100 : 100 asi jen málokdo odváží odhadnout.

(MaFr)

Otázky kolem rozpočtu

V polovině srpna předložilo české ministerstvo financí vládní návrh rozpočtu, který počítá se schodkem 88 miliard korun, přestože ještě nedávno hrozilo, že deficit se bude pohybovat kolem 176 miliard. I tak se ovšem ztráta z hospodaření státu má oproti plánu na letošek prohloubit o 13,6 miliard korun. Ještě většímu propadu státních financí chce odstupující ministr financí Bohuslav Sobotka bránit dalším odložením platnosti služebního zákona o dva roky, novelizací zákona o nemocenském pojištění, přijatého krátce před červnovými volbami, a zvýšením spotřební daně u tabákových výrobků od 1. ledna 2007. Naopak by se nemělo sáhnout na předvolební zákonné úpravy, které se týkají rodičovského příspěvku, porodného, doplatku na bydlení, příspěvku na školní pomůcky a sociálních služeb. Podle řady ekonomů však navrhovaný rozsah změn v zákonech nemusí stačit. Sociální výdaje by měly podle návrhu v příštím roce vzrůst hlavně kvůli novým normám, jimiž se politické strany (včetně opoziční Občanské demokratické strany) snažili nalákat voliče, o plných 17 %. Návrh ministerstva tak musí mj. operovat i s dodatečnými zisky z privatizace ze státních podniků ve výši 20 miliard, aniž by bylo jasné, jakých subjektů by se privatizace měla týkat. Přes všechna účetní kouzla navrhovaný schodek dosahuje 3,8 % hrubého domácího produktu, což znamená, že by Česká republika neplnila konvergenční program pro přechod k euru, v němž se pro rok 2007 zavázala k deficitu maximálně ve výši 3,3 % HDP. Zdá se tak, že se česká cesta k jednotné evropské měně ještě dále prodlouží. Jak se dalo očekávat, návrh rozpočtu ostře kritizovala Občanská demokratická strana, která získala nejvíc mandátů v červnových parlamentních volbách. Její představitelé se však příliš neženou do toho, aby veřejnosti sdělili, jaké případné úpravy by požadovali. Škrtní ve výdajové sféře vcelku pochopitelně není nic atraktivního a přede dveřmi už jsou podzimní komunální a senátní volby. Vyloučit nelze ani konání předčasných voleb do poslanecké sněmovny, což ochotu k nepopulárním kroků u všech stran ještě dále snižuje. Navíc plány Občanské demokratické strany spojené se zavedením tzv. rovné daně by rozpočtový schodek ještě víc prohloubily, i když se finanční expert této strany Vlastimil Tlustý dušuje, že by se jednalo pouze o krátkodobý propad, který by byl rychle vyrovnán hospodářským rozkvětem v následujícím období. Lze tedy očekávat, že finální podoba českého státního rozpočtu se bude rodit ještě velmi těžce, vzhledem k přetrvávajícímu poměru sil v poslanecké sněmovně nelze ani vyloučit, že dojde k hospodaření na základě provizoria.

Odborníci však varují, že pokračující nejistota by na české hospodářství mohla mít velmi negativní dopad. To si samozřejmě uvědomuje i značná část politické sféry, takže můžeme očekávat horečná a snad i poměrně věcná jed-

nání. Nicméně k čemu povedou, to by se asi v době uzávěrky tohoto čísla časopisu jen málokdo odvážil odhadnout. (MaFr)

Další rozruch kolem vrtulí

Již několikrát jsme informovali o klopotném prosazování staveb větrných elektráren v České republice, do nichž často investují hlavně rakouské nebo německé firmy. Velké kontroverze vzbuzuje i projekt na vybudování tří sedmdesát metrů vysokých větrníků na hřebeni Neklidu nad Božím Darem v Krušných horách. Elektrárny ve zdejší turisticky značně frekventované lokalitě mají sahat prakticky do výšky zdejší dominanty, vrchu Klínovce, a tak není divu, že ne všichni místní obyvatelé jejich budování vítají. Ostře protestovala řada institucí včetně Horské služby a nedalekého německého lázeňského městečka Oberwiesenthal, které se bojí, že kvůli elektrárnám přijde o statut lázní. Soukromá firma, která chce větrné elektrárny stavět, však argumentuje stavebním povolením vydaným v roce 1992, kdy ještě neplatil zákon o posuzování vlivu stavby na životní prostředí. Příslušný stavební úřad v Jáchymově pak nedávno toto stavební povolení potvrdil a české ministerstvo životního prostředí rozhodlo, že stavbu posuzovat v současnosti nebude. Starosta Božího Daru a nezávislý senátor v jedné osobě Jan Horník, který začátkem devadesátých let s vydáním povolení souhlasil, se nyní postavil do čela odpůrců elektráren a poukazuje na to, že původně měly být stavby zhruba o polovinu kratší. Jenže jáchymovský stavební úřad změnu technologie povolil a odvolání proti navýšení větrných elektráren nad Božím Darem zamítl i karlovarský krajský úřad jako nadřízená instituce. Zdá se tak, že se obci přes všechnu snahu nepodaří budování větrníků znemožnit. Pravděpodobně se tak do nenávratna ztratí i dřívější plán na propojení lyžařských areálů mezi Božím Darem a Oberwiesentalem, výrazně poškozeno bude i celkové panorama krajiny.

Obec Boží Dar tak sklízí s určitým zpožděním následky neuvážených rozhodnutí z počátku devadesátých let, kdy nezkušené demokratické samosprávy často nedokázaly docenit význam a dopad projednávaných záležitostí. Bohužel ne všichni představitelé obcí a měst se od té doby poučili. A své samozřejmě sehrávají i známosti a peníze... (MaFr)

Úřednice jde do vězení. Co její šéfové?

Městský soud v Praze odsoudil v srpnu na pět let vězení nyní pětadesátiletou důchodkyni Jiřinu Kaplanovou, někdejší šéfkou odboru financování obchodů Komerční banky, za úvěrové podvody spojené se stamilionovými úvěry firmám kolem Františka Chvalovského, bývalého předsedy Českomoravského fotbalového svazu a vlastníka jihočeských pivovarů. Vinnými byli uznáni i čtyři její bývalí podřízení, kteří se měli společně s Kaplanovou podílet na vědomém zkruslování podniků, na základě kterých Chvalovského firmy v letech 1998-1999 získaly stamilionové úvěry. U těchto nižších úředníků však soud od potrestání upustil. Podle soudu také věděli, že poskytnuté peníze společností spojené s Chvalovským používaly na jiné účely, než na jaké byly oficiálně určeny, a například z nich umořovaly dřívější dluhy bance. Podle soudu však vinu za podivné

hospoření banky nenese jenom Kaplanová a bývalí pracovníci jejího odboru, ale také nadřízený management, například bývalý šéf celé Komerční banky Jan Kollert. Ten nebyl dosud obžalován, státní zástupce však nevyločil, že možná na Kollerta a případně na další tehdejší nadřízené Kaplanové žalobu ještě později podá. Souzen nyní nebyl ani František Chvalovský, jeho proces probíhá odděleně. Lze očekávat, že jak státní zástupce, tak Jiřina Kaplanová se proti nynějšímu rozsudku odvolají a celou kauzu bude muset řešit pražský vrchní soud. Kaplanová si v každém případě soudů i nadále užije, čelí totiž ještě další obžalobě, která se týká osmimiliardové ztráty Komerční banky z obchodování s rakouskou firmou B. C. L. Trading podnikatele Baraka Alona. Zde však nehrozí, že by ji na lavici obžalovaných doprovázeli její bývalí šéfové – ty totiž soud již dříve v této záležitosti zbavil obvinění. Nevýhodné obchody provázely jeden z největších subjektů na českém bankovním trhu, Komerční banku, po celá devadesátá léta a způsobily těžko představitelné ztráty. Není proto divu, že se většině komentátorů zdá podivné, aby do vězení putovala pouhá úřednice, byť v bance zastávala poměrně vysokou funkci. Dokázat vinu a přímý podíl na úvěrových podvodech i špičkám tehdejšího managementu se však jeví jako mimořádně obtížný problém. (MaFr)

Zelení z Rakouska a ČR nabízejí audit

Zelení z jižních Čech a spolkové země Horní Rakousko rozjíždějí zajímavý společný projekt – na základě výběrového řízení chtějí vytipovat jednu venkovskou školu, u které pak bezplatně provedou audit, který ukáže na možné úspory energie. Tato škola by se pak měla stát dokladem toho, že úspory a obnovitelné zdroje energie představují reálnou alternativu pro zajištění zásobování energiemi. Tak to alespoň prohlásila poslankyně českých zelených Dana Kuchtová. Zelení chtějí pro konkrétní školu připravit projekt tzv. pasivního domu, tedy domu, kde se provozní náklady na energii snižují až o neuvěřitelných 95 %, což znamená, že vynaložené investice se vrátí už zhruba za šest až sedm let.

To samozřejmě pro mnoho obcí představuje poměrně zajímavou nabídku, na druhé straně je však řada jihočeských vesnic zadlužena a je otázka, zda se do podobného projektu budou ochotny pustit. Lze však přepokládat, že po vstupu Strany zelených do českého parlamentu vzroste tlak na ekologické chování ve veřejném sektoru a pravděpodobně se na podobné projekty najdou nějaké peníze i ve státní pokladně. (MaFr)

9. prosince se uskuteční mimořádný volební sjezd KDU-ČSL

Mimořádný volební sjezd KDU-ČSL se uskuteční 9. prosince v Brně. Rozhodli o tom po šestihodinovém jednání delegáti celostátní konference lidové strany. Novinářům to řekl první místopředseda Jan Kasal, který stranu řídí po rezignaci Miroslava Kalouska. Celostátní konference zřejmě v nejbližších dnech doplní vedení KDU-ČSL za odstoupivší místopředsedy Cyrila Svobodu, Milana Šimonovského a Romana Línka.

Kasal zdůraznil, že nově nominovaná vyjednávací trojice nebude činit zásadní rozhodnutí bez schválení širším

vedením strany. Chce tím předejít opakování situace z posledních týdnů, kdy Kalousek nečekaně zahájil jednání s ČSSD o menšinové vládě závislé na komunistech, čímž vyvolal bouři nevole členské základny. Vzápětí pak odstoupil.

Závazné je pro lidovecké zástupce v každém případě usnesení, že KDU-ČSL po celé čtyřleté období nevstoupí do žádné vlády, která by se musela opírat o hlasy KSČM. Lidová strana tak podle Kasala zbořila mýtus, že vstoupí do každé vlády. O předčasných volbách, o nichž hovoří designovaný premiér a šéf ODS Mirek Topolánek, podle Kasala lidovci nejednali.

Již nyní se spekuluje o tom, kdo by mohl Kalouska v čele strany nahradit. Nejčastěji padá jméno jihomoravského hejtmana Stanislava Juránka, mluví se i o poslankyni Vlastě Parkanové. Kasal již oznámil, že o předsednickou funkci usilovat nebude, k témuž vyzval i Svobodu jako dalšího z expředsedů KDU-ČSL. Zda bude kandidovat na místopředsednickou funkci se Kasal rozhodne i podle toho, jací lidé budou usilovat o křesla v nejužším vedení strany. (kk)

Nová vláda v ČR

ODS jako vítěz červnových voleb odmítla Paroubkovu představu, že o podobě nové vlády se bude „vážným způsobem“ jednat asi až po říjnových komunálních a senátních volbách. Nová vláda Mirka Topolánka, která však má podle známých výsledků vyjednávání mizivou šanci získat důvěru Poslanecké sněmovny, je třetí vládou vedenou členem ODS a první vládou složenou pouze z občanských demokratů a nestraníků. Na rozdíl od dosavadní vlády Jiřího Paroubka, která měla 18 členů, je Topolánkuv tým pouze patnáctičlenný. Všichni ministři mají univerzitní vzdělání, v kabinetu však nezasedne žádný absolvent ekonomické vysoké školy. Tak jako v předcházejících vládách samostatné České republiky, je i v této velmi nízké zastoupení žen, pouze dvě. Doposud více než tři ženy v žádné vládě nebyly. Dva členové nové vlády mají cizí státní občanství – ministr kultury Martin Štěpánek má německý, šéf životního prostředí Petr Kaláš švýcarský pas. Kabinet Mirka Topolánka nakonec zřejmě nebude mít ministra pro evropské záležitosti, ale jmenuje vládního zmocněnce pro přípravu České republiky na předsednictví v EU. Původně se počítalo s tím, že se českým „panem Evropou“ stane někdejší ústecký primátor a nový ministr pro místní rozvoj Petr Gandalovič (ODS). Nyní se ale Topolánek přiklání k modelu nestranického zmocněnce, který „přežije“ i změny vlády a možné vnitropolitické otřesy. Po jmenování bude mít Topolánkova sestava třicet dnů na to, aby předstoupila před poslance se žádostí o vyslovení důvěry. Jeden z lídrů ODS odhadl, že důvěru sněmovny tato vláda asi nezíská, a bude tedy zemi řídit i bez důvěry poslanců. Vládnutí i bez důvěry sněmovny umožňuje ústava. Pokud kabinet důvěru nezíská, má prezident jmenovat dalšího premiéra a na jeho návrh nový ministerský tým, ústava však neupřesňuje, dokdy to má učinit. Kabinet, který nezískal důvěru dolní komory, by tak mohl Václav Klaus pověřit dočasným výkonem funkcí a taková vláda by teoreticky mohla i bez důvěry sněmovny vládnout dlouho – prostě až do jmenování příštího kabinetu. (kk)

Klaus i Paroubek: Naše vztahy nebyly idylické, ale vždy korektní

Prezident Václav Klaus se na Pražském hradě rozloučil s odcházející vládou Jiřího Paroubka a ministrům poděkoval za jejich práci. I když podle Klause se ne vždycky s Paroubkovým kabinetem shodl, vztahy mezi Hradem a Strakovou akademií označil za korektní. I Paroubek si myslí, že prezident i jeho vláda měli na většinu věcí shodný názor, ačkoli „ne všechny dny byly slunné“. „Věřím, že spolu určitě nalezneme možnosti spolupráce také v budoucnu,“ řekl prezidentovi Paroubek, který se netají záměrem vrátit se do premiérského křesla po podzimních senátních a komunálních volbách. Prezident Václav Klaus připomněl, že končící vláda spravovala zemi od dubna 2005, kdy byla za poměrně napjaté situace uvedena do úřadu po aféře tehdejšího premiéra Stanislava Grosse. „Napjaté a dramatické situace, zdá se, nekončí a jsou naším osudem i nadále. Mám strach, že budou dále pokračovat,“ komentoval Klaus nynější situaci, kdy Topolánkuv kabinet nemá ve sněmovně zajištěnou potřebnou většinu.

Vladimír Hučín je úplně rehabilitován

Někdejší disident a bývalý důstojník BIS Vladimír Hučín se dočkal úplné rehabilitace za svou předlistopadovou činnost, a to včetně ozbrojeného odporu proti komunistickému režimu. Ostravský krajský soud na základě rozhodnutí Nejvyššího soudu zamítl několik let starou stížnost žalobce a potvrdil tak Hučínův nárok na rehabilitaci. Bývalý disident se tak dočkal zrušení takzvaného zbytkového trestu za útok výbušninou a nedovolené ozbrojování. Soud v jeho případě rozhodl již na konci června v neveřejném jednání. Hučín se výsledek jednání dozvěděl písemně minulý týden. (kk)

Jiří Paroubek při návštěvě Slovenska naznačil,

že o podobě nové české vlády se bude „vážným způsobem“ jednat asi až po říjnových komunálních a senátních volbách. Připustil přitom, že do té doby by mohl vládnout menšinový kabinet ODS. Sociální demokraté podle něj ale mají asi padesátiprocentní šanci, že budou zastoupeni ve vládě, která zemi povede v dalších letech. Nevyloučil ani obnovení jednání o možné spolupráci ČSSD a lidovců, které nedávno zkrachovalo. „Ale abych byl upřímný, do voleb, které u nás budou 20. a 21. října, nevidím jinou možnost než připustit existenci, pokud pan Topolánek bude mít odvahu, menšinové vlády ODS. S tím, že jsem veřejně řekl, že takovou vládu nemůžeme podpořit. Vážným způsobem se podle mě bude jednat až po volbách,“ dodal Paroubek po setkání se slovenským premiérem Robertem Ficem v Lubině u Nového Mesta nad Váhom. Paroubek připomněl, že „projekt“ strategické spolupráce sociálních demokratů a lidovců podle některých průzkumů získal podporu až u 41 % dotázaných. V krátkém čase by toto číslo prý mohlo stoupnout až na 50 %. „Myslím si, že je ještě možné se k takovému projektu vrátit,“ řekl český premiér. Podle něho jednání s lidovci zkrachovala kvůli ideologické předpojatosti. „Chápu, že na to, aby lidé uvnitř lidové strany, její funkcionáři, mohli změnit určité pohledy na věci, potřebují jistý čas,“ myslí si Paroubek. (kk)

Nohavicovo trochu pozdní doznání

*Srdce mám pro lásku a hlavu pro písničky...
dokud se zpívá, ještě se neumřelo...*

Musel to být pro náhodného kolemjdoucího či návštěvníka pražské kavárny Rybka zvláštní pohled. Za stolem sedí u dávno dopité kávy písňový bard Jaromír Nohavica, rozpačitě listuje jakýmsi papíry, naproti ho ostřížím zrakem sleduje novinář Jaroslav Spurný a čeká na každé jeho slovo.

Nečekaný pozdrav z léta 1989

Tak vznikl článek, který vyšel v časopise *Respekt*; není divu, že se dostal na první stranu. Nad kresbou od Pavla Reisenauera je titulke *Nohavica promluvil o StB*. Druhý den vyšly v denících texty, jež Nohavicovo doznání komentovaly a vesměs přivítaly jako příležitost pro Nohavicu samého i pro společnost, která se zdaleka nevyrovnala se svou minulostí. Také text v *Respektu* začíná slibnou větou, že „případ Jarka Nohavici nabízí jistou odpověď“. Ale na co?

Kočár do Vídně

Především je nutné říci, že slavný a bezesporu skvělý písničkář onu zpověď sám neinicioval. Nepřišel za redaktorem či někým podobným, nevystoupil sám s prohlášením, v němž by se po šestnácti letech rozhodl promluvit o případu, který se odehrával ve druhé polovině osmdesátých let. Naopak, zavolal mu redaktor Spurný, jemuž se dostal do ruky (jeho „zdroje“ mu jej poskytly) sedmistránkový fragment spisu vyhotoveného estébáky na Krajské správě StB v Ostravě. Nešlo o „originální“ Nohavicův spis – ten stihli s tisíci dalšími estébáky skartovat těsně po listopadu 1989, což Nohavica věděl. Těch sedm stránek obsahovalo estébácký zápis, v němž Nohavica mluví o cestě do Vídně a koncertech, které tam měl v létě 1989. Sdělení jsou to veskrze banální, nijak zásadní a nikoho nepoškozující, i když, jak Spurný v článku píše, i banální informace měly pro StB svou hodnotu, vytvářely dojem všemocnosti a především zaplétaly oběť do estébáckých sítí. Tajní zaznamenali, že Nohavica se sešel se svým přítelem, emigrantem Jaroslavem Mirkem, s Karlem Krylem, který se ve Svobodné Evropě trápí, byl na návštěvě u Pavla Kohouta, který má luxusní byt na vídeňských Příkopech. Tímto nečeka-

ným pozdravem z horkého léta roku 1989 tedy Jaromír Nohavica listoval poprvé před pár týdny v kavárně Rybka. Souhlasil s nabídkou Spurného k setkání, nevytácel se, ochotně, byť zaskočeně, o tehdejší době mluvil. Je jasné, že to nemohlo být příjemné, a je nutné ocenit, že se Nohavica postavil k věci čelem. O důvodech, proč až tak pozdě a proč, až když spatřil svou „věc“ černou na bílém, řekl: „Ale o čem jsem měl mluvit? Měl jsem tvrdit, že jsem nikoho neudal? Spis byl skartovaný a já se neměl čím hájit, neměl jsem s čím polemizovat.“

Pokud by to objekt vyplašilo

A to je možná jádro problému. Estébáci vedli Nohavicův svazek od roku 1984 jako takzvaný signální: sledovali ho, kontaktovali se s ním, domlouvali si s ním schůzky. Byl v situaci, která mohla – ale nemusela – vést ke spolupráci. Nic nemusel podepisovat, ostatně existovala směrnice ministra Obziny, že není nutný „vázací akt“, pokud by to objekt „vyplašilo“. Záleželo na ochotě či výdrži „objektu“. Když by je razantně poslal do háje, zařadili by ho mezi nepřátele režimu; buď by následovala represe, nebo také nikoli. O obou možnostech existuje dostatek příkladů. Vzhledem k tomu, že fragment pochází až z léta 1989, tedy po pěti letech jakéhosi zájmu (o jeho podobě zatím nic nevíme), lze předpokládat, že mezitím mohlo k nějaké formě kontaktů docházet. Člověku přitom musí být jasné, kdo tu byl obětí a kdo vyděračem, ale ani tak není správné věc bagatelizovat. A to právě Jaromír Nohavica, při vší úctě, dosud činil. Jako básník nabídl krásnou metaforu: „Byl jsem s děvkou, ale seděl jsem s ní pouze v kavárně, na pokoj jsem s ní nešel.“ Je to působivá zkratka, avšak zavádějící. Nohavica dosud říkal: Nikomu do mých pletek s děvkou nic není, ostatně nezadal jsem si. Víc neřeknu. Nohavicovu popularitu to nijak nepoškodilo, na jeho umělecké pověsti ani jeho mlčení nezanechalo vážnější stopy. Mnohem hůře na tom byli lidé, kteří se ocitli v Cibulkových seznamech z mnohem banálnějších příčin, přitom měl tento fakt pro ně drtivý efekt. Nebyli to zkrátka prominenti, jimž se jaksí automaticky odpouští. Z jejich příběhů je sestavena kniha Zdeny Salivarové-Škvorecké *Osočení* (1993, 2000). Jaromír Nohavica mezi nimi není. Přitom těch sedm stránek ze spisu, který už dávno neměl existovat, naznačuje, že i s posezením v kavárně mohla být děvka docela spokojená... (Jiří Peřás, Týden)

V Nashvillu je největší sbírka českých aut

Lane Motor Museum v americkém Nashvillu ve státě Tennessee vlastní největší kolekci aut československé výroby mimo evropský kontinent. Zakladatelem muzea je Jeff Lane, který žije v Nashvillu. Jeho předci přišli do Ameriky z Německa a Jeff Lane sám dostal svoje první auto ve dvanácti letech. V šestnácti letech složil na tomto autě řídičské zkoušky. Sbírká Jeffa Lanea je ve Spojených státech zcela ojedinělá. Obsahuje přes 300 aut především evropských značek a mezi nimi hned v úvodu expozice zaujmají čestné místo československé vozy – 18 tatrovek, 4 aera a po jednom automobily Praga, Škoda a Jawa. České kolekci dominuje stříbrná Tatra 87, která je skvěle restaurovaná a ve výborném technickém stavu a hned vedle ní červená, krásně zachovalá šestsettrojka. Podle slov kurátor-

ky muzea Susan Laneové, Jeffovy manželky, znají návštěvníci muzea značky, jako jsou Citroën, Renault nebo Fiat, ale nikdy neslyšeli o tatrách nebo aerovkách. Československá auta jsou pravidelně v centru mimořádné pozornosti při přehlídkách automobilových veteránů ve Spojených státech. (mk)

Funkce Pražského literárního domu

Název Pražský literární dům nese kulturní instituce, která byla v Čechách v letošním roce založena a jejímž cílem je především zdůraznit souvislost německy píšících autorů s českou kulturou. Zakladatelkou této instituce je německy píšící pražská spisovatelka Lenka Reinerová. Prvním úkolem nové instituce je získat budovu – v prozatím provizorních prostorách již vznikl základ knihovny, která má za

úkol shromáždit svazky s dílem jednotlivých autorů. V první tisícovce svazků lze nalézt originály děl Kafkových, Krausových, Rilkeových, Kischových, Stifterových nebo Meyrinkových. Dalším úkolem Pražského literárního domu pak bude soupis děl těchto německy píšících – převážně židovských – autorů a zdůrazňování jejich souvislosti s českou kulturou. Tato spojení byla vinou druhé světové války a poválečných událostí narušena. Pražský literární dům však nemá v úmyslu omezit svůj zájem pouze na jednu úspěšnou generaci tvůrců, kteří se stali součástí jedné uzavřené historické etapy. Jejich zájem je rovněž soustředěn i k dalším německy píšícím autorům pocházejícím z Čech, kteří opustili svou zemi v době komunistického režimu a začali psát jazykem své nové vlasti. K těm patří například Libuše Moníková, Jiří Gruša nebo Ota Filip. V plánech do budoucna počítá instituce také s výměnnými pobyty mladých českých a německých autorů. V současné době financují Pražský literární dům nadace Robert Bosch a Brücke/Most a vedle ministerstva kultury by instituce chtěla získat i finanční podporu Česko-německého fondu budoucnosti. Vedle již existujících kulturních domů, jakými jsou Goethe Institut nebo Centrum Franze Kafky, nevytváří Pražský literární dům konkurenci. Ostatně právě Centrum Franze Kafky patří mezi jeho zakladatele. (mk)

Významné výročí

Přesně 1. srpna uplynulo sto let od prvního pozorování na hvězdárně v Ondřejově. V době vlády císaře Rudolfa II. byla vybudována pravděpodobně první významná česká astronomická observatoř – stal se jí pražský letohrádek královny Anny (Belveder). Tady pozorovali hvězdy Tycho Brahe a Johannes Kepler.

V roce 1722 byla v pražském Klementinu dokončena výstavba věže speciálně upravené pro astronomické účely. Tato hvězdárna měla rozhodující význam pro další rozvoj astronomie v Čechách. Její umístění v centru města však bylo časem nevyhovující a tak dne 21. ledna roku 1898 podepsal pražský továrník Josef Frič smlouvu na odkoupení pozemků na vrcholu kopce Manda na okraji vsi Ondřejov. Josef Frič společně se svým bratrem Janem vybudovali továrnu na jemnou mechaniku. Časem je začaly zajímat hvězdy a uvedli do provozu výrobu astronomických přístrojů, například v roce 1889 vyrobili pro soukromou observatoř astronoma Vojtěcha Šafaříka největší čočkový dalekohled v Čechách. Tento přístroj od roku 1922 dodnes slouží v Ondřejově.

Již v roce 1886 bratři Fričové obdrželi na mezinárodní výstavě zlatou medaili za soubor fotografií fází Měsíce. Oba již dříve pozorovali a zároveň testovali své přístroje na Mandě u Ondřejova. (V té době byla majitelkou tohoto pozemku pěvkyně Eleonora z Ehrenbergů, představitelka první Smetanovy Prodané nevěsty.) Po odkoupení pozemků Josefem Fričem (jeho bratr Jan zemřel rok předtím na zápal slepého střeva) začaly stavební práce během roku 1905. Pokračovaly takovým tempem, že již v srpnu roku 1906 bylo možné v jednom z pozorovacích domků provést první sledování. Výstavba kopulí začala v roce 1908, pět let poté byla ve hvězdárně zřízena i první radiová stanice v Čechách pro příjem časových signálů.

V roce 1920, po vzniku samostatného Československa, propůjčil Josef Frič „Ondřejov“ klementinské Státní hvěz-

Hvězdárna v Ondřejově

dárně a dosud letní provoz se změnil v celoroční. 28. října 1928, ve výroční den české státnosti, věnoval pak Josef Frič hvězdárnu se všemi budovami, přístroji i pozemky Univerzitě Karlově. Jejím prvním ředitelem byl František Nušl, tehdejší viceprezident Mezinárodní astronomické unie. Od 1. ledna 1954 se Ondřejov stal sídlem Astronomického ústavu Akademie věd.

Dnes se může tento ústav pochlubit světovou úrovní v řadě astronomických oborů. (mk)

Výstava o víně

V Národním zemědělském muzeu v Praze na Letné je otevřena výstava na vinařské téma, která přibližuje návštěvníkům tradici vinařství v Čechách i v zahraničí, způsob sklizeň, skladování, distribuci a prodej i konzumaci vína.

Expozici tvoří trojrozměrné exponáty, obrazy, texty, fotografie, publikace, vinařský tisk a literatura a zároveň také projekce filmových a televizních dokumentů. Její součástí jsou také nejrůznější přednášky, besedy a degustace. Na přípravě výstavy, která bude přístupná veřejnosti do konce roku 2006, se podílela řada muzeí a rovněž vinařských firem. (mk)

Masarykovo křeslo na výstavě

V pražském Belvederu probíhá prodloužená expozice pod názvem *Na čtyřech nohách*. Představuje židle, křesla, stoličky, lavice i další části nábytku, na kterém se sedávalo nebo sedává v prostorách Hradu, a to v období od renesance do současnosti.

Významnou součástí sedacího nábytku ze sbírek Pražského hradu se stalo křeslo Tomáše Garrigua Masaryka. Toto křeslo, dlouho považované za ztracené, bylo za časů prezidenta Gustáva Husáka odprodáno za 80 korun pod-

Vlevo na snímku restaurované křeslo z amerického ořechu s potahem v barvě velbloudí srsti, vpravo při dražbě s černým koženkovým potahem

niku Klenoty Praha a letos je na aukci Správa Pražského hradu koupila zpět – za 170 000 korun. Křeslo je dílem slovinského architekta Josipa Plečnika. Ten ho vytvořil pro prvního československého prezidenta a zároveň se stal také autorem mnoha stavebních úprav v prostorách Pražského hradu.

Výstava *Na čtyřech nohách* bude otevřena do konce října tohoto roku. (mk)

Nejstarší Praha v novém

Muzeum hlavního města Prahy zpřístupnilo po osmiměsíční rekonstrukci svoji stálou expozici pravěku a starověku. Původní expozice byly instalovány na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let. V polovině devadesátých let došlo sice k různým úpravám, ale nábytek, členění sálu a další prvky zůstaly. Nynější reinstalace expozice překvapí návštěvníky svojí moderní výpovědní hodnotou. Nové jsou i některé exponáty, obrázky a popisky.

Instalace je složena ze dvou částí: *Praha v pravěku* a *Středověká Praha*. Úvodní sál seznamuje návštěvníky se životem prvních obyvatel v lokalitě dnešní Prahy. Začíná usídlením pračlověka *Homo erectus erectus*, který se podle archeologických nálezů objevil začátkem staršího paleolitu. *Homo sapiens sapiens*, který má úroveň svého myšlení již blízko k dnešnímu člověku, začíná žít na území Prahy v mladším paleolitu. Život lidí v tomto období zobrazuje expozice velmi detailně, především podrobnými rekonstrukcemi primitivních obydlí, hrobů, hradíšť, je zde také dokumentováno, jak pravěcí obyvatelé pražského území vypadali, čím se živili a jak mysleli.

Ve druhé části se již představuje středověká Praha jako mocenské centrum celé české země. Seznamuje návštěvníky se vznikem hradíštního areálu v místech dnešního Pražského hradu a názorně se zabývá zobrazením růstu osídlení v jeho blízkém i vzdálenějším okolí. (mk)

Hradčanské náměstí opět v záři plynové lampy

Po jednadvaceti letech se opět na Hradčany vrátilo mihotavé světlo plynových lamp. Historický osmiramenný sloup, který byl jako poslední plynová lampa v Praze v roce 1985 převeden na elektřinu, ozářilo světlo zemního plynu. Litinový sloup s lampami vznikl podle návrhu sochaře Eduarda Veselého a architekta Aleše Linsbauera – na žulovém podstavci stojí čtyři ženy v antickém rouchu a nad

nimi se tyčí osm novobarokních ramen s velkými svítilnami. Nejvyšší je středový novorenesanční sloup, který má znázorňovat Prahu. Zrestaurovaný litinový sloup má osm novobarokních ramen s velkými svítilnami. V Praze v minulosti stávalo šestnáct podobných sloupů. Z nich se zachovaly pouze dva, na Hradčanském náměstí a v Loretánské ulici.

Ještě ve čtyřicátých letech 20. století svítilo v pražských ulicích tisíce plynových lamp. Během dalších třiceti let však postupně zmizely. Jako poslední přišla na řadu Malá Strana. Když pro zajímavost připomeneme historii plynárenství v Čechách, zjistíme, že klíčovým datem, od něhož se píše kronika českého plynárenství, se stal den 15. září 1847. V té době byla do provozu uvedena první karbonizační plynárna v pražském předměstí v Karlíně. Tady vyrobeným svítiplynem byly osvětleny vybrané pražské ulice, některé významné veřejné budovy, výkladní skříně a dokonce i první domácnosti. V průběhu následujících let vznikaly postupně plynárny i v dalších městech republiky. V Praze byla po karlínské plynárně zřízena plynárna na Smíchově, historicky třetí nejstarší v zemi.

Plyn se do pražských ulic vrátil v roce 2002. V té době bylo na zemní plyn přestavěno prvních devět lamp v Michalské ulici na Starém Městě. Těchto kdysi běžných plynových lamp má v historickém centru Prahy postupně přibývat. V současné době jich je již 128 a osvětlují kromě Michalské i Celetnou, Vejvodovu a Melantrichovu ulici a Uhelný trh. Do budoucna by měly plynové lampy osvětlovat Královskou cestu, tedy od Prašné brány až k Hradčanskému náměstí, včetně Karlova mostu.

K osvětlení byly používány různé typy svítidel, od lamp na konzolách nebo sloupech až po několikaramenné stojáky. A právě jako historicky nejceněnější jsou označovány výše zmiňované osmiramenné sloupy. Na různých místech

Provozní budovy smíchovské plynárny se nacházely přesně v místě, kde dnes stojí Ženské domovy

Prahy jich bývalo kdysi šestnáct. Zachovaly se pouze dva, a to právě na Hradčanském náměstí a v Loretánské ulici. Z mnoha dalších víceramenných sloupů zůstal jeden, čtyřramenný, zachován na Dražického náměstí nedaleko Karlova mostu. Plánuje se postupná obnova všech víceramenných sloupů a jejich napojení na plyn.

Nové plynové lampy jsou replikami pražských historických luceren – místy se ještě vyskytují originály. Do lamp je instalována moderní technologie a moderním způsobem jsou i ovládány. Což však nevylučuje možnost ovládat je ručně s tyčí, jako v minulosti, neboť jsou opatřeny vahadly s oky.

Kromě Prahy se plynové lampy vyskytují i v dalších českých městech jakými jsou třeba Ostrava, Hradec Králové nebo Plzeň. (mk)

Národní technické muzeum v Praze uzavřeno

Pokud byste si chtěli udělat výlet do Prahy a dětem ukázat Národní technické muzeum, kam jste možná chodili se školou na výlet, budete asi zklamáni – jedno z nejoblíbenějších pražských muzeí v září zavírá pro návštěvníky své brány a nehodlá je otevřít dříve než na počátku roku 2008. Dalo se s tím počítat, protože stávající expozice měla přes všechny úpravy prostě svá nejlepší léta za sebou a neodpovídala současným potřebám. Rekonstrukci potřebovala i architektonicky zajímavá hlavní budova muzea na Letné pocházející ze třicátých let minulého století. Mezi pýchy pražského Národního technického muzea patří především její sbírka dopravy obsahující například jídelní vůz z dvorního salonního vlaku císaře Františka Josefa, letadlo Blériot IX, na kterém inženýr Jan Kašpar v roce 1910 absolvoval první dálkový přelet v českých dějinách nebo nejstarší vůz nesoucí značku Audi na světě. Unikátní a mimořádné exponáty se však najdou i v dalších sbírkových skupinách. V současné době však muzeum mohlo představit návštěvníkům pouze 9 % svých fondů. Celková rekonstrukce snad přispěje i ke zlepšení prezentace ostatních oborů, která zatím zdaleka neodpovídá možnostem, které Národní technické muzeum má. V mnohém jistě může být vzorem obdobné vídeňské muzeum, umístěné nedaleko českého velvyslanectví, které se po rekonstrukci pyšní moderními a podnětnými expozicemi, které odpovídají trendům v soudobém muzejnictví. (MaFr)

Čeští ornitologové se zlobí na rakouské vodohospodáře

Z rakouské strany se vůči České republice hlavně v souvislosti s jadernou elektrárnou Temelín občas ozývají stížnosti na malý pocit zodpovědnosti vůči životnímu prostředí, nyní se objevila podobná kritika v opačném směru. Čeští ornitologové totiž nejsou spokojeni s tím, že v souvislosti s hrozícími záplavami došlo začátkem letošního května k mimořádnému zvýšení hladiny Novomlýnských nádrží na pomezí obou zemí. K omezení odtoku z nádrží přitom došlo na žádost rakouských vodohospodářů, kteří se obávali zatopení některých vesnic. Argumentovali mj. i tím, že se v Rakousku nepodařilo ještě zcela opravit hráze poškozené jarními záplavami. Vyšší stav vody v Novomlýnských nádržích ale měl za následek vytopení hnízdišť a také rozsáhlé úhyny stovek chráněných vodních ptáků.

Navíc v mnoha případech nemohli opeřenci vyvést mláďata. Česká inspekce životního prostředí se ovšem postavila v celém sporu za vodohospodáře, protože Povodí Moravy svým jednáním podle jejich názoru zabránilo většímu zlu. Rozeznání ochránci přírody však namítají, že nikdo ani pořádně nezjistil, jaké konkrétní nebezpečí na rakouské straně hrozilo. Noviny informující o celém sporu však zdůrazňují, že mezinárodní aspekt není až tak důležitý – spíše než o přeshraniční spor se jedná o dlouhodobý konflikt mezi ekology a vodohospodáři. Ochráncům přírody se Novohradské nádrže nelíbí jako takové už od začátku a snaží se prosadit jejich co nejnižší hladinu a čas od času navrhují i jejich částečné vypuštění, představitelé Povodí Moravy naopak nádrže hájí a snaží se maximálně zvýšit objem vody, kterou zadržují. (MaFr)

Na jižní Moravě se množí pivovárky

Jižní Morava je vnímána jako země zaslíbená vínu, ale marná sláva, pivo je přece jen pivo. I v Brně a jeho širším okolí si můžete pochutnat na vynikajícím chmelovém moku, který se stal doslova jedním ze symbolů České republiky. Nemusíte se přitom omezovat jen na běžné výrobky velkopivovarů, které ve snaze o maximální trvanlivost produktu museli ožlet leccos ze své chuti a proměnily se na tzv. eurobeery připomínající podle mnoha pivařů spíše hořkou alkoholickou vodu než pivo hodné svého jména. Na jižní Moravě se totiž objevila řada malých výrobců, jejichž produkty vynikají originalitou i kvalitou. Jedná se často o nepasterizovaná, čerstvá piva, v nichž nebyly kvasinky odfiltrovány. Někdy dojde i na zajímavé experimenty, i když občas vzbuzují trochu nedůvěru – například v parrně nejoblíbenějším brněnském restauračním pivovaru Pegas nabízejí nejen světlé pivo z čemene a pšenice, ale i černé bylinkové. V Hodoníně se zase můžete setkat kromě oblíbené nefiltrované kvasnicové dvanáctky také s višňovým, malinovým či zázvorovým pivem a Jiří Jelínek ze Sentice u Tišnova zase prorazil svým patentem, medovým pivem Kvasar, které nyní v licenci vyrábí i velký pivovar v Černé Hoře. Provozovatelé minipivovarů se přitom shodují, že na nezájem zákazníků si nemohou stěžovat. Půvab řemeslně vyráběného piva odhalili nejenom místní, ale i turisté, včetně návštěvníků z Rakouska. Někdy se jedná o pouhou zvědavost, přibývá však i stálých zákazníků. Možná se jimi stanete i vy poté, co svůj výlet na jižní Moravu zkoncipujete trochu netradičně jako ochutnávku pív z malých pivovarů. Dávejte však velký pozor na dvě věci – za prvé pamatujte, že opilý člověk opravdu nemá sedat za volant, za druhé si uvědomte, že některé experimenty se nemusí dvakrát podařit a příliš extravagantní chutě mohou zejména v břiše nezkušeného pijáka způsobit značné nepříjemnosti. Ale přesto – dobrou chuť. (MaFr)

V Rakousku podstatně větší spokojenost než v ČR

Poměry v České republice se v mnoha ohledech vcelku rychle přibližují situaci v Rakousku, v určitých oblastech však odstup zůstává značný. Ukázal to i průzkum nadace New Economics Foundation, který si kladl za úkol zjistit, v které zemi si připadají lidé nejšťastnější. Proto obyvatelům jednotlivých států kladli její spolupracovníci dotazy

týkající se životní spokojenosti, spokojenosti se zdravím a s ekonomickými vyhlídkami. Žebříček 178 zemí vyhrály společně Dánsko a Švýcarsko, ale hned za nimi skončilo Rakousko následované Islandem, Švédskem, Finskem a Lucemburskem. Naopak Česká republika se umístila až v závěru první poloviny na 77.-80. místě společně s Filipíny, Tuniskem a Uzbekistánem, jen o jediné místo před Kubou. Přitom Česká republika s výjimkou Slovinska dosáhla nejlepšího výsledku ze všech evropských zemí, ve kterých v minulosti vládli komunisté – Polsko obsadilo až 99. příčku, Maďarsko 108. a Slováci skončili ve výzkumu až 126. Ještě hůře dopadla Ukrajina, kde jsou lidé „spokojeni“ stejně jako v Súdánu, zmítaném neustálými ozbrojenými konflikty. V samotném závěru žebříčku najdeme i Rusko. Nijak skvělými výsledky se nemohou pochlubit ani ostatní velmoci – Spojené státy americké, jejichž obyvatelé jsou proslulí svým optimismem, obsadily až 24. místo, Německo se pohybuje ve třetí desítce a Francie je dokonce jen deset míst před Českou republikou. Úplně nejhůř pak hodnocení dopadlo v některých afrických státech sužovaných etnickými konflikty a občanskými válkami. Na posledních místech se tak umístily Kongo, Zimbabwe a Burundi. Při hodnocení výsledků však musíme mít na paměti, že se jedná o výzkum subjektivních pocitů, navíc pocitů veřejně prezentovaných. A zde samozřejmě mohou sehrát velkou roli různé kulturní návyky. Již jsme se zmiňovali o pověstném optimismu Američanů, ale zrovna tak nemůžeme opomenout opačné zaměření v české kultuře, které spíše dominuje pesimismus a škarohlídství. Dlouhá desetiletí bylo v českých zemích zvykem na otázku „Jak se máte?“ odpovídat, že špatně. Jednalo se mimo jiné i o jistou obranu před závidí. Sdělení, že se vám vede skvěle, jedinečně a super, by mnozí vnímali jako provokaci a už by se postavali, abyste si při příštím setkání měli na co stěžovat. Navíc by se hlásání pocitu zažívaného štěstí mohlo vnímat i jako rouhání. Tyto hluboce zakořeněné české návyky mizí v současnosti jen velmi pomalu, i dnes často dominují v běžných hovorech českých občanů stížnosti a chmurné obavy mnohem více, než by odpovídalo reálnému stavu. Je ovšem otázka, nakolik se jedná o pouhou navyklou pózu a nakolik o vyjádření skutečných pocitů. I proto berme výzkum spokojenosti občanů s určitým nadhledem, i když dobré umístění Rakouska může těšit. (MaFr)

Pražané mají více aut než obyvatelé Vídně

Podle statistik patří obyvatelé hlavního města České republiky k velkým milovníkům automobilů. Zatímco třeba v Berlíně na jedno auto připadá 3,1 obyvatel, v Londýně 3 a ve Vídni 2,5, v Praze vychází jedno auto jen na 1,9 obyvatel. V české metropoli je v současné době registrováno celkem 570 tisíc vozů a jejich počet se stále zvyšuje. Ne vždy se ovšem musí jednat o supernové modely – i když je průměrné stáří vozů v Praze nižší než v ostatních českých regionech, pořád dosahuje úctyhodných 12 let, což je zhruba o dva roky více než ve velkých městech starých členských zemí Evropské unie. V Praze dominují vedle domácích škodovek především automobily značek Ford, Opel nebo Renault, tedy hlavně levnější značky. Nicméně fungující vozidlo si v současné době může pořídit téměř každý Pražan. Ale nedostupným zbožím přece motorová vozidla nejsou ani pro Vídeňany. Proč si jich tedy obyvatelé české metropole pořízují podstatně více? Částečně to lze možná vysvětlit potížemi s městskou hromadnou dopravou, které se výrazně projevují u nově budovaných satelitních čtvrtí na hranicích města. Navíc velké množství Pražanů vlastní nejrůznější rekreační objekty často vzdálené mnoho desítek kilometrů od jejich bydliště. Pražské úřady ve srovnání s vídeňským a především londýnským magistrátem také snad o něco méně omezují provoz a parkování automobilů ve středu města. Vliv na velký počet automobilů registrovaných v Praze může mít i skutečnost, že právě vůz je jedním z nejvýraznějších symbolů bohatství a prosperity. V určitých skupinách obyvatelstva se považuje za nemyšlitelné, aby například do práce jezdil člověk dbalý svého postavení „sockou“, tedy hromadnou dopravou. Je to sice zejména v případě pohybu v centru města dost nepraktický postoj, ale bohužel poměrně rozšířený. Vysoký počet automobilů, z nichž navíc mnohé mají nejlepší léta za sebou, pochopitelně nijak nepřispívá ke kvalitě ovzduší a představuje potenciální hrozbu i pro proslulé pražské architektonické památky. Odborníci ujišťují, že vývoj v oblasti exhalací postupuje velice rychlým tempem, a tak snad české metropoli nehrozí takové smogové kalamity, jaké v minulém století postihly například Londýn. Nicméně při inverzním počasí není procházka v pražských ulicích zrovna nejlepším zážitkem... (MaFr)

lé české metropole pořízují podstatně více? Částečně to lze možná vysvětlit potížemi s městskou hromadnou dopravou, které se výrazně projevují u nově budovaných satelitních čtvrtí na hranicích města. Navíc velké množství Pražanů vlastní nejrůznější rekreační objekty často vzdálené mnoho desítek kilometrů od jejich bydliště. Pražské úřady ve srovnání s vídeňským a především londýnským magistrátem také snad o něco méně omezují provoz a parkování automobilů ve středu města. Vliv na velký počet automobilů registrovaných v Praze může mít i skutečnost, že právě vůz je jedním z nejvýraznějších symbolů bohatství a prosperity. V určitých skupinách obyvatelstva se považuje za nemyšlitelné, aby například do práce jezdil člověk dbalý svého postavení „sockou“, tedy hromadnou dopravou. Je to sice zejména v případě pohybu v centru města dost nepraktický postoj, ale bohužel poměrně rozšířený. Vysoký počet automobilů, z nichž navíc mnohé mají nejlepší léta za sebou, pochopitelně nijak nepřispívá ke kvalitě ovzduší a představuje potenciální hrozbu i pro proslulé pražské architektonické památky. Odborníci ujišťují, že vývoj v oblasti exhalací postupuje velice rychlým tempem, a tak snad české metropoli nehrozí takové smogové kalamity, jaké v minulém století postihly například Londýn. Nicméně při inverzním počasí není procházka v pražských ulicích zrovna nejlepším zážitkem... (MaFr)

Pro co jezdí Češi do Rakouska

Doba, kdy čeští občané ve velkém vyráželi na nakupovací zájezdy do Rakouska, je sice již dávno pryč, ale stále existuje zboží, pro které se vyplatí výprava za hranice. Češi například v Rakousku pořízují ve slevách oblečení pro děti nebo dětské autosedačky. Levněji jim zde vyjde i určitá elektronika nebo zahradní stroje. Rozdíl přitom může dosahovat až několika set €. Naopak pro některé druhy potravin se Češi vypravují spíše do Německa, v Rakousku je toto zboží až na nepříliš četné výjimky spíše dražší. U služeb je pak rozdíl v cenách v neprospěch Rakouska ještě propastnější. Jít ke kadeřníkovi jinde než doma by českému občanu vyšlo levněji snad jen na Slovensku, ale rozdíl není zdaleka tak velký, aby odůvodňoval zvláštní výpravu. (MaFr)

Obnoven pomník Josefa II. na Jesenicku

I když je v jedné z neproslulejších knih české literatury 19. století, *Babičce* Boženy Němcové, rakouský císař a český král Josef II. prezentován velmi pozitivně jako lidový panovník, s jeho pověstí mezi Čechy to bylo složitější. Tento panovník totiž nevydal jen patent o zrušení nevolnictví a tzv. Toleranční patent, ale ve snaze o stmelení své říše si také počínal jako dost bezohledný germanizátor, který prosazoval němčinu jako jediný univerzální jazyk své říše. Jeho pomníky tak v 19. století i později vyrůstaly v Čechách a na Moravě hlavně v krajích s převahou německy mluvícího obyvatelstva. Po vzniku republiky pak jeho sochy často legionáři, kteří území nového státu zajišťovali před iredentisty, strhávali a ničili. Později se situace poněkud uklidnila, ale konec druhé světové války přinesl pro pomníky syna Marie Terezie další pohromu. Německé obyvatelstvo bylo z naprosté většiny z území Československa vysídleno a nikdo neměl chuť starat se o sochy feudála

a navíc pověstného germanizátora. Teprve v posledních letech se nacionalistické vášně, doufáme, že trvale, trochu uklidnily a objevil se i nový pohled na pomníky Josefa II., který je již nevnímá jako symboly agresivní germanizace, ale spíše jako artefakty často vysoké hodnoty, které harmonicky zapadají do krajiny. I díky těmto postojům mohl být obnoven obelisk připomínající Josefa II. v Lipové – lázních na Jesenicku, který zde stál od roku 1822 na paměť toho, že císař ochutnal roku 1779 při své obhlídce územních ztrát ve Slezsku vodu ze zdejší studánky. Při tom prý byl šokován chudobou zdejších obyvatel, při pohledu na skoro nahé odrostlejší děti poněkud nepatřičně prohlásil: „Nemyslil jsem si, že je v mé říši zákoutí, v němž žijí lidé ještě ve stavu rajske nevinosti.“ Kamenný obelisk připomínající tuto událost poblíž studánky přežil všechny bouře doby až do druhé poloviny čtyřicátých let minulého století, pak však započala jeho postupná zkáza. Nenechavci ukradli mosazné desky s popisem celé události a s portrétem mocnáře. Obec nechala nyní pomník i studánku opravit podle starých fotografií. Jen je třeba věřit, že se jí napříště kovové aplikace podaří uhlídat před nenechavci. Nebude to asi jednoduché. (MaFr)

V Mostě spustí velkou obrazovku

Na základě inspirace ze západoevropských měst, především z Německa a Rakouska, se představitelé severočeského Mostu rozhodli, že na budově magistrátu instalují obří obrazovku, na kterou budou promítat například vybrané části jednání zastupitelů, akce na centrálním náměstí nebo různé kulturní a sportovní televizní přenosy. Důležitou nedílnou součástí vysílání by se měly stát i informace magistrátu, nemocnice, dopravního podniku nebo technických služeb. Investice na pořízení obrazovky by měla dosáhnout částky asi 12 miliónů korun (asi 400 tisíc €), z plných 80 % je však pokryjí dotace ze strukturálních fondů Evropských fondů, náklady na provoz pak magistrát odhaduje řádově na jeden milión korun ročně. Původně se počítalo s tím, že prostřednictvím obrazovky osloví radnice mostecké občany již v červenci, termín se však poněkud odsouvá – do plného provozu bude nejspíš uvedena až od začátku příštího roku. Pokud se nápad osvědčí, uvažují mostečtí i o druhé obří obrazovce, kterou by umístili na kulturním domě Repré. Sami však uvádějí, že toto rozšíření původního projektu nepovažují za svojí prioritu. Mostecko drží již řadu let smutný primát v počtu lidí bez zaměstnání a je otázka, zda zrovna obří obrazovka představuje ze strany radnice to nejvhodnější investování peněz, přestože většina peněz půjde z Evropské unie. Skoro se zdá, že představitelé města, když nemůžou nabídnout zrovna chléb, nabízejí alespoň hry. Například při fandění národnímu týmu ve fotbalovém nebo hokejovém zápase se snadněji zapomíná na bezvýhodnou životní situaci a na sociální problémy. (MaFr)

Jihočeši jezdí do Rakouska za vodními sporty

Doba, kdy se Češi do Rakouska vydávali za spotřebním zbožím, je už dávno pryč. V současnosti se sem vydávají spíše za zábavou. Velkou oblibu například mezi Jihočechy získal proslulý vodní park v Bad Schellerbachu nazvaný Aquapulco, kde najdou například bazén s vlnobitím, pra-

vou pláž s masážními lavicemi nebo 109 metrů dlouhou skluzavku pro vodní čluny Crazy River. Mnohé českobudějovické cestovní kanceláře už pořádají do Bad Schellerbachu jednodenní zájezdy a pochvalují si, že rakouští provozovatelé jim nabízejí větší výhody než jaké dostanou od srovnatelného libereckého akvaparku Babylon. Vysoce také hodnotí rakouskou čistotu a neustálé inovace a vylepšení. Průměrná životní úroveň v České republice v poslední době výrazně stoupla a její občané představují pro rakouské podnikatele v oblasti cestovního ruchu čím dál atraktivnějšího potencionálního zákazníka. Již dnes řada českých rodin vyráží pravidelně za lyžováním do Alp a utrácejí zde značné částky, podobně i při výpravách za vodními radovánkami či za rakouskými pamětihodnostmi už turisté z ČR neobracejí úzkostlivě každou minci jako ještě před několika lety. Změněné situaci se ovšem budou muset rakouští podnikatelé přizpůsobit – lze však očekávat, že to udělají rádi. (MaFr)

Unikátní barokní varhany v Plasích se po letech dočkaly obnovy

Unikátní barokní varhany z chrámu plaského kláštera na Plzeňsku se dočkaly po letech opravy. Zrestaurovaný nástroj zazní 29. září na slavnostním koncertě. V chrámu Nanebevzetí Panny Marie na něj zahraje jeden z nejlepších českých varhaníků Jaroslav Tůma. Kvůli různým problémům s lidmi i s penězi se jejich restaurace značně protáhla. Varhany jsou jedním z mála dochovaných nástrojů z konce 17. století. Jejich tvůrcem byl Abraham Stark, ve své době vůdčí osobnost českého a jihoněmeckého varhanářství. Ačkoli nástroj později prošel různými přestavbami, většina původní Starkovy práce se zachovala.

Další památka zanikne

Ochrana nemovitých památek prožívá v České republice nadále těžké časy, i když situace nevypadá tak dramaticky jako na počátku devadesátých let. Stále však dochází k zanedbávání a postupné likvidaci některých cenných památek. V poslední době prohrává svůj boj s úřady a časem i tzv. Arnoldův dům v Mnichově Hradišti. V roubené budově z 18. století se narodily dvě významné osobnosti českého národního obrození, bratři Jan a Emanuel Arnoldovi. Více se proslavil Emanuel, radikální demokrat, který byl za svůj podíl na revoluci v roce 1848 a májovém povstání o rok později odsouzen k trestu smrti. I když byl původní rozsudek zrušen, nadále byl pronásledován policií a nakonec zemřel v chudobě. Objekt, kde se bratři Arnoldové narodili, v dědickém řízení získal před několika lety soukromý vlastník, ten však na rekonstrukci neměl peníze a místo toho nabídl, že postaví na místě domu jeho věrnou kopii. To však památkáři odmítli. Zdevastovanou nemovitost nakonec získalo v loňském roce město, které hodlá zbytky budovy strhnout, aby nehyzdily okolí zdejšího zámku. Odborníci přitom upozorňují, že v současnosti už jiné východisko patrně není, ale tvrdí, že právě město a jeho vedení nese na situaci značný podíl viny, protože nedokázalo majitele přimět k řádné péči o památku. Představitelé samosprávy ale namítají, že o Arnoldův dům se dlouho vedl dědický spor a objekt vlastně neměl majitele. V každém případě zmizí další zajímavá nemovitá památka – už-

stane jenom pamětní deska připomínající bratry Arnoldovy, kterou převezme mnichovohradištské muzeum. Případ Arnoldova domu přitom nepředstavuje až takovou výjimku – dědické a s nimi propojené restituční spory se v České republice často vlečou dlouhé roky a příslušné budovy přitom rychle chátrají. Nezbyvá asi než doufat, že se situace bude dále postupně stabilizovat a dlouholeté bezvládné nad určitými nemovitými objekty se stane spíše výjimkou a ne jako teď téměř smutným pravidlem. (MaFr)

Vítěz MS – jasně Česká republika

Ještě před začátkem fotbalového mistrovství v Německu vyhlásil časopis *Stern* vítězem Českou republiku. Problém ovšem je, že si pro své rozhodnutí zvolil populární německý časopis trochu zvláštní měřítko – kvalitu piva. Jinak se ovšem nedá říct, že by redaktoři *Sternu* nepřístupili k celému problému zodpovědně – čtyři z nich ve spolupráci s jedním z nejvýznamnějších německy mluvících novinářů specializujících se na kvalitu piva, Rakušanem Conradem Seidlem, zvaným Bierpapst, vytvořili porotu, která hodnotila ve vzájemných duelech typická piva jednotlivých zemí. Neobešlo se to ovšem bez problémů, zejména v případech muslimských zemí – u Íránu se museli spokojit s nealko-pivem, které podle jejich hodnocení navíc „páchlo starým senem“. Podobným outsiderem se stalo i pivo ze Saúdské Arábie. Zcela propadlo ale i pivo z Argentiny. Zato Česká republika reprezentovaná i v Rakousku velmi oblíbeným Budvarem patřila od samého počátku k favoritům. Ve svém prvním duelu zcela jednoznačně české pivo zvítězilo nad americkým Millerem hodnoceným jako pivo „odsáté a celkově příliš měkké“. Hned z počátku však v turnaji pivo došlo i k překvapením, když například nizozemský Heineken podlehl jednoznačným rozdílem 6 : 1 pozdějšímu finalistovi, pivu Jelen vyráběným v Srbsku – Černé Hoře. Na rozdíl od fotbalového šampionátu boje ve skupině neprobíhaly systémem každý s každým, ale s ohledem na fyzické možnosti porotců se přešlo rovnou k vyřazování. V osmi-finále Budvar vyřadil jednoznačně 7 : 0 Karlovačko z Chorvatska, které bylo označeno jako moc světlé a naopak málo hořké. Již v tomto kole také překvapivě skončily naděje domácího Německa, když jeho pivo Beck's podlehl anglickému Old Speckels Hen. Ve čtvrtfinále se Budvar úspěšně potýkal s ghanským Akosombo, přičemž stojí za zmínku, že ghanský produkt byl jedním ze tří druhů afrických piv, které se probojovaly mezi nejlepšími osm. Semi-

finále se však už stalo výhradně evropskou záležitostí, Budvar si těsně poradil s francouzským Kronenborg 1664. I finále dopadlo velmi těsně – české pivo překonalo již zmínované srbsko-černoohorské pivo Jelen nejtěsnějším rozdílem 4 : 3. Soutěž podle *Sternu* notně porotce vyčerpala, protože ochutnávání trvalo přes čtyři hodiny, tedy podstatně déle než fotbalový zápas. Nad jejími výsledky se samozřejmě můžeme usmát, přesto z ní můžeme vyvodit určité postřehy, které ovšem pohříchu nemají nic společného s fotbalem. Především se opět ukázalo, že rozdíly mezi evropskými a americkými pivy jsou stále propastné, do druhého kola postoupila jediná Corona Extra z Mexika. Naopak u porotců slušně zabodovala piva z Pobřeží Slovanoviny, Tuniska či Ghany. Překvapením je jistě i neúspěch piv z Německa a Nizozemí. (MaFr)

Praha se opět zapsala do historie astronomie

Praha byla v uplynulých dnech hlavním městem světové astronomie. Za účasti více než 2500 vědců ze 75 zemí zde probíhal kongres Mezinárodní astronomické unie. Bývá pravidlem, že na každém kongresu vystoupí vědci s nějakým novým zásadním poznatkem či objevem, který ocení především odborníci. Nejinak tomu bylo i letos v Praze. Tentokrát se ale k českému hlavnímu městu upnuly také zraky světové veřejnosti. K hlavním závěrům pražského kongresu patří definice pojmu planeta ve sluneční soustavě. Nebylo to přitom vůbec jednoduché rozhodnutí. O tom, co je a co není planeta, probíhala mezi odborníky bouřlivá diskuse řadu let. Ještě v průběhu kongresu počítal návrh komise, že počet planet se zvýší z devíti na dvánáct. Nakonec ale delegáti velkou většinou naopak snížili počet planet na osm. Ze seznamu tedy zmizelo Pluto, které bylo zařazeno do nové kategorie tzv. trpasličích planet. Tým odborníků z univerzity v Britské Kolumbii například informoval na kongresu o objevu, díky kterému by se vědci měli přiblížit k určení stáří několika prvních generací hvězd, které vznikly po tzv. velkém třesku. Vznik hvězd a jejich evoluce byly vůbec velkými tématy pražského setkání. Stejně tak podle odborníků rozšířil kongres poznatky o tzv. velmi vzdáleném vesmíru, kde lze pozorovat raná stádia vývoje vesmíru, vývoje galaxií či vznik prvních černých děr. Jiné výsledky, které odborníky ohromily, se týkaly třeba výzkumu našeho Slunce, tedy jeho nitra, a to pomocí helioseismologie, což je něco jako studium nitra Země pomocí zemětřesení.

ZÁŘÍ

Je to měsíc, který má zvláštní poslání. Převést nás z letních nálad do podzimních. Přiznejme mu, že se mu to výborně daří.

Září je tu a my se mu podřídíme. Máme jenom starost, kdy bude „babí“ léto a bude vůbec? Září se hned prvním dnem zaštitilo svatým Jiljím. Po jeho vzoru nám rozdává bohatství úrody současného roku. Ať už začneme brambory nebo ovocem, šípky či bezinkami. Přírodu začíná pomalu připravovat na zimu.

Svatý Jiljí/Aegidius byl bohatý Řek, který své bohatství rozdál chudým a žil jako poustevník až do své smrti. Už před tři sta padesáti lety o něm lidé tvrdili, že svatý Jiljí počasí pevně drží a jaké ukazuje, takové celý měsíc udržuje.

Září na to moc nedá. Někdy jako duben nás donutí vytáhnout deštníky, jindy zase rozesměje podzimním sluníčkem z radosti, že nás může ještě pohládit vlahým větříkem. Panny Marie narození – vlaštoviček rozloučení nám znovu důrazněji připome-

Pranostiky

Ozve-li se v září hrom, bude v zimě zavát každý strom.

Jaké počasí v září, tak se i v březnu выдаří. Divoké husy svačinu odnášejí a zimu přinášejí.

Pro omnici i osení výhoda, když na Jiljího slunná pohoda.

O Marie narození, vlaštovek tu více není. Svatováclavské časy přinesou pěkné počasí.

ne nastupující podzim. Svatá Ludmila ráda přichází s deštěm. To proto, aby se země ještě trochu napila, než přijde suché babí léto. Svatá Ludmila je také představitelkou české historie. Pocházela z kmene Pšovánů a spolu se svým manželem Bořivojem I. se nechala pokřtít v roce 874 svatým Metodějem. V křesťanské víře vychovala svého vnuka – svatého Václava. Byla zavražděna 15. září 921. Podle pověstí byla zardoušena vlastním závojem. Při otevření pozůstatků v roce 1981 byly mezi jinými věcmi nalezeny i pozůstatky textilií z 10. století.

Září na svém konci nám připomíná svátek svatého Václava, který se stal významnou osobností v české historii – patronem a ochráncem českého státu. Kolem jeho svátku začíná a někdy i pokračuje „babí“ léto. To bývá nazýváno také „létem svatého Václava“. (mk)

HISTORICKÁ VÝROČÍ A UDÁLOSTI

František Křižík, technik a vynálezce

Františku Křižíkovi patří řada elektrotechnických prvenství. Na železnice Rakouska-Uherska zavedl elektrické návěstidlo, vylepšil obloukovou lampu, postaral se o to, aby v Praze vyjela první tramvaj. Křižík kromě elektropřístrojů miloval i silné automobily a rád jezdil velmi rychle.

Za to, že se Křižík stal legendárním elektrotechnikem, vděčí podle vlastních slov štamgastovi pražského hostince Na kuchyňce, hodináři Holubovi. Právě zde se chudý student Křižík dal s hodinářem do řeči. Psal se rok 1868. Hodinář Holub v té době podnikal s mechanikem Kaufmannem, ale chtěl se osamostatnit. Kaufmann však vyžadoval náhradu. Tou se stal student Křižík. František Křižík se narodil 8. července 1847 v Plánici u Klatov ve velmi chudé rodině. Ve stejném roce se narodil i Thomas Alva Edison.

Křižíkovi rodiče přes nuzné poměry vyslyšeli faráře Grubera a nechali talentovaného syna studovat na klatovské podreálce. Poté mladý František odchází na reálku do Prahy. Studuje velmi úspěšně, ale chybějí mu peníze na poplatek za maturitní zkoušku. Na pražskou polytechniku je přijat na základě výborného prospěchu. Přimo z polytechniky nastupuje Křižík na doporučení již zmíněného hodináře Holuba do pražské dílny mechanika Kaufmanna. Ta mezi prvními zahájila výrobu signálních a telegrafických přístrojů pro rakousko-uherské železnice.

V době Křižíkova nástupu k firmě již dílna dodává a instaluje zabezpečovací zařízení pro moravskou část Severní dráhy císaře Ferdinanda – trať mezi Břeclaví, Přerovem, Ostravou a Bohumínem s odbočkami do Brna, Olomouce a Opavy. Mimoto firma pracuje i pro uherskou Východní dráhu v Sedmíhradsku.

Právě zde se Křižíkovi naskýtá první možnost ukázat, co umí. Doladuje a spouští síť telegrafních a zvonkových přístrojů na celé trati. Jeho práce je správou dráhy hodnocena jako perfektní. Roku 1870 Křižík přijímá nabídku od dráhy a nastupuje v Olomouci jako odborný správce signálních přístrojů nové Moravsko Slezské Severní železnice. O dva roky později zažívá Křižík další úspěch a kýžený služební postup. U c. k. drah je povýšen na inženýra asistenta III. třídy pro telegrafní službu v Krnově. Zde úspěšně konstruuje nové návěstidlo, které v dalších letech výrazně zvyšuje bezpečnost železniční dopravy. Úspěch nového semaforu dodává Křižíkovi sebedůvěru a dočká se i zvýšení platu. Konečně se může oženit. Za manželku si bere Pavlínu, partnerku z tanečních. Byt si zařizují nedaleko krnovského nádraží. Nedlouho po svatbě však přichází nabídka z plzeňského ředitelství drah. Křižík se stává inženýrem asistentem pro telegrafii a techniku provozu sprá-

vy dráhy. V Plzni Křižík pokračuje v technických úspěších a na železnici zavádí další zabezpečující novinky. Pokusy s automatickou regulací uhlíků obloukové lampy Křižík nejprve provádí v plzeňských železničních dílnách.

Od prosince 1881 si v západočeské metropoli v domě U zvonu zřizuje výzkumnou laboratoř. Zde vynálezce tráví řadu večerů při realizaci svých nápadů. Roku 1881 může Křižík svou obloukovou lampu prezentovat na Mezinárodní elektrotechnické výstavě v Paříži. Jeho čtyři obloukovky osvětlovaly spolu s Edisonovými žárovkami hlavní schodiště výstavního paláce. Za svou lampu si Křižík výstavy odváží zlatou medailí – pro monarchii jedinou.

Český Edison

Křižík nemá s Edisonem společný jen rok narození a profesí. Získal i mediální přezdívku „český Edison“, ale neměl ji rád. „Mezi mnou Edisonem je zásadní rozdíl. Když jsem v Plzni po nocích pracoval na konstrukci obloukové lampy, Edison vydával akcie, jejichž kurs stoupal. Měl továrnu s dokonale vybavenými laboratořemi, peníze i špičkový tým techniků. Já byl v té době pouhým úředníkem u drah s platem dvanáct set zlatých ročně.“

Velký zájem pražských strojírenských podniků o Křižíkovy služby ho přivedl na myšlenku definitivně odejít od dráhy a přestěhovat se do Prahy. Roku 1883 začíná v metropoli podnikat. Za sídlo mu slouží opuštěná budova Daňkova továrny v Karlíně. Začíná se sedmi dělníky a třemi úředníky.

Dodává osvětlení pro tovární haly a jako první v Čechách zahajuje výrobu elektrických lustrů. Jeho heslem je: Elektrinu do každé lepší rodiny. Křižíkovy lampy postupem času neosvětlovaly jen tovární haly, ale i významné kulturní a společenské sály. Jeho světla prozářila Žofín, Stavovské divadlo a Staroměstskou radnici.

V dalších letech František Křižík rozsvěcuje celá města: Písek, Jindřichův Hradec, Poděbrady, Nový Bydžov, Plzeň, Pardubice, Tábor, část Prahy. Následuje pak řada dalších lokalit. Snad největší úspěch zažívá Křižík v létě roku 1891. Jeho elektrické světlo prozařuje gejzíry vody tryskající z fontány, která vévodí jubilejní výstavě v Praze.

Každý večer obdivuje hru světla a vody dav nadšených diváků. Mezi diváky nechybí ani rakouský císař František Josef. Tisíce návštěvníků dopravovala na výstaviště elektrická tramvaj, na jejímž vývoji se Křižík rovněž podílel. František Křižík dokázal za pouhý rok a půl vybudovat první elektrifikovanou trať v Rakousko-Uhersku, tříadvacetikilometrovou spojnicí jihočeských měst Tábora a Bechyně – dodnes, bezmála sto let fungující Bechyňku.

Skromný idealista

Devadesátiletý Křižík skromně bilancuje svůj život slovy: „Chtěl jsem jen dokázat, že to, co dovedou jiní, dovedou i Češi. Myslím, že mohu s čistým svědomím a bez domyšlivosti říct, že mám určitý podíl na rozmachu elektrotechniky v našem státě.“ Během narozeninových oslav ve svém rodišti zakládá nadaci na podporu chudých studentů z Plánice, kteří si za svůj obor vybrali elektrotechniku. Na konto nadace ukládá padesát tisíc korun. Roku 1937, čtyři roky před smrtí (22. 1. 1941), píše příteli Albertu Einsteinovi: „Za devadesát let svého života jsem poznal obrovský rozvoj dnešní vědy. Opravňuje mne to k víře ve šťastnou budoucnost lidstva.“

Zmýlil se, následná léta přinesla fašistickou okupaci, kterou nesl velice těžce. Nemohl a ani nechtěl pochopit, že technické vymoženosti mohou sloužit k zabíjení. František Křižík je prvním technikem, který byl pochován na vysehradském Slavíně. (Michal Nos)

Olomoucká tragédie

4. srpna 1306 byl v děkanství olomoucké kapituly v Olomouci při odpočinku zavražděn neznámým vrahem mladý král Václav III. S ním vymřela přemyslovská dynastie po meči a tím rázem skončila jedna dějinná epocha českého státu:

„Když pak král Václav III. přitáhl do města Olomouce a bydlel v domě děkana hlavního chrámu, zabránil mu politováníhodný osud a žalostná sudba pokračovati, bohu-

žel, v započatém pochodě. Neboť tento Václav, dosud mladický, český král a dědic zákonitý a poslední, jediná naděje českého národa, zřítelnice, jež měla být s veškerou péčí opatrována, onen květ nachový, kvítek, pravím, žádoucí a líbezný, násilně podtat, uschl, klesl a zhynul. Neboť tento král, ozdoba vlasti, jediná národa útěcha národu zůstavená, světlo a kořen Čech, proklán smrtelnými ranami zahynul a zhasl.

Když totiž byl v letní době po ochlazení pouze sám na paláci, oděn jen v košili a plášť, kdosi, kdo naprosto nesmí být pokládán za člověka, nýbrž spíše za společníka satanova, původce zločinu, nepřítel proti přírodě, sedlina a puch vši špatnosti, přistoupil k mladíkovi, který nikterak netušil úklady, a maje vhodnou příležitost, zranil ho třemi smrtelnými ranami a utekl. [...]

O jak hustou temnotou zahalilo myslí lidské tak neočekávané neštěstí! O na jak křehkých základech spočívalo štěstí celých Čech! Na všechn způsob musíme déle oplakávatí tebe, mladistvý králi, ozdobu kvetoucího mládí, a převelice želeti proto, že ses jak krutě, tak strašně zhroutil z vrcholu své slávy, poražen ne mezi kmitajícími meči nepřátelskými v nebezpečném zápase, nýbrž u domácího krbu a uprostřed svých. Zanechal jsi zajisté vládcům velikou výstrahu k ostražitosti, ale chudým jsi svou záhubou způsobil utrpení.“

Vláda mladého Václava, krále uherského, českého a polského a jeho zavraždění Léta Páně 1306 (Zbraslavská kronika v překladu Františka Heřmanského, Praha 1976)

Ad honorem Jesu, milí čtenáři!

Pro ty z Vás, kteří neměli ve škole latinu, na vysvětlenou: Překlad této věty zní „K počtě Ježíše“ a používali jej před dávnými časy muži, kteří pracovali na vodních plavidlech. Ano, zdravili se tak prý za stara někdejší lodníci, ale zapomněl jsem se zeptat, zda to byli galejnici, totiž veslaři středověkých válečných lodí, když zasedali na svá místa a chopili se vesel, aby dostali v potu tváře svá plavidla do pohybu, nebo zda to snad byli předchůdci dnešních sportovních kajakářů či skifařů. Každopádně to prý byli muži, činní na vodě, což potvrzují i některé naučné slovníky.

Od nich tedy převzali pozdrav občané takové námořní velmoci, jako bylo Československo s jeho vltavskou flotilou v čele s parníkem, zvaným po purkmistrovi a měšťanovi, zakladateli a organizátorovi vltavské paroplavby „Primátor Dittrich“. No, a jelikož byli Češi odjakživa mistry ve vytváření zkratk (viz ČSD, ODS, ODA, ČSSD atd.), zkracovali si novodobější generace jejich potomků dobu pronášení dlouhého pozdravu používáním prvních písmen historického pozdravu Ad honorem Jesu na dnešní pozdrav Ahoj.

Tak tedy srdečně ahoj, milí čtenáři, a teď už se můžeme věnovat svému dnešnímu tématu – roku kulatých výročí 2006, narození a úmrtí slavných nesmrtelníků Schumanna, Haydna, Bartóka, Mozarta, Sigmunda Freuda a četných dalších.

Dnešní fejeton chci věnovat zejména tomu poslednímu z jmenovaných. Byl zakladatelem psychoanalýzy a jelikož se narodil 6. května 1856 na území pozdější Československé a dnešní České republiky – jako mnozí jiní slavní starorakušané –, chceme mu věnovat zvláštní vzpomínku.

Sigmund Freud byl průkopníkem hledání cest do hlubin lidské psychiky. Ukládal ve své ordinaci pacienty na svou proslulou pohovku, neboť zjistil, že je člověk v pozici „ležmo“ ochoten na sebe prozradit víc než „stojmo“ či „sedmo“. Takto ho umístív do ležaté polohy, začal svými otázkami pronikat do labyrintu pacientovy duše. Zejména výkladem jeho snů se snažil získat o něm osobní informace, které pak zpracoval a použil při jeho léčbě. Byl první, kdo poznal důležitost pacientova podvědomí. Své klienty hypnotizoval a ve změněném stavu vědomí analyzoval myšlenky, probíhající v jejich mysli. Freudovy psychoanalýzy byly zpočátku mnohými považovány za pavědu a trvalo poměrně dlouho, než mu neurověda svými pokroky dala za pravdu.

Musí být nesmírně zajímavé umět „roentgenizovat“ lidský mozek a nahlédnout do myšlení pacientů, což je předpoklad k vyléčení jejich mnohdy obludného trápení. Co všechno prochází mozkovými závitými a ovlivňuje lidské myšlení a jednání! Jak obojí – prožitky či pouhé tužby – provázejí jejich pouť životem. Jaký vliv má například nedobrovolná změna jejich životního prostředí v případě nuceného opuštění domovů, klimatických poměrů, jiná mentalita nových spoluobčanů či změny společenského rázu? Říká se, že si člověk zvykne i na šibenici. Pravda, někdo je přizpůsobivější a zvykne si na smyčku kolem krku rychleji než jiný, nepřizpůsobivý. K vytvoření vlastního názoru na tuto otázku stačí

Memoriál
ztracené
minulosti

například pohled na inzertní stránku českého Zpravodaje v Curychu – měsíčníku poválečných přistěhovalců do Švýcarska. Tvoří někdy nechtěná přiznání inzerentových problémů, starostí, potřeb a tužeb. K lehčímu zvládnutí nových životních podmínek hledají pomoc stejně postižených.

Nahlédněte se mnou do inzertních stránek tohoto média z poslední doby! Najdete tam například, že „Čečo-Švýcar; česká Vídeňka, česká Němka z Hané atd. hledají krajana či krajanku jako partnery do společného života“. V posledním čísle jsem našel dokonce inzerát: „Slobodný ing. z australské Sydney hledá dievča...“ Zajímavé: značná část těchto inzerentů, hledajících partnera či partnerku, má dovětek: „Čecha či Slovák“ nebo „Česku či Slovenku“. Nouze naučila Dalibora housti – jak dlouho trvalo, než se podařilo tyto dvě příbuzné národnostní skupiny rozdělit a teď, v zahraničí, se naopak zase hledají. Ale obě tyto skupiny mají mnohdy ještě jiný společný požadavek – hledají partnera „se smyslem pro humor“. I takové národní vlastnosti mají náhle svou důležitost. Hle, společný jmenovatel genů minulých generací. V poslední době se objevuje častěji i další požadavek: „Podmínka nekuřák či nekuřačka.“ Tažení zdravotníků proti společnému nepříteli, nikotinu, je zřejmě u osob z krajů podél Vltavy a Dunaje na postupu.

Jako další lákadlo se objevují čím dále tím častěji poznámky jako „Prinesiem do vašej domácnosti kúsok domoviny“, „Vytvořím vám krajanské prostředí“ nebo „Prodám rustikální domek na pokraji nostalgické vesničky“. Psychologická podpora nabídky v předpokládané touze po ztraceném a postrádaném prostředí, a to po desítky let trvající emigraci!

Ale to nejlepší nakonec: Už potřetí jsem tam zahlédl inzerát se zoufalým dotazem: „Kdo nám v Curychu občas uvaří knedlíky?“ SOS postradatel navyké stravy... Někdo rád holky a někdo rád vdolky. A někdo má rád oboje. Hledá partnerku i ty knedlíky, oboje jako součásti ztraceného domova. Jak by to asi označil Sigmund Freud?

Pro dnešek Ad honorem Jesu, přátelé. Ahoj!

Jindřich Lion

Českou republiku postihl energetický kolaps

Horké dny v létě se významně podílely na jevu, který české hospodářství už delší dobu nepamatuje – český systém přenosu elektřiny na několik hodin zkolaboval, což vedlo k vyhlášení stavu energetické nouze na několik hodin. Snížila se především dodávka pro průmyslové závody, z nichž některé, včetně například automobilky Škoda Auto, musely na určitou dobu zastavit i výrobu. Přetížení sítě vedlo k tomu, že odstaveno muselo být celkem osm bloků elektráren. Výpadek připomněl mnoha občanům situaci z období před rokem 1989, kdy hlavně místní výpadky proudu nebyly nic až tak výjimečného. Novináři také vzpomněli na krizi z přelomu let 1978 a 1979, kdy problémy způsobilo naopak prudké ochlazení. Správce sítě však trvá na tom, že šlo spíše o nešťastnou kumulaci nehod, která nesignaluje o nějakém trvalejším ohrožení dodávek proudu. Krize však přece jen vyvolala diskuse o situaci české energetiky, ale také o otázkách spojených s tranzitem energií, který mohl přispět k zhroucení celého systému. Mnozí podnikatelé přitom zdůrazňují, že dlouhodobější problémy s dodávkou elektrického proudu by měly dosah i mimo Českou republiku – například představitelé jihlavské firmy Automotive Lighting upozornili, že by více než jednodenní výpadek v jejich provozech pravděpodobně zastavil i výrobu v takových automobilkách, jako je DaimlerChrysler, BMW nebo Honda. I současný výpadek ovšem zavinil zejména u některých průmyslových závodů nezanedbatelné ztráty, jejichž náhradu hodlají firmy požadovat od správce českého energetického systému – společnosti ČEPS. (MaFr)

Spar chce v ČR expandovat

Novou fází vzájemného boje obchodních řetězců v České republice by podle českého tisku mohla odstartovat současná jednání společnosti Spar, která v ČR v současnosti provozuje hypermarkety Interspar, o převzetí německých obchodů Plus Discount. Obě strany sice existenci plánů

na převzetí Plusu ostře popírají, ale novináři upozorňují, že podobně energicky tvrdily před nedávnem firmy Tesco a Carrefour, že nepřichází v úvahu, aby britský gigant pohltil české hypermarkety francouzské firmy. V současnosti působí na relativně malém českém trhu celkem devět velkých zahraničních společností a podle odborníků si jen těžko lze představit, že by se všechny mohly udržet. Interspar přitom nijak netají, že o odchodu zatím neuvažuje a naopak hodlá své aktivity v ČR rozšířit – vlastní zde zatím 22 hypermarketů a zisk sítě Plus Discountu by mu výrazně usnadnil přístup do menších měst, na které se nyní soustřeďuje zájem i dalších řetězců. Plus Discount vlastně německou firmou Tengelmann se na českém trhu objevil již v roce 1992 a v současné době mu zde patří celkem 122 obchodů. V posledním účetním roce vykázal zisk 270 milionů korun (kolem 9 milionů €), ale musí se potýkat se stále silnější konkurencí dalších diskontů, jako je v České republice Penny Market a hlavně mimořádně agresivní Lidl. Úspěch v tomto boji je často draze vykoupen maximálním vytěžováním pracovních sil – Plus Discount nemá v tomto ohledu dobrou pověst a koncem srpna se objevily v českých médiích zprávy o protestních akcích jeho zaměstnanců proti vykořisťování a ponižování. A situace na trhu se v dohledné době ještě možná dále zostří. Stále častěji se totiž objevují zvěsti, že do České republiky se chystá německé Aldi (Hofer). Jeho nákupčí již údajně obhlížejí pozemky i již stojící prodejny. Mělo by se přitom jednat o frontální vpád do nových členských zemí EU – ve Slovinsku otevřel Aldi první obchody již loni, v Polsku už kupuje pozemky a v Maďarsku si počíná podobně jako v ČR. Plus Discount nechce zůstat pozadu a podle svých představitelů v současnosti počítá s otevřením dalších třiceti prodejen. Nicméně nelze vyloučit, že za několik let budou fungovat pod jinou vlajkou. Pod značkou Spar, přicházející v úvahu, působí v současnosti jen sít menších prodejen v jižních a západních Čechách, ty však mají se společností Spar společné jen jméno a logo, jinak je vlastní společnost Spar Šumava, která podniká zcela samostatně a se sítí Interspar není nijak propojena. Jednání o převzetí řetězce

Plus Discount provozovatelem Intersparu jsou zatím v počátcích a nelze vyloučit, že nakonec vše dopadne jinak – Interspar totiž údajně pokukuje i po síti Delvita, vlastněné Belgičany. Delvita v posledních letech nahromadila obrovské ztráty, ale její nový management se zatím tváří velmi sebevědomě. Podle něj si může řetězec vybudovat v ČR slušnou pozici, především za pomoci vyšší kvality nabízeného zboží. Na druhé straně by se asi jen těžko hledal příklad podobné obchodní sítě v ČR, která by se v minulosti dokázala podobnou strategií prosadit. Časy se však mění a nelze vyloučit ani postupné změny nákupovacích návyků spotřebitelů. Výsledky této fáze konkurenčního boje lze v současnosti jen těžko přesně odhadnout, dá se však vcelku pochopitelně očekávat, že slabší odpadnou a silnější se stanou ještě silnějšími. Spar chce jistě patřit mezi ty silné. (MaFr)

Raiffeisen ovládne eBanku

Novým stoprocentním vlastníkem české eBanky by se měla stát rakouská Raiffeisen International, která za ni zaplatí 130 milionů €. Jak naznačuje samotný název, eBanka se specializuje především na internetové bankovníctví. V současnosti má kapitál ve výši 1,2 miliardy korun a obhospodařuje celkem 37 poboček se 117 tisíci klientů hlavně z řad soukromých osob a malých a středních firem. Dosud eBanka patřila do impéria PPF (První privatizační fond) údajně nejbohatšího Čecha, miliardáře Petra Kellnera, ten však vlastní ještě jeden bankovní subjekt, PPF Banku, takže další nepotřebuje. Naopak zástupci Raiffeisen International si novou akvizici pochvalují, protože podle jejich představitelů přesně pasuje do jejich strategických záměrů. Díky koupi se Raiffeisenbank stala šestou největší bankou v ČR s podílem zhruba 3,2 % na trhu. Dá se přitom očekávat, že se bude snažit v následujícím období svoji pozici v ČR ještě posilovat. Dohodnutá cena podle tisku vcelku odpovídá představám PPF, přestože ještě před několika měsíci Kellner požadoval kolem čtyř miliard. Později se však hovořilo o tom, že s cenou bude muset jít zhruba o miliardu dolů. Získané peníze hodlá PPF pravděpodobně použít na svoji obchodní expanzi v Rusku, Číně nebo Kazachstánu. (MaFr)

Rakouské investice na západě Čech

Teplická společnost Imobilia Tre patřící do rakouské finanční skupiny Volksbank Wien se v západních Čechách pustila do velkých investičních akcí – v Chebu buduje velké obchodní centrum na místě bývalé smutně proslulé tržnice Dragoun, kterou se kvůli neustálým problémům prodejci se zákonem rozhodlo místní zastupitelstvo zlikvidovat, a další významný projekt nedávno začala realizovat v Karlových Varech. Zde na základě vyhraného výběrového řízení získala od města pozemky v areálu bývalé mlékárny Intermilk umístěné v obchodním centru Karlových Varů za 33 milionů korun (přes 1 milion €). Podle plánů zde na areálu kolem 13 tisíc metrů čtverečních chtějí rakouští investoři postavit celkem tři bytové domy, parkoviště pro sto padesát aut, dětské hřiště, obchody, park a další infrastrukturu. Celkem se počítá s investicí přesahující 350 milionů korun, tedy více než 12 milionů €. Projekt tedy představuje v určitém ohledu obdobu dřívějších plánů

magistrátu – město Karlovy Vary původně areál v roce 2001 zakoupilo s úmyslem vybudovat zde obytnou zónu, od své ideje však kvůli vysokým nákladům později upustilo. V současné době se v areálu nachází prakticky pouze placené parkoviště, které však není příliš využíváno. Výstavba obytných domů však v sobě skrývá kromě poměrně vysokých vstupních nákladů ještě jedno nebezpečí – v současné době se developerům v Karlových Varech nedaří postavené objekty dostatečně rychle prodat nebo pronajmout. Rakouští investoři podobným problémům chtějí předejít postupnou výstavbou – teprve až se prvním obsadí alespoň ze 70 %, hodljí začít budovat další. Může se tak stát, že se původně plánovaná doba stavby celého areálu, tedy asi dva roky, poněkud protáhne. Pokud se však české ekonomice bude dařit tak dobře, jak napovídají různé prognózy, skluz by nemusel být až tak velký. (MaFr)

Bez přislazování to nejde?

Moravské vinaře příliš nenadchla navrhovaná poměrně radikální reforma evropského trhu. Rozpaky vyvolává například dobrovolná likvidace vinic spojená s rozsáhlým kompenzačním programem. Podle českého Svazu vinařů sice jde o krok pozitivním směrem, nicméně jeho pozitivní efekt podle nich zcela anulují zrušení zákazu nové výsadby vinic v roce 2013. Vzhledem k němu prý pouze v některých státech dostanou zemědělci královsky zapláceno za to, že vytrhají původní sadbu, aby v roce 2013 začali vysazovat jinou. Za naprosto nepřijatelný pak označili moravští vinaři požadavek na zákaz přislazování moštů řepným cukrem. Toto opatření by podle jejich názoru významně poškodilo vinařství nejen v České republice, ale i v Rakousku, Německu nebo Maďarsku, a naopak silně zvýhodnilo pěstitele a výrobce vína v jižních zemích, v nichž je víno přirozeně sladší. Velké výhrady však znamenají, že by čeští pěstitelé odmítali reformu vůbec, naopak některé dílčí kroky uvítali. Velmi se jim například líbí plánované zrušení destilace z přebytků z laciných vín, na niž silně vydělávali vinaři z jihoevropských zemí, jako je Itálie, Francie, Španělsko či Portugalsko. Právě tuto destilaci označila evropská komisařka pro zemědělství Fischerová-Bölová za hotové mrhání penězi evropských daňových poplatníků. Tento názor s ní sdílí nejenom Svaz vinařů, ale i české ministerstvo zemědělství, které by však ušetřené peníze místo kompenzací za dobrovolné omezování plochy vinic raději věnovalo na restrukturalizaci evropského vinařství a jeho propagaci. O podobu reformy tak asi ještě budou vedeny ostré konflikty, v nich ve většině případů asi budou stát čeští (respektive moravští) vinaři bok po boku s rakouskými proti nárokům ze strany pěstitelů a producentů vína ze středomořských zemí. Málokdo ze zúčastněných však asi bude ochoten napadnout projekt reformy jako takový. Jeho deklarovaným cílem je totiž těžko napadnutelná snaha snížit především množství nekvalitního evropského vína, které logicky nemůže obstát proti dovozům z Chile, USA, Jižní Afriky nebo Nového Zélandu. Lze si však klást otázku, zda právě přislazování moštů řepným cukrem opravdu nepatří mezi technologie, jež u kvalitního vína není možné považovat za přípustné. Řečeno jinými slovy – svoji legitimitu získává otázka, jestli rozsah vinic v severnějších státech evropské unie (včetně Rakous-

ka i České republiky) není z hlediska zachování zásad kvality v současné době nadměrný. (MaFr)

Mýto v ČR ohrožují krajské správy

Sotva poněkud utichl ostrý konflikt ohledně výběrového řízení na dodání systému pro vybírání mýtného na dálnicích a silnicích první třídy v ČR, který nakonec definitivně vyhrála rakouská společnost Kapsch, objevil se nový závažný problém ohrožující významně spuštění celého systému. Kraje jsou totiž nespokojeny s tím, jak by se měly vybrané peníze rozdělovat. Požadují především, aby ze státních zdrojů šlo více peněz na údržbu silnic druhé a třetí třídy, i proto, že lze očekávat, že část řidičů nákladních vozů, kteří nebudou chtít platit mýtné, raději pojedou po nezaplatných silnicích nižších kategorií a bude tak dále zhoršovat jejich v současné době silně nevyhovující stav. Zohlednění svých nároků chtějí přinejmenším některé z krajů, například Středočeský nebo Ústecký, a částečně i některé obce dosáhnout mimo jiné i bržděním vydání příslušných stavebních povolení pro stavby mýtných bran. Ministerstvo dopravy sice jejich pokusy označuje za nereálné a odporující zákonu, ale hrozbu výrazného zdržení výstavby nelze rozhodně brát na lehkou váhu. Ředitelství silnic a dálnic sice uvedlo, že na hlavních dálničních tazích by neměly vzniknout žádné problémy, protože příslušné pozemky patří státu, značné komplikace však mohou nastat u mýtných bran na silnicích první třídy, které by měly být dokončeny k 1. červenci 2007. V průběhu podzimu by se mělo jasně ukázat, nakolik to kraje a obce myslí se svými obstrukcemi vážně. Další zdržení při zavádění mýtného by znamenalo opravdu velké nepříjemnosti a pravděpodobně i nezanedbatelný propad příjmů státního rozpočtu. Jestli však nakonec stát krajům a obcím alespoň částečně ustoupí, se dá nyní jen těžko odhadnout. Hodně bude záležet na tom, jak dopadnou vleklá povolební jednání. Nicméně v každém případě státní pokladna není v takovém stavu, aby se jakýkoliv ministr financí mohl s lehkým srdcem vzdát jakéhokoliv možného příjmu. Na straně druhé však mnohé silnice nižších tříd vypadají po letošní tuhé zimě opravdu velmi neutěšeně a těžko si lze představit, že by bez výraznějších rekonstrukcí snesly případné zvýšení provozu po zavedení mýtného. (MaFr)

České aerolinie mezi nejlepšími

V žebříčku aerolinií podle procenta letů bez zpoždění se České aerolinie (ČSA) umístily podle hodnocení z prvního čtvrtletí letošního roku s 86 % na velice slušném pátém místě, když pomyslné zlato si vybojovala maďarská letecká společnost Malév, následovaná lucemburským Luxairem, britskou společností bmi (společně na 2. místě) a chorvatskými Croatia airlines. ČSA tak za sebou nechaly nejenom italskou Alitalii nebo British Airways, ale i Austrian Airlines. Nejhorší výsledek zaznamenaly řecké Olympic Airlines, portugalský TAP a zejména polský LOT, který zaznamenal jen 70 % včasných spojů. Je však třeba žít v úvahu, že mnohá zpoždění jdou na vrub přetížených letišť, jejichž provoz mohou aerolinky jen obtížně ovlivnit. Největší problémy mohou cestující očekávat v Evropě v kyprské Larnace, kde průměrné zpoždění dosahuje celkem 57 minut, špatná situace ale panuje i na Paříž Orly a v Is-

tanbulu. Část potíží s dodržováním času podle zástupců leteckých společností souvisí i s chováním cestujících, například s objemností jejich příručních zavazadel, která pak složitě a hlavně zdlouhavě umísťují do schránek nad sebou. Například na londýnském letišti Heathrow se tomuto problému daří čelit tím, že má nově u přepážek rámy, kam musí cestující svoje příruční zavazadlo dát a zároveň ho lehce vyndat. Pokud to nejde, musí příslušnou tašku odbavit jako velký kufr. Ale samozřejmě existují i zpoždění, na nichž má vinu samotná letecká společnost. Ta také podle nových pravidel Evropské komise musí v případě velkého zdržení platit cestujícím finanční kompenzace. Právě toto opatření aerolinky výrazně motivuje k dodržování letových řádů a tak lze doufat, že se situace v této oblasti bude i nadále zlepšovat. Například představitel ČSA tvrdí, že od doby sestavení žebříčku se míra letů bez zpoždění díky provedeným opatřením zvýšila o další 2 %, takže by se mohly posunout až na čtvrté místo. (MaFr)

Zisk firmy TESCO v ČR klesl

Přestože společnosti Tesco Stores ČR za období od loňského ledna do konce letošního února dokázala poměrně výrazně zvýšit své tržby na 23,8 miliardy korun (asi 835 milionů €), její zisk za stejnou dobu poklesl o více než padesát milionů na 92,6 milionu (asi 3,25 milionu €). Na výsledku se podílela cenová válka mezi jednotlivými obchodními řetězci na českém trhu, v níž se sice Tesco poměrně daří, ale za cenu zřetelného snížení zisku. Britský gigant se tomu snaží čelit především masivním tlakem na své dodavatele, které chce donutit ke snížení cen, především u potravin. Argumentuje přitom i nedávným rozšířením své sítě o české hypermarkety dříve vlastněné francouzskou firmou Carrefour, které by dodavatelům mělo rozšířit prodejní možnosti a zvětšit tržby. Požaduje proto nejenom poplatky rovnající se poplatkům při rozšíření sítě o nově vybudované hypermarkety, ale i pokles cen jako takových. Sleva by podle představ Tesca měla dosáhnout až 6 %, to si však některé velké potravinářské firmy nedokážou představit. S odmítnutím se setkal obchodní řetězec např. u největší české mlékárny, jihočeské Madety, jejíž představitel tvrdí, že snížení o 6 % nemůže ekonomicky normálně situovaný podnik vydržet. Může se tedy stát, že v následujících letech se výrobky Madety (propagované dříve pod známým sloganem Nenajdete na světě/sýry jako v Madetě) v regálech českých poboček Tesco neobjeví. Naskytá se však otázka, jaké produkty by je nahradily. Cenová válka může nakonec vést k tomu, že kvalita zboží nabízeného hypermarkety se bude výrazně snižovat a zároveň se v jejich nabídce objeví ještě více potravin například z Polska (jako příklad může sloužit například společnost Lidl). To by ovšem zvyšovalo šance v České republice pro řetězce, které chtějí klást alespoň částečně důraz na kvalitu jako například belgická Delvita nebo nyní německá Billa, jejíž nyní vlastníkem, skupina Rewe, hodně sází i na rozšiřování partnerské diskontní sítě Penny Market. Vyděl by na podobném trendu mohl možná i rakouský Spar.

Hodně však samozřejmě bude záležet na vývoji reálných příjmů obyvatelstva – pokud vydrží soustavný trend zvyšování mezd, lze očekávat, že spotřebitelé nebo alespoň jejich významná část se stanou stále náročnějšími. V případě ekonomické stagnace si však naopak uchová

svoji klíčovou úlohu při rozhodování o nákupech právě láce. (MaFr)

liš silnou pozici nadnárodních firem v určitých oblastech vnímat jako určité ohrožení. (MaFr)

Živnostenské bance i dalším bankám se dařilo skvěle

Českému bankovnímu sektoru se v posledním období daří a nemusí to dokazovat jenom hospodářská čísla největších subjektů na trhu. Výborné výsledky zaznamenaly i některé menší bankovní domy, například Živnostenská banka, finanční ústav s obrovskou tradicí, který v současnosti patří do majetku italské bankovní skupiny UniCredito. Za první pololetí letošního roku dokázala zvýšit svůj zisk na více než dvojnásobek, což znamená na skoro 200 milionů korun (kolem 6,8 milionu €). Objem vkladů, které u ní uložili klienti, pak stoupl o 11 %, tedy o 37,8 miliardy korun (asi 1,3 miliardy €) a o 17 % se zvedl i rozsah úvěrů, které poskytl. Dobré výsledky ovšem zveřejnily i další menší banky – například HVB Bank vykázala za první pololetí nárůst čistého zisku o více než 50 % na 1,36 miliardy korun (asi 47,8 milionů €) a její celková aktiva vzrostla o 20 miliard na 178,6 miliardy korun (asi 6,3 miliardy €), když se její čistý úrokový výnos zvedl o 16 %. GE Money Bank, další z menších finančních institucí působících na českém trhu, dokázala svůj čistý zisk navýšit o pětinu na 1,6 miliardy korun (56 milionů €). Finanční operace v současné době v České republice přinášejí velmi dobré zisky, a tak lze očekávat, že se Živnostenská banka i další finanční ústavy v ČR budou muset potýkat s novou konkurencí. Podle některých odborníků by se právě na území České republiky měly čím dál častěji objevovat menší soukromé bankovní domy ze západní Evropy, kterým se dosud zdály trhy v bývalých zemích sovětského bloku příliš zrádné a nesolidní. Nyní se však zde již situace snad stabilizovala natolik, aby zde mohli podnikat i konzervativnější finančníci. Zpočátku ale asi půjde spíše jen o jednotlivé akce, ze kterých si Živnostenská banka těžkou hlavu dělat nemusí, zejména, když za ní stojí silný zahraniční vlastník, který si vedl i celkově skvěle – skupině UniCredito ve druhém čtvrtletí stoupl zisk o více než 80 %, což znamená na 1,69 miliardy €. Do budoucna se však privátní bankovní domy mohou stát v českém prostředí onou tolik potřebnou štikou v rybníce, pokud díky nějakým podvodníkům neztratí velmi brzo svoji pověst, jako se to stalo kampeličkám. (MaFr)

Rakušané odcházejí z Jihočeské plynárenské

Z jednoho z hlavních distributorů v ČR, Jihočeských plynáren, odejde rakouská společnost Oberösterreichische Ferngas, která svůj skoro čtyřicetiprocentní podíl prodá firmě E.ON Czech Energy. Koncern E.ON Jihočeskou plynárenskou v blízké době pravděpodobně ovládne z plných 98 %, protože mu to umožní únorová dohoda s dalším gigantem RWE Energy o výměně podílů v některých českých plynárnách. Rakouské firmy podnikající v České republice v takových odvětvích, jako je třeba distribuce plynu nebo rozvod vody, budou asi stále častěji narážet na velmi silnou konkurenci obřích společností, kterým lze jen těžko odolávat. Nelze proto vyloučit, že budou muset své pozice vyklízet. V některých případech však bude hodně záležet na postoji českých držitelů podílů ve společnostech, například městských samospráv. Právě ty mohou při-

Budvar bojuje s Američany v Číně

Americká pivovarská společnost Anheuser-Busch se odvolala proti rozhodnutí čínského soudu, které přiblížilo registraci značky Budějovický Budvar v Číně a zablokovala tak vstup českého pivovaru do této obrovské země s velkým počtem potenciálních zákazníků. Představitelé amerického giganta zdůraznili, že do expanze na atraktivní čínský trh od roku 1995 hodně investovali a mají zde zaregistrované značky Bud a Budweiser, a budou proto zájmy své firmy bránit velmi agresivně. Je tedy dost možné, že milióny asijských spotřebitelů místo kvalitního českého piva budou nuceny požívat americký Bud, který podle mnohých znalců zrovna chutí nevyniká. (MaFr)

Benzina se dělí na dvě části

Představitelé polské společnosti PKN Orlen, která loni koupila od státu skupinu Unipetrol, chystají razantní změnu ve strategii řízení jedné z jeho nejvýznamnější součástí – rozdělení sítě čerpadel na stanice s nízkými cenami a naopak se širokými a kvalitními službami. Do modernizace sítě v České republice chtějí Poláci v následujícím období investovat 300 milionů korun. Zatím však zástupci PKN Orlen nechtěli uvést názvy nových značek, jen zdůraznili, že si od rozdělení slibují zlepšení prodeje a ekonomické situace společnosti Benzina. Ta totiž není nijak skvělá – loni firma prodělala plných 500 milionů korun a za první tři měsíce letošního roku vykázala další ztrátu ve výši 208 milionů, přestože o rok dříve ještě v tomto období vydělala 122 milionů. K zlepšení výsledku nepřispěl ani mírný růst tržeb z 1,24 na 1,44 miliard korun. Analytici považují terapii, kterou chce využít Orlen pro Benzinu, za docela nadějnou. Problémem Benziny totiž je velice rozsáhlá síť čerpadel dost rozdílné kvality a plánovaných 300 milionů by na modernizaci všech čerpadel nemohlo stačit. Je proto jisté racionální, že se bude polský vlastník snažit vytěžit maximum zejména z dobrých lokalit a ostatní pumpy sítě Benzina nechá spíše dožít. (MaFr)

Český prodejce chce expandovat do Rakouska

V posledních letech se často objevují zprávy, že do České republiky rozšířil aktivity ten či onen zavedený rakouský řetězec. Připomeňme v této souvislosti například společnost Kika. O opačných příkladech naopak příliš často slyšet není, protože čeští prodejci si expanzi na rozvinutý rakouský trh obvykle zatím nemohou dovolit. Že toto pravidlo však nemusí platit věčně, dokazuje rozhodnutí českého diskontního řetězce Okay specializovaného na prodej elektroniky, který podle WirtschaftsBlatt chce Rakousko zaplavit 70 pobočkami své firmy. Společnost Okay, kterou vlastní brněnská rodinná firma Nemo-Rent, vznikla již před dvanácti lety a vypracovala se na největšího diskontního prodejce elektrospotřebičů v České republice, kde vlastní na 80 obchodů. Své aktivity již dříve rozšířila i na Slovensko, kde najdeme celkem 11 prodejních jednotek označených jejím logem, a do Polska. Rakousko se má ale stát první „starou členskou zemí EU“, kam řetězec hodlá

expandovat. Jeho strategie by se přitom neměla lišit od postupů, které Okay použil v České republice – prodejny mají vznikat spíše mimo obchodní centra, na levnějších pozemcích, a jejich vybavení rozhodně nebude nijak přepychové. Řetězec neplánuje ani nějaké finančně náročné kampaně, prosadit se chce podobně jako v České republice především kvalitními, tedy rozuměj nízkými cenami. Ze vstupu firmy Okay na rakouský trh jistě nebudou mít radost místní obchodníci s elektrospotřebiči, protože český řetězec je zvyklý se pohybovat v ostré konkurenčním prostředí. Reč čísel hovoří jasně – Okay si udržuje mimořádně silnou pozici na trhu, kde jen v posledních letech zmizelo kolem 400 obchodů s elektronikou, tedy plná čtvrtina. Ovšem spotřebitel na tom zatím vydělává – ceny se díky obrovskému tlaku drží na velmi nízké úrovni. Nelze vyloučit, že i do rakouských vod přinese Okay podobný vzruch. (MaFr)

V Jihlavě vznikne nový „chrám konzumu“

Ve zprávách o česko-rakouské podnikatelské spolupráci se stále častěji objevují zmínky o Jihlavě, hlavním městě kraje Vysočina. Rakouský kapitál se má výrazně podílet i na vzniku zdejší obrovské nákupní zóny na výpadovce mezi Jihlavou a Pelhřimovem. Investici ve výši miliardy korun totiž plánuje firma Aventin, kterou vlastní rakouský holding Robert Mang. Protože se jedná o rozsáhlou plochu, Rakušané chtějí stavět na etapy, celý komplex by chtěli dokončit na konci roku 2008. Nedá se přitom říct, že by rakouské podnikatele čekal bezpracný zisk – zároveň by se měl totiž začít budovat konkurenční podnik, největší komerční centrum v kraji, City Park pod Znojemským parkem. Lze proto očekávat velmi tvrdý konkurenční boj, představitel společnosti Aventin ovšem tvrdí, že již má s mnohými prodejci podepsány předběžné dohody. Na druhé straně však přiznávají, že se ještě nejedná o pevné svazky. Představitel firmy asi ještě čeká velmi složité jednání. Ještě komplikovaněji se vyvíjí situace v Třebíči, kde začali připravovat na desetihektarovém pozemku ve Spojovací ulici podobnou investici představitel Aventinu ještě dříve než Jihlavě. Pokud se jim však podaří i zde postavit velkou obchodní zónu, stane se v regionu jedním z nejvýznamnějších hráčů v daném segmentu. Většina odborníků předpokládá, že spotřeba českých domácností v nejbližším období poroste a investice do komerčních nemovitostí v ČR se může ukázat jako opravdový zlatý důl. Z prosperující české ekonomiky tak bude moci profitovat i rakouská společnost. (MaFr)

Bosch chce Čechy navykhnout na naftu

Jestliže v Rakousku jezdí s dieselovým motorem na naftu asi 70 % automobilistů, v České republice se jedná jen o necelých 40 % nově registrovaných. Podobně česká automobilka Škoda vyrábí zhruba polovinu svých vozů s naftovým motorem, ale na domácím trhu jejich podíl nedosahuje ani třetiny. To chce nyní změnit společnost Bosch Group, která podniká i na území České republiky a zaměstnává zde devět tisíc lidí. Bosch dosáhl v ČR loni magickou hranici obrátu ve výši jedné miliardy €, což znamená meziroční nárůst o 9 %. Nejdynamičtěji se přitom rozvíjel její jihlavský závod Bosch Diesel, který přijal i stovky

nových zaměstnanců. Právě zde se ovšem produkuje i díly pro dieselové motory, jejichž odbyt by Bosch rád zvýšil. Jenže nezanedbatelnou překážku představuje skutečnost, že dieselové motory jsou oproti běžným benzínovým motorům zhruba o 20 % dražší, takže se vyplatí pouze řidičům, kteří naježdí více než patnáct tisíc kilometrů ročně. I proto si ho oblíbily hlavně firmy pro své služební vozy. Společnost Bosch chce však získat více soukromých zákazníků, a rozjíždí proto přesvědčovací kampaň, protože se domnívá, že za slabší prodej vozů s dieselovými motory můžou i nejrůznější předsudky. Při své propagaci se její pracovníci hodlají zaměřit především na finanční úsporu při provozu a chtějí zdůraznit, že dieselové motory mají ve srovnání s minulostí v současnosti výrazně tišší chod a jsou výrazně čistší. Představitel firmy Bosch doufají, že úspěšné přesvědčování pomůže odbytu jihlavského závodu, jehož obrát by měl letos stoupnout zhruba o dalších 10 %. Uvažují také, že při závodu vybudují výzkumné centrum, již druhé v České republice, po Českých Budějovicích. Mezi cíle vědců by snad mohla patřit i snaha zlevnit naftové motory. Jinak možná přes veškeré přesvědčování bude muset v případě českého trhu firma Bosch počkat, až se úroveň obyvatelstva zvýší na úroveň alespoň srovnatelnou s Rakouskem. (MaFr)

Třebíčská strojírna se prosazuje i v zahraničí

Přestože společnost První brněnská strojírna (PBS) Třebíč vykazala za loňský rok pokles tržeb o skoro 5 % ve srovnání s rokem 2004 na 732 miliónů korun, jeho představitelé mohou být spokojeni. Zisk firmy před zdaněním totiž naopak stoupl zhruba o 10 % na 32 miliónů. Podle představitelů PBS Třebíč jejich výsledky dokládají celkové oživení českého strojírenství, které se již dokázalo vyrovnat s růstem cen oceli. Třebíčská firma loni zvýšila počet svých zaměstnanců o 183 na současných 707 pracovníků a v lednu koupila někdejší mostárnu Moravský Krumlov, jejíž obrát dokázala zvýšit o 30 %. Podnik se koncentruje na výrobu plynových a olejových hořáků, kotlů, výměníků, ocelových konstrukcí apod. a mezi jeho hlavní zahraniční odbytiště patří vedle Německa, Francie, Itálie a Španělska také Rakousko, kam dodává mimo jiné i kondenzátory. PBS se podařilo získat také třeba zakázku na ocelové konstrukce pro nově budovanou automobilku KIA u slovenské Žiliny nebo spalovny komunálního odpadu na španělské Mallorce. Vedení firmy věří, že hospodářské úspěchy závodu budou pokračovat i letos. Hodně bude samozřejmě záležet i na ceně energií, které pravděpodobně v následujícím období v České republice porostou. (MaFr)

Evergreen – větrné elektrárny z Rakouska

Rakouští investoři se poslední dobou velmi intenzivně snaží přesvědčit obce v České republice, aby souhlasily s postavením větrných elektráren na svých katastrech. Ne vždy se však při svém úsilí setkávají s úspěchy – například loni v Koclířově na Svitavsku obyvatelé v referendu zamítli projekt firmy Ventureal na vybudování velké větrné elektrárny. Podnikatelé se však nevzdávají a vozí obyvatele vytipovaných obcí, aby v reálu viděli a hlavně slyšeli, jak podobné stavby ovlivňují krajinu a život obyvatel. Podle nich dokážou podobné zájezdy přesvědčit velké procento lidí,

kteří jsou jinak ovlivněni nejrůznějšími nesmyslnými mýty. V současné době se zájem Rakušanů koncentruje na Janovu u Litomyšle, kde by mělo vzniknout osm 150 metrů vysokých větrníků, což by představovalo na českém území opravdový průlom. I zde však budou muset na svoji stranu získat především obyvatele – zastupitelstvo obce totiž s plánem souhlasilo pouze za podmínky, že občané návrh podpoří.

Vedle již zmiňovaných problémů s hlukem totiž zásadní komplikaci představuje zapojení větrníků do okolní kra-

jiny, protože podle mnohých lidí narušují zásadním způsobem dosavadní panorama. Nelze proto vyloučit, že v boji proti elektrárně se budou angažovat i občané z okolních obcí, kteří by se pak dlouhá léta museli na větrníky dívat. Ale na druhou stranu vzestup českých zelených do parlamentních lavic by mohl posílit zájem o rozvoj větrných elektráren v zemi a není vyloučeno, že dojde i k určité preferenci investic do zdrojů energie šetrných k životnímu prostředí. Ale cesta od zaběhaných představ bude asi ještě velmi dlouhá. (MaFr)

ŠVESTKOVÁ JÍDLA

Ještě v devatenáctém století mezi českým ovocem hrály jednoznačný prim švestky. Až epidemie švestkových stromů vedla k velkému úpadku jejich pěstování a pozici nejrozšířenějšího ovoce postupně převzalo jablko. Trochu se pozapomnělo i na jeden z hlavních symbolů české národní kuchyně druhé poloviny 19. století – švestkové knedlíky. Ty se do měšťanské kuchyně patrně dostaly z lidového jídelníčku už před rokem 1850 – například spisovatel Adalbert Stifter ve svém dopise ženě z roku 1841 popisuje neúspěšný pokus jejich sluzky o přípravu této pochoutky. Neúspěchu se nemusíme divit – nejednalo se o Česku. V prvních vydáních Domácí kuchařky Magdalény Dobromily Rettigové švestkové knedlíky ještě nenajdete, ale například autorka Nové české kuchařky Františka Hansgirková v roce 1864 je již označuje za oblíbené jídlo. Proslulým ctitelem švestkových knedlíků byl český básník, novinář a spisovatel Jan Neruda, který dokonce v jednom ze svých fejetonů věnovaných Jubilejní výstavě žertem doporučoval, aby se jako suvenýr, reprezentující české speciality, prodávaly napodobeniny švestkových knedlíků, které by v sobě skrývaly bonboniéru. Ale jak sám dodává „Ale co by bylo také to?! Pořád jen smrtelný hřích proti švestkovému knedlíku!“ Zkrátka švestkové knedlíky se v druhé polovině devatenáctého století se vyšplhaly až na pomyslný vrcholek české gastronomie. Ale švestky se samozřejmě nemusí konzumovat jen jako náplň knedlíků. Vždyť se přidávaly například podle některých kuchařských knih i do dalšího českého legendárního pokrmu – kapra na černo. A staré české kuchařky z devatenáctého a počátku dvacátého století (tedy v době největší popularity švestek v českých zemích) znaly řadu dalších úprav jídel za použití švestek. S některými z nich bychom vás rádi seznámili. Pokud se vám žádný předpis nebude zdát a přesto budete mít chuť na švestky, nemusíte zoufat – zejména mnozí Moravané vám přesvědčivě vysvětlí, že nejlépe chutná ve stavu destilovaném – v podobě slivovice.

Kapr na černo

Trhni kapra, vyplákní krev octem nebo pivem, oškrab ho, nakrájej ho na kusy a osol je.

Máš-li kapra asi o dvou kilogramech (čtyřliberního), dej do rendlíku na koláčky rozkrájenou cibuli, petržel, celer a mrkev, piva, co by se ryba potopila, asi ¼ litru (½ žejdlíka) nepříliš kyselého octa, malé tři koflíčky strouhaného chleba a tolikéž perníku (několik zrněk pepře, nového koření a hřebíčku), několik ořechových jader a sušených švestek a drobné citrónové kůry; přidej ještě kousek praženého a kousek bílého cukru, osol omáčku a vař ji hodinu. Potom dej do ní kapra a uvař ho do měkka. Vyndej ho a urovnej na mísu. Oprav omáčku, třeba-li, přidej smíchaný s rybí krví ocet, nech ji trochu zpejchnouti, proced ji, polij jí kapra a můžeš posypati ho drobnou citrónovou kůrou.

Přilije-li se do omáčky sklenička červeného vína, zlepši chuť. – Místo páleného cukru dává někdo zavařeně bezinky, cukr jest však chutnější. – Pivo jest nejlepší sladké. – Někdo dává rybí krev vařiti hned s omáčkou.

(Bohumila Jermářová: *Velká vzorná česká kuchařka*, Praha b. d. [kol. 1905])

Švestkový kchechl

Uvařej se švestky, pecky se vyberou, švestky skrájají, a skrze sejtka prodělají. Utře se máslo, a zamíchají se do něho dvě zavařeně housky, ty švestky, čtyry žloutky, čtyry celé

vejce, drobet cukru, několik stlučených hřebíčků a něco citrónové kůry. Švestek musí býti z ohledu housek jen polovička. Pak se to dá do vymazaného rendlíčku, cukrem posype a upeče.

(Václav Pacovský: *Knížka kuchařská...*, 4. [?] vyd. Praha – Hradec Králové 1840)

Smažené švestky

Uvař pěkně suché švestky, vytlač pecku, strč do ní jednu opařenou mandli, dělej těst: dej na misku lžici mouky, lot tlučeného cukru, trochu vína a po bílku sníh, omoč v tom těstíčku švestku a vhod ji do rozpáleného přepouštěného másla, nech je dozlatova vysmažit, posyp skořicí a cukrem, dej na stůl.

(Magdalena Dobromila Rettigová: *Domácí kuchařka*, 4. vyd. Hradec Králové – Praha 1844)

Chladnina švestková

Rozpůlíme si náležitě množství švestek, vyjmeme pecky, načež je v 1 litru vody postavíme na plotnu, uvaříme do měkka a protlačíme sítkem. Kůru z jednoho citrónu utřeme na 275 g cukru, přečistíme jej s několika lžicemi vody, připojíme šťávu z ½ citrónu, sklenku vody, dvě sklenky madeirského vína, jakmile se to počíná vařiti, sejmeme z ohně, přidáme ½ lahve bílého vína, vše promícháme se švestkovou dužinou a postavíme na led.

(Václav Soukup: *Domácí a cizí nápoje*, Praha b. d. [1904])

Nová slovenská vláda

Od 4. júla 2006 máme na Slovensku novú vládu. Toto sú jej zástupcovia:

- **Doc. JUDr. Robert Fico, CSc.** (* 15. september 1964, Topoľčany) je predseda vlády Slovenskej republiky a predseda strany SMER – sociálna demokracia.
- **PhDr. Dušan Čaplovič, DrSc.** (* 18. september 1946, Bratislava) je podpredseda vlády Slovenskej republiky pre vedomostnú spoločnosť, európske záležitosti, ľudské práva a menšiny. Pôvodným povoláním je archeológ a člen redakčných rád viacerých domácich a zahraničných historických a archeologických časopisov.
- **JUDr. Robert Kaliňák** (* 11. máj 1971) je podpredsedom vlády SR a ministrom vnútra.
- **Ján Mikolaj** (* 19. október 1953) je slovenským ministrom školstva.
- **Štefan Harabin** (* 4. máj 1957, Ľubica) je bývalý predseda Najvyššieho súdu SR, terajší podpredseda vlády SR a minister spravodlivosti.
- **Ján Počiatek** (* 19. september 1970, Bratislava) je slovenským ministrom financií.
- **Ján Kubiš** (* 12. november 1952, Bratislava) je slovenský diplomat, od júla 2006 minister zahraničných vecí Slovenskej republiky.
- **Lubomír Jahnátek** (* 16. september 1954) je nový minister hospodárstva SR.
- **František Kašický** (* 18. november 1968) je minister obrany SR.
- **Mgr. Marek Maďarič** (* 23. marec 1966, Bratislava) je scenárista a dramaturg, autor viacerých televíznych scenárov a rozhlasových hier. Od júla 2006 je slovenským ministrom kultúry.
- **Ivan Valentovič** (* 15. apríl 1954) je minister zdravotníctva SR.
- **Miroslav Jureňa** (* 17. jún 1954) je minister pôdohospodárstva SR.
- **Ing. Lubomír Vážny** (* 15. júl 1957, Žilina) je minister dopravy, pôšt a telekomunikácií SR.
- **Marián Janušek** (* 29. február 1960) je minister výstavby a regionálneho rozvoja SR.
- **Viera Tomanová** (* 5. február 1948) je ministerkou práce, sociálnych vecí a rodiny SR.
- **Jaroslav Izák** (* 25. apríl 1955), politik SNS, je nový minister životného prostredia SR. V minulosti pôsobil ako primátor mesta Handlová.

Nový mobilný operátor už na Vianoce?

Zákazníci, ktorí niekoľko rokov očakávajú príchod tretieho operátora na slovenský trh, si možno už na Vianoce budú môcť zvoliť nového konkurenta Orangeu a T-Mobilu. Výhra v tendri, ktorý vypísal Telekomunikačný úrad, je len začiatok celého procesu. Telefónica O2 momentálne čaká na pridelenie licencie s voľnými frekvenciami pre siete GSM a UMTS a dokonca ešte detailne nepozná ani licenčné podmienky, ktoré musí úrad zverejniť do konca augusta. Operátor je zároveň do 30 dní od vyhlásenia výsledkov povinný uhradiť poplatok za licenciu vo výške 150 miliónov korún, bez toho mu úrad frekvencie nepridelí. Telefónicu O2 tiež čaká správne konanie, v ktorom jej úrad prideli predvoľbu. Nový operátor dostane medzinárodné identi-

fikačné číslo MNC, s najväčšou pravdepodobnosťou 23106 a úrad mu prideli aj predvoľby telefónnych čísiel. Podľa voľných pozícií v číslovacom pláne to môže byť predvoľba 0909 alebo kombinácie od 0940 do 0959. Zatiaľ čo operátori v posledných rokoch v Európe preberali pod svoju značku už zavedené mobilné siete, v ktorých prišlo len k zmene značky a obchodnej politiky, na Slovensku musí Telefónica O2 začať od nuly. Mobilnú sieť môže začať budovať až po pridelení licencie. Operátora čaká zdĺhavé stavebné konanie na umiestnenie vysieláčov, tzv. BTS staníc. Na území Slovenska ich musí postupne vybudovať niekoľko stoviek. Úradníci vydávajú stavebné povolenia zväčša od jedného do troch mesiacov od podania žiadosti, no na niektoré sa podľa skúseností slovenských operátorov čaká aj dva roky. (ao)

Novým policajným prezidentom je Ján Packa

Novým prezidentom Policajného zboru sa 7. augusta stal bývalý riaditeľ Úradu na ochranu ústavných činiteľov a diplomatických misí Ján Packa. Do funkcie ho vymenoval minister vnútra Robert Kaliňák. Prvým policajným viceprezidentom sa stal Michal Kopčík, ktorý doteraz pracoval na odbore operatívno-pátracej činnosti Východ Národnej jednotky boja proti nelegálnej migrácii Úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru. Do funkcie policajného viceprezidenta minister vymenoval doterajšieho zástupcu riaditeľa Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Bratislave Stanislava Jankoviča. (ao)

Počiatek verí vstupu Slovenska do eurozóny v januári 2009

Minister financií SR Ján Počiatek je presvedčený, že rezortu sa podarí udržať deficit verejných financií na takej úrovni, aby Slovensko prijalo euro od 1. januára 2009. Ako uviedol po tom, čo poslanci vyslovili dôveru kabinetu premiéra Roberta Fica, v programovom vyhlásení sú viaceré opatrenia, ktoré budú plusom v štátnom rozpočte, ako aj také, ktoré budú mínusom. „Vo všetkých debatách sa však zabudlo na jeden dôležitý prvok, a to je šetrenie výdavkov,“ povedal minister.

Štát cez svoje rozpočtové kapitoly podľa Počiatka míňal a míňa veľké množstvo prostriedkov, ktoré boli častokrát veľmi neefektívne vynakladané. „Ja odhadujem túto rezervu na 5-10 % v rámci výdavkov jednotlivých kapitol,“ uviedol minister. Na otázku, prečo sa nevyjadril počas parlamentnej rozpravy k programovému vyhláseniu vlády, Počiatek odpovedal, že to nepovažoval za potrebné. „Momentom, kedy budem môcť všetkých presvedčiť, bude pre mňa štátny rozpočet,“ vyhlásil.

Exminister financií Ivan Mikloš v pléne uviedol, že ak by všetky vládne sľuby mali byť naplnené, tak to bude znamenať desiatky miliárd vyšších výdavkov alebo nižších príjmov, ktoré vôbec nie sú kompenzované. Počiatek s jeho názorom nesúhlasí. Podľa neho si treba uvedomiť, že programové vyhlásenie je na štyri roky. „Mojou hlavnou zodpovednosťou je urobiť v každom roku taký rozpočet, ktorý bude platformou pre kvalitné fungovanie ekonomiky,“ vyhlásil s tým, že od toho budú závisieť aj jednotlivé zámery vlády, ktoré sa v danom roku objavajú.

Od októbra bude plyn znovu drahší

Od októbra bude plyn drahší. Cena kubického metra by sa mala pre všetky domácnosti zvýšiť asi o 15 %, odhaduje Úrad pre reguláciu sieťových odvetví. Cena plynu sa zvýši už tretíkrát za posledných 12 mesiacov. V januári stúpla približne o 5 %, vlni v októbri o 20 %. „V našom návrhu sme žiadali zvýšiť cenu jedného kubíka plynu pre domácnosti o jednu až dve koruny,“ povedala hovorkyňa Slovenského plynárenského priemyslu Dana Kršáková. Návrh na zvýšenie regulovaných cien plynu predložili plynári začiatkom týždňa. Dôvod je rovnaký ako pri poslednom náraste. „Je to stále stúpajúca cena ropy na svetových trhoch,“ povedala Kršáková. SPP cenu plynu pre domácnosti podľa pravidiel Európskej únie nesmie dotovať zo ziskov z iných svojich činností. Úrad by mal o nových cenách rozhodnúť do 30 dní od doručenia návrhu.

Vláda sľubuje sto kilometrov diaľnic za štyri roky

Spojenie Bratislavy s Košicami severnou diaľnicou D1 bude najskôr v roku 2013. Vodiči môžu zabudnúť na plány bývalej vlády, ktorá chcela diaľnicu na severe do roku 2010. Programové vyhlásenie Ficovej vlády spomína rok 2010 iba ako termín na „prípravu úseku diaľnice D1 po Košice, čím sa vytvorí vhodné podmienky pre jej dokončenie“. Tešiť sa môžu tí, ktorí dávajú prednosť ceste po strednom Slovensku. Vláda plánuje urýchliť stavbu rýchlostnej komunikácie Trnava – Banská Bystrica. Pre niektoré úseky na severe zatiaľ nie je určená ani trasa. Najskôr ju treba vytýčiť, pripraviť dokumentáciu, vykúpiť pozemky, posúdiť vplyvy na životné prostredie a urobiť projekt. Až potom sa môže začať tender, ktorý potrvá aj tri štvrté roka. Rýchlostnú cestu z Trnavy do Banskej Bystrice v minulosti presadzovali aj ekologickí aktivisti. Dnes je z trasy hotových niekoľko dlhých úsekov, ďalšie sa stavajú, chýba ešte asi 50 kilometrov. Spolu chce vláda do roku 2010 dokončiť 100 kilometrov diaľnic a rýchlostných komunikácií. (ao)

Prehliadka filmov PROJEKT 100 mieri aj tento rok ku svojim filmovým fanúšikom

Dvanásť pokračovanie najväčšieho nekomerčného filmového podujatia na Slovensku – PROJEKT 100 – je putovnou prehliadkou desiatich tzv. „kultových“ filmov vo vybraných filmových kluboch a kinách na území celého Slovenska. Tento veľmi originálny spôsob distribúcie a premiérového nasadenia novo zakúpených filmov si kladie za cieľ nielen obohatiť slovenskú distribúciu o tituly, ktoré zaradujeme do „Zlatého fondu svetovej kinematografie“, ale posilňuje tiež vplyv umeleckého filmu na stále sa zužujúci okruh jeho záujemcov.

Každý rok sa do prehliadky PROJEKT 100 zapojí vyše štyridsať filmových klubov a artkín, ktoré po dobu trvania PROJEKT-u (3 mesiace) ponúkajú svojim filmovým fanúšikom to najlepšie, čo sa zrodilo vo svetovej kinematografii. Nie vždy ide len o staršie tituly. Asociácia slovenských filmových klubov sa snaží aktuálne reagovať aj na novinky z oblasti umeleckého filmu.

PROJEKT 100 je od roku 1994 významnou súčasťou filmovej kultúry na Slovensku. Tento rok sa na Slovensku

koná od 15. septembra do 15. decembra 2006 a zahŕňa tieto tituly: *Na konci s dychom* (réžia: J. L. Godard), *THX 1138* (réžia: G. Lucas), *Na východ od raja* (réžia: E. Kazan), *Križnik Potemkin* (réžia: S. Ejzenštejn), *Dvojaký život Veroniky* (réžia: K. Kieślowski), *Manderlay* (réžia: L. von Trier), *Motocyklové denníky* (réžia: W. Salles), *Commitments* (réžia: A. Parker), *Keby...* (réžia: L. Anderson), *Dieťa* (réžia: J. P. Dardenne).

Viac info na: www.afsk.sk.

(ao)

Vo Viedni bude stredo európsky divadelný kolotoč

Študenti herectva, réžie a dramaturgie zo Slovenska, Českej republiky, Maďarska a Rakúska sa onedlho stretnú na letnom divadelnom kolotoči vo viedenskom divadle Theater Brett. Od 27. augusta do 24. septembra účastníci nashodujú spoločnú produkciu, ktorú pod názvom *Work In Progress* verejne predstavia počas posledného týždňa stretnutia. Východiskovou témou diela sa stane siedma kapitola románu Jana Amosa Komenského *Labyrint sveta a raj srdca* s názvom *Pútnik navštevuje bojisko sveta*. Dohľad nad projektom bude mať Nika Brettschneiderová, docentka Divadelnej fakulty Janáčkovej akadémie v Brne. Okrem JAMU sa na festivale predstaví bratislavské VŠMU, poľské Teatr KTO, a maďarské Merlin Theater. Dokopy sa uskutoční 27 predstavení, na ktorých sa podieľalo cez 271 umelcov. Predstavenia budú od 19.-23. 9. 2006, vždy o 20:00 hodine. (ao)

Letisko postaví terminál aj bez investora

Pôvodne sa síce predpokladalo, že potrebné financie poskytne nový majiteľ väčšiny akcií letiska, kvôli nejasnému výsledku predaja si však letisko môže na stavbu terminálu vziať bankový úver, uviedla hovorkyňa letiska Ivana Paulíniová.

„Projekt výstavby terminálu pokračuje,“ povedala Paulíniová. Letisko očakáva, že do konca mesiaca získa územné rozhodnutie a v decembri bude vydané stavebné povolenie. Samotná výstavba by mala začať v máji na budúci rok.

Vstup investora do letiska sa v pondelok skomplikoval po tom, ako Protimonopolný úrad opäť predĺžil lehotu na vydanie rozhodnutia o predaji 66 % akcií bratislavského a košického letiska konzorciu TwoOne. Víťaz tendra tak v stanovenej lehote nespĺni podmienku privatizačnej zmluvy. Ďalší osud letiska je otázný. Bývalá vláda Mikuláša Dzurindu síce rozhodla, že ak víťaz súťaže nebude mať do polovice augusta súhlas Protimonopolného úradu, minister dopravy predloží vláde nový návrh na predaj letísk v prospech druhého uchádzača v poradí. Tým je konzorcium Abertis s finančnou skupinou J&T. Nové rozhodnutie však musí odobriť vláda Roberta Fica. Najsilnejšia vládna strana Smer je dlhodobo proti predaju letísk a uprednostňuje skôr ich dlhodobý prenájom. Viackrát to potvrdil aj minister dopravy Ľubomír Vážny, k stanovisku Protimonopolného úradu sa však jeho úrad v pondelok nevyjadril.

Letisko rozhodnutie Protimonopolného úradu nekommentovalo. „Nebudeme sa vyjadrovať, o tendri musí rozhodnúť vláda,“ povedala Paulíniová. Letisko M. R. Štefánika vybavilo od začiatku roka do konca júna 836 958 cestu-

júcich, čo predstavuje medziročný nárast o 61 %. Za celý rok 2006 by bránami letiska malo prejsť asi 1,9 milióna pasažierov, čo je zhruba o 40 % viac ako vlani. Čistý zisk letiska za polrok dosiahol 39,7 milióna korún, zatiaľ čo v rovnakom období vlani vykázalo stratu 29,2 milióna Sk.

Únia našla chyby v slovenskom zákone

Po tom, ako vlani Ústavný súd označil časť zákona za protiústavnú, má teraz proti nemu výhrady Európska komisia. Podľa komisie Slovensko do zákona, ktorý má zabezpečiť rovnosť šancí pre všetky skupiny obyvateľstva, nedostatočne zapracovalo európsku smernicu o rovnakom zaobchádzaní s osobami bez ohľadu na ich rasový alebo etnický pôvod. „Európska komisia má výhrady k viacerým bodom antidiskriminačného zákona. Patrí medzi ne nedostatočná definícia diskriminácie a ďalších pojmov,“ uviedol hovorca rezortu spravodlivosti Ján Zanolit. Vláda teraz bude musieť buď obhájiť znenie zákona, alebo napadnuté ustanovenia opraviť tak, aby boli v súlade so záväzkami k EÚ.

Šéf rezortu spravodlivosti Štefan Harabin už dokonca upozornil, že Slovensku za antidiskriminačný zákon hrozí od Európskeho súdneho dvora pokuta v stovkách tisíc €. Zástupca Slovenska pred súdnym dvorom Radoslav Prochádzka to však považuje za hrozbu, ktorá je v súčasnosti veľmi vzdialená. „Pokuta by prichádzala do úvahy v prípade, že sa komisia rozhodne žalovať Slovensko. Ak by súdny dvor žalobe vyhovel a Slovensko by nespĺnilo rozsudok súdneho dvora a neprijalo by nijaké opatrenia, ktoré by mu súdny dvor uložil, potom by komisia mohla žiadať uloženie pokuty a súdny dvor by musel reagovať,“ hovorí Prochádzka. Svoje vyhlásenia o pokute pritom už zmiernil aj Harabin sám. „Časový horizont tohto krajného riešenia je veľmi dlhý. Ide rádomo o 4 až 5 rokov a dotedy by k náprave, samozrejme, malo prísť,“ uvádza sa v stanovisku ministerstva.

Bývalý šéf rezortu Daniel Lipšic, ktorý ministerstvo viedol v čase prípravy zákona, považuje Harabinove vyjadrenia o možnej pokute za neprofesionálne. „Ak sa z formálneho oznámenia komisie dedukuje hrozba miliónových strát pre Slovensko, tak to znamená len absolútnu nekompetentnosť v oblasti komunitárneho práva zo strany rezortu spravodlivosti a zrejme aj novej vlády,“ povedal Lipšic. Dodal, že podľa jeho informácií sa výhrady EÚ týkajú najmä technických záležitostí, ktoré Slovensko má šancu v rámci ďalších rokovanií ešte obhájiť.

Slovenská vláda teraz musí cestou Ministerstva zahraničia odpovedať Európskej komisii na jej pripomienky. V prípade, že komisia odpoveď neprijme, vydá takzvané zdôvodnené stanovisko. Až potom by sa začalo konanie pred Súdnym dvorom. Na uplatňovanie zákona by však nové spory okolo jeho znenia zatiaľ nemali mať nijaký vplyv.

Správa o audite s návrhom na vypracovanie nového právneho predpisu by sa mohla na rokovanie vlády dostať už budúcu stredu.

MŠ chce nový zákon o uznávaní vzdelania

Ministerstvo školstva navrhuje pripraviť nový zákon o uznávaní dokladov o vzdelaní. Vyplýva to zo správy o audite

súčasného procesu uznávania, ktorý rezort uskutočnil v prvom polroku 2006.

Uznávanie dokladov o vzdelaní a odbornej kvalifikácii v SR v súčasnosti upravuje viacero zákonov a vyhlášok. Rezort tvrdí, že je zložité a brzdí mobilitu pracovných síl, študentov, či vedcov. Prijatie nového, strešného zákona by tento proces zjednodušilo, odstránilo terminologické nejasnosti a vymedzilo právomoci uznávacích orgánov – škôl, krajských školských úradov a ministerstva školstva. Zákon by tiež doplnil chýbajúce zásady používania akademickej kvalifikácie získanej v zahraničí, či postup pri uznávaní jazykových skúšok. SR má navyše povinnosť začleniť najneskôr do októbra 2007 do svojho právneho systému európsku smernicu o uznávaní vzdelania a odbornej kvalifikácie medzi štátmi EÚ, ktorú chce rezort splniť práve prijatím navrhovaného zákona.

O uznaní časti štúdia žiaka v zahraničí rozhoduje základná, stredná alebo vysoká škola. Vedenie školy rozhoduje tiež o doplnujúcich skúškach a zaradení žiaka alebo študenta po návrate zo zahraničia do príslušného ročníka. Uznanie dokladu o ukončenom vzdelaní na zahraničnej ZŠ alebo SŠ je v právomoci krajských školských úradov. Doklad o ukončenom VŠ vzdelaní v zahraničí uznáva vysoká škola v SR, ktorá uskutočňuje štúdium v rovnakom alebo príbuznom odbore, prípadne Ministerstvo školstva SR, ak taká neexistuje. Doklady o vzdelaní na profesijné účely uznáva rezort školstva, konečné povolenie vykonávať v SR regulované povolanie však vydáva príslušný štátny orgán, napr. živnostenský úrad.

V súčasnej dobe za uznávanie na ministerstve školstva zodpovedá Stredisko na uznávanie dokladov o vzdelaní. Pôsobí od roku 1991, pracuje tu 8 zamestnancov a v roku 2005 evidovalo 6900 žiadostí o uznanie vzdelania alebo odbornej kvalifikácie. Šéfkou strediska Eva Frayová predpokladá, že do parlamentu by sa nový zákon mohol dostať v decembri tohto roku.

Divadelné premiéry na jeseň 2006

V septembri nás poteší niekoľko divadelných premiér. Bratislavská Nová Scéna pripravuje muzikál *Neberte nám princeznú*, ktorý v sfilmovanej podobe preslávili Marika Gombitová a Miro Žbirka. V ich rolách sa v alternácii predstavujú Mirka Partlová s Luciou Molnárovou a Nelou Pociškovou, Mira si zahrajú striedavo Ján Slezák, Ján Koleník a Martin Kaprálik.

Slovenské národné divadlo plánuje na október premiéru činohry Christophera Haptona *Popol a vášňa*, v ktorom sa predstavujú Martin Huba, Dušan Jamrich a Eva Krížiková. Opera pripravuje dve premiéry – melodrámu Pietra Mascagniho *Sedliacka česť* a drámu Ruggiera Leoncavalloho *Komedianti*. (ao)

Vianočný príspevok pre dôchodcov

Vianočný príspevok k decembrovej penzii dostanú všetci dôchodcovia, ktorí majú penziu pod 10 365 korún, s výnimkou poberateľov predčasného dôchodku. Najviac – 2 000 korún – dostanú ľudia s najnižšími dôchodkami. Poberateľov predčasného dôchodku z nároku na príspevok vyňali, lebo podľa ministerstva mnohí pracujú, alebo môžu pracovať, kým „poberatelia starobných dôchodkov sú už

trvale odkázaní na penziu“. Pôvodne ministerka práce Viera Tomanová zvažovala, že dôchodok nedostanú penzisti, ktorí aj pracujú. Dnes tvrdí, že Sociálna poisťovňa nemá možnosti zistiť, ktorí dôchodcovia ako dlho pracujú. „Mohli by sme tak potrestať dôchodcov, ktorí pracujú napríklad jeden mesiac.“ Vyplatenie vianočného príspevku slúbila vláda aj vo svojom programovom vyhlásení, opozícia aj odborníci to kritizovali. (ao)

Slováci cestujú do 30 krajín bez pasu

Pri dlhodobjšom vycestovaní odporúča hovorca ministerstva zahraničných vecí Juraj Tomaga, aby si občania zobrali so sebou aj cestovný pas. Zároveň ľudí vyzýva, aby si pred cestou spravili kópie cestovných dokladov, ktoré urýchlia v prípade krádeže alebo straty vydanie náhradného dokladu. „Dôrazne upozorňujem občanov cestujúcich do zahraničia, aby si dávali veľký pozor na svoje doklady,“ dodal Tomaga. Pri cestách na územie iných štátov je potrebný cestovný pas platný minimálne šesť mesiacov od

predpokladaného ukončenia pobytu. Pri ukradnutí alebo strate cestovných dokladov v zahraničí je nutné kontaktovať príslušné slovenské veľvyslanectvo a postupovať podľa pokynov jeho pracovníkov. Rezort diplomacie odporúča návštevu najbližšieho policajného útvaru, kde občania nahlásia stratu alebo krádež cestovného dokladu a vyžadujú si písomné potvrdenie. Po ceste na veľvyslanectvo si treba zaobstaráť dve fotografie pasového formátu. Náhradný cestovný doklad slúži predovšetkým na návrat slovenského občana najkratšou cestou do vlasti a jeho časová platnosť je preto obmedzená.

Deep Purple v Bratislave!

4. 10. 2006 nás svojou návštevou poctia rockoví veľkáni Deep Purple v rámci turné Rapture Of The Deep Europe 2006. Známe sú najmä ich hity *Black Night*, *Smoke On The Water* alebo *Child In Time*. Koncert v Bratislavskej Inchebe začne o 19:00. O tri dni neskôr vystúpia v košickej Steel Aréne. (ao)

Rozhovor s Dadom Nagym

Jozef Dado Nagy vyštudoval FF UK odbor ruština – angličtina. Niekoľko rokov pôsobil ako lektor angličtiny. V rokoch 1993-2004 pripravoval v Rádiu Twist reláciu o knihách a literatúre *Literárna revue*. Už pred *Literárnym okom* sporadicky spolupracoval s STV (*Silná káva*, *Litera*). Pravidelne organizuje rôzne literárne večery a čítačky, najnovšie každú stredu v kníhkupectve Pištek knihy. Hral v troch hrách divadla Gunagu (*Angeleo*, *Genius loci*, *Bielíkovci*) a spolu s režisérom Petrom Krištúfkom píše sériu paródií na detektívne seriály – *Rota pomalého nasadenia*.

Kedy ste objavili svoje nadšenie pre literatúru? Bol tam určitý zlomový bod (zaujímavá kniha) alebo sa toto nadšenie vyvíjalo postupne?

Základom tohoto nadšenia bola v podstate čisto materiálna túžba vlastniť čo najviac kníh. Ako študent som obchádzal rôzne kníhkupectvá a antikvariáty a bolo mi veľmi ľúto, že si všetky tie knihy nemôžem kúpiť. Svoju túžbu som si ukájal iba tak normálne – kúpou jednej dvoch kníh za týždeň. A to mi samozrejme nestačilo. Pred kariérou obávaného lupiča kníhkupectiev ma zachránila iba relácia o knihách v internátnom rozhlasovom štúdiu a potom konkurz do rádia Twist, kde sa moja túžba začala konečne naplňovať. Každý týždeň som začal dostávať kopy recenzných výtláčkov kníh a byť sa postupne zaplňal. Knihy sa kopili popri stenách, v knižniciach, vo vani, postupne v niektorých izbách prekryli okná a dvere, naplnili pivnicu a kompletnú kúpeľňu (takže sme sa museli jedno obdobie chodiť sprchovať inam) a keď sa už kvôli knihám nedala otvoriť ani chladnička, povedal som si – dost. Teraz už asi rok knihy postupne z bytu vynášam z domu na rôzne tajné miesta. A cítim sa konečne slobodný. Keď z bytu vynosím všetky knihy a nábytok, nechám ho úplne prázdny. Zostanú iba dve úplne nové

kreslá, posteľ, jedna skriňa, stolík a ozvena.

Kde nachádzate tipy na zaujímavé knihy? V internete, médiach, na odporúčania priateľov?

Tie tipy väčšinou nachádzam voľne pohodené v malej trafike, ktorá sa nachádza na prízemí nášho domu. Predáva v nej slepý trafikant, ktorý svojich zákazníkov pozná po hlase a podľa toho, ako otvoria dvere hneď vie, či ide o muža alebo o ženu. Na 50 % dokonca vie aj určiť, čo si dotýčny chce kúpiť. Keď vstúpim ja, zvyčajne tak zvláštne nastraží uši, nakloní hlavu nabok, zavetrí malými nosnými dierkami a povie: Práve vyšiel nový Nabokov – *Smích ve tmě*. A ja už viem, že si ho mám ísť kúpiť. Teda, teraz by som to už neurobil, lebo teraz si už knihy kupujem iba minimálne. Ale kedysi tento rituál prebiehal práve takto. A ostatné tipy sú také, ako ste spomenuli.

Čo poviete na smerovanie súčasnej modernej literatúry? V posledných rokoch sa dá pozorovať v literárnom, ale aj dramatickom umení snaha zaujať cez násilie, vulgárnosť a možnosť šokovať. Čo si myslíte o tomto zánri? Nemyslíte si, že práve literatúra by mala byť krásna a navracáť k základným hodnotám?

Máte pravdu, literatúra by mala občas navracáť. Podľa možnosti na čo naj-

viac základných hodnôt. Podľa takéhoto kľúča aspoň hodnotí kandidátov na Nobelovu cenu za literatúru Švédska kráľovská akadémia. Vezmite si napríklad poslednú laureátku – rakúsku prozaičku a dramatičku Elfriede Jelinek. Na čo tá už navracala ... na všetky základné hodnoty, aké len existujú. Ukázala nám naše mužské sebestvo, pokrytectvo, zbabelosť, zadubenosť, hluchotu voči pohybu okolo nás, aj v nás. A robí to tak, že je nám zo seba na vracanie. A ešte jej aj tlieskame. Prečo to robíme? Sme naozaj takí masochisti? Čiže – kto chce čítať o tom, že láska je krásna, ľudia sa majú radi a vtáčiky spievajú, nech číta. Kto nechce čítať vôbec, nech nečíta vôbec. Tak prečo by sme mali mať niekomu za zlé, že bez príkras a tvrdo napíše, akí sme tuční, škaredí, zlí, ako klameme, nadávame, podvádzame, a akí sme pokryteckí.

Je príjemné keď sa koniček stane profesiou. Iste však nie je literatúra tým jediným, čím sa zaoberáte... Čo robí Dado Nagy keď práve nerobí rozhovory, recenzie...?

Máte pravdu, týmto by sa ani nedalo užívať. V podstate sa živím ako ghost writer – čiže nájomný spisovateľ. Funguje to asi tak, že nejaký renomovaný herec alebo politik potrebuje napísať

knihu, ale nemá na to ani čas, ani talent. Tak to napíšem zaňho a dostanem svoj honorár. Kniha potom samozrejme vychádza pod jeho menom. Bohužiaľ, som zmluvne zviazaný neprezradiť žiadne bližšie podrobnosti. Ale je to fajn práca – nemusím chodiť často von z domu. Okrem toho vášnivo rád hrám stolný hokej.

Čo si myslíte o záujme mladých ľudí o literatúru a kultúru vôbec? Čo hovoríte na popularizovanie tzv. umelo vzniknutých celebrit, ktoré sa cez reality shows stali slávnymi tak povediac za noc a ktorými nás masmédiá prekrmujú?

Milujem umelo vzniknuté celebrity. Trocha mi je ľúto, že tak rýchlo miznú z obrazovky a povedomia ľudí. Najlepšie by bolo, keby existoval jeden televízny kanál, ktorý by sa venoval iba umelým celebritám. Pravidelne by tam chodili a rozprávali čo majú nové

a ako sa im darí. Neznesiem pomyslenie, že o dva roky ich už ani nezaregistrujem na ulici. Rád by som s nimi bol v pravidelnejšom kontakte. Je Zuza ešte stále horolezkyňa? Je Chosé ešte stále taký chrapúň? Čo spravil Model s peniazmi zo súťaže? Tieto informácie mi strašne chýbajú. Bulvár je neuveriteľne povrchný – venuje sa celebrite maximálne mesiac a potom ho už nezaujímá. Mňa áno. Kde je Horolezkyňa? Vydala sa? Čo robí Chosé? Prečo nie je o Modelovi nič počuť? Nenašiel Erik to nové auto? Pracuje Magdalénka ešte stále v kaderníctve? Nevie. A mrzí ma to. Mladí ľudia zbožňujú literatúru. Každú chvíľu ma na ulici odchyť nejaký tínejdžer a pýta sa na knihy, ktoré by si rád prečítal, ale nemôže ich zohnať. Podľa mňa by mladí ľudia nemali tak veľa čítať. Kazia sa tým oči. Všetko s mierou.

V máji ste navštívili Viedeň a v Rakúsko-slovenskom kultúrnom spolku ste viedli zaujímavý rozhovor s Lubomírom Feldekom. Môžeme sa tešiť na vašu opätovnú návštevu? Koho by ste nám nabudúce priviedli?

Nabudúce by som veľmi rád prišiel s kýmkoľvek, o koho budú mať na Otto-Bauer-Gasse záujem. Napr. aj s pánom Labudom.

Kde vás po lete budeme môcť opäť vidieť, počuť?

Pokračujú televízne relácie *Umenie oš*, mám knižkovú rubriku na rádiu Viva a v *Hospodárskych novinách*. Každú stredu robíme literárnu akciu v kníhkupectve *Panta rhei* v bratislavskom *Auparku*. A rád nakupujem v *Lidli* u nás v *Dúvravke*. Teda, občas aj v *Bille* a *Tescu*.

(Andrea Ozábalová)

Potulky po Bratislave

Laurinská, Klobučnická, Panská

Ďalšie naše potulky budú pokračovať po Laurinskej, Klobučnickej a Panskej. Na Klobučnickej číslo 2 sa nachádza Múzeum Jána Nepomuka Hummela, v ktorom je stála expozícia zo života a diela tohoto hudobného skladateľa a klavírneho virtuóza. V pozadí vo dvore sa nachádza renesančný dom, ktorý sa považuje za skutočné rodisko Hummela.

Paralelne ku Klobučnickej prebieha Laurinská ulica, ktorá patrí tiež k pešej zóne. Dnes sa na tejto ulici nachádzajú reštaurácie, kaviarne a obchody. Kedysi tu stála Laurinská (Laurinecká) brána, ktorou sa vstupovalo do stredovekého mesta z diaľkovej obchodnej cesty prichádzajúcej zo Žitného ostrova. Existenciu Laurinskej brány pripomína replika spúšťajúcich sa mreží od Eugena Kramára a Štefana Lukaševiča pri vchode do Divadla P. O. Hviezdoslava. Na Laurinskej č. 20 je činoherná scéna SND, ktorá tu sídli od roku 1955, kedy bola otvorená Hviezdoslavovou drámou *Herodes a Herodias*. Na Laurinskej č. 9 stojí renesančný dom postavený na základoch rímskej stavby z 2. storočia. Legenda hovorí, že sa v ňom v roku 1537 počas návštevy Bratislavy ubytoval stredoveký nemecký lekár, prírodovedec a alchymista Philippus Aureolus Theophrastus Bombastus de Hohenheim, nazývaný Paracelsus (1493-1551), profesor medicíny na univerzite v Bazileji, ktorý sa zapísal do pamäti Bratislavčanov neuveriteľnými alchymistickými pokusmi. Na Laurinskej 8 je nájomný dom Motešických z 19. storočia, v 16. storočí tu stál hostinec U divého muža, po výstavbe susednej snehovej budovy stúpla vážnosť hostinca a ubytovávali sa tu všetky významné návštevy mesta vrátane zahraničných diplomatických misí. V 18. storočí si v cvigri mestských hradieb za domom zriadil hvezdáreň všestranný polyhistor Samuel Mikovíni.

Na nároží Laurinskej 1 púta pozornosť okoloidúcich moderná socha fotografa, vykúkajúceho spoza rohu od Radka Mačuhu, tzv. paparazzi. Nižšie sa nachádza neskoroklasicistická budova z roku 1846 od Ignáca Feiglera staršieho, ktorá slúžila ako Prvá bratislavská sporiteľňa. Oproti, na Laurinskej 2, je Dom slovenských spisovateľov.

Na Laurinskú nadväzuje Panská ulica a na ich rozhraní vykúka z kanála ďalšia z atrakcií mesta, socha Čumila, ktorého autorom je akademický maliar Viktor Hulík. Čumil je pravdepodobne jeden z najčastejšie fotografovaných „Bratislavčanov“.

Na Panskej ulici stojí päť mestských palácov. Od západu prvý je Czákýho palác z roku 1775, otočený klasicistickou fasádou na Rudnayovo námestie. Na rohu Panskej a Strakovej sa nachádza Keglewichov palác, ktorý vznikol prestavbou stredovekého meštianskeho domu, preto vyzerať skôr ako sídlo vidieckeho aristokrata, ako mestský palác. V roku 1796 hostili Keglewichovci vo svojom paláci hudobného skladateľa L. van Beethovena. Pálffyho palác patrí medzi najstaršie zachovalé pamiatky v Bratislave. Dnes slúži pre potreby Galérie mesta Bratislavy. Esterházyho palác z roku 1743 bol postavený v barokovom slohu. Nedaleko stojí rokokový Balassov palác z roku 1762.

(Pripravuje Dr. Kveta Ozábalová)

Sokolská župa rakouská
1010 Wien, Drachengasse 35
Tel./fax: ++43 1 604 87 04
(Dipl.-Ing. Jiří Nováček)
e-mail: novacek.wien@aon.at

Sokol informuje
Jako tělovýchovný spolek
s dlouholetou tradicí Vám
Sokol nabízí sportovní hodiny
vedené zkušenými vedoucími
s velkou praktickou zkušeností.
Přijďte se podívat,
srdečně Vás zveme!

Náčelnictvo a cvičitelé
Sokolské župy rakouské

Informace:
s. Marie Píbilová, tel. 330 97 87
s. Irena Floriánová, tel. 586 86 86

**Sokolská župa
rakouská**
www.sokol-wien.at

Česká obec sokolská
Tyršův dům – Újezd 450,
118 01 Praha 1
Tel.: ++420 257 007 111
Fax: ++420 257 320 580
www.sokol-cos.cz

Sokolský adresář
na
www.sokol-wien.at

Cvičení rodičů s dětmi

Cvičíme
každé pondělí
17:00 – 17:45

Bližší informace:
Mag. I. Mühlbergerová
tel.: 480 49 14

Župní družstvo volejbalu (vedoucí odboru Anton Florián, tel. 01/586 86 86)

Čtvrtek	19:30 – 21:00	odbíjená (muži)
---------	---------------	-----------------

Župní trénink ve stolním tenisu (info přes den: Pavel Vlček, tel. 01/86 99 297)

Pondělí	19:15 – 21:00	stolní tenis
---------	---------------	--------------

Župní zdravotní cvičení

Úterý	16:00 – 17:30	ženy a muži
-------	---------------	-------------

Sokol Vídeň II

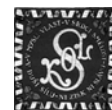
2, Blumauergasse 2 – tělocvična veřejné hlavní školy

Pondělí	18:00 – 19:30	odbíjená (muži)
	19:30 – 21:00	nohejbal (muži)
Středa	19:30 – 21:00	gymnastika (ženy)

Sokol Vídeň III/XI

(informace pro zájemce o volejbal: N. Stěrbová, tel. 0650/967 80 80,
e-mail: K.Sterba@gmx.at)

3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Středa	19:00 – 21:00	odbíjená (muži)
Čtvrtek	19:00 – 21:00	gymnastika (ženy)

Sokol Vídeň X

Každou první středu v měsíci seniorské odpoledne od 14:00. Hosté vítáni.

Info: s. Hana Zemanová, tel. 0664-231 36-20

Werner Kallin, tel. 01/968 20 53

e-mail: sokol10@aon.at

10, Angeligasse 21 – sokolovna (tel. 01/600 20 20 + záznamník)

Úterý	18:00 – 19:00	showdance
	19:00 – 20:00	aerobic
	20:00 – 21:00	badminton (ženy)
	21:00 – 22:00	fotbal
Středa	19:00 – 21:00	odbíjená (mix, Sokol III)
Čtvrtek	09:00 – 10:30	ladypower
Pátek	15:30 – 19:00	SVS (dorostenci, Sokol V U-17)
	19:00 – 21:00	SVS (Sokol V)

Sokolská jednota Tyrš XII/XV

Info: tel. Dipl. Päd. Ing. F. Kalousek 01/81 34 333 přes den, e-mail: kalousek@utanet.at

Jednota cvičí v sokolovně 10, Angeligasse 21.

Pondělí	19:30 – 21:00	míčové hry (muži)
Čtvrtek	17:30 – 18:45	základní sportovní gymnastika (žactvo)
	19:30 – 20:30	kondiční a posilovací cvičení na hudbu (ženy + muži)

Sokol Vídeň XVI/XVIII

Info: tel. 01/480 13 57

17, Steinergerasse 7 – sokolovna

Pondělí	17:00 – 17:45	cvičení rodičů s dětmi
	18:00 – 19:15	žactvo a dorost
Úterý	19:30 – 21:00	gymnastika „speciál“ (ženy a muži)
Čtvrtek	19:30 – 21:00	gymnastika (ženy)
Pátek	20:00 – 22:00	základní sportovní gymnastika (muži)

Sokol Vídeň XXI

21, Roda Roda-Gasse 7

Úterý	19:00 – 21:20	gymnastika, míčové hry (ženy + muži)
-------	---------------	--------------------------------------

Jarní veselice sokolské jednoty Tyrš XII/XV – jaká byla?

V neděli, 11. června, měla česká menšina příležitost se letos zase „jarně veselit“, jak už tomu jméno této oslavy napovídá. Obloha byla jako vymetená, sluníčko se na všechny a po celý den usmívalo. A tak k polednímu přicházeli další a další návštěvníci. Od 11 hodin doprovázela toto dění živá hudba s českými a slováckými písničkami. Již tradičně se občas utvořil houf věrných zpěváků kolem keyboardu pana Mirka, aby spolu s ním pozdvihli a vychutnali příjemnou atmosféru tohoto krajského setkání. Nejen o posilnění duše ale i těla bylo dobře postaráno. Vůně grilovaného masa se nesla svádívě celou zahradou, k tomu

chutnalo čepované kolaříkovské budějovické pivo, mimo nabízených nealkoholických nápojů. Bufet v předsálí byl jako vždy dostatečně zásoben domácími dobrotami, které sestry pořádající jednoty samy doma upekly a hostům nabízely ke kávě.

I děti si přišly na své, dosyta se vyskákaly na nafouknutém hradě Luftburgu z Luftburgu, odpoledne se pak všichni s radostí i s rodiči zúčastnily různých her pro ně připravených.

Hudba přilákala dokonce několik párů k tanci. Tančit se dalo, pravda, ale jak – obtížně, vždyť na kaučukovém „parketu“ to vůbec neklouzalo a rovné to také nebylo. Ale to u tance není nejpodstatnější. Nejdůležitější je líbivá hudba a nálada a ta byla skvělá.

Byl to vlastně hezký pohled na přítomnou společnost, složenou ze všech věkových kategorií, od nemluvnat až po krajany obohacenými životními zkušenostmi. Každý s každým měl možnost si porozprávět, zavzpomínat, povzbudit se navzájem a těšit se na setkání zase na nějaké jiné menšinové akci. Těch jistě bude před příští jarní veselicí víc než dost! Takže na viděnou zase někde jinde a nazdar!

(JHJ, foto: Vladimír Čevela)

Tradiční sokolské setkání v Tyršově Oetzu

Sokolové se nedali nikdy odradit nepříznivým počasím. Toto již mnohokrát dokázali, a proto se také i tentokrát o svatodušních svátcích odhodlaně rozjeli do tyrolského Oetzu, i když je předpovězený déšť provázel celou cestu. Letošní švýcarští organizátoři pod vedením manželů Jor-

dánových s obavami pohlíželi na černá mračna, která sem a tam spustila jemnou spršku. Tato však nemohla zamezit akcím, které jako vždy byly plánované: volejbalový turnaj, který probíhal v sobotu a v neděli, nedělní přespolní běh kolem jezera a dětské hry na louce v Piburgu. U obou táboráků si Sokolové ze Švýcar, Mnichova, Francie, Rakouska a velkým počtem z České republiky v družné pohodě opékali buřty a s chutí zpívali při dvou kytarách lidové i sokolské písně. V neděli u táboráku byly předány diplomy družstvům volejbalistů (Vídeň získala 2. místo) a úspěšným běžcům. Velkou radost máme všichni z hojného počtu zúčastněných mladých Sokolů.

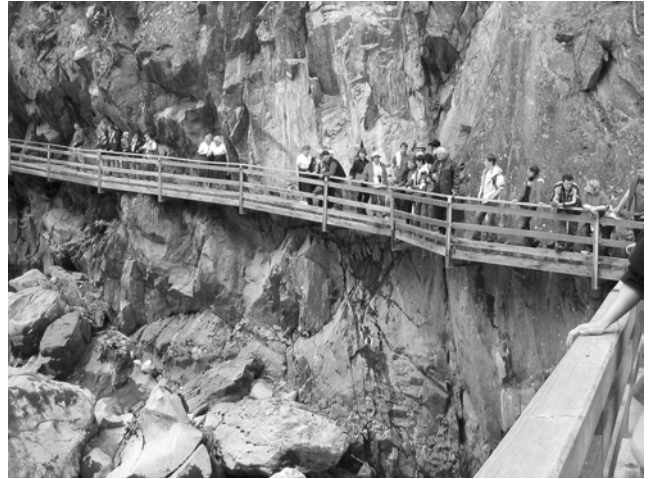
V sobotu odpoledne se sešli zástupci jednotlivých žup za přítomnosti starosty ČOS bratra Bernarda na každoroční schůzi Zahraniční obce sokolské, na které informovaly župy o své činnosti a projednaly různé záležitosti. V rámci této schůze byly předány starostou ČOS bratrem

Bernardem stříbrné medaile za zásluhy o Sokol župnímu starostovi bratru Dipl.-Ing. Jiřímu Nováčkovi, který medaili převzal i pro sestru Aničku Kofroňovou.

Vyvrcholením sokolského setkání byl v pondělí slavnostní program: polní mše, proslov a následující výstup půvabných mažoretek z Blatné, na který navazoval průvod s národními i sokolskými prapory, putující podél Achy k pamětním deskám na místě tragického skonu bratra dr. Miroslava Tyrše. Při tomto slavnostním aktu položení věnců a kytic byl vyzvednut na tomto místě z Achy kámen, kte-

rý byl předán do rukou starosty ČOS bratra Bernarda. Bude převezen do Tyršova domu, kde bude uložen v rámci předslětové akce „Expedice Kameny“ vedle ostatních kamenů ve sletových dnech. Po zaznění české a slovenské hymny následovalo oficiální zakončení sokolského setkání a srdečné loučení.

Švýcarští Sokolové se jako vždy zhostili úkolu organizátorů nadmíru dobře, a proto jim patří dík za krásně prožité dny v sokolském duchu. (Mb)

Poslední snímek s. Aničky Kofroňové při příležitosti předání stříbrné medaile ČOS za zásluhy pro sokolskou organizaci

Valná hromada sokolské jednoty Vídeň III/XI

V sobotu 10. června konala jednotka Sokol Vídeň III/XI svou valnou hromadu. Po uvítacím a zahajovacím projevu starosty br. Miříčky jsme povstáním a minutou ticha uctili památku zesnulých sester a bratří. Dále se schůze odvíjela dle schváleného programu. Jednotliví funkcionáři přednesli své zprávy a revizorka s. Líbalová, která shledala účetnictví v naprostém pořádku, navrhla, aby odstupujícímu výboru byla vyslovena důvěra. Po přestávce následovala volba nového výboru. Nejzávažnější změnou v jeho složení bylo zvolení nového pokladníka br. Richarda Baslera, který tak vystřídal dosavadní pokladní s. Annu Kofroňovou z důvodu jejího vážného onemocnění. Výbor má nyní také novou místopředsedkyni s. Bočkovou.

Starosta br. Miříčka oznámil také vysoká ocenění dvou členů jednoty – br. Nováčka, kterému byla ministrem zahraničí ČR udělena cena Jana Masaryka „Gratias agit“ za šíření dobrého jména ČR v zahraničí, a dále byl vyznamenán spolu se s. Annou Kofroňovou stříbrnou medailí ČOS za zásluhy pro sokolskou organizaci.

Závěrečný projev přednesla vzdělavatelka jednoty s. Nováčková, pro něž s ohledem na blížící se sokolský slet v Praze ve dnech 5. a 6. července použila stať Jiřího Jungmanna *Vznik a význam sletů*: Všesokolské slety mají svůj základ v prvním hromadném vystoupení mužů v prostorných 18. června 1882 na Střeleckém ostrově v Praze. Bylo to poprvé v dějinách tělesné výchovy, kdy současně cvičilo 740 mužů pod vedením dr. Miroslava Tyrše. Tentokrát se necvičilo při hudebním doprovodu, rytmus udával Tyrš úderem holí. Toto vystoupení se zapsalo do dějin sokolstva jako I. všesokolský slet. Vystoupení bylo obohaceno ukázkami cvičení na náradí, šermu a zápasu. Sokolstvo uspořádalo celkem 13 sletů, poslední XIII. byl roku 2000.

Slety byly přehlídkou drobné systematické práce cvičenců a cvičitelů v období pěti, později šesti let. Slety byly

přerušeny v údobí první a druhé světové války a v době komunistické nadvlády v letech 1948-1989. Počet cvičících na sletech neustále rostl, na X. sletu cvičilo současně na 30 000 cvičenců. Velký význam měly slety nejen po stránce tělocvičné, ale i mravní a národní. Cizina obdivovala vystoupení a organizaci, které neměly v celém světě obdoby. Nadšení celého národa vyvrcholilo vždy na samotném sletišti a při průvodu Prahou.

Protože Tyrš do základů Sokola vtiskl nejen pěstování tělesné a morální vyspělosti, ale i estetické a umělecké cítění, sletové dny byly obohaceny alegorickými scénami a výstavami a soutěžemi uměleckých souborů. Ve sletových dnech žila celá naše vlast, hlavně však Praha, zářivou sletovou ideou. Těší nás, že tomu bylo tak ve dnech našeho XIII. všesokolského sletu v Praze 2000 a že tomu tak bude i ve dnech příštího, XIV. všesokolského sletu Praha 2006.

Není tedy divu, že v tomto smyslu vyzněl i závěr naší valné hromady.

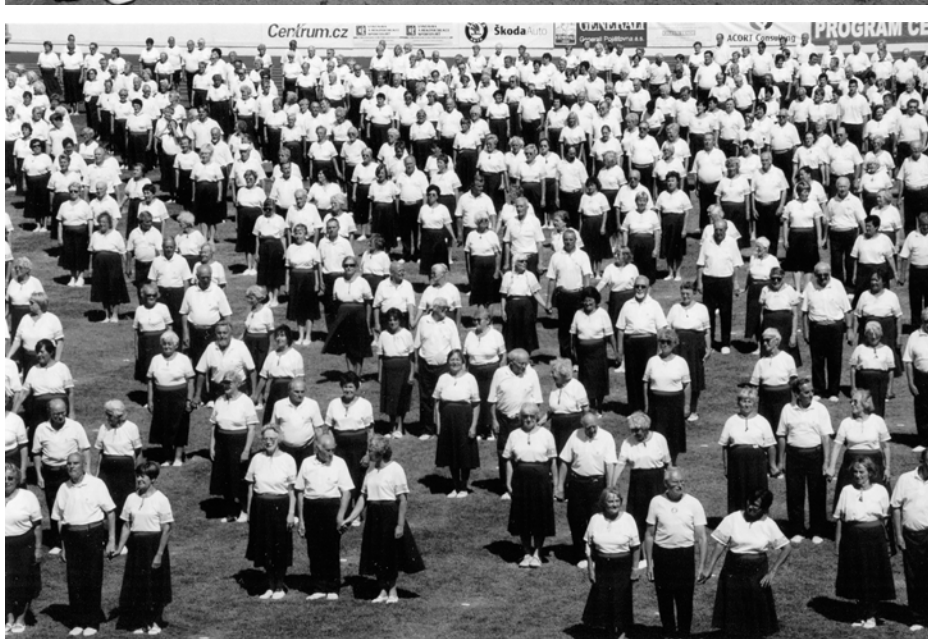
Zdar XIV. všesokolskému sletu v Praze!

(n. š.)

14. všesokolského sletu se zúčastnily i stovky zahraničních Sokolů

Slet byl zahájen slavnostním galapředstavením v pražské Sazka Aréně. Na tribunách se sešlo až na 17 000 jeho účastníků a hostů, mezi nimi byl i premiér Jiří Paroubek. Přijely i stovky členů zahraničních sokolských jednot z celkem 14 zemí světa. Přivítal je starosta České obce sokolské Jaroslav Bernard: „Zvláště srdečně vítáme mezi námi naše krajany, Sokoly ze zahraničí, kteří v době, kdy Sokol v zemi jeho zakladatelů nemohl svobodně existovat, hrdě nesli sokolské prapory ve svých nových domovech a významně přispěli k udržení tradice sokolských ideálů.“

Do Prahy se vypravili Sokolové ze Spojených států, Kanady, Austrálie, z Německa, Rakouska, z Francie, ze Švýcarska, Švédska, početná slovenská výprava, Sokolové z Bulharska, Srbska, Slovinska, Horní a Dolní Lužice i Portugalska. Nejpočetnější skupinou byli američtí Sokolové, kteří šli v čele nedělního průvodu Prahou: „Jsou tu asi tři stovky amerických Sokolů z celých Spojených států. Z Kalifornie, New Yorku, z Texasu, Chicaga, Omahy, Minnesoty,“ řekl k tomu prezident amerického Sokola Larry Laznovsky. Sokol v Americe vznikl jen krátce poté, co byl založen v Čechách. Nejstarší sokolská jednota v Saint Louis si loni připomněla své 140. výročí. Na sedm desítek Sokolů přijelo podle starosty tamního Sokola Juraje Kořistky i z Kanady. „Pokud vím, tak bude cvičit pětatřicet dospělých plus šest dětí. Přijeli jsme hlavně z Toronta, pak je tu druhý nejvíc zastoupený Montreal a Ottawa.“

Na slet se chystali i Sokolové v Austrálii. Potvrdila to i vedoucí sokolské jednoty v Canbeře Zora Kašpárková. Sama v Sokole cvičí od svých tří let: „My jsme pobočka Canberra, patříme k Sydney. Nacvičovali jsme tři v Canbeře a jedna nacvičovala v Melbourne.“

Silné tradice má Sokol v Polsku. Například jednota v Bydgošci letos slaví stodvacáté výročí svého vzniku a má okolo tisíce členů. I v Polsku musel být Sokol podle jeho prezidenta Andrzeje Bogutzkeho padesát let v ilegalitě. Na slety do Prahy jezdí Poláci pravidelně: „V roce 2000 nás bylo na sletě v Praze dvě stě cvičenců a letos je jich stovka.“

V Lisabonu je Sokolů prý rovná stovka a se sokolskou myšlenkou se seznámili při návštěvě Kanady.

Průvodu po celé jeho trase Václavského náměstí kolem Národního divadla, Rudolfiny až na Staroměstské náměstí přihlížely stovky lidí a mnozí se přitom nebránili dojetí. 17 tisíc cvičenců, mezi nimi stovky členů zahraničních sokolských jednot, dvacet skladeb, které Sokolové předvedli při hromadných cvičeních, a desítky tisíc diváků na Rošického stadiónu na Strahově. – Tak se dá v krátkosti shrnout 14. všesokolský slet.

A jak slet na závěr hodnotil předseda Zahraniční obce sokolské a Sokola Paříž Jiří Bystrický? „Je to tady velice pěkné jako pokaždé na sletu. Člověk se setká s mnoha starými známými a ten pocit při cvičení stojí za to, aby ho člověk zažil.“

V době totality, kdy byl Sokol v Československu zakázán, udržely jeho tradice právě zahraniční sokolské obce. V zahraničí proběhla i řada sletů. Jiří Bystrický připomněl alespoň některé: „Slety, které byly pořádány Ústředím Sokolstva v zahraničí, byly samozřejmě v menším měřítku, bylo tam málo účastníků, ale sjížděli se z celého světa. Ústředí pořádalo v zahraničí celkem sedm sletů, poslední z nich v roce 1990 v Paříži, kam už přijelo asi pět set účastníků z České obce sokolské. Pařížský slet byl pro nás velice pěkný, i když s tím byla spojena velká práce. Pro mne byl pěkný taky slet ve Vídni, to bylo asi v roce 1982. Ale všechny slety jsou zajímavé a je to vždycky zážitek.“

Podle starosty Sokolské župy rakouské Jiřího Nováčka však byla účast zahraničních Sokolů na Sletu menší než v minulosti: „To je tím, že se ta zahraniční obec pomalu zmenšuje, odchází. Nás je pořád málo a málo. My, kteří jsme tam rození, tam samozřejmě zůstaneme, ale nás už není tolik. My se těšíme na každého jednotlivce, ale ti mladí dneska mají docela jiné zájmy.“

Přesto na slet do Prahy přijely ze zahraničních jednot i desítky dětí, jež vystoupily ve skladbách Počítadla nebo Karimatky. A podle slov předsedy Sokola v texaském Dallasu Boba Podhrazského si ve Spojených státech na nedostatek dětí v Sokole nemohou stěžovat: „V Texasu máme šest sokoloven, například v Dallasu, ve Westu, v Houstonu a v Corpus Christi, a každý rok máme slet.“ Bob Podhrazský také pozval na celoamerický slet, který se bude konat v roce 2009. (Český Rozhlas 7, Radio Praha, upraveno a zkráceno)

Zážitky ze XIV. sokolského sletu 2006 v Praze

Většina Sokolů z Vídně jela na slet do Prahy autobusem, který organizovala cestovní kancelář Sanotours, někteří jeli vlastním autem. Ať tak nebo onak, všichni žili ve společném napětí: jak bude vše probíhat, jaké bude počasí a jak to ti ostatní umí, vždyť se těch Sokolů z celého světa sjelo do Prahy na tisíce.

Vídeňská skupina, složená z jednot III/XI, XII/XV a XVI/XVIII, cca na 60 členů, byla na cvičení posilněna jednou z Brna a třemi sestrami ze Sokola z Austrálie. Jistě vám, milí čtenáři, projede hlavou otázka: a jak se to tam za vodou ty tři samotné sestry mohly naučit, vždyť osobně se jistě žádných zkoušek zúčastnit nemohly?! I my vídeňští jsme byli zvědaví a zeptali se jich: jednak prostřednictvím písemných podkladů! (a ty je nutno umět číst!!) a pomocí videokazety, které jim vedení ČOS z Prahy zaslalo. A protože nebydlí všechny tři v jednom městě, nejkratší vzdálenost je 250 km!, scházely se každé dva měsíce u jedné sestry doma a v obývacím pokoji se učily skladbu společně.

Druhý den po příjezdu do Prahy, v neděli dopoledne, se konal slavnostní průvod Prahou, který vyšel od Václavského náměstí, po Národní třídě, kolem Národního divadla k Rudolfovu a pak Pařížskou ulicí na Staroměstské náměstí. Tam následovalo fotografování vlajkonošů

a skupin ve cvičebních úborech. Ulice byly diváky, mávajících Pražany a fotografujícími turisty lemovány po celou trasu. A aby se všem dobře pochodovalo, vyhrávalo několik hudebních skupin známé pochody a české písničky. A pak se všichni rozběhli za osvěžením, vždyť o něco později, k večeru, už se zase všichni cvičící hromadili na stadiónu E. Rošického k první společné zkoušce.

Počasi nám po celou dobu týdenního pobytu v Praze přálo, sluníčko se na všechny usmívalo, až moc. A tak jsme pili a pili, pochopitelně minerální vodu, kterou bezplatně rozdávali na stadiónu všem žíznavým cvičícím.

Ale ten pocit při vstupu na cvičební plochu strahovského stadiónu při hlavních vystoupeních a při cvičení samotném!!, se nedá žádnými výstižnými slovy popsat – tolik Sokolů z různých koutů světa se sejde na jednom místě a všichni cvičí ve společné skladbě totéž! Kéž by nám toto nadšení vydrželo navždy a motivovalo i ty mladší členy Sokola na celém světě.

A vlastně se už teď těšíme na ten další, XV. slet v roce 2012 Praze, ať už jako cvičící nebo jako účastníci.

Nazdar!

(JH)

XIV. všesokolský slet 2006

Výběr sletové skladby, její nastudování, nácvik skladby v tělocvičnách, kontrolní secvičné, srazy cvičitelů v Praze, župní slety – to vše předcházelo hlavním sletovým vystoupením ve dnech 5. a 6. července na stadiónu Evžena Rošického v Praze na Strahově.

Cvičitel'ský sbor rozhodl, že Sokolská župa rakouská vystoupí na Strahově ve skladbě *Ta naše písnička česká*, kterou na známé písně Karla Hašlera složily sestry Lenka a Blanka Kocmichovy. A autorkám se věru podařilo. Byla určena především staršímu členstvu, a to jak ženám, tak mužům. Jak známo, mají v Sokole, a to nejen v naší župě, převahu ženy. Takticky tedy postavily autorky do základní trojice vždy dvě ženy a jednoho muže a tyto trojice ve skladbě také opakovaně zdůraznily. Ovšem jako zkušené autorky důraz především na velké formace, jako jsou dlouhé a kolmé a příčné řady, diagonály, kruhy, a pro samotný závěr si nechaly napadnout velká srdce tvořená 36 cvičenci, přičemž se vždy hraty čtyř srdcí spojily v jednom středu a na velké ploše stadiónu pak působily jako čtyřlístek. Při celkovém počtu zhruba 2300 cvičenců bylo těch čtyřlístků dvanáct a cvičenci na obou okrajích vytvořily dlouhé „hady“. Autorky si celý útvar pracovně nazvaly „kobercem s třásněmi“. V průběhu skladby se často ozýval bouřlivý potlesk, kterým obecenstvo oceňovalo naše krásně vyrovnané řady a každou přeměnu obrazců. A což teprve po doznění posledního taktu! Nebylo pochyb, že jsme se nesmírně líbili. Byla to ta nejkrásnější odměna za téměř roční práci v jednotách.

Skladba *Ta naše písnička česká* byla však jen jednou z asi 20 hromadných skladeb předvedených v průběhu obou sletových dnů. Jak jsme se dozvěděli z různých médií, vystoupilo ve všech skladbách na 17 tisíc cvičenců, a to od těch nejmenších – skladba *Korálky* předvedla cvičení rodičů s dětmi – až po ty nejstarší v *Písničce*. Převládaly skladby pro ženy: *Voda, Léto, Zpěv naděje, To všechno přines čas*, ve kterých, až na poslední jmenovanou, se uplatnily především barevné stuhy. Muži předvedli náročnou a velmi působivou skladbu *Chlapáci II*. Už její úvodní taktiky chorálu *Ktož jsú Boží bojovníci* a závěrečné zpívané dvě sloky tohoto chorálu jasně naznačily sílu a význam této kompozice. A nesmím samozřejmě zapomenout na celou plejádu skladeb pro děti a žactvo s názvy *Kdo si hraje, nezlobí, Rozkvetlá louka, Trampolínky, Karimatky, Počítadla, Sluníčka*. Nechyběla ani skladba pro dorost, mladší ženy a muže s názvem *Výlet s aerobikem* – skladba rytmická, dynamická, dorostu „šitá na tělo“. Většina autorů jako by se domluvila, čerpala pro své skladby hudbu z bohaté pokladnice naší národní kultury. Ke slovu tak přišla celá řada národních písní a populární hudby autorů Jiřího Šlitra, Ivana Mládka, Karla Hašlera a mnoha dalších.

Slovenští Sokolové předvedli vlastní skladbu *Slovensko do toho*, s dalšími dvěma skladbami vystoupili cvičenci České asociace sportu pro všechny a skladbou *Tance domova* pestrobarevné folklórní soubory roztančily zelený trávník stadiónu. Těžko říci, která skladba byla nejhezčí.

Všesokolský slet v Praze vrcholil dvěma hlavními vystoupeními ve dnech 5. a 6. července, ve skutečnosti však trval téměř týden. Vždyť hned po příjezdu do Prahy v sobotu 1. července jsme se večer zúčastnili slavnostního sletového zahajovacího programu v Sazka aréně, který byl velkou přehlídkou všeho, co dnes Sokol svým příznivcům nabízí. A věřte, byly to mistrovské výkony – vrcholová cvičení na náradí, krasojízda na kole, akrobatický rock-and-roll, ukázky tréninku nejrůznějších sportovních míčových her, ukázky některých hromadných sletových skladeb. Nedělní dopoledne už patřilo všem, kteří se do Prahy sjeli ze

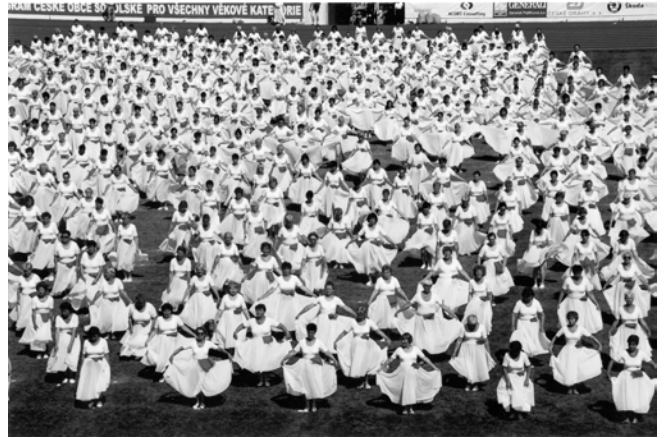
všech konců světa. Na Můstku na Václavském náměstí se od 9 hodin řadil sletový průvod – v jeho čele zahraniční Sokolové. Není možné jmenovat všechny zastoupené státy ani župy České obce sokolské. Pravdou je, že těch 17 000 Sokolů, ať už se do Prahy slétli odkudkoliv, zaplnilo na celé nedělní dopoledne hlavní ulice centra a při pochodu za svými historickými prapory v tradičních sokolských krojích nebo cvičebních úborech a za hudebního doprovodu četných kapel zdravilo na chodnících shromážděné Pražany, kteří jim nadšeně odpovídali. A ne jeden zahraniční turista, převážně anglicky mluvící, se nás co chvíli ptal, co že se to tu koná. A my jsme ochotně, pokud anglická slovní zásoba stačila, odpovídali a vysvětlovali.

Ještě v neděli dopoledne začaly na Strahově podle předem určeného harmonogramu probíhat zkoušky jednotlivých sletových skladeb. Pak přišly na řadu tzv. projížděčky a generálky obou sletových programů. Není snad třeba zdůrazňovat, že hodinová čekání na seřadišti v úmorném vedru byla zvláště pro starší cvičence dosti náročná. Nicméně zdárné provedení sklady a následný odměňující potlesk diváků smazaly předchozí útrapy a zůstala jen veliká radost a nezapomenutelná vzpomínka. O druhém sletovém dnu se na tribunu dostavil také prezident ČR Václav Klaus, který krátce k Sokolům promluvil. Byl to zajisté důkaz, že se jednalo o celonárodní sportovní událost.

Pro nás, vídeňské Sokoly, byl v Praze strávený týden jedinečným zážitkem. V neposlední řadě proto, že organizátorka zájezdu s. Zorika Lopreisová pro nás zajistila velmi příjemné ubytování v hotelu Pyramida nedaleko stadiónu, čímž jsme byli ušetřeni dlouhého dojíždění ke zkouškám a vystoupením. A pro ty účastníky zájezdu, kteří s námi jeli pouze jako diváci, navíc uspořádala pěkný zájezd do Drážďan. Za to jí patří naše uznání a dík!

(Cornelie Štěrbová,
náčelnice TJ Sokol Vídeň III/XI)

Po sletu...

Ve čtvrtek 7. července 2006 skončil XIV. všesokolský slet v Praze. Od médií se mu dostalo celkem málo pozornosti, protože co je takový slet proti mistrovství světa ve fotbale, ze kterého Češi už před nějakou dobou vypadli?

Jakoby se v novinách a rozhlase stále nenaříkalo na to, že by se mládež měla více hýbat a nesedět stále před počítači nebo televizory! Tady bylo možné předvést názornou ukázkou toho, že – jak říká text skladby pro děti do 7 let – „kdo si hraje, nezlobí“, a kdo se hýbe, je zdravější.

Asi si – tedy ona média – myslela, že se na Rožického stadiónu v Praze bude na velké ploše bát pár staromilců a národu je to fuk.

Národu to do jisté míry fuk je (propagace sletu byla celkem slabá a kdo se nezajímal, ani ho snad nezaznamenal) – ale přesto se na onom stadiónu sešlo na 18 tisíc cvičenců od dvou do devadesáti let, a to zase není tak málo, nemyslíte páni redaktori? Ba ani na tribunách se nebáli ojedinejší diváci – a to přesto, že v České republice byly ve středu a čtvrtek svátky a že na pátek si lidé většinou taky brali volno.

Den po sletě jsem v novinách našla kratičké zprávy o tom, že se něco takového konalo a v *Lidovkách* krásný rozhovor s náčelníkem ČOS Miroslavem Vránou.

Abych nebyla nespravedlivá – televize přenášela celý průvod v neděli 1. července a závěrečný den sletu – 7. července. I tak přetáhli plánovaný čas, takže televizní diváci ještě mohli sledovat cvičence odnášející státní a sokolskou vlajku.

Jako členka jednoty Sokol Vídeň XII/XV jsem se účastnila sletu aktivně a tak jsem měla možnost vidět některé skladby přímo na sletišti a ne jen v televizním záznamu. Řeknu vám, to je nebe a dudy. Přirovnala bych to k rozdílu mezi kopií a originálem Michelangelova *Davida* či jiného uměleckého či stavebního díla. Na ploše ozářené sluncem se pohybují sluníčka, kutálí korálky, kvete tam louka, tančí léto, cvičí aerobik, pochodují chlapáci a Věrná garda dokazuje svůj neutuchající elán za zvuku Hašlerových písniček. Víří tam sukně českých a moravských krojů, vlají stuhy zpěvu naděje, plyne modrozelená voda a i hosté Asociace dokazují, že jsou ještě další organizace dbající o zdravého ducha ve zdravém těle. A to všechno zdaleka není všechno!

Ten, kdo cvičí aktivně, si odnáší ještě nezapomenutelné vzpomínky na „život za scénou“. Lidé, kteří se v životě neviděli a pravděpodobně už zase neuvidí, leda na příštím

sletě, se přátelsky zdraví, přejí si úspěch, mávají nastupujícím cvičencům a tleskají jim na tribunách. Tam ještě stále kvete Tyršova myšlenka přátelství a bratrství, ne toho sovětského, ale prostě lidského.

Je horko, slunce praží, ale cvičenci stojí na seřadišti a nedají si zkazit náladu – libují si, že neprší a že nepadají kroupy.

Horký asfalt se propaluje do tenkých podrážek jarmilek a tenisek, ale ani to nevadí. Však jsme za chvíli zase ve stínu a pak – pak to přijde, pak budeme stát na sluncem ozářeném trávníku stadiónu a ukážeme, jak jsme se to všechno naučili. A v závěru skladby – rozzářené tváře všech účastníků: Povedlo se nám to, dokázali jsme to skoro bez chyby! Potlesk a mávání z tribun nám dosvědčuje, že všechno to nacvičování, vstávání, hodiny stání, čekání, občas zlobení a příprava vůbec stálo za to. V naší šestatřicítce s námi mávají tribunám vstříc i tři Australanky, které se na slet připravovaly samy, jen podle nácvikové kazety a kterým patří obdiv nás všech – nacvičily vše perfektně a krásně se s námi shodly.

Zásluhu na tom, že jsme to my – v naší jednotě – dokázali, má především naše náčelnice, která z nás dostala všechno, co v nás bylo a secvičila nás tak, že jsme se za sebe opravdu nemuseli stydět. Stejnou zásluhu mají stovky dobrovolných cvičitelů a cvičitelek, pomocníků ve všech sokolských jednotách. Díky vám všem!

Protože ten skutečný závěr – závěr, který ukončuje stávající slet a ohlašuje slet další, už televize nepřinesla, činím to teď za ni: **XIV. všesokolský slet skončil – XV. všesokolskému sletu v Praze v roce 2012 ZDAR!!!**

(A. K.)

Pětiminutové interview s Miroslavem Vránou, náčelníkem České obce sokolské

LN: Naději, že Sokolové nevyumřou, opírám hlavně o...

Nemám naději, mám jistotu. Ta se opírá o dva pilíře. První – to jsou členové a čísla – zhruba 60 000 členů Sokola jsou mladí do dvaceti let, dalších 100 000 příslušníci střední generace. Druhým pilířem je program. Sokol nabízí seberealizaci celé rodině, všem generacím. Kromě všestranného cvičení je zastoupeno na 80 druhů sportů, několik stovek amatérských souborů – asi 60 divadelních, dále loutkářské, pěvecké, hudební, folklórní, taneční.

LN: Vaše „životní filozofie“ ve třech větách zní...

Žít a nechat žít. Lidé je třeba víc chválit než jim vytýkat chyby. Dobrá nálada, půl úspěchu.

LN: Zbytečně nadužíváte slovo...

„...prostě“.

LN: Lidé by si měli více všimnout...

Druhých lidí? Dění kolem sebe? Asi každá odpověď je fráze. Tak řekněme mravenců – nekradou, neuplácejí a budují své mraveniště, mají silný pocit sounáležitosti...

LN: Když se cítíte mizerně, tak...

...si sednu k pianu nebo klávesám a zahraji si svoje oblíbené melodie.

LN: Tento týden vás nejlépe našťvalo...

Bylo toho dost, ale když se na věci díváte s odstupem času, většinou zjistíte, že když nejde o život, jde o...

LN: Obecně rozšířeným předsudkem o vás je...

...že vrána nosí děti, že někdo kouká na něco jak vrána.

LN: Kdybyste nebyl činovníkem Sokola, chtěl byste být...

...obyčejným cvičitelem v Sokole, protože v naší organizaci nejde o funkci, ale o dobrovolnou práci, o radost z pocitu, že můžete předávat dál to, co si předávaly generace

Sokolů před vámi, a že můžete pracovat s lidmi, kteří vyznávají stejné hodnoty jako vy, jako generace dědů a pradědů, a kteří je chtějí předávat dál. Jsou to ideály demokracie, humanismu, vlastenectví, rovnosti.

LN: Bohužel vám nikdy nešlo...

...ve sportu běhy, věnoval jsem se spíše cvičení na náradí.

LN: Ale vždycky jste vynikal...

Nikdy jsem moc nevynikal, ale vše, do čeho jsem se pustil, jsem se snažil dělat dobře – jak v zaměstnání, tak ve sportu.

LN: Za nejlepší životní věk považujete...

Kdybyste byl Sokol, nikdy byste takovou otázku nepoložil. V každém věku můžete život žít naplno, užívat si ho a být aktivní – v každém sice jinak, ale vždy můžete.

LN: S výsledky parlamentních voleb jste...

...nespokojený, protože v nové sněmovně je málo Sokolů. A Sokolka ani jedna. Ale možná, že je to dobře, ještě by se tam naučili hulvátství, a to k Sokolu nepatří.

Rakouský útočník posilou Znojma

V minulých číslech jsme informovali o úplné záplavě českých fotbalistů, kteří přicházejí posílit rakouskou ligu. Ale někteří sportovci mohou směřovat i opačným směrem. Jedním z takových příkladů se možná stane pětadvacetiletý hokejový útočník Christoph Harand, účastník MS 2005 ve Vídni, který v posledních sezónách oblékal dres EHC Linz. V současné době ho totiž zkouší v týmu HC Znojemsť Orli, loňského semifinalisty české extraligy. Harand tak bude možná nastupovat ve stejném týmu jako jedna z legend současného českého hokeje Jiří Dopita. A koneckonců na domácí utkání znojemských Orli by mohli připadnout Harandovi fanoušci z Rakouska snadno přijet.

(MaFr)

Češi v Innsbrucku excelovali

Na samém začátku rakouské ligy se z mnohých českých fotbalistů hrajících tuto soutěž asi překvapivě nejlépe cítili ti, kteří působí v Tirol Innsbruck, týmu, který se loni potácel na samém spodku tabulky. Nový český trenér, kontroverzní František Straka, bývalý kouč Sparty Praha, dokázal po prvních čtyřech kolech držet tým na velice solidním druhém místě tabulky, hned za bohatě dotovanou Austrií Salzburg, přestože první tři utkání musel Innsbruck odehrát kvůli rekonstrukci stadiónu venku. Výborně se v dresu Innsbrucku předvedl v začátku ligy Václav Koloušek, třicetiletý český záložník, jehož kariéru před několika lety významně ohrozila zákeřná choroba. Bývalá hvězda Slovanu Liberec a Marily Příbram se stala jedním z nejvýznamnějších tvůrců hry rakouského týmu. Dařilo se i dalšímu zástupci české kolonie v Innsbrucku, útočníkovi Jiřímu Maškovi, který do Rakouska přišel v létě z tureckého Malatyasporu. Ale bohužel ne všichni čeští fotbalisté hrající v Rakousku se mohli pochlubit skvělými výkony. Zdá se třeba, že dres Austriie Salzburg patrně svlékne vysoký útočník Vratislav Lokvenc, který po zranění nedokázal najít místo v základní sestavě. Lokvencovu pozici v týmu přitom výrazně oslabil odchod trenéra Kurta Jary, pod nímž hrál i v německém Kaiserslauternu. Nynější kouči jednoho ze žhavých kandidátů na ligový rakouský titul, Lothar Matthäus a Giovanni Trapattoni, dávají přednost spíše ji-

ným hráčům. Lokvenc na otázku českých novinářů nevyloučil, že by se mohl vrátit i do české nejvyšší soutěže – zdůraznil, že mu jde především o to, aby mohl pravidelně hrát.

(MaFr)

České lize vypomůžou opět rakouští rozhodčí

Českým fotbalem stále hýbou dozvuky skandálu s uplácenými rozhodčími. Ze seznamu sudích delegovaných na utkání první fotbalové ligy vypadl mimo jiné zkompromitovaný Milan Šedivý, známý z policejních odposlechů a jejich umělecké adaptace jako „Milánek“. Vyřazen byl ale i nositel Křišťálové píšťalky pro nejlepšího rozhodčího minulé sezóny Matějtek, který tak pyká za podezřelý výkon z posledního kola uplynulého ročníku, a mezinárodní sudí Jára, který podle nového předsedy komise rozhodčích Ludka Macely odváděl výkony neodpovídající jeho schopnostem. Celkem zbylo pouhých třináct sudích, kterým budou muset vypomoci jejich kolegové z Německa a také z Rakouska, kteří by měli odpískat celkem tři zápasy v podzimní a tři v jarní části. Luděk Macela se snažil problémům čelit i tím, že chtěl utajit, kteří rozhodčí byli na konkrétní utkání určeni. Tato idea se však ukázala jako těžko realizovatelná hned v prvním kole, kdy se zjistilo, že ve dvou případech byla jména rozhodčích představitelům klubů známa předem. I samotné výkony rozhodčích v prvních kolech vzbudily spíše nežádoucí pozornost a nechyběly velmi sporné výroky, které významně ovlivnily průběh některých zápasů. Nelze tak vůbec vyloučit, že oněch rozhodčích z Německa či Rakouska bude muset dorazit ještě víc, přestože ani oni nejsou proti korupci zcela imunní. Přece jen však budou pro korupčníky představovat určitou překážku, kterou nepůjde zdolat až tak bez problémů.

(MaFr)

Česká golfistka v Rakousku ukázala smysl pro fair play

Velmi často slyšíme o různém uplácení ve sportu, o dopingu, podvodech apod. O to více potom potěší zpráva, že ještě existují poctiví sportovci, pro které fair play znamená jen prázdný termín. Jako jeden z pozitivních příkladů v tomto směru může sloužit teprve patnáctiletá česká

golfistka Kateřina Růžičková z Ostravy, stříbrná medailistka z mistrovství ČR ve hře na jamky. Při amatérském mistrovství Rakouska dokázala přiznat, že měla ve výsledkové listině omylem zapsán lepší výsledek, než odpovídalo skutečnosti. Přestože se jednalo o jediný úder, rozdíl v konečném výsledku hrál podstatnou roli – místo velmi dobrého čtvrtého místa následovala diskvalifikace, protože mladá česká závodnice již předtím omylem kartu se špatně vyplněným záznamem o úderech podepsala. Jak sama říká, z celé události pro ni plyne poučení, aby si pro příště dávala víc pozor, co podepisuje. O tom, že musí chybu doznat, prý ale příliš nepochybovala. Podle ní by stejně jako ona jednal každý slušnější hráč. Můžeme si však klást otázku, kolik procent sportovců je těch „slušnějších“.

(MaFr)

České medaile sbírali zkušení

Po návratu z mistrovství Evropy v lehké atletice, které se konalo ve švédském Göteborgu, se český tým mohl pochlubit slušnou kolekcí skládající se z jedné zlaté, dvou stříbrných a jedné bronzové medaile. Svoje kvality a psychickou odolnost prokázal především desetibojař Roman Šebrle, který získal pro Českou republiku další zlatou medaili na velké soutěži. Přestože se mu v poslední době nedaří tak, jak by si sám přál, dokáže nepřízeň osudu zlomit odhodlaností a bojovností. Příjemné překvapení přinesl výkon výškaře Tomáše Janků, který překonal latku ve výšce 234 centimetrů a dosáhl tak na stříbrnou medaili. Přitom ho již mnozí novináři před soutěží odepisovali a hrozilo mu i propuštění z armádního týmu, kde působí. Oštěpařka Daniela Špotáková ukázala dalším stříbrem, že alespoň mezi ženami pokračují úspěchy české školy v hodů oštěpem. Její nejvýraznější reprezentant mezi muži, olympijský vítěz Jan Železný, se pak rozloučil s velkými soutěží velice pěkným bronzem. Přesto však nepanovala s výkony sportovců v českých barvách úplně stoprocentní spokojenost. Určité rozpaky vyvolává především skutečnost, že nejmladšímu medailistovi, přesněji řečeno medailistce, Daniele Špotákové je dvacet pět let. Ostatní již překonali hranici třiceti let, Jan Železný je pak se svými čtyřiceti lety již vysloveným veteránem (také v současnosti svými hody již vytváří veteránské rekordy). Na mistrovství Evropy se sice představila řada mladých závodníků v dresu ČR, ti však zatím výkonnostně na naprostou špičku nestačili. Většinou se u nich projevila nezkušenost z velkých mezinárodních akcí a zůstali daleko za svým optimálním výkonem.

V české atletice jakoby chybí jakási půlgenerace – skupina sportovců, kteří by právě teď sklízeli své první velké triumfy. Je tedy asi na místě obava, že českou lehkou atletiku čeká několik hubených let, než snad dorostou nynější začátečníci do kvality Jana Železného a dalších sportovců, šířících dobré jméno České republiky. Stabilní naději zůstává pro nejbližší období vedle Romana Šebrleho, který chce údajně závodit ještě šest let, a Danieli Špotákové snad jen výškař Jaroslav Bába, který se šampionátu nemohl zúčastnit kvůli zranění. Ale koneckonců ve sportu se může stát cokoliv a již příští velká mezinárodní soutěž může přinést nové jméno, které českou atletiku proslaví.

(MaFr)

Zubří slaví osmdesát

Mezi nejznámější a neúspěšnější házenkářské týmy v České republice patří mužstvo z valašského Zubří, které v letech 1996 a 1997 dosáhlo dokonce na ligový titul, letos pak došlo až do finále. Proto se není co divit, že se na oslavách osmdesátého výročí založení objevila řada špičkových hráčů ze současnosti i z minulých období. Zastoupena byla i rakouská liga, protože na setkání se objevil Pavel Hrachovec, který nyní působí v Kremsu. Největší překvapení však údajně vyvolala účast dřívější litevské posily, spojky Kestase Zalandauskase, který po angažmá v Gumárnách Zubří hrál dlouhou dobu v Německu. Pobaltský hráč uvedl, že na své působení v Zubří má jen ty nejkrásnější vzpomínky, a ocenil přednosti špičkového mužstva hrajícího v menším místě, kde se mohou spolehnout na maximální pomoc místních obyvatel. Čím dál častěji se ale asi budeme setkávat s tím, že bude stačit obyvatel jediný – nějaký miliardář ukájející svůj rozmar –: špičkový fotbal by o tom mohl hodně vyprávět.

(MaFr)

Wagner má pomoci Brnu

Po deseti letech strávených v Rakousku se do české ligy vrací třiatřicetiletý útočník René Wagner. Bude působit v týmu, ze kterého do zahraničí odcházel, tedy v Brně. Jenže od té doby se mnohé změnilo – zatímco Wagner bojoval ve dresech Rapidu Vídeň a Mattersburgu, Brno se postupně dostalo do herní krize a v posledních letech patří mezi týmy zoufale bojující o záchranu v nejvyšší soutěži. Moravské mužstvo změnilo i své působiště – dřívější oblíbený stadión Za Lužánkami vyměnilo za Královo Pole, kam už putuje daleko méně diváků. To vše by se však nyní mělo změnit a podle vyjádření majitelů týmu Brna v příštím roce bude mužstvo hrát i o účast v evropských pohárech. René Wagner má přitom představovat jeden z trumfů, jenž umožní oživit především dosud velmi slabou ofenzivní činnost. Jenže hráč se poslední dobou potýká s četnými zraněními a sám přiznává, že ze zahraničních sezón mu vlastně nejlépe vyšla ta první, kdy se stal v Rakousku dokonce králem ligových střelců. Nyní však hovoří o nové motivaci a věří, že Brno pro něj nebude jen přestupní stanicí před fotbalovým důchodem. Dobu strávenou v Rakousku ovšem hodnotí pozitivně, i když ho mrzí, že se mu nikdy nepodařilo stát se zde mistrem ligy. Chybět mu však v jeho staronovém působišti paradoxně nebudou rakouská fotbalová hřiště, ale hlavně místní hory a skvělé lyžování. I proto se tam hodlá vracet především o zimních prázdninách, kdy si může užít ideálních podmínek pro tento sport. O poměrech v rakouském fotbale hovoří už s menším nadšením, zejména v Rapidu prý nepanovalo opravdové kamarádství. Ani čistota sportu není v Rakousku podle jeho názoru až o tak mnoho lepší než v České republice, což údajně dokazuje i prošetřování sázení hráčů na výsledek vlastních týmů. Na druhé straně se Wagner s Rakouskem nerozešel ve zlém, podle jeho slov mu zde zůstala řada přátel, za kterými se bude vracet. A pokud se mu opravdu podaří comeback, nelze vyloučit, že naopak se fanoušci vypraví za ním na česká hřiště – Brno přece od Vídně není nijak daleko. Vídeňáci však za českými fotbalisty nemusí putovat až do Brna – do dřívějšího Wagnerova týmu, do Rapidu Vídeň přechází z Paschingu sedma-

dvacetiletý bývalý teplický záložník Petr Voříšek a potká se zde s dalšími dvěma Čechy – obráncem Bejblem a útočníkem Kinclm. A ani fanoušci českého fotbalu z Mattersburgu nemusí smutnit – roční smlouvu s jednoletou opcí s týmem podepsal Miroslav Holeňák, který dosud hrál za Slavii Praha. O něm se původně mluvilo také jako o posile Paschingu, zájem projevil i kluby z Polska, Norska a Kypru, ale Mattersburg nakonec dostal přednost. (MaFr)

Primátorky poprvé v historii odloženy

Tzv. veslařské primátorky se jezdí v Praze již od roku 1910, kdy vznikly na protest proti tomu, že německé kluby nepřipustily české veslaře k závodům, a kromě válečných let 1914-1918 nebyla jejich tradice přerušena. Letos se přihlásilo kolem pěti set účastníků, ale stalo se něco v dosavadní historii nevídaného – závod musel být kvůli špatnému počasí odložen na září. Hladina Vltavy totiž na počátku června kvůli vytrvalým deštům vystoupila o 120 centimetrů nad normální stav a kvůli zákazu plavby by nemohl vyjet dostatek záchranných člunů. Navíc po Vltavě plavaly pařezy a kmeny, které by lodě mohly poškodit. Vedení primátorek se rozhodlo závod přeložit na druhou polovinu září. Nezbývá jim než věřit, že babí léto letos vyjde lépe než jaro. (MaFr)

Občanství za peníze?

Zdaleka ne všechny sporty mají dosud v České republice na růžích ustláno. Zejména ty, které nebyly zařazeny do programu olympijských her, často zápolí o holé přežití. Přesvědčil se o tom i Jan Němec, pětinasobný mistr světa v travním lyžování. Jinde však jeho obor zažívá obrovský boom, a proto se také rozhodl, že změní občanství. Údajně má zatím vyhlédnuté dva státy, v nichž by mohl získat občanství – oba z Arabského poloostrova. Jak upozorňují

média, Jan Němec není první český sportovec, který takto hodlá řešit své problémy. O podobném plánu hovořili poměrně nedávno například cyklisté Ondřej Sosenka a Lada Kozlíková nebo skokan na lyžích Jaroslav Sakala. Ve všech těchto případech se jednalo o konflikt závodníků s příslušným svazem. Rychlobruslařka Sábliková, které se dařilo na posledních zimních olympijských hrách, si zase hrozbou změny občanství a tím i reprezentačního dresu vynutila stavbu rychlobruslařské arény, jediné v republice. A dokonce i fotbalista Pavel Nedvěd, dlouhá léta klíčová postava českého reprezentačního fotbalového mužstva, zvažoval svého času možnost, že by se stal občanem Rakouska. To ovšem bylo v dobách, kdy mu v jeho italském angažmá vadil status cizince, hráče z nečlenského státu EU. Ve všech těchto případech nakonec ze změny občanství a tím reprezentačního dresu nebylo nic – spory se nějak uklidnily, po vstupu země do EU přestal být Nedvěd v Itálii brán za cizince. Němcův případ však vypadá vážněji, mj. i proto, že jako závodník nějaké arabské země by měl šanci získat nominaci na zimní olympijské hry v alpském lyžování, zatímco na českou konkurenci v této oblasti (i když ta je přece jen výrazně slabší než rakouská) dosud nestačí. Navíc rozhodnutí o změně občanství by mu podle jeho realizačního týmu vzhledem k lepším podmínkám jeho sportovní kariéry výrazně prodloužilo. Němec se přitom nijak netají s tím, že by se jednalo víceméně o formální krok – stěhovat se do některé ze zvolených zemí nastalo rozhodně nehodlá. Přesto se jedná o čin, který může vyvolat kontroverzní reakce. Zajímalo by nás, jak se na něj díváte vy, z nichž někteří v minulosti museli problematiku vlastního občanství z různých důvodů řešit. Domníváte se, že občanství je pouhou formalitou a lze ho volně měnit podle potřeb profesionálního uplatnění, nebo se domníváte, že by se člověk z demokratického státu měl stát občanem jiné země jen v nutných případech? Co si myslíte o možnostech dvojího občanství? (MaFr)

HISTORICKÉ OHLÉDNUTÍ

Antonín Benjamin Svojsík

(5. 9. 1876 – 17. 9. 1938), pedagog, zpěvák a zakladatel českého skautingu

„Jak mistrně využito chuti mládeže k dobrodružnému životu v přírodě, jak každá hra a zdánlivě nepatrná práce mění se v důležitou složku výchovnou!“ napsal o skautingu středoškolský profesor A. B. Svojsík. A svým nadšením brzy nakazil desetitisíce dalších.

Antonínu Svojsíkovi byly tři roky, když mu zemřel otec. Maminka se pak musela o své čtyři kluky postarat sama. Naštěstí se chlapi brzy dokázali o sebe postarat. Už v šestnácti letech se Toník vypravil s jedním z bratrů a kamarádem pěšky do Krkonoš a Podorlicka. Během necelých čtyř týdnů ušli asi čtyři sta kilometrů. Antonín o tomto putování napsal podrobný cestopis, který doprovodil ilustracemi míst, kudy procházeli. Rukopis se zachoval a nedávno vyšel poprvé tiskem. Kdo četl tuto Svojsíkovu prvotinu napsanou patnáct let před zrodem anglického skautingu, pochopí, proč právě on dozrál k plnému pochopení skautské myšlenky. Mladičký Svojsík překvapuje nejen svými znalostmi z biologie, historie či zeměpisu, ale hlavně

svou schopností otevřeně a bez předsudků se dívat kolem sebe.

Pohybově nadaný mladík se stal tělocvikářem. Nejdříve působil na žižkovské reálce a pak na prestižním gymnáziu v Křemencově ulici. Od dětství také chodil do Sokola a v sokolské hierarchii rychle postupoval – v devatenácti byl již náčelníkem jednoty ve Slivenci a ve třiatváceti náčelníkem celé Jungmannovy župy.

S pěveckým kvartetem kolem světa

Dalším darem, kterým jej sudičky obdarovaly, byl zvučný kultivovaný hlas. Ve dvaadvaceti letech se třemi kamarády založil Pěvecké učitelské kvarteto, později přejmenované na České pěvecké kvarteto. S tímto tělesem absolvoval mnoho koncertů v USA, Japonsku, Číně, Indii, ale i na Balkáně, v Palestině a Egyptě. Svojsík byl v kvartetu nejmladší, a tak přišel k přezdívce Benjamin, kterou pak přijal do svého jména. Dnes lze jen litovat, že zvukové záznamy jeho zpěvu neexistují. Přesto si trvalou památku na svou uměleckou kariéru Svojsík odnesl. Na jednom z koncertů na Žofíně se do něho zamilovala slečna Julie Stránská a z jejich manželství vzešly tři děti.

V obecném povědomí je ale Svojsík známý hlavně jako zakladatel českého skautingu. Nejprve se mu dostala do rukou slavná kniha *Scouting for Boys* Roberta Baden-Powella. Svojsíka její myšlenka zaujala. Vycítil správný směr, kterým se toto začínající hnutí dětí a mládeže ubírá. Nezačal však, tak jako tomu bylo v jiných zemích, pouze překladem základní skautské příručky. Rozhodl se navštívit Anglii a ověřit si pověsti o zázračném novém výchovném směru přímo na místě. O prázdninách roku 1911 si při své cestě po severní Evropě odskočil do Londýna. V jeho okolí poprvé uviděl mladíky se širokými klobouky, táhnoucí dvoukoláky s výstrojí a výzbrojí, jak budují své tábory. Do Anglie jel ze zvědavosti, ale po dvou dnech mezi skauty se vracel doslova nadšen. Ihned pochopil podstatu skautingu.

Po návratu zahájil naplno jeho propagaci. Okamžitě s pomocí švagra překládal Baden-Powellovu knihu. Nechtěl ale jen opisovat. Jako vlastenec vkládal do rodícího se českého junáctví národní prvky. Znal i podobný výchovný směr amerického spisovatele a přírodovědce E. T. Setona a neváhal použít romantické prvky jeho woodcraftu – „lesní moudrosti“.

První skautský tábor

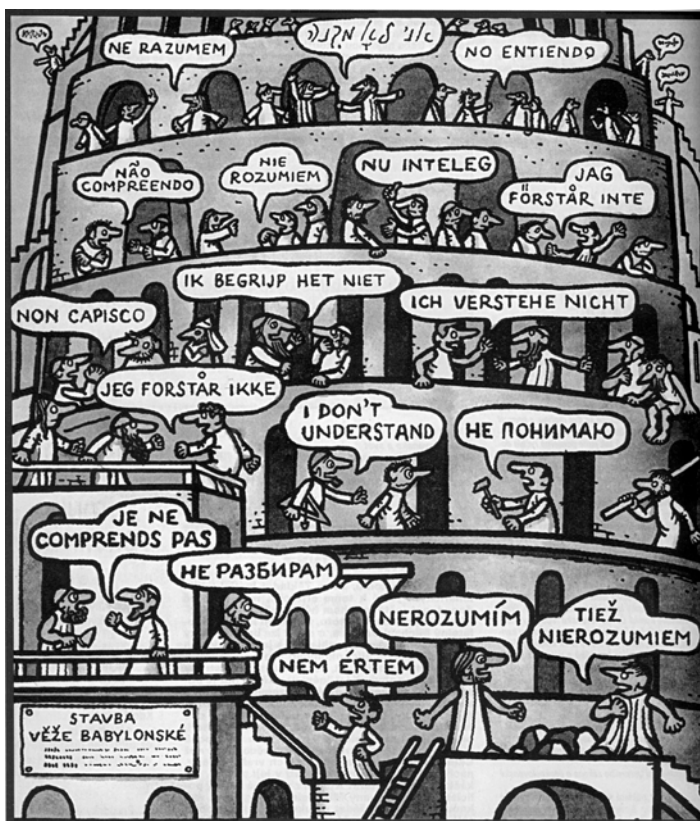
Rychle získal podporu významných osobností své doby včetně T. G. Masaryka. Během půl roku vznikly první oddíly a vyšla první česká příručka. Svojsík chtěl skautingem rozšířit sokolský program, ale to nevyšlo. První oddíly tedy vznikaly pod patronátem Svazu českých spolků a přátel pro tělesnou výchovu mládeže. V roce 1912 se Svojsík vydal se svým oddílem sestaveným většinou z žáků žižkovské

reálky na první experimentální tábor u Vorlovské myslivny v lesích pod hradem Lipnice. Svůj dvojkolák tenkrát táhli chlapci z Prahy na tábořiště čtyři dny.

O rok později se již konalo čtrnáct táborů a v roce 1914 bylo už českých skautů tolik, že mohl vzniknout naprosto samostatný spolek „Junák – Český skaut“ s vlastními stanovami. Jeho další rozvoj nezastavila ani první světová válka – pouze jej utlumila. Při vzniku republiky na přelomu října a listopadu 1918 se skauti a skautky proslavili svojí službou Národnímu výboru – dle svého hesla „byli připraveni“. Po celé týdny fungovali jako kurýři a spojky pro rodící se státní aparát. Pokračovali pak humanitárními akcemi při pomoci Slovensku a Podkarpatské Rusi.

Svojsík se stal jedním z devíti členů prvního mezinárodního skautského ústředí a také představitelem Svazu slovanských skautů. Světovým náčelníkem skautů Baden-Powellem byl vyznamenán anglickým Řádem stříbrného vlka, nejvyšším skautským vyznamenáním. Za jeho života Svaz junáků – skautů a skautek neustále nabýval na síle. V roce 1938 měla organizace přes 60 000 členů. A. B. Svojsík se o těchto prázdninách vypravil na východ – do Sovětského svazu – jako člen delegace zástupců tělovýchovných a sportovních organizací. Mimo jiné jej zajímala mimoškolní výchova sovětské mládeže. Co viděl, již svým přátelům sdělit nestačil. Vrátil se domů vážně nemocen a o šest týdnů později podlehl streptokokové nákaze a následnému hnisavému zánětu plic. Nedožil se tak národní tragédie Mnichova, protektorátu a druhé světové války – a tím ani prvního násilného umlčení jeho největší lásky – českého junáctví.

(Václav Nos)

A řekl Hospodin: Aj, lid jeden a jazyk jeden všechněch těchto, nyní pak nedadí sobě v tom překazit, což umínili dělati. Protož sstupme a zmaťme tam jazyk jejich, aby jeden druhému jazyku nerozuměl (1. Kniha Mojžíšova)

Jiří Winter-Neprakta
– Miloslav Švandrlík
Nepraktická historie
(nakladatelství Epoque)

A takového člověka jsme neposlali na Velkou pardubickou!

Vážená redakce!

Jako bývalý člen klubu (od roku 1980), nyní na penzi žijící opět v republice, Vám chci vyjádřit dík a obdiv za tak dobrý a zajímavý časopis. V okruhu mých přátel je několik, kteří si jej ode mne pravidelně půjčují a dle jejich vyjádření jeho přečtením získají celkový přehled o dění a životě jak v České, tak Rakouské republice jako v žádném jiném zdejší časopise. Jen tak dále!

Zdraví

Karel Míček, Blansko

Vážená redakce!

Dovoluji si dát odpověď na jeden z Vašich dopisů z května. Nemám snad tak vybraný sloh jako pisatelka dopisu „Kam spěješ česká menšina, aneb žeprej...“ Své správné jméno si asi netroufá uvést a používá AK.

Chtěl bych jen podstatně něco vysvětlit. Přišla v roce 1968 spousta lidí z Čech a někteří se zapojili do té staré menšiny a spolupracují s námi. Znáám hodně takových, ale myslím, že by nikdo nenapsal takovým způsobem. Napadáte Vídeňské svobodné listy, které prodělaly těžkou dobu, kdy nebyl patřičný redaktor k dispozici. Píšete, že přinášíte přepisy zpráv z Čech! Prohlédla jste si už Klubovní noviny? Z osmdesáti stránek jsou jistě na padesáti zprávy z Čech a Slovenska. Neruší to, alespoň se něco dozvíme.

My zde ve Vídni jsme pyšní na to, že si – v některých případech už v páté generaci – udržujeme naši mateřštinu. K uvedeným jménům ještě schází říci, že máme mluvu z dob Boženy Němcové. Vidíte, a to je úplně správné. Většina z nás vychodila české školy ve Vídni, hráli jsme desetiletí české divadlo, dělali kabarety a jiné podniky.

Bylo by dobré, kdyby všichni, kdo přišli později do Rakouska, měli takové uvědomění pro český národ jako my.

Jarka Florián

Poznámka redakce:

Redakce vždy zná jméno pisatele/pisatelky příspěvku (anonymy neotiskujeme), ale z různých důvodů, tak jak je i v jiných novinách zvykem, otiskneme pod článkem pouze iniciály jména či jinou značku.

Vážení pane Floriáne,

doufám, že svou odpovědí na Váš dopis nevyvolám na stránkách Klubu sáhodlouhou polemiku o tom, kdo co jak myslel a jak to myslí ten druhý.

Pokud jde o obsah článku, oba se shodujeme na tom, že si ceníme vytrvalosti, s jakou ve Vídni Češi po pět generací pěstují svou mateřštinu, hrají divadlo atd. Leč – čeština Boženy Němcové to (naštěstí) není. Ač si této ženy nesmírně vážím, dnešní češtině by příliš nerozuměla, tak jako by s dnešní němčinou měl zaručeně problémy Wolfgang von Goethe. Jazyk se vyvíjí a normu toho, co je či není správné, určuje v Praze Ústav pro jazyk český AV ČR.

Píši-li (abych byla konkrétní), že pan Jonáš odmítl v roce 1969 nabídku mého dobrého známého s odůvodněním, „že by tím ztratili své čtenáře“, jde o můj vlastní zážitek, a nikoli napadání VSL. Pravda bývá někdy nepřijemná.

Demokracie je diskuse a každý z nás má tedy právo říci, co si myslí o věcech, které se ho tak či onak týkají. Odešli jsme z Československa právě proto, abychom mohli říkat, je-li někde chyba, že to je chyba, a nemuseli se bát, že nám za to někdo někde hezky zasolí.

Že se nepodpisuji celým jménem, není zaručeně otázka troufání či netroufání si, spíše nedostatek potřeby se „zviditelňovat“ (aniž bych se Vás tím chtěla dotknout). Časopis uveřejnil již několik mých článků a zatím nikomu mé iniciály nevadily, takže doufám, že nebudou vadit ani nadále. Iniciál nebo různých značek je nejen v Klubu, ale ve všech možných novinách celá řada.

Pokud jde o přepisy z českých novin, nevím, v čem jste viděl kritiku zpráv ve VSL. Asi jste nepochopil, že MI NAOPAK VADÍ, že někdo NEPOVAŽUJE za nutné, aby nám tady, ve Vídni, přinášely české noviny a časopisy informace z původní vlasti – ať už jde o Klub, VSL či kterýkoli jiný časopis.

Závěrem:

Samozřejmě, že ne všichni, kdo přišli později do Rakouska, mají takový vztah k českému národu, jako „vy“ (tedy „starousedlíci“). Není moc divu. Vlast s nimi občas zacházela velice macešsky. Právě tak ne každý ze starousedlíků zůstal věren národu a řeči, jinak by jich tu muselo česky mluvit víc.

Ale je nás, „nových Čechů“, tady dost, a pokud se nám podařilo integrovat mezi českou menšinu, máme všichni – ti „pozdější“, jako ti „usedlí“ – tentýž cíl: zachovat si zde živou, rozvíjející se češtinu a kontakt s původní vlastí, což znamená kromě jiného seznamovat se pomocí přetisků z českých tiskovin s děním „tam doma“ a nenásilně přijímat změny jazyka.

A právě o to šlo v onom Vámi kritizovaném článku:

Aby nám, Čechům v Rakousku, nikdo krácením finančních podpor nebral možnost stálého toku informací z Čech a Slovenska prostřednictvím našich zdejších tiskovin.

AK

Elsa Kastela-Kreihsl & Helena Vokounová: Dva rozhovory – dve paralely – dve osobnosti

Bez toho, že by som to plánoval či chcel, dostal som sa zvláštnym riadením Božím do osobného rozhovoru s dvoma ženami. Každá z nich žije úplne v inom prostredí, v inom svete, navzájom sa vôbec nepoznajú, nikdy sa nestretli. Rád by som však aspoň na papieri zachytil to, čo ich tak verne spája a robí priam príbuznými...

Pani Prof. Elsa Kastela-Kreihsl žije vo Viedni. Pochádza z Grécka, je operná speváčka. Kvôli vysokému veku a charakternému zdravotnému stavu však už dlhé roky nespieva. Ani na konzervatóriu už neučí. Nadalej však dáva doma privátne hodiny niekoľkým študentom spevu. Keď bola na vrchole slávy, poznali ju operné a koncertné sály celého sveta. Jej hlas možno dodnes počuť v rádiu či na CD-čkách historických nahrávok rôznych piesní či opier. Stretol som sa s ňou náhodou v nemocnici, v ktorej pracujem. Nebolo to však na mojej klinike, ale v hlavnom vestibule nemocnice, kde od októbra 2005 prebiehala výstava mojich fotografií na tému „Ruky a ich reč“. Šiel som práve z práce domov a všimol som si, ako jedna staršia pani na vozíku tlačenej mladou ženou čínskeho pôvodu prichádza ku každej jednej fotografii a navzájom pritom diskutujú. Bolo očividné, že fotografie ich zaujali. Nuž, čo som mal robiť? Chcel som síce pokračovať okolo nich v tichosti ďalej, ale nedalo mi to, aby som sa im prihovril: „Vidím, že fotografie sa Vám páčia, ak máte záujem vypočuť si niečo bližšie o tom, ako vznikali a prečo práve na túto tému, rád Vám k tomu niečo poviem, lebo ja som ich autorom.“ Slovo dalo slovo, a tak vďaka tomuto „náhodnému“ stretnutiu došlo čoskoro k iným, tentokrát už plánovaným stretnutiam. Pani Elsu som navštevoval skoro denne počas jej hospitalizácie a neskôr i doma. Z množstva veľmi zaujímavých a podnetných myšlienok by som však rád vyzdvihol práve tieto, o ktorých teraz chcem písať. Z toho, ako som mal možnosť pani Elsu poznať, svedčia totiž nielen o duchovnej kráse tejto ženy, ale korešpondujú i s myšlienkami druhej ženy, o ktorej sa zmienim neskôr.

Pani Elsa vyžarovala pokoj, radosť, bolo z nej cítiť pokoru a veľkého ducha. Diskusia s ňou na akúkoľvek tému spravila zo mňa pozorného poslucháča. Hovorila z nej totiž obrovská životná skúsenosť a múdrosť, akou oplývajú ľudia na sklonku svojho života, keď sú už zmierení so svojimi úspechmi i neúspechmi a cítia v sebe vďaka za všetko dobro, ktoré v živote okúsili, a zároveň i odvahu prijať čestne a úprimne blížiaci sa koniec. Stretnutia s takýmito ľuďmi ma vždy fascinovali. U týchto ľudí totiž vždy viete, na čom ste. Títo ľudia sa nepretvarujú, nerobia sa ani horšími, ani lepšími, berú život tak, ako prichádza, aký je, veci nazývajú pravým menom, čo je čierne, je čierne, čo je biele je biele, netlachajú do vetra, a keď nemajú čo povedať, tak mlčia. Čím viac som pani Elsu spoznával, čím viacej som sa o nej dozvedal, tým zrejmejšie pre mňa bolo, prečo k stretnutiu s ňou vôbec došlo...

Pani Elsa bola opernou speváčkou, bola umelkyňou celým telom a dušou, a to bol i dôvod, prečo s manželom nezaložili rodinu. Z tohto dôvodu však nechceli mať ani žiadne zvieratá, aby ich nemuseli brávať so sebou, keď cestovali po svete na operné scény, kde Elsa vystupovala. Až keď prestala spievať a usadila sa trvalo v byte vo Viedni

po smrti manžela, stali sa jej spoločníkmi mačka a vták. S napätím som počúval dojemnú historku o tom, ako k týmto dvom živým tvorom prišla: vtáka, obyčajného vrabca, našla raz na chodníku. Bol ešte mladý, učil sa lietať, zrejme sa stal obeťou nešťastného pádu, lebo mal polámané obidve krídla. Elsa ho vzala, vypiplala, vrabec sa už síce nikdy nenaučil lietať, stal sa však jej najvernejším a najvďačnejším spoločníkom. Podobne to bolo i s mačkou: bola svedkom toho, ako ktosi vyhodil z okna malé mačiatko. Zrejme sa chcel ten dotýčny človek takto zbaviť nepohodlného zvieracieho prírastku. Elsa mala v sebe od malička akýsi vrozený inštinkt – nezájum o mačky. Keď však videla, čo sa stalo, vybehla z bytu, vzala dochrámané mačiatko, ošetrila ho a dnes je z neho nádherný kocúr, ktorý ju miluje ako svoju vlastnú matku.

Toto ich rozhodnutie – dobrovoľne sa zriecť vlastných detí – by sa samozrejme dalo posudzovať z rôznych uhlov pohľadu. Ja však teraz nemienim ani nič posudzovať a už vôbec nie odsudzovať. Chcem len konštatovať a opísať to, čoho som bol svedkom. Jednej poznámky sa ale predsa len neubránim. Média nám skoro denne predstavujú známych umelcov – spevákov, hercov, športovcov –, ktorí popri svojej vrcholovej činnosti sa rozhodli mať deti. Mnohokrát si „zadovážili“ deti vo vysokom veku, keď mužom bolo viac ako 60 rokov, alebo si deti proste adoptovali, keď už i vek matiek nedovoľoval počať vlastné dieťa. Takýmto „rodičom“ zrejme neide o to splodiť dieťa ako plod vzájomnej lásky. Obávam sa tiež, či motiváciou ich adopcie je poskytnutie skutočného rodinného tepla a zabezpečenie hmotných a spoločenských hodnôt pre cudzie dieťaťko. A nakoniec mám vážne pochybnosti, či ich adoptívny skutok je inšpirovaný nezištnou láskou. Pri myšlienke na takýchto „rodičov-umelcov“ je mi stokrát milšie rozhodnutie, aké spravila pani Elsa so svojim manželom, a namiesto toho, aby boli svedkami splodenia vlastných potomkov-duchovných kriplov – tak sa radšej dobrovoľne detí zriekli. (Pani Elsa však nie je sama: po ukončení kariéry adoptovala s manželom jedno malé čínske dievča. Umožnili jej vzdelanie a dnes je z nej univerzitná profesorka hudby na viedenskom konzervatóriu a zároveň i jej najbližší a najmilujúcejší rodinný príslušník.)

Keď som začínala spievať, povedala mi raz moja matka: „Spev je veľký Boží dar. Dostala si ho zadarmo. Buď si toho vedomá a buď Bohu za tento dar vďačná. Nikdy nedopuť, aby bol tento dar zneužitý alebo aby sa stal manipulačným prostriedkom kohokoľvek iného a ty by si tento dar používala na niečo, čo by pokrivilo Tvoj charakter či deformovalo tvoju osobnosť.“ Musím sa priznať, že pri vyslovení týchto slov mi na okamih stuhla krv v žilách. V duchu som si predstavoval matku Elsy a uvedomoval si, aká silná osobnosť to musela byť. Neskôr mi Elsa rozprávala o koncertoch, o známych spevákoch a dirigentoch. Pretože sa jednalo o prostredie, ktoré nepoznám, resp. to málo, čo poznám, poznám iba z televízie či rozhlasu, jej rozprávanie ma veľmi zaujímalo, snažil som sa zachytiť každé jej slovo a pýtal sa na rôzne detaily: ako sa stane človek slávnym operným spevákom, ako prebieha výber spevákov na opery či koncerty, aká je spolupráca medzi spevákami navzájom či medzi spevákami a dirigentom atď. atď. Jej odpovede ma väčšinou šokovali. Posúďte nakoniec sami: „Ach“ – hovorí mi – „len si prosím vás nemyslite, že tí, čo neustále vystupujú v televízii či v rozhlase, ktorých platne či CD-

čká sa momentálne predávajú, sú tí najlepší či výnimočné talenty. Keby ste len vedel, koľko skutočných umelcov existuje! Nikdy sa však nestanú známymi hlavne z týchto dvoch dôvodov:

1. Veľké lobby zo strany koncernov, ktoré vydávajú CD-čka a priamo diktujú a určujú, kto a za akých podmienok bude spievať či hrať.

2. Korupcia všetkých druhov, počínajúc podplácaním peniazmi, končiac morálnymi ústupkami a pokleskami.

V našich rozhovoroch sme zašli tak ďaleko, že som sa jej trúfol spýtať i na jej osobné skúsenosti. „Viete, Peter, kolkokrát som si len v živote spomínala na svoju matku a jej slová mi dodávali nielen chuť spievať, ale hlavne odvahu nevzdávať sa, nepodliehať sklamaniam, prijímať i malé role, len aby som dala možnosť pôsobiť tomu daru Božiemu, ktorý som zadarmo dostala? Jeden zážitok bol natoľko silný, že si naň dodnes veľmi živo spomínam: Jeden dirigent, ktorý je dnes už veľmi slávny, preto jeho meno nevediem, mi raz ponúkol koncertné turné po USA. S nadšením som ho prijala! Kto by to neprijal, veď pre speváka nie je nič krajšie než možnosť vystupovať pred čo najväčším publikom, a to dokonca i v zahraničí! Dirigent i orchestra mali vysokú úroveň, už vtedy sa jednalo o svetovo uznávané orchestrové teleso. Navyše sa mi naskytla šanca spoznať Ameriku. Jeden večer sme hrali a ja som spievala v New Yorku, druhý v Bostone, ďalší v San Franciscu, Los Angeles atď. Čoskoro som však vycítila, že dirigent má o mňa i iný než len umelecký záujem. To viete, bola som mladá, on bol koniec koncov tiež mladý a príťažlivý. Lenže ja som sa chcela venovať spevu a mala som svojho manžela. A tak napriek všetkým jeho pokusom o nadviazanie hlbšieho – na chvíľu sa odmlčala, povzdychla, akoby hľadala to správne slovo, potom pokračovala – „...citového... vzťahu so mnou k tomu nikdy nedošlo. Keď sa turné skončilo a my sme sa lúčili, povedal mi: »Elsa, koncerty mali veľký ohlas a úspech. Už teraz mám pozvanie uskutočniť nové turné na budúci rok. Bol by som rád, keby si sa ho znovu zúčastnila ty. Vieš však, že mám mnoho záujemkýň. Ak však budeš chcieť spievať ty, stačí, keď mi len zatelefonoješ. Rozhodnutie je len a len v твоjich rukách a ja budem rád.« Srdce mi vtedy krvácalo. Avšak už nikdy som sa mu neozvala a už nikdy som s nim na žiadnom koncerte nespievala...“

Pani Helena Vokounová žije v Prahe. Je podstatne mladšia ako Elsa, má 65 rokov. Kedysi, keď bola ešte mladá, spievala ako operná speváčka v Liberci. Podobne ako stretnutie s Elsou, i k tomuto stretnutiu došlo neplánovane, skoro by sa dalo povedať – náhodou. Bol som práve na návšteve svokry v Prahe. Pretože má moja svokra už vysoký vek a necíti sa zdravotne dobre, nechodí skoro vôbec von. Medzi ľuďmi, ktorí ju často navštevujú, je i pani Helena Vokounová, ktorá jej raz za týždeň prináša Eucharistiú, chvíľu sa s ňou modlí a podľa časových možností s ňou potom zotrva v spoločnom rozhovore. Počas mojich pobytov u svokry som sa s ňou častokrát stretol. Pretože som bol však v tom okamihu väčšinou buď sám na nedeľnej bohoslužbe, alebo som z iných dôvodov nemohol zotrvať v jej prítomnosti, nemali sme tak nikdy možnosť sa porozprávať. Vedel som o nej iba toľko, že bola kedysi opernou speváčkou, potom, neskôr, mala záujem o reholný život a že teraz žije sama. Nič viacej som o nej nevedel. Dňa

18. 6. 2006 sa mi však zrazu naskytla možnosť dlhšie si s pani Helenou podiskutovať, resp. vypočuť ju. Tak ako už toľkokrát, i teraz som nadobudol dojem, že sa nejedná o náhodné stretnutie, ale o stretnutie, ktoré ktosi zaranžoval. Stretnutie a rozhovor s ňou bolo veľmi spontánne, od prvého okamihu priateľské a otvorené a ja som nevedojak nadobudol dojem, že moja úloha je byť pozorným poslucháčom, a pokiaľ možno čo najmenej vstupovať svojimi poznámkami do rozhovoru. Spýtal som sa snáď iba na samom začiatku rozhovoru, čo spôsobilo jej odchod z opernej scény, a všetko sa potom odvíjalo samo, akoby na bežiacom páse. „Pán Boh to chcel ináč, zrejme nebolo v jeho pláne, aby som pokračovala v dráhe opernej speváčky, ale šla proste inou životnou cestou. Keď som mala 34 rokov, dostala som rakovinu. Bola som operovaná, dostávala som ožiare, bola som dlho nemocná. V divadle mi nepredĺžili pracovnú zmluvu, môj priateľ ma opustil. Nezostávalo mi vtedy iné, len zmieriť sa so svojou situáciou a prijať ju ako prípravu na smrť. A tak som sa začala postupne s touto novou rolou stotožňovať, byť za ňu vďačná a zároveň sa pomaly vzdávať všetkých mojich pozemských pút a závislostí. Bola som pripravená zomrieť, kedykoľvek ma Pán povolá. Lenže smrť neprichádzala, neprišla. Odvtedy uplynulo už vyše 31 rokov a ja stále ešte žijem.“

Keby ste mali možnosť pani Helenu spoznať tak ako ja a nič by ste vopred o nej nevedeli, museli by ste mi dať za pravdu, že nevyzerá na to, že je nešťastná. Je decentne upravená, neustále sa usmieva, má nesmierne príťažlivý šarm, vyžaruje z nej šibalský úsmev a oplýva ešte okrem toho skvelým rozprávačským talentom. Je to veľmi elegantná a príťažlivá dáma! Podobne ako u pani Elsy, zaujímalo ma pri počúvaní pani Heleny, aké to vtedy bolo, keď bola ešte na opernej scéne. Jej spomienky akoby z oka vypadli tým, ktoré mi hovorila pani Elsa. Len prostredie a vonkajšie okolnosti boli iné. Ale podstata bola tá istá: lobby zo strany štátnych firiem, korupcia, morálne ústupky. No v niečom bolo predsa len odlišné. Líčila mi napr., aké to bolo, keď sa rozhodovalo o tom, kto a akú úlohu bude spievať, kto bude vystupovať na Pražskom jari, kto pocestuje ako hosť do zahraničia či na niektoré iné, renomovanejšie scény vo vtedajšom Československu. „Než padlo rozhodnutie, prvé, čo bolo treba vyriešiť, bola účasť či neúčasť v KSČ (členstvo v komunistickej strane) a kádrový posudok. Dodnes sa pamätám, ako som kedysi skončila na červenom koberci i s dirigentom pred riaditeľom Pražskej jari za to, že si ma ten dirigent dovolil vybrať pre jeden koncert. To viete, môj kádrový posudok bol zlý nielen preto, že som nebola členkou KSČ, ale i preto, že som pochádzala z buržoáznej rodiny. Preto ma neskôr už vôbec neprekvapilo, že ma vlastne počas choroby prepustili z divadla. Bola som proste nepohodlná, narodila som sa v nesprávnej dobe a na nesprávnom mieste. Lenže ono sa to vlieklo so mnou ďalej. Niečo som robiť musela, z niečoho som predsa musela žiť. Uchádzala som sa o miesto v Českom rozhlase v jednom hudobnom programe. Riaditeľ sa ma pri prijímacom rozhovore spýtal, či som členkou KSČ. Povedala som, že nie. Pýtal sa ma, či by som bola ochotná prihlásiť sa aspoň za kandidátku KSČ, že by ma pre tú reláciu potreboval, lebo mám potrebné vzdelanie a hudbe rozumiem. Odpovedala som, že kvôli žiadnemu zamestnaniu na svete sa neprihlásim ku KSČ. Miesto som teda nedostala a dostal ho niekto, kto bol členom KSČ.“

V rozhlase som však mohla zostať, no miesto, ktoré som dostala, nebolo tak lukratívne a nebolo samozrejme ani tak dobre platené, moje meno nikde nefigurovalo. Asi po pol roku prišiel za mnou znovu ten riaditeľ a ponúkal mi miesto, o ktoré som sa kedysi uchádzala. Človek, ktorého totiž prijal, bol síce komunista, ale nebol odborník pre hudobnú reláciu a v priebehu mnohých vysielaní sa dopustil trápnych chýb, ktoré bolo treba teraz napraviť. No hlavne mu išlo o to, aby hudobnú reláciu viedol profesionálny odborník. – Tak ja som vám zrazu dobrá na to, aby som naprávala chyby nejakého nevzdelanca, i keď bol komunista? – zareagovala som prekvapene, ale i naštvane. To teda určite nie! A tým skončila definitívne moja pracovná účasť v Českom rozhlase. Chvíľu trvalo, kým som si našla novú prácu, uvažovala som o vstupe do rehole, lenže vtedy bol komunizmus a ja som nebola ten typ, ktorý, tak ako to konali mnohí iní, by vstupoval do nejakej provizórnej rehole. Pre mňa proste ten tajný druh reholného života nebol. Túžila som po opravdivom kláštore a spoločenstve, lenže také v našej republike vtedy neexistovalo. A tak sa venujem od tej doby charitatívnej činnosti – navštevujem starých a chorých ľudí, a pretože som veriaca katolíčka, nosím Eucharistiu tým, ktorí sa nemôžu zúčastniť bohoslužieb v kostole. Som už síce v penzii, ale táto činnosť mi robí radosť, len keby ma netrápili tie moje nohy a kĺby...”

Nuž, keby som mal vyjadriť svoj názor, ktorým by som akoby zhrnul nielen prípad pani Heleny, ale tisíce a tisíce jej podobných na území bývalej ČSSR, tak by som povedal: Som smutný z toho, čo sa v tejto republike stalo, ako ten skorumpovaný politický režim systematicky demoralizoval ľudské charaktery. Kolkých umelcov všetkého druhu, športovcov a vôbec ľudí na významných miestach by mohlo Československo mať, keby bola normálna doba. Kolkí z nich boli nútení opustiť vlasť. Mnohí z nich sa stali slávnymi v cudzine, mnohí, i keď mali k tomu všetky pred-

poklady, to v cudzine nedokázali, pretože žiaden emigrant to nemal ťažšie ako napr. herec, ktorý pracuje so svojim jazykom, rečou, a má tak oveľa väčší handicap nechať vyniknúť svoje herecké umenie i pri používaní cudzieho jazyku než ktokoľvek iný. Skutočnými hrdinami sú však napriek všetkému pre mňa tie tisíce, možno oveľa viac, neznámych ľudí, ktorí zostali doma, žili tam svoj život podľa svojho svedomia a vedomia a nikdy nedostali možnosť dostať sa ani len na miestne scény...

Lenže ak sa zamyslím i nad pani Elsou a jej výrokmí, v jej prípade nehrala žiadnu úlohu príslušnosť k nejakej politickej strane, ako to bolo v prípade pani Heleny. Aspoň v tomto to mala pani Elsa o niečo ľahšie. Ale len zdanlivo. V jej prípade, ale i v prípade mnohých iných skvelých umelcov, totiž zohráva vždy prioritnú úlohu ľudský charakter, morálka a svedomie. Koľko tzv. umelcov by dnes nebolo uznávanými a slávnymi umelcami, keby neboli používali napr. drogy či „nepredplácali si“ svoju umeleckú kariéru rôznymi morálnymi ústupkami, kompromismi, ba dokonca i pokleskami. A tak sa nakoniec pýtam: Čo je podstatou umenia? Kto je skutočným umelcom? Ak dokážeme nájsť jasnú a definitívnu odpoveď na tieto dve otázky, tak sa nám zároveň rozjasní a uvedomíme si, kto sú či nie sú umelecké osobnosti, authority a skutoční veľikáni doby.

A tak vyzývam všetkých tých, ktorí v sebe cítia akýkoľvek umelecký talent, dar, no zároveň vnímajú i totálnu apatiu, nezáujem a ne-podporu od tzv. umeleckej vrchnosti či spoločnosti vôbec, ktorá si navykla uprednostňovať tých, čo sú podľa akýchysi prapodivných merítiek slávnymi či aspoň atraktívnymi – nenechajte sa odradiť. Venujte sa naďalej tomu, čo cítite, že ste dostali ako dar od Boha. Lebo radosť a zadosťučinenie z dobre vykonaného diela vám nikto nemôže zobrať, ale ani vynahradiť lepšie než ten, kto vám ten dar dal.

Peter Žaloudek, Viedeň, júl 2006
www.peter.zaloudek.sk

Volby v ČR: R. I. P. 12-06-06

Sedmdesát tisíc hrobů
kopají nám před Těšínem.
Časem někdo k nebi vzlykne
pomoci se nedovolá...

Petr Bezruč

Před několika lety přijela do Melbourne tříčlenná skupina českých senátorů a vzala si s sebou tajemníka. Na co, nevím. Všichni z delegace chtěli vidět australská zvířátka v přírodní rezervaci, jak na sebe prozradili. Na víkendové odpoledne se sál Národního domu zcela zaplnil, melbournští Češi byli zvědaví, co jim zástupci Senátu České republiky řeknou, navíc to byli členové Stálé komise Senátu pro krajany žijící v zahraničí. Byla jejich nominace do této komise a pak k cestě mezi exulanty vzhledem k jejich dřívější a současné stranické příslušnosti správná, anebo projevem naprosté necitlivosti

vůči lidem, kteří následkem komunistické krutovlády opustili vlasť? Svoje ideologické přesvědčení ovšem přičestovavší senátorky v besedě neproklamovaly, dozvěděli jsme se od nich pro nás velezajímavé věci, jedna si pochvalovala, jak má pěkně zařízenou kancelář v jednom severomoravském městě a druhá se pochlubila, jak se jí vyvedly děti a jak prosperují ve škole její vnoučata. Vedoucí delegace se nepomenul zmínit, jak si za bolševika postavil dům a jakou má dnes tato vila hodnotu. Zdlouhavě referoval o problémech amerických krajanů (pro nás v Austrálii nerelevantních) při obnovování českého občanství. A všichni nám svatosvatě slíbili, že oprávnění voliči se příštích českých voleb, pokud žijí mimo republiku, již zúčastní korespondenčně. Možnost volit na konzulátu v Sydney je groteskní, z Melbourne je to tisíc kilometrů, z Perthu, Darwinu či dokonce z Nového Zélandu mnohem více.

Přes velvyslance v Canbeře jsem napsal v březnu 2006 do Prahy ministru zahraničních věcí, že nás senátoři, kteří přijeli do Austrálie na státní útraty, mystifikovali, mohl bych říci, i obelhali, a nakonec se ani neomluvili. Velvyslanec obratem potvrdil jak příjem mého dopisu, tak odeslání na ministerstvo. To se mi líbilo a čekal jsem na ministrovu odpověď. Dočkal jsem se koncem května.

Ředitel odboru kulturních a krajaných vztahů MZV mi jménem ministra vysvětlil, proč jsme se nemohli korespondenčně voleb zúčastnit. Tato možnost, nabízí ji Slovensko, Rumunsko, Irák a další, byla českým poslancům předložena ke schválení a neprošla. Ze 170 přítomných poslanců jich pro návrh hlasovalo 73, proti bylo 11 a ostatní se zdrželi hlasování. Podle mého dohadu komunisté byli proti s vědomím, že bychom je zajisté nevolili. Sociální demokraté, mezi nimi bývalí členové a příznivci KSČ, se poho-

dlně zdrželi hlasování. A pravicových hlasů pak bylo málo, aby zákon prošel, a navíc, ne všichni z tohoto bloku s námi sympatizují. V prvním odstavci jsem se zmínil o ujištění, které nám dali senátoři při návštěvě Melbourne. Vyvinuli pak vzhledem nám danému slibu vůbec nějaký tlak na poslaneckou sněmovnu, aby odhlasovala zákon umožňujícího korespondenční volby? Výsledek hlasování tomu neodpovídá.

Naše zdejší velvyslanectví se domnívá, že v Austrálii žije 17 000 oprávněných voličů, pravděpodobně všichni, až na výjimky, s dvojí státní příslušností. K letošním červnovým volbám se jich přihlásilo do zastupitelských úřadů v Canbere 22 a v Sydney 84, polovinu tvořili studenti na krátkodobém pobytu. Mimo republiku žije 70 000 oprávněných voličů a na 108 po celém světě roztroušených konzulátech a vyslanectvích se jich přihlásilo k volbám 4 975, tj. 7 %, na kterých se podílela zejména města s větší koncentrací voličů, Bratislava, Londýn či Nový York.

Při možnosti poslat volební lístky poštou by se procento podstatně zvýšilo a letošní volby by dopadly jinak. Neuvažovalo by se o neuvěřitelném, smích vyvolávajícím řešení, že by Česká republika měla současně dva ministerské předsedy anebo hašteřící se velkou koalici – viz lidová moudrost o dvou kohoutech. Dobře jsem si vědom, že mnoho krajanů, někteří žijí mimo republiku přes půl století, již

ztratilo styky s rodnou hroudou, i když citový vztah ještě přetrvává. Domnívájí se, že je jim pramálo známo o české politické a socio-ekonomické situaci, a vůbec se necítí kompetentní zodpovědně tam volit. Respektuji tento názor, ale nesouhlasím s ním. Ruku na srdce, jakou má řadový volič možnost, ať již kdekoliv snad kromě Švýcarska, ovlivnit uzákonění nového daňového systému, legalizaci sňatku homosexuálů nebo povolení k otevření dalšího uranového dolu. Žádnou. Rozhoduje o tom zákonodárný sbor a voliči do toho již nemají možnost mluvit. V municipalitě, kde žijí s dalšími 200 000 obyvateli a kde radnici ovládá těsnou většinou občany zvolená levice, byl v tyto dny zvýšen poplatek z hodnoty (obytných domů a bytů, zahrad atd.) o 11,5 %, arogantně o tom rozhodlo devět radních a vehementně s tím nesouhlasí ani ti, kteří je zvolili, nehledě k menšině, která je nevolila. Politické strany mohou tak být největším nepřítelem demokracie. Odpustí-li si přelétavé chytráky, kteří výhradně sledují osobní výhody, většinou volíme buď doprava, nebo doleva podle vlastního často celoživotního politického a společenského přesvědčení. A tak by to bylo i při korespondenčních volbách. Tvrzení, že neznám jméno voleného poslance atd., je podle mne liché. Vždyť my je stejně neznáme, jak výzkum veřejného mínění dokazuje, ani v obci a státě, kde žijeme. A co víme o inteligenci kandidátů, je-

jich zodpovědnosti anebo o tom, zda nejde o prospěcháče? Nic. Kdybychom korespondenčně volili, v zásadě pravici, nebo levici, podle dnešního systému v ČR by nám nemuselo záležet na tom, že hlasujeme pro poslance či poslankyni na jihu Čech nebo severu Moravy. Je pravda, na výběru kandidátů bychom se nepodíleli, můžeme však i v zemích, kde nyní žijeme? Jít ke svobodným volbám však považuji za mravně zákonitý impuls. Stranám, jež ve volebním programu propagují větší konzumaci piva či nabízejí možnost nákupu vlašského salátu na splátky, bychom se vyhnuli, i když respektujeme politický pluralismus.

A ještě něco. Podle volebního zákona č. 152/1994 Sb. je neproveditelné, aby krajané žijící mimo republiku měli svého či své zástupce v zákonodárném sboru, který nás odepsal. Některé státy je mají, jednoho či dva poslance s nepatrným či spíše žádným rozhodujícím vlivem, pokud výjimečně nejde o patové situace. Jde spíše o projev uznání a národnostního pouta mateřské země s vystěhovalci. To nemá s multikulturalismem nic společného. Čeští tamzemci mají v českém tuzemsku Stálou komisi Senátu pro krajany žijící v zahraničí včetně dalších zařízení, institucí, konzultativních rad, výborů a podvýborů. Proza tím nevím, v kolika z nich mají tamzemci, tedy Češi žijící mimo republiku, zastoupení a slovo.

Dr. Miloš Ondrášek, Austrálie

Červencová pohoda

Časné červencové ráno nám ukázalo zbytek východu slunce nad dědinou zasazenou do zeleně polí, zahrad a vinic, nad níž kraluje vrcholek střechy zvonice o kotele. Ulička, postavená ze samých sklípků, se na jedné straně křížovatkou táhne do polí, na druhé do vsi. Milujeme tento letní obrázek, za kterým putujeme na Slovácko rok co rok – my, městem a panelákem často zšedlí tvorové.

V obchodě stojí tetička v tradičním kroji i ženáč v bermudách. Nemůže se tady dlouho spát. Vrčí traktúrky, mopedy a projíždějící auta. Je čas sklízet okurek, merunek, cuket i cibule a o své se hlásí obyvatelé chlívků. Sousedka honí po střeše vzdorovitěho kohouta, malá Anička u vrátek kůzle, které jí půjčil děda k pomazlení. Denní rej se znovu rozběhl na plně obrátky. Je třeba dolít vodu melounům, zalít zeleninu na zahrádce a proti plísni přestříkat vinohrad. Poslední maliny a angrešt se proměnily v sirup. Obecní rozhlas hlásí, že večer vystoupí na parketu u školy místní dětský taneční soubor a listonoška obchází domovní schránky. Tetička za dvorkem doplétá věnec z baculatého česneku a vypráví zážitky ze sobotní svatby. Za stodolou vrže trakař a na polňačce dvoukolák. Rozjívěné slepice překřikují husy a pes za vraty vyhrožuje kocourovi. Kam se hrabe akční televizní nabídka.

K obědu se v letní kuchyni peče kachna, v kastrolu se dusí po moravsku zelí. To se prý patří, když přijdou hosté. Usazená sešlost na dvorku loupe cibuli do konzervárny. Otrlí s úsměvem, usazení nováčci s kapesníkem po ruce. Vzpomíná se na právě prožité takzvané dětské hody a nedávnou soutěž malých zpěváků v místní hospodě. Která tetička tady ještě vyšívá kraj a která maluje nejkrásnější velikonoční vejce v širokém okolí. Titul tetička zde patří každé dříve narozené dámě bez rozdílu.

Nebe je modré a znovu vedro, tak jako vlastně letos všude. Klasy obilí za humny jsou zralé do kytice a brzy i pro kombajn a kosu. Kukuřice má bujnou zeleně a vybarvené meruňky slunce scvrkává čím dál víc – a dýně naopak tloustnou. Příroda ví, co dělá. Na polední čas upozornil hlas zvonů ze zvonice. Tolik pohybu a živosti bez pomyslení zmáčknot knoflík televizoru.

Kávu zde pijí a nanuky mlsají jako jinde. Někteří vychutnávají stín slunečnicku a chlad bazénu za domem. Otevřené dveře sklípků je možné vidět až pozdě večer. Lidé se zdraví, cizí necizí, jezdí se na kolech ostošest, žije tu nářečí, láska k tradici a sousedská soudržnost. Puls zdejšího života je proudem elánu a zažité pracovitosti. Nebo se mi to jen zdá? Stíny se začínají klást za stromy a vesnice zvolna utichá. Lidé svátečně oděni míří ke škole. V krajích, v civilu, malí, velcí – i s kočárky. Do tmy je slyšet potlesk pro malé tanečnický.

Je to už dávno, kdy se tady prý zvoník, aby blesk neuhodil do zvonice, modlíval při zvonění otcenáš pozpátku. Mnohé se zde událo za téměř tři sta let, jak prozrazují dochované záznamy, a zdá se, že má o čem psát i kronikář současný. Jedné dědiny pod slováckým nebem.

Vypulřovaná škodovka nás nese odtud zpět do městského mraveniště a věříme, že červenec zase přijde.

J. Bařinová

Tak tomu hovorím škandál

Nikdy som sa netajil tým, že mám strach z más. Akýchkoľvek. Či lavínových más snehu v zime, alebo más vody, ktoré pretrhnú hrádzu pri povodniach, ničia obydlia a hlavne ľudské životy. Lenže ja mám strach i z iných más – más vytvorených určitou skupinou ľudí. Ľudí, ktorí na základe svojho názoru či myslenia vytvoria akúsi lavínu – precedens, že keď je ich veľa či majú moc, je tým i automaticky pravda na ich strane. A tak nemám rád masovú politickú väčšinu, lebo s ňou ruka v ruke priamoúmerne rastie riziko, že hlasy iných, tých, čo sú v menšine, nebude počuť a že tí, ktorí žijú akoby *am Rande der Gesellschaft* (na pokraji spoločnosti), nemajú žiadne práva. Nemám rád ani masové zhromaždenia ľudí určitej (akejkolvek) náboženskej skupiny – kresťanov-katolíkov nevynímajúc. Masy religiózne orientovaných ľudí sú, žiaľ, často akoby skrytou, nebezpečnou výbušninou. I keď sa na prvý dojem zdá, že sa nič zlého nemôže prihodiť, dejiny nám už mnohokrát potvrdili, aké nebezpečné prúdy sa v náboženských masách môžu vyvinúť. Masy sú pre mňa zvláštnym fenoménom. Podobne, ako individualizmus o niečom vypovedá, vypovedajú o čomsi i masy. A zďaleka nielen o tom, že združujú napr. rovnako zmýšľajúcich ľudí či ľudí orientovaných na určitý životný smer a filozofiu. Občas nezaškodí sa spýtať, prečo a aké pohnútky vedú ľudí k tomu, aby sa stali súčasťou más. Tie môžu byť celkom určite pozitívne, ale žiaľ, mnohokrát i pochybné. Niekedy je jednoduchšie splynúť s masou než zostať mimo, nechať sa unášať tokom rieky než plávať proti prúdu. Niekedy je ľahšie a bezstarostnejšie vypnúť činnosť vlastného mozgu, prestať uvažovať, cibriť si rozum a tvoriť či formulovať svoj vlastný názor, byť sám sebou... atď. než povedať nahlas či verejne svoju mienku...

To, čo sa teraz deje na Slovensku, mi naháňa strach! A to i napriek tomu, že sa mnohí slovenskí politici snažia upokojiť národ a cudzinu, že sa nič nedeje, že je všetko v najlepšom poriadku a naďalej funguje demokracia. Ten strach mi však vyvoláva štatistika, podľa ktorej sa na Slovensku hlási viac ako 80 % ku kresťanstvu a katolicizmu. Kostoly sú v nedelu naozaj plné ľudí. Podľa tejto skutočnosti by teda na Slovensku malo byť najsilnejšou a najvplyvnejšou politickou silou hnutie KD strany (KDH). A keď už by to i nebolo práve toto hnutie, tak by to mali byť aspoň také strany, ktoré majú vo svojom programe

nielen kresťansko-filozofické myšlienky a programy, leč jednoducho také strany, pre ktorých najväčšou normou je rešpektovanie ľudských slobôd, rešpektovanie morálky, spravodlivosti a práva, lebo práve toto sú symboly skutočnej a fungujúcej demokratickej spoločnosti. Len tržné hospodárstvo samo o sebe ešte nie je podstatou a ani hlavnou hybnou silou demokracie. Ako je však známe, strany, ktoré takéto program majú, v posledných voľbách na Slovensku doslova prepadli a je smutné, že práve KDH nebolo schopné ani prispieť, ale ani zabrániť vzniku novej koalície vlády. Vládu teda vytvorili nacionalisticko-xenofobicko-populisticky orientované strany, ktorých vodcovia sú namočení do vleklých a nevyriešených korupčných afér a zároveň ich vulgárne správanie priam hraničí nielen na medziach slušnosti, ale i zákona. Kam sa podela výrečnosť a sila toho, čo Kristus kedysi nazval „jadrom kresťanstva“, keď hovoril o „soli na vyhodenie, lebo už z nej vyprchala jej podstata a stratila chuť a nie je na nič iné vhodná“? Ak kresťanstvo nedokáže rozoznať medzi čiernym a bielym, medzi pozitívnymi a negatívnymi hodnotami, ak nedokáže povedať určitým trendom „NIE“ a iným zase „ÁNO“, tak sa pýtam: Čo je to za kresťanstvo? Nie je to skôr akési pseudokresťanstvo, ktoré už nie je na nič súčasť? Nie je to len akési alibistické kresťanstvo, ktoré si hovie v tom, že demonštruje svoju silu na nedelňých bohoslužbách v uzavretých priestoroch kostolov, avšak v bežnom a konkrétnom živote je bezduché a paralyzované?

Peter Žaloudek, Viedeň

www.peter.zaloudek.sk

(Napísané a odoslané do redakcie novín SME 4. 7. 2006)

P. S.: To, že práve Vladimír Mečiar dostal do svojej správy ministerstvo spravodlivosti a bude mať teda moc rozhodovať či posudzovať o tom, čo je dobré a čo zlé, to je v mojich očiach nielen obrovský, nepochopiteľný paradox, ale je to hlavne škandál! Je to tá najošklivejšia facka a kopanec, akú mohol ten rodiaci sa demokraticko-právny systém založený na kresťanskej spoločnosti Slovenska dostať. Hoci sa považujem za Čecho-Slováka – lebo po matke som Slovák a na Slovensku som vyrastal a chodil do školy a považujem sa i za kresťana-katolíka –, nechcem mať s takýmto „slovenským druhom kresťanstva“, ktoré nedokáže navonok v občiansko-vecnom živote zúžitkovať svoju „masovosť“ a toleruje to, čo sa po posledných voľbách na Slovensku udialo, nič spoločné.

Dialog

Bohužel ti, kteří by to měli číst, neodbírají asi zde ve Vídni české noviny. My jsme uvědomělá rodina, v Sokole vychovaná, a proto jsme udiveni nad tím dialogem, který jsme měli s jednou Češkou. Několik dnů před odjezdem do Prahy jsme byli na kafičku. V cukrárně je jedna z prodavaček, která mluví česky. Jelikož se už déle známe, tak jsme si popovídali. Chtěli jsme se pochlubit a řekli: „No, 1. července jedeme na slet.“ Tím začala zajímavá debata. „Kam že jedete?“ „Do Prahy na sokolský slet.“

„Co je to slet?“ „To je hromadné cvičení na stadiónu.“

„No, víte, já nejsem z Prahy,“ říkal jsem, že by každý měl vědět, co se za 60 roků v této zemi odehrálo. Vysvětloval jsem, že sokolská organizace měla v roce 1938 přes milión členů na celém světě. „Sokol zakázali napřed hitlerovci a podruhé komunisté.“ „V té době se konaly sokolské slety v zahraničí dále. V Paříži, 3x ve Vídni, 2x v Curychu a především v Americe a Kanadě.“ „Komunisté chtěli dělat něco podobného a nazvali to spartakiádou.“

Na to oživila. „To já také znám, tam jsem také cvičila.“ Vysvětlili jsme jí, „že to byla diktatura a povinné, kdežto Sokol a to cvičení je dobrovolné!“

Je zajímavé, kolik lidí je na světě, kteří mluví krásnou češtinou, jsou z Československa, žijí dlouho mezi námi a nezajímá je, co se děje v jejich okolí.

Jarka Florián

Odešla sestra Anna Kofroňová

Hluboce zarmoucení oznamujeme, že nás po dlouhé, trpělivě snášené nemoci opustila dne 6. srpna 2006 naše všemi vážená a milovaná sestra Anna KOFROŇOVÁ, od nás všech láskyplně nazývaná sestra Anička.

Sestra Anička se narodila ve Vídni v české rodině dne 26. července 1919. Stejně jako její sourozenci a její pozdější manžel Ota Kofroň navštěvovala českou školu ve Vídni a od raného mládí byla členkou vídeňského Sokola. Zde také postupně působila v nejrůznějších funkcích – jako cvičitelka, náčelnice, místostarostka nebo pokladní jednoty Sokol Vídeň III/XI.

Přes veškerá zatížení v rodině i povolání se nadšeně věnovala sokolské činnosti – vedla tělocvik dětí, dorostenek a žen, nacvičovala s nimi na sokolské slety, kterých se sama aktivně zúčastnila. Jako mladá žena cvičila na všesokolském sletu v Praze v roce 1938 a 1948 a později, kdy veškerá sokolská činnost byla v Československu zakázána, na všech sletech, pořádaných Ústředím československého sokolstva v zahraničí ve Vídni, Curychu a Paříži. Dlouhá léta byla členkou volejbalového družstva naší jednoty. Téměř nikdy nechyběla při sokolských setkáních na uctění Tyršovy památky v Oetzu, pořádaných od roku 1974.

Když po roce 1989 byla v Praze obnovena ČOS, zúčastnila se sestra Anička aktivně obou všesokolských sletů, které se pořádaly v roce 1994 a 2000 v Praze. Ke své velké lítosti se už nemohla zúčastnit ani jako divák letošního všesokolského sletu, ale ačkoliv už byla těžce nemocná, s velkým zájmem sledovala veškeré předsletové přípravy.

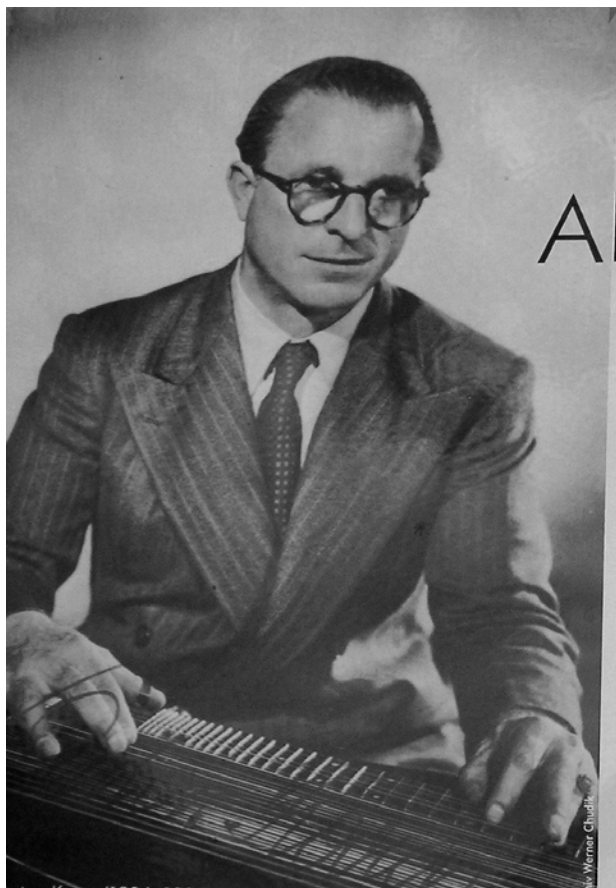
Bez obětavé dlouholeté činnosti sestry Aničky by byla bývala nemyslitelná organizace většiny sportovních a kul-

turních akcí nejen Sokola III/XI, ale i jiných krajanských spolků. Díky své životní moudrosti, pohostinnosti a své všeobecné oblíbenosti dovedla sestra Anička často diplomaticky odstranit leckterá nedorozumění, způsobená rozličnými názory ostatních. Svůj optimismus neztratila ani v dobách pro ni nejtěžších, když předčasně ztratila členy své rodiny a ani když byla v posledních týdnech svého života připoutána na nemocniční lůžko.

Osobnost sestry Aničky si získala oprávněný obdiv a uznání už několika generací vídeňských Čechů a členů Ústředí československého Sokola v zahraničí. Pro svoje zásluhy pro Sokol byla v květnu 2006 vyznamenána Stříbrnou medailí ČOS. Je nám velice líto, že se z ní těšila jenom krátkou dobu.

Na sestru Aničku Kofroňovou nikdy nezapomene a za vše, co pro nás vykonala, jí všichni členové sokolské jednoty Vídeň III/XI vyslovují upřímné poděkování.

Zum 100. Geburtstag von

ANTON KARAS

Der Heurigenmusiker und Zitherspieler wurde am 7. Juli 1906 im Haus Leystraße 46 geboren, wo er bis zu seinem 19. Lebensjahr wohnte. Als Schöpfer und Interpret des „Harry-Lime-Themas“ wurde er durch den Film „Der Dritte Mann“ (Regie: Carol Reed, 1949) weltberühmt.

Poutní slavnosti sv. Antonína ve Znojmě

Hradiště sv. Hippolyta ve Znojmě je zvláštní místo. Vyčnívá nad údolím Dyje do širokého kraje a po celý rok je oblíbeným místem poutníků i turistů. Toto živé a pulzující srdce Znojemska naplňuje člověka zvláštním pocitem radosti a přináší hodně dojmů.

Nezapomenutelné zážitky si odnášeli letos v červnu návštěvníci „Poutních slavností sv. Antonína“, každoročně konané u příležitosti svátku patrona farnosti. Víkend 10. a 11. června se stal dostaveníčkem pro stovky poutníků nejen z České republiky, ale také z Rakouska a Maďarska, aby zde načerpali radost a sílu do života. Poutní slavnosti byly zahájeny pobožností Křížové cesty, během níž vystoupili poutníci z Gránického údolí až na starobylé Hradiště, kde je přivítal v kostele sv. Hippolyta P. Josef Hudec, OCr., probošt na Hradišti. Sobotní večer byl korunován překrásným koncertem člena Národního divadla v Brně Richarda Nováka za doprovodu varhanního umělce Martina Jakubička. S odchodem posledního posluchače koncertu se celý areál proboštství ponořil do nočního ticha.

Od nedělního rána byla již patrná sváteční atmosféra, vrcholící odpoledním poutním průvodem. Ten se ubíral přes celé Hradiště až k barokní poutní kapli sv. Antonína, postavené nad Gránickým údolím. Byla to nádherná podívaná na pestrý průvod, ve kterém kráčeli klerikové a ministranti, dechová hudba v moravských lidových krojích, dragouni s nablýskanými šavlemi a maďarští husaři na

sněhobílých koních ve svých historických uniformách. Za nimi se v dlouhém průvodu vezli čestní hosté v bryčkách a kočárech, jezdci předváděli své koně stovkám přihlížejících návštěvníků a dávali si záležet na tom, aby jízda v sedle odpovídala rytmu muziky. Poprvé letos v průvodu kráčeli zástupci Evropských rytířů vína se svými insigniemi a taláry. Průvod uzavírali poutníci, kteří se celý rok na tuto slavnost těšili.

Vyvrcholením slavností byla poutní mše svatá s obřadem žehnutí koní u kaple sv. Antonína, celebrowaná P. Mariánem R. Kosíkem, OPraem, opatem kláštera premonstrátů v Nové Říši. Německy mluvící poutníky dopro-

vázal P. Gerhard M. Walder z vídeňského kláštera servitů. Po skončení mše sv. se nad Hradištěm vzneslo hejno poštovních holubů jako symbol Ducha svatého a poselství míru. S velkým úspěchem se setkala vystoupení maďarských husarů knížete Esterházyho, které připomenulo vzájemné historické vazby obou národů. Do pozdních večerních hodin se potom mohli návštěvníci bavit při dechové hudbě, prohlédnout si umělecké památky na Hradišti a výstavu obrazů akad. malířky Bedřišky Znojenské. Ke slavnostnímu odpoledni patřila i ochutnávka vína místních vinařů v nově vysazené „Vinici sv. Anežky Přemyslovny“ v zahradě proboštství. Víno ale bude tématem listopadových slavností „Světlo na vinici sv. Anežky Přemyslovny“. Již nyní Vás na tuto slavnost srdečně zveme a jste kdykoliv srdečně vítáni!

Ing. Eva Balíková
členka Institutu pro křesťanskou kulturu
Znojmo-Hradiště

DER INTERNATIONALE KUNSTSOMMER 2006 AM SPITTELBERG

DER VEREIN KUNSTKOLLEGIUM UND JAN & TAMARA BRABENEC LADEN SIE UND IHRER FREUNDE ZUMER SOMMER AUSSTELLUNG IN GALLERIE-ATELIER JAN HERZLICHST EIN.
 DIE ATELLER AUS OSTERREICH DEUTSCHLAND, NIEDERLANDE, SLOWAKEI, TSCHECHIEN:

BIJNEN ANTHONY - BILDER
 BRABENEC JAN - BILDER
 BRABENEC TAMARA - SCHMUCK
 CERNA HANA - KERAMIK
 DODOSCH DAGMAR - SCHMUCK
 TEJKAL DUSAN - SKULPTUREN
 TRAVNICEK JANA - GRAPHIK
 TUIDER LILIAN - BILDER
 ZIPPER EEF - BILDER

VERNISAGE: MITTWOCH, DEN 12.7.06 UM 18⁰⁰ UHR
 AUSTELLUNGSDAUER: 12.7. - 12.9.06

ATELIER JAN,
 SPITTELBERGG. 7, 1070 WIEN

ÖFFNUNGSZEITEN: MO-FR 13-18 UHR
 SA 10-14 UHR

Drahý Diego na scéně ve Vídni se Zdenkou Procházkovou

Tak se to povedlo, konstatovali diváci po aplausu, který trval na poměry velmi dlouho a neustále na jeviště vyvolával šťastně se usmívající herečku a jedinou protagonistku hry *Drahý Diego*, Zdenku Procházkovou-Hartmann.

Mezi spokojeným a vybraným publikem bylo mnoho těch, kteří odcházeli v zamyšlení nad osudem ruské malířky, která se zamilovala do mexického levicového malíře Rivera. Tak sugestivně dokázala Zdenka Procházková-Hartmann divákovi zprostředkovat lásku a zoufalství ženy, která po dvanácti letech soužití stále doufá, že jí její drahý Diego z Mexika pošle peníze na cestu za ním.

Winston Churchill jednou řekl, že jenom ten, kdo nemá srdce, není ve dvaceti komunistou a ten, kdo nemá rozum, je komunistou ještě ve třiceti. Malíř Diego Rivera jistě třicítku překročil, když se vrátil z Paříže do Mexika a na levici zůstal. Snad byl tím, kdo neměl rozum. To, jak se zachoval ke své ruské lásce Angelice Beloff, jednoznačně ukazuje ale i to, že neměl srdce. Egocentrismus velkých umělců za

sebou nechává mnohdy hodně smutku, přímo úměrnému jejich dílu. To jistě chtěla Zdenka Procházková-Hartmann ve své hře (sama ji dramaticky zpracovala a narežirovala) ukázat co nejpřesněji. A také to naprosto přesvědčivě dokázala.

Herečka Zdenka Procházková-Hartmann dokázala odvahu a schopnost zvládnout hodinový monolog. Dokázala uchopit diváka a vést ho světem opuštěné ženy, nešťastné matky a projít s ním zoufalou životní etapou ztráty identity pro lásku. Dokázala velké herecké umění. Porvala se sama se sebou a jednoznačně zvítězila.

(Jan Brabeneč, foto: Vladimír Čevela)

Zdenka Procházková-Hartmann jubilující (* 4. dubna 1926)

Málokdo tuší a mnozí ani nebudou věřit, že paní Zdenka Procházková-Hartmann slavila 4. dubna t. r. své osmdesáté narozeniny. Herečka Zdenka Procházková zářila na pražských divadelních scénách v padesátých a šedesátých letech 20. století. Počátky její umělecké kariéry výrazně ovlivnil vynikající český herec Karel Höger, člen činohry Národního divadla, který byl sedmnáct let jejím manželem. Hráli společně v mnoha filmech (např.

Zdenka Procházková ve hře *Drahý Diego*, Vídeň

Herečka Zdenka Procházková při podpisu své vzpomínkové knihy

Jindřich Lion s manželkou Hanou, Zdenka Procházková, Jan Brabeneč

Z mého života, Mrtvý mezi živými aj.) na jevišti sklízeli dlouhá léta veliké úspěchy s konverzační hrou *Drahý Ihlář*.

Byla jednou z konferenciérkou v Laterně Magice v Bruselu, kde se v hotelu setkala s slavným hercem Orsonem Wellesem, který projevil zájem o Laternu Magicu, která se mu líbila. S divadelní hrou dvouhodinovým monologem od Andreého Guelmyho *Jean a já* začala její kariéra ve Vídni. Zde se seznámila s Hugo Haasem, Jarmilou Novotnou, Josefem Meinradem, Helenou Thiemigovou, dostávala různé nabídky na různá angažmá, hrála v televizi s Paulem Hörbigem a Heinzem Conradem v Langrově *Ferdýši Pištorovi*, s Fritzem Muliarem v Čapkových povídkách, hostovala v Burgtheatru. S hrou *Jean a já* vystupovala v Holandsku, Belgii, Švédsku, Itálii, Švýcarsku, Polsku, Maďarsku, v Berlíně a v Curychu. Učila na vysoké herecké škole v Göteborgu. Její znalost němčiny se natolik zdokonalila, že se v roce 1970 stala na umělecké akademii v Düsseldorfu pro herce a pěvce docentkou pro jevištní řeč. V roce 1974 získala na festivalu monodramatu v Buenos Aires s *Jeanem* první cenu. Do Vídně se vrátila s hrou, komedií W. Somerset Maughama *Julie, ty jsi kouzelná*, odchází zpět do Düsseldorfu a zase se vrací do Vídně do Burgtheatru, z Vídně odjíždí do Prahy opatřovat nemocnou matku. S monologem z Violy objíždí německé publikum v českých lázních, jako emigrantka, kterou sice nebyla, nesměla veřejně (divadlo, rozhlas, televize) pracovat. Po smrti svého druhého muže zůstává ve Vídni a opět začíná hrát divadlo.

Pendluje mezi Prahou a Vídni, dělá recitační večery, v roce 2004 je za šíření české kultury v zahraničí odměněna cenou ministerstva kultury Artis Bohemiae Amicis, točí televizní inscenace. V nakladatelství Brána ji v roce 2004 vychází kniha vzpomínek *Na jevišti mezi Prahou a Vídni. Nezapomenutelná Líza Doolittlová*. Například v červnu t. r. účinkuje v Drážďanech ve vile Augustin a Městské knihovně cyklu *Čas pro českou literaturu. Jubilanti 2006*.

Dodatečně paní Zdenka Procházková ze srdce gratulujeme k jejímu kulatému jubileu a k vynikajícímu vídeňskému výkonu ve hře *Drahý Diego*. Věříme, že budeme mít ještě mnohou příležitost ji obdivovat na divadelních prknech či při literárních pořadech.

(redakce)

Výstava – Fotografie FAMU 2004-2006

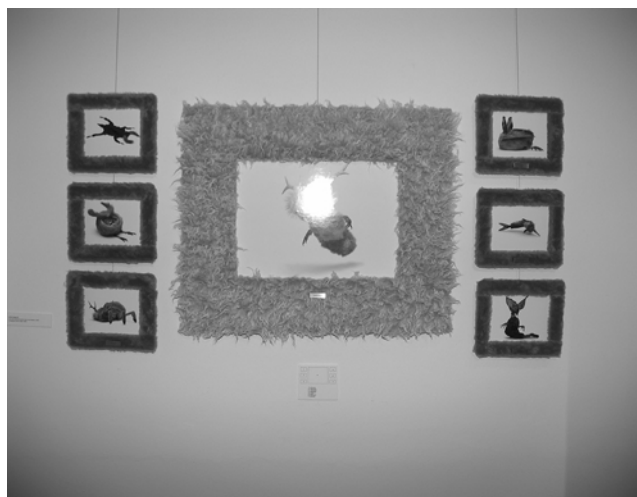
České centrum zvalo v úterý 6. června na výstavu *Fotografie FAMU 2004-2006*, prací studentů katedry fotografie. Katedra fotografie filmové a televizní fakulty AMU již tři desítky let nabízí výuku fotografie na vysokoškolské úrovni. Je otevřena širokým tendencím současného světového umění, ale snaží se neopomíjet ani tradiční dokumentární fotografii. Po revoluci byla otevřena i paralelní výuka

Zahájení výstavy *Fotografie FAMU 2004-2006* v Českém centru ve Vídni 6. června 2006

v angličtině, a tak v současné době tato katedra propojuje nejen nejrůznější možné přístupy k fotografii, ale také nejrůznější národy a kultury. To vše se projevuje v pluralistním chápání možností fotografie. Není možné z prostorových důvodů ukázat práce téměř osmdesáti studentů katedry fotografie a je proto třeba zdůraznit, že každé vystavené dílo je jen malým fragmentem. Tyto fragmenty staví na širokém kulturním půdorysu, na teoretické připravenosti a zázemí. Pluralismus přístupů, se kterým jsou studenti konfrontováni, odmítá jakékoli velké a věčné pravdy, ale nabízí pout' po vizualitě, která však pouhou vizualitu přesahuje, a zcela nezbytně se týká obecných otázek naší existence.

(foto: Vladimír Čevela)

Z výstavy *Fotografie FAMU 2004-2006*

Face the Music

Ve dnech 3.-5. května 2006 proběhla v prostorách Univerzity hudby a výtvarného umění ve Vídni konference *Face the Music* na téma vliv hudby jako součásti masové kultury při odporu proti totalitním režimům 20. století. Konference se konala v rámci rakouského předsednictví v EU a Středoevropské platformy. Jejím hlavním organizátorem bylo Rakouské ministerstvo zahraničí a organizace Orpheus Trust. Účastníci konference přijali návrh na vytvoření Evropské platformy pro hudbu potlačovanou národním

socialismem, jejímž cílem je propojit celoevropskou síť již existujících struktur a organizací. Kromě Rakouska se konference aktivně zúčastnili zástupci ČR, Maďarska, Polska, Slovenska a Slovinska. Na závěr konference byla prezentována německá verze dětské opery *Brundibár* autora Hanse Krásy. Závěrečnou árii si s rakouskými dětmi zazpívala česky i Greta Klingsberg, představitelka hlavní dívčí role Aninky v terezínském ghettu.

Zástupci ČR na konferenci: J. Rauwolf, Z. Lyčka, J. Viček, M. Slavický

XXII. Chopinův festival – Gaming 2006

XXII. Chopinův festival (17.-20. 8.) se konal tento rok v bývalém kartuziánském klášteře v předalpším městečku Gaming (NÖ) pod mottem „Chopin a Mozart v Čechách“. Záštitu nad festivalem převzali dr. Wolfgang Schüssel, velvyslanci dr. Rudolf Jindrák (ČR), mag. Marek Jedrys (Polsko) a dr. Erwin Pröll.

Slavnostního zahájení se ujali prof. dr. Theodor Kanitzer, prezident Mezinárodní federace Chopinových společností a Mezinárodní Chopinovy společnosti ve Vídni, vel-

Slavnostní zahájení XXII. Chopinova festivalu v Gamingu

Český folklórní soubor Hruška na klášterním dvoře

Členové folklórního souboru Hruška

velvyslanci dr. Rudolf Jindrák, ČR, mag. Marek Jedrys, Polsko, Kurt Pöchlhammer, místní starosta, Dolnorakouskou vládu zastoupil ing. Josef Plank. Zájemci si mohli vybrat z pest-

Autor výstavy Oswald Klapper a velvyslanec ČR Rudolf Jindrák

Velvyslanec ČR R. Jindrák v barokní knihovně kláštera

rého programu koncertů z děl F. Chopina, W. A. Mozarta, A. Dvořáka, B. Smetany aj. v podání orchestrů (např. Tonkünstler NÖ, Epoque kvartet, ČR), vratislavských vokalistů a sólistů z Rakouska, Polska, České republiky (Martin Kasík, Ivan Klánský – klavír), Japonska, Švédska či Španělska. Nechyběly ani folklórní soubor Hruška z ČR, místní kapela Gaming a Goldhauben Trachtengruppe Lackenhof.

Dalším obohacením festivalu byla výstava pražského umělce Oswalda Klappera *Chopin v Čechách*. Ani kulinářsky nebylo na hosty a téma festivalu zapomenuto. Místní klášterní hotelová restaurace nabízela české pokrmy a polední koncerty byly kombinované s podáváním českých kuchařských specialit. Sponzorkou originálních českých knedlíků byla např. paní Magda Stuchlíková, majitelka restaurace Böhmerwald ve Vídni. Pořadatelem festivalu byla Mezinárodní Chopinova společnost ve Vídni ve spolupráci s ORF Landesstudio NÖ.

Jan Brabenc vstavenoval ve Vatikánu a v Římě

V květnu letošního roku proběhla úspěšná výstava Jana Brabence ve Vatikánu, na níž navázal neméně úspěšný počín v červnu – společná výstava s manželkou Tamarou na českém velvyslanectví v Římě.

Výstavu obrazů Jana Brabence a šperků Tamary Brabencové na českém velvyslanectví v Římě zahájil velvysla-

Velvyslanec dipl. ing. Pavel Jajtner s chotí a kardinál Špidlík s obrazy, které v Římě ve Vatikánu zůstaly

Velvyslanec Pavel Jajtner, Tamara Brabencová, kardinál Špidlík, Jan Brabenc, ZÚ ČR-Řím

nec ČR dipl. ing. Pavel Jajtner, který se také postaral o hudební doprovod. Při vernisáži hrál na housle a byl na klavír doprovázen svým synem. Umělec byl při zahájení vernisáže překvapivě požádán o pár slov, naštěstí se jeho slova tlumočila, a tak získal nezbytné vteřiny na to, aby si zase nějakou, jeho slovy řečeno, „ptákovinu“ vymyslel. Za jeho projev se mu dostalo jistě zaslouženého komplimentu od slovenské velvyslankyně, tak veselou vernisáž ještě nezažila. Na připojené fotce z vernisáže je vidět, že se dokonce bavila i umělcova žena Tamara, která jinak v takových chvílích trpí za manžela.

Česko-moravsko-rakouské / Rakousko-moravsko-české centrum ve Znojmě

Pod mottem „Seite an Seite – tschechische und österreichische Politik im 19. und 20. Jahrhundert“ se na pozvání rakouské velvyslankyně v Praze Margot Klestil-Löfflerové a prvního místopředsedy českého Senátu Petra Pitharta 18. května 2006 v bývalém klášteře Louka sešli zástupci společenských, hospodářských, kulturních a politických organizací, diplomaté a historici z Rakouska a ČR. Účelem setkání bylo představení společného projektu, a to Česko-moravsko-rakouského centra / Rakousko-moravsko-českého centra ve Znojmě. Četné hosty uvítal ing. Pavel Balík, starosta města Znojma, následovaly projevy velvyslankyně Dr. Margot Klestil-Löffler, doc. JUDr. Petra Pitharta, senátora MUDr. Milana Špačka, českého velvyslance v Rakousku JUDr. Rudolfa Jindráka, jihomoravského hejtmána ing. Stanislava Juránka, městského radního města Vídně Mag. Dr. Andrease Mailath-Pokorneho, prvního náměstka ministra kultury ČR akad. arch. Františka Formánka ad. Zasedání bylo zpestřeno vstupem historiků – prof. dr. Karl Vocelka referoval na téma „Rakousko – Morava, aspekty stoletých vztahů“, dr. Jiří Pernes na téma „Bok po boku – česká a rakouská politika v 19. a 20. století“.

Přinášíme vstupní projev prvního místopředsedy Senátu Petra Pitharta (Znojmo 18. 5. 2006):

Vážení,

teprve postupně přicházíme k poznání, že Rakousko je docela jiný soused než Německo. Postupně proto, že středověký důraz na jazyk jako na rozhodující národotvorný element to dlouho zastíral. Mluvit německy znamenalo přece být Němcem. Řekl bych, že tento důraz na jazyk zastíral rozdíly mezi Němci a Rakušany více Čechům z bývalého království, než Moravanům z bývalého markrabství. Soužití v Čechách bylo v posledním století konfliktnější.

Ve skutečnosti mají Češi klíč především k Němcům, Moravané k Rakušanům. Je dobře, že dnes už víme, že máme ne jeden, ale dva klíče. Je špatně, když se snažíme otevřít dveře nepravým klíčem, a tedy silou, anebo když si pořídíme paklíč, zdanlivě otevírající dveře všechny. Ostatně Němci, sousedící s Čechy, jsou ve skutečnosti Bavyři a Sasy, nikoli od Rýna, a Rakušané na naší jižní hranici jsou z Dolního a Horního Rakouska, nikoli z Tyrol. Klíčů bude zřejmě třeba víc a to je dobře, protože tato pestrost je přece to, co dělá Evropu Evropou.

Čechy od Němců oddělují pásma hor, hluboké lesy a pod nimi úzká, často temná údolí, kdysi plná textilek, skláren a národnostních třenic. Moravany od Rakušanů oddělují, ale shodnými odrůdami vína zároveň spojují, táhlé svahy vinic. Tím nechci říci, že tam u nás v Čechách to byl věčný boj a tady idyla ve sklípku. Chci ale trvat na tom, že klíče byly a jsou dva.

Máme ještě jeden důvod společně se zabývat minulostí, přítomností a budoucností. S Rakušany jsme Češi i Moravané dlouho žili v jednom soustátí. Zažívali jsme s nimi dobré i zlé. Ve společné Evropě tak dnes mnohem lépe než před sto lety chápeme, jak obtížné a zároveň nezbytné je

soužití v takovém nadnárodním soustátí, které přitom národy ani v nejmenším nehodlá tavit v jeden jediný.

Je čas začít používat oba dva klíče k našim sousedům. Definitivně odložit všeobecné fráze a černobílé floskule, které jsou vždy symptomem nejistoty a strachu. Myslíme si, že Znojmo, a snad přímo tento obrovský opuštěný barokní objekt, kdysi útočiště lidského ducha a pak místo soustředění vojenské síly, se výjimečně hodí být napříště pracovištěm, které bude vybrušovat jemnější nástroje vzájemného poznání, které bude diskutovat, archivovat, dokumentovat, vystavovat moravský klíč k Rakušanům, rakušský k Moravanům. Myslím si, že se posléze nemůžeme zastavit u vztahu jen těchto sousedů: byli přece součástí velkého celku, dnes bychom řekli malé Evropy.

Paní velvyslankyně Klestil-Löfflerová, pan starosta Balík a já jsme vás pozvali, abyste nám pomohli posoudit užitečnost a proveditelnost projektu Česko-moravsko-rakouského anebo z druhé strany Rakousko-moravsko-českého centra ve Znojmě. Děkujeme Vám, že jste přijali naše pozvání a přijeli a už tím nás povzbudili v naději, že naše představy nejsou jen nepraktické sny. Že nám pomůžete učinit tento sen praktickou skutečností.

Menšinová rada v staronovém složení:

Předseda: *Mag. Pavel Rodt – Sokol*

1. místopředseda: *Jiří Uher – České srdce*

2. místopředseda: *Rudolf Černý – Česká soc. dem. strana*

3. místopředseda: *Ing. Karel Hanzl – Školský spolek Komen-
ský*

Jednatel: *Dr. Alfred Klein-Watrycz – Akademický spolek*

Místojednatel: *Ing. Anna Vaňurová – Vlastenecká omladina*

Pokladník: *Petr Kubát – Orel*

Místopokladník: *Dkfm. Milan Frühbauer – Československá
jednota Barák*

Přísedící: *Petr Gregory – Jednota svatého Metoděje, Josef*

Koutník – Československé lidové sdružení, Jan Seda –

Slovan HAC, Milada Paulová – Klub československých

turistů, Ilse Gregorová –

Lumír, Johann Mischka –

Spolek Národní dům,

Mag. Zuzana Brejcha –

Česko-slovensko-rakous-

ké Kontaktforum, Viktor

Hradil – Sdružení Čechů

a Slováků v Rakousku, Jan

Goldmann – Jednota Máj

– Turisté, Olga Buriánová

– Jednota Máj

Revize: *Dr. Věra Gregorová,*

Ludvík Vávra, Petra Peš-

ková

Čestný člen a přísedící: *František*

Kalousek – Slovanská be-

seda

Čtení na velvyslanectví

Velvyslanectví ČR v Rakousku a velvyslanectví SR v Rakousku zvala v pondělí 29. května 2006 do mramorového sálu na čtení a diskusi s bývalým místopředsedou vlády ČSFR a autorem knih *Kronika zoufalství a naděje* a *Kronika zoufalství a naděje II, Sága z hlubin 20. století* Valterem Komárkem. Historický román známého českého prognostika a politika Valtra Komárka, jehož první díl vyšel pod stejným názvem již v roce 2004 a zahrnoval období od třicátých do poloviny padesátých let, ve druhém díle pokračuje líčením osudů hlavních hrdinů na pozadí zvrátů druhé poloviny padesátých let a let šedesátých. Hlavní hrdina nejprve proplouvá úskalím československé domácí politiky, aby se poté ocitl na Kubě, kde jako osobní po-

Účastníci valné hromady Menšinové rady konané 19. květně 2006 ve Slovanské besedě

Pohled do mramorového sálu ZÚ ve Vídni

Vyslanec dipl. ing. Jiří Čištecký vítá autora knihy
Kronika zoufalství a naděje Valtra Komárka

radce Che Guevary zblízka poznal fungování a osud mladého režimu Fidela Castra. V závěru knihy se autor věnuje období „pražského jara“ roku 1968 až do nástupu normalizace v roce 1970. Přípravovaný třetí svazek trilogie by pak měl dovést osudy hlavních postav až do současnosti. Knihu vydala Academia v Praze roku 2005.

(foto: Vladimír Čevela)

Born a Flora v Klementinu

V historických prostorách před nedávnem otevřené Galerie Klementinum se před časem představila tvorba dvou předních evropských grafiků, ilustrátorů a karikaturistů Adolfa Borna a Paula Flory. Česko-rakouská výstava představila průřez dílem obou autorů. Návštěvníci měli možnost vidět kresby, miniatury, výběr z knih a ukázky z animovaných filmů. Podle organizátorů výstavy je tvorba obou umělců nápadně podobná a každý z nich je ve své zemi již velmi známý. Na těchto stránkách jsme již mnohokrát zmiňovali tvorbu Adolfa Borna, o rakouském umělci se toho na české půdě vědělo již méně. Paul Flora žije v Innsbrucku a patří mezi nejvýznamnější rakouské umělce. Spolupracuje s mnoha novinami a časopisy, jeho kresby se těší mezinárodnímu uznání. Ilustroval více než stovku knih a je autorem scénografií k divadelním inscenacím.

(mk)

Výstava rakouského fotografa

Před nedávnem skončila v pražské galerii Jaroslava Fragnera výstava významného rakouského fotografa Geralda Zugmanna.

Téma tvorby tohoto fotografa se zdánlivě může jevit jako přesně ohraničené: Gerald Zugmann již řadu let dokumentuje pracovní modely známého dekonstruktivistického ateliéru se slovní hříčkou ve svém názvu Coop Himmelb(l)au, který založili architekti Wolf D. Prix a Helmut Swiczinski. Coop Himmelb(l)au se v minulosti proslavil divokou nástavbou historizujícího domu na Falkenstrasse v centru Vídně – ze skla a oceli. Toto dílo se stalo kulturní záležitostí a jezdili se něj dívat, kromě mnoha dalších, architekti z tehdy ještě totalitního Československa. Na pražské výstavě mohli návštěvníci vidět kromě tohoto prvku i modely dalších známých projektů a realizací, například Evropské centrální banky, Musée Des Confluences nebo muzea automobilky BMW. Výstava byla uspořádána ve spolupráci s Rakouským kulturním institutem a zahajoval ji senátor Karel Schwarzenberg, přítel architektů Prixe a Swiczinského.

(mk)

Dobude strakonické pivo Vídeň?

Že v rakouských obchodech a restauracích narazíte na český Budvar nebo plzeňský Staropramen (Pilsner Urquell), nepředstavuje nějakou novinku nebo zajímavost. Stále častěji se však odhodlávají k exportu do Rakouska menší české pivovary, které leckdy dokážou velkým gigantům dobře konkurovat nejenom cenou, ale i chutí. O průnik prostřednictvím české komunity v Rakousku se snaží i strakonický pivovar, který se dohodl s majitelkou restaurantu Schönbrunner Stöckl paní Smadišovou, že jí bude svoji značku Dudák dodávat v lahvích i v sudech. Komunikaci mezi majitelkou, jejíž podnik se pravidelně objevuje v inzertní části našeho časopisu, a pivovarem jistě usnadňovala i skutečnost, že paní Smadišová v minulosti žila právě ve Strakonících. Pivovar počítá s tím, že firemní automobil bude vypravovat novou zásilku pěnivého moku každých čtrnáct dní a kromě klasického piva by měl přivážet i pivo nealkoholické, jehož odbyt zažívá v současné době doslova boom. Jihočeští pivovarníci věří, že kvalitou svého nápoje přesvědčí i další rakouské hostinské, aby Dudáka zařadili do své nabídky. V Schönbrunner Stöckl si můžete na vlastní kůži ověřit, jak si na tom strakonické pivovar s kvalitou svých výrobků stojí. Ale pokud se dříve než do blízkosti Schönbrunnu dostanete do Velké Británie, nemusíte zoufat. Chut piva z města, proslulého dosud spíše výrobou motocyklů a fezů nebo dudáckými festivaly, budou totiž mít možnost okusit i tamější znalci a labužníci. Do jedné ze zaslíbených zemí piva chce strakonický pivovar v budoucnu vyvážet dokonce až třetinu své roční produkce, tedy 25 000 hektolitřů. Přes kanál La Manche by však mělo proudit hlavně nealkoholické pivo a pivo šestnáctistupňové v plechovkách.

(MaFr)

Vrátí se Cholínská madona do Čech?

Rakouští policisté objevili v jednom vídeňském starožitnictví vzácnou sochu, tzv. Cholínskou madonu, která byla v roce 1996 odcizena z kostela Nanebevzetí Panny Marie

z Cholína na Olomoucku. Cenu gotické památky z druhé čtvrtiny 15. století odhadují odborníci asi na 140 000 € a česká strana již v květnu požádala o její navrácení. Bohužel ještě začátkem srpna nemělo české ministerstvo kultury žádnou reakci rakouské strany. Zatímco například v oblasti rodinného práva, při vymáhání výživného, funguje spolupráce mezi Českou republikou (a dříve Československem) a Rakouskem bez vážnějších problémů, na poli boje proti zlodějům uměleckých památek se poměrně často objevují nejrůznější překážky. Není se co divit, protože v této oblasti se velmi často ukradené předměty naleznou u osob, které (ať už oprávněně, nebo neoprávněně) tvrdí, že s krádeží nemají nic společného a snaží se udržet si příslušnou starožitnost u sebe. Dokazování a spory pak bývají velmi zdoluhavé. Přesto čeští památkáři i církev věří, že se Cholínská madona opět vrátí do Čech. Snad se jí pro příště povede lépe uchránit. (MaFr)

Nový přechod mezi Rakouskem a ČR

Rakousko a jižní Čechy od léta propojuje nový hraniční přechod – nachází se mezi obcemi Dürnau a Mnichovice nedaleko kláštera Vyšší Brod. Radost z něj však budou mít jen pěší turisté, cyklisté a lyžaři, protože automobily přes něj jezdit nesmějí. Přechod by měl usnadnit život hlavně lidem z obou stran hranice při poznávání krás zdejší krajiny proslulé krásnou přírodou. Právě ti také ocení úpravu přechodu, na němž najdou lavičky, stojany na kola i přístřešek pro občerstvení. Počítá se i s umístěním turistické mapy regionu. Snadněji se budou z rakouské strany podnikat i pěší či cyklistické výlety k proslulému vyšebrodskému klášteru. Lesy v okolí Vyššího Brodu na české straně patřily před listopadem 1989 do zakázaného pásma, a proto se zachovalo v relativně málo porušené podobě. Pokud tedy nebudete vědět, kam na výlet, zamyslete se nad možností vyzkoušet nový přechod a navštívit okolí Vyššího Brodu. (MaFr)

Studium přes hranice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích a Univerzita Johanna Keplera v Linci se dohodly na otevření společného přeshraničního bakalářského studijního oboru Biologická chemie. Do prvního ročníku v akademickém roce 2007/2008 by mělo být přijato celkem 10 až 15 studentů z České republiky a Rakouska, v následujících ročnících však dostane šanci možná až dvojnásobek zájemců. V prvním roce by se adepti měli věnovat výuce hlavně matematiky, fyziky a chemických disciplín v Linci, na druhý rok se naopak přestěhují do Českých Budějovic, kde získají znalosti z biologie a chemie na Biologické fakultě Jihočeské univerzity. V závěrečném třetím roce bude probíhat výuka v obou městech výběrovými semináři a bakalářskými projekty. Absolventi studijního programu získají kvalifikaci odborných pracovníků pro výzkumné, provozní a kontrolní laboratoře v oblasti biomedicíny, biotechnologií, zdravotnictví apod. Vzhledem k očekávanému dynamickému rozvoji těchto odvětví tak mohou doufat v dobré pracovní uplatnění. Ošemetné jazykové otázky vyřešily univerzity šalamounsky – výuka bude probíhat v angličtině. Vzhledem k tomu, že většina zásadních odborných prací věnovaných biochemii a biotechnologii vychází právě v tomto

jazyce, lze tento krok snadno pochopit. Navíc řada absolventů bude pravděpodobně usilovat o zaměstnání u velkých nadnárodních průmyslových firem, kde patří dobrá znalost angličtiny k podmínkám přijetí. Na druhé straně by však jistě bylo záhodno, kdyby studenti z obou států bezchybně zvládli i terminologii ve svých rodných jazycích i v jazyce druhého zúčastněného národa. (MaFr)

Snadnější spojení jihlavských podnikatelů s Rakouskem

Krajská hospodářská komora v Jihlavě ve svém sídle otevřela informační sídlo, které podnikatelům v regionu Vysočina usnadní kontakt s jejich možnými obchodními partnery ve spolkové zemi Dolní Rakousko. Jazykově vzdělaný personál má také pomoci při zjišťování podmínek k podnikání na rakouském trhu, při inzertních kampaních nebo při prezentaci na veletrzích. Vznik informačního místa do značné míry usnadnila dotace z evropského fondu Interreg, která pokryje 80 % z nákladů na vznik a provoz do poloviny příštího roku, tedy asi 1,6 miliónu korun (asi 55 000 €). I díky tomu její služby budou moci čeští podnikatelé využívat zdarma. Podle představitelů hospodářské komory blízkost obou regionů k užší spolupráci přímo vybízí, ale přehlédnout nejdou ani překážky ve vzájemných vztazích, především kurzové rozdíly a ochrannářské tendence na obou stranách hranice. Navíc jednoznačně dominuje snaha o prodej výrobků, zájemců o koupi je v Rakousku i v České republice pomálu. Přes všechny obtíže se však spolupráce podniků Vysočiny s partnery v Dolním Rakousku rozvíjí. Skupina podnikatelů z Jihlavska navštívila tři rakouské stavební firmy, kde získávala inspiraci, Rakušané zase nechyběli na regionální výstavě v Jihlavě. O firmách z Vysočiny pracujících pro rakouské zákazníky jsme již vícekrát psali, tentokrát jako další příklad zmiňme výrobce pracovních oděvů Drupo Horní Cerekev, která pro rakouské partnery šije již dvacet let. Informační místo pomůže zřejmě hlavně menším a středním podnikům, které by jinak jen těžko při svých aktivitách dokázaly proniknout za hranice. Nemělo by se přitom jednat o jednosměrný proces – zrovna tak jako některé české podniky získávají rakouské odběratele, mnohé rakouské firmy mohou právě na Vysočině najít odbytu pro své zboží a služby. (MaFr)

Rakušané nacházejí k Čechům cestu

I přes zprávy o špatném poměru Rakušanů k obyvatelům České republiky výzkum Rakouské společnosti pro evropskou politiku v Horním a Dolním Rakousku ukázal, že ve skutečnosti se jejich postoj v posledních letech poměrně výrazně obrací k lepšímu. Jestliže ještě před pěti lety odmítalo české členství v Evropské unii 37 % obyvatel Dolního Rakouska a plných 51 % Hornorakušanů vydrážděných především českou podporou jaderné energetice, loni to bylo už jen 17 % a v případě Horního Rakouska 21 % dotázaných. Výzkum také podle jeho organizátorů opět jasně ukázal přímou úměru – čím méně Rakušané Čechy znají a čím méně Českou republiku navštěvují, tím negativněji se staví proti jejím obyvatelům. Lze tedy doufat, že delší soužití v rámci Evropské unie nakonec z větší míry odstraní dlouho zakořeněné předsudky a oba národy mohou

nakonec najít mnohem více společných témat, než by se na první pohled zdálo. Ale bohužel nelze propadat nezřízenému optimismu – bohužel se stále objevuje spousta lidí, kteří z nejruznějších důvodů se snaží Rakušany a Čechy rozeštvat a umně dokážou využít každou drobnost. Navíc negativně působí faktor blízkosti – mnoho pozorovatelů soudí, že řada neshod vyplývá z velké podobnosti Čechů a Rakušanů. Situaci navíc komplikuje občasná tendence Rakušanů vnímat Čechy jako naprosto nevděčné mladší bratry, kteří ze zlovolnosti zničili skvělou rodinnou firmu – Rakousko-Uhersko. Ale teorií je pochopitelně v této oblasti ještě velká spousta. Nás by zajímal právě váš názor jako názor lidí, kteří se pohybují delší dobu mezi oběma národy – proč si myslíte, že se Rakušané s Čechy nedokážou smířit tak jako třeba s Maďary, co představuje hlavní překážku vzájemného přátelství a proč? (MaFr)

Pro pacienty z Čech pojedou Rakušané?

Představitelé Jihomoravského kraje chtějí jednat se spolkovou zemí Dolní Rakousko o možnosti, že by rakouští zdravotníci zajišťovali rychlou lékařskou pomoc pro obyvatele příhraničních oblastí na Znojemsku. Jihomoravané chtěli původně postavit chybějící stanici ve spolupráci s Jihočeským krajem a krajem Vysočina, ale protože jednání nevedla ke zdárnému konci, usilují nyní o dohodu překračující hranice. Předpokládají, že zdravotní výkony by na základě smluv hradila Rakušanům česká zdravotní pojišťovna a rozdíl mezi českou a rakouskou cenou by pak doplácet kraj. Jednalo by se asi spíše o jednotlivé případy, takže by podobné řešení bylo i pro pokladnu regionu únosné. Podobných přeshraničních dohod bude asi v následujících letech přibývat, protože využití sanitek z druhého státu často představuje skutečně nejracionálnější řešení. Jedinou, ovšem velmi závažnou, překážkou nyní představují dost odlišné ceny zdravotních výkonů v jednotlivých zemích, které pochopitelně odrážejí i přetrvávající rozdíly v životní úrovni. Ale právě tato komplikace snad bude postupem času mizet. (MaFr)

Obce Horních Rakous pomáhají Jihočeskému kraji

Spaz obcí Horních Rakous předal sousednímu Jihočeskému kraji dar ve výši 10 000 € pro obce postižené jarními povodněmi. Peníze by měly směřovat do vesnic, které záplavy postihly nejvíc. Pravděpodobně půjde o Budislav, Jistebnici na Tábořsku a ještě jednu lokalitu. Samozřejmě desetitisícový dar nemůže zaplatit žádné rozsáhlejší investice, ale představuje jasný symbol sounáležitosti obou regionů, která překonává i občasné rozdíly spojené například s jadernou elektrárnou Temelín. (MaFr)

Vlaky mezi Prahou a Vídní už zase na své trase

Na počátku června si lidé, cestující vlakem mezi Vídní, Břeclaví, Brnem, Prahou, ale také Varšavou, mohli konečně oddechnout. Podařilo se totiž obnovit mezinárodní vlakové spojení mezi stanicemi Hohenau a Gänserndorf přerušené kvůli poškození trati při povodních, takže by už nemělo docházet k mnohaminutovým zpožděním jako dosud, kdy musely vlaky jezdit přes Devínskou Novou Ves

a Kúty na Slovensku. Na české straně se podařilo škody kolem obce Jevišovka na Břeclavsku opravit v rekordním čase již dříve. V současné době se také uvažuje o možnosti, že by až do Vídně jezdil z Prahy rychlovlak Pendolino, který by mohl zkrátit dobu nutnou na překonání celé trati. Jenže Pendolino se dosud potýká s vážnými technickými problémy a čeští cestující mu po sérii potíží přestali důvěřovat. Ale na druhé straně by zrychlení železniční přepravy mezi oběma metropolemi cestující jistě velice přivítali. (MaFr)

Objevování zapomenutých mistrů z Čech

Již od devadesátých let minulého století čeští historici i publicisté intenzivně znovuobjevují různé významné historické osobnosti pocházející z českých zemí, často především příslušníky zde žijící německy mluvící komunity, kteří se později prosadili v Rakousku nebo Německu a často bývají automaticky zařazováni do kontextu rakouské nebo německé kultury, aniž by byl jakkoliv reflektován jejich původ. Nemusí se přitom nutně jednat jen o velikány typu Sigmunda Freuda, ale i o méně proslulé, z určitých důvodů však přesto zajímavé osobnosti. Celou plejádu jich připomnělo mezinárodní sympozium historiků výtvarného umění pořádané v rámci Festivalu uprostřed Evropy v chebské krajské galerii již popáté. Jednání se vedle českých vědců účastnili i odborníci z Německa a z Rakouska, například z vídeňské univerzity. Připomenuti byli malíři jako proslulý portrétista Emil Orlik, Karl Thiemann a letos především Eugen von Kahler, jehož dílo bylo poprvé v úplnosti připomenuto i rozsáhlou výstavou v Chebu nazvanou *Et in Arcadia Ego*.

Eugen von Kahler se v pražské židovské rodině průmyslníka narodil v roce 1882. V Praze také u malíře Heinricha Jakesche získal základy malířského vzdělání. Později jako mnoho dalších výtvarníků studoval v tehdejšímu centru německého umění v Mnichově. V Kahlerově díle se tehdy projevovaly hlavně vlivy francouzských impresionistů a některých starých mistrů, jako například Velázquez nebo Greca. Pozornost odborníků však vzbuzují především jeho tehdejší drobnější práce s fantaskními a groteskními náměty ovlivněné Goyou a Beardsleym. V roce 1906 přesídlil Eugen von Kahler do Berlína a o rok později do Paříže. Mladého malíře však čím dál vážněji ohrožovala tuberkulóza, která se u něj poprvé objevila už v roce 1900. Snažil se jí čelit delším pobytem ve Středozeří, během něhož došlo v jeho tvorbě k zásadnímu přelomu, jeho rukopis nabývá na niternosti a naléhavosti. V závěru svého života po návratu do Evropy se stal spolupracovníkem proslulé mnichovské skupiny *Der Blaue Reiter* a jedním z prvních průkopníků expresionismu. Jeho choroba však znovu propukla s novou silou a Eugen von Kahler jí v roce 1911 v rodné Praze v pouhých devětatdvaceti letech podlehl.

A podobných pozoruhodných výtvarníků původem z českých zemí čeká na objevení ještě celá řada. Podobná situace pamatuje i v jiných oborech, například v hudbě, která byla v českých zemích v minulosti mimořádně vyspělá. Český tisk například začátkem srpna zmínil 170. výročí úmrtí dnes prakticky zapomenutého hudebního skladatele Wenzela Müllera, rodáka z městečka Trnávka u Moravské Třebové. Ten působil jako divadelní kapelník ve Vídni a proslavil se zde jako mistr lidového žánru zvaného

singspiel, který lze považovat za předchůdce dnešních operet. Ve své době se těšil nesmírné oblibě a jeho píseň *Já jsem krejčí Kakadu* z dobové velmi proslulého singspielu *Sestry z Prahy* velmi zaujala i slavného Ludwiga van Beethovena. Müller na nějakou dobu získal angažmá i v Praze jako ředitel Stavovského divadla, v této funkci však příliš neuspěl – lehčí žánry, v jejichž skládání vynikal, se zde příliš nenosily. Při podobném znovuobjevování umělců původem z českých zemí je však samozřejmě třeba se vyvarovat jakéhokoliv šovinismu – Sigmunda Freudu nelze upřít rakouské kultuře, stejně jako například Gustava Mahlera a další slavné rodáky z českých zemí. Přesto však jistě za zmínku země, kde se narodili a někteří z nich i prožili své dětství. (MaFr)

Konference Stifter – Klostermann jako úvod ke Klostermannovu roku 2008

20. září 2006 se v Horní Plané uskutečnila mezinárodní konference s názvem „Šumava očima velikánů – Od Adalberta Stiftera ke Karlu Klostermannovi“. Setkání se účastnili významné osobnosti: Jindřich Malota, vedoucí české sekce nadace Hanse Seidla, Libor Pavera, docent Slezské univerzity, a Ivan Slavík, historik Regionálního muzea v Českém Krumlově. Odpoledne budou oficiálně prohlášeny za zahájené přípravy k oslavám Klostermannova roku 2008.

Kontakt:

Společnost pro dobré soužití, o. s., Fráni Šrámka 169, 397 01 Písek;
Ing. Jaroslav Pospíšil, spds@centrum.cz, tel. 608 718 873.

Nový newsletter ACCC

Vás může každý měsíc informovat o dění v hornorakousko-jihočeském příhraničí a o přeshraniční kulturní spolupráci. Austrian Czech Cultural Cooperation (ACCC) je projekt Central European Cultural Cooperation EWIV (FN 207768t), podporovaný z prostředků Evropského fondu pro regionální rozvoj – programu INTERREG III A a zemí Horní Rakousko.

Více informací: <http://www.ac-cc.net>

„Ordentlich deutsch“

(Die Diskussion um die „Integrationsbereitschaft“ von Zuwanderern als Studienobjekt der Wissenschaft im Licht der Vorgeschichte der Zweiten Republik)

Eine Erinnerung

„Wir haben nichts dagegen, wenn Moslems und andere Nationen hier in Wien leben ... aber schön bescheiden sein. Sie sind als Gäste da und Frechheiten werden wir von ihnen niemals dulden.“ Außerdem leidet der Fremdenverkehr, „wenn die Straßen Wiens durch ausländischen Pöbel unsicher gemacht werden“. Und: „Jeder Türke ist ein geborener Nationalist... man darf sich nicht täuschen, je mehr er sich beugt, umso gefährlicher wird er.“

Handelt es sich hier um Zitate von Heinz-Christian Strache? Finden sie sich in so genannten Integrationsstudien oder ist das die landläufige Volksmeinung auf Wiens Straßen? Nein, sie stammen von Abgeordneten des österreichischen Reichsrates, finden sich in Wiener Zeitungen um das Jahr 1900 – und stammen von einem gewissen

Adolf H. aus dem Jahre 1942. Allerdings muss man das Wort „Türke“ oder „Moslem“ durch „Tscheche“ ersetzen.

Ja, tatsächlich: Die Frage der Integration von Zuwanderern hat in Wien – wie in keiner anderen Großstadt Europas – eine manifeste Tradition. Und auch alles, was mit den Methoden zur Erkundung des Integrationswillens zu tun hat, hat Vorbilder.

„Bern“ und „Kuchlmadeln“

Da veröffentlichte doch der deutschnationale Statistiker Anton Schubert 1906 eine Studie, in der er eine „völkische Sichtung“ der Wirtschaftshaushalte Österreichs vom Namen der Einwohner ableitete. So kam er auch zu dem angeblich wissenschaftlichen Schluss, dass „der Tscheche, Pole, Südslawe und Feudale herrscht – der wirkliche Deutsche aber tot und ausgetilgt ist“ (zitiert bei Brigitte Hamann, „Hitler in Wien“ (1996).

Nun ist es richtig, dass Wien um das Jahr 1900 die größte tschechische Stadt der Welt war. Von 1851 bis 1910 hatte sich die Zahl der in Wien ansässigen Tschechen verzehnfacht. Und um die Frage ihrer Integration tobte auch einer der heftigsten Nationalitätenkonflikte der Monarchie – der zugleich ein Sozialkonflikt war:

Denn die junge Tschechen und Tschechinnen kamen als Hilfsarbeiter, Köchinnen und Dienstboten hier an – deklariert als „Bern“ und „Kuchlmadeln“. Sie wurden schon damals durch „Schlepper“ aus ihren böhmischen Dörfern nach Wien gelockt und bildeten in den Arbeiterbezirken Simmering, Ottakring und Hernais kompakte proletarische Siedlungsgettos. Ganz elendiglich ging es aber vor allem den deklarierten Ziegelarbeitern in Favoriten. Wobei sie rund um die Bahnhöfe und im „Böhmischen Prater“ ein kleines Stück Heimat fanden, hin- und hergerissen zwischen dem Wunsch der Bewahrung ihrer Traditionen – und dem Zwang zur Integration, vor allem zur Erlernung der deutschen Sprache.

Der einzige Unterschied zur Gegenwart: Die Konfession spielte damals keine Rolle, wengleich historische Vorurteile der Tschechen gegen den gegenreformatorischen Habsburg-Katholizismus bestanden. Das mag mit ein Grund gewesen sein, dass gegen die Hunderttausenden armen Teufel aus Böhmen und Mähren nicht nur das deutschnationale Lager, sondern auch die Christlichsozialen unter Bürgermeister Karl Lueger Stellung bezogen. Sie wollten Wien gegen die „drohende Slawisierung“ als „deutsche Stadt“ schützen.

Wer daher nicht „ordentlich deutsch“ beherrschte, sollte aus dem Gemeindedienst entlassen werden; Neubewerber für den Kommunaldienst mussten sich ausdrücklich zur „deutschen Nationalität“ bekennen. Gastwirten kündigte man die Pachtverträge, weil sie „nichtdeutsches Personal“ beschäftigen bzw. ihre Gasträume für „undeutsche Veranstaltungen und Feste“ vermieteten. Und just ein Lueger-Intimus mit Namen Hermann Bielohlawek meinte, dass durch die Reform der Findelkinder-Fürsorge seitens des Wiener Bürgermeisters „jetzt hunderte deutsche Kinder, die bei tschechischen Pflegeeltern slawisiert wurden, ihrem Volke erhalten bleiben“.

Die wohl wildeste Volkstumshetze aber drehte sich um die Errichtung tschechischer Schulen in Wien, der so genannten Komensky-Schulen. Lueger war strikt dagegen und behauptete sogar bei einer Bürgervereidigung 1909,

„dass Wien jede Bedeutung verliert, wenn es zweisprachig wird“; die Stadt könne nur dann Reichs-Haupt-und Residenzstadt bleiben, „wenn sie einsprachig ist“.

Die österreichischen Sozialdemokraten hingegen hielten lange Zeit nichts von dieser Zwangs-Eindeutschung via Schule. Vielmehr vertraten sie eine „übernationale“ Toleranz – „Multikulti!“ würde man heute sagen. Um 1900 gab es daher 37 tschechische Organisationen im Rahmen der Sozialdemokratischen Partei. Und das heutige Horr-Stadion damals „Tschechisches Herz“ benannt – war Mittelpunkt der vielen tschechischen Sportvereine Wiens. (Bis in die jüngste Zeit marschierten am 1. Mai noch tschechische Trachtengruppen im Zug mit).

Spuren der „Slawisierung“

Man hatte richtig erkannt, dass Assimilation nicht erzwungen werden kann. Aber noch vor dem Ersten Weltkrieg zerstritt man sich mit den Genossen in Böhmen und Mähren, die ihrerseits eine Art „Patronanz“ für die Wiener Tschechen ausüben wollten.

Dem heutigen Wien sind die Spuren dieser größten urbanistischen Integrationsbewegung Europas noch tausendfach abzulesen. Allein im Wiener Telefonbuch drän-

gen sich tausende angesehene und etablierte Novaks, Swobodas, Dvoraks, Prohaskas, Krejcis, Czernys etc. (es gibt übrigens auch weit über hundert Havels). Und Wien blieb infolge von Geographie und Lebensart das, was es immer war (und seit dem Fall des Eisernen Vorhang vermehrt ist): eine internationale Stadt.

Jedenfalls blieb den Tschechen jenes Schicksal erspart, das einer anderen großen Einwanderer-Sozietät Wiens beschieden war. Denn auch die Anpassungswilligsten unter den über 200 000 Wiener Glaubensjuden (1914) rettete die Bereitschaft zur Integration nicht; ebenso nicht der Umstand, dass sie sich ganz überwiegend zur deutschen Volksgruppe bekannten und selbstverständlich deutsch sprachen. Adolf H. hatte anders entschieden.

Dabei hatte er noch einiges vor: Im fünften Jahr nach dem Einmarsch in Österreich erklärte er nämlich im kleinen Kreis: „Die Juden habe ich aus Wien schon heraus, ich möchte auch noch die Tschechen hinaustun...“ Es lohnt sich, gelegentlich die eigene Geschichte nachzulesen.

(Hans Magenschab)

Hans Magenschab, Historiker, Journalist und Buchautor, war viele Jahre Pressesprecher des Bundespräsidenten und Leiter des Informationsdienstes der Hofburg.

Tak tomu hovorím kontrast... (Viedeň, 20.-21. júna 2006)

Keby som sa v tieto dni nezdržoval vo Viedni a niekto by mi neskôr rozprával, čo sa tu udialo, asi by som mu neveril a myslel si, že si vymýšľa. Bývam v 3. okrese, v štvrti, ktorá hraničí s 1. okresom. Je to len necelých 10 minút peši od hotelu Intercontinental a ešte menej minút od hlavnej trasy z letiska smerom do centra Viedne. Už niekoľko dní varoval rozhlas a televízia Rakušanov pred možnosťou obrovských zápch a eventuálnym chaosom v súvislosti s návštevou amerického prezidenta G. W. Busha. Už niekoľko dní sa konali prieskumy verejnej mienky medzi obyvateľstvom ohľadom zmyslu návštevy tohto prezidenta v hlavnom meste Rakúska. Zo štatistík, ktoré uverejnila rakúska televízia ORF 20. júna večer, vyberám len tieto tri údaje:

1. Na otázku, či je americký prezident Rakušanom sympatický, odpovedalo 6 % ÁNO. 80 % povedalo NIE a zbývajúce hlasy boli indiferentné.
2. Na otázku, či považujú protiteroristické opatrenia vlády USA za úspešné, odpovedalo 7 % ÁNO. 80 % povedalo NIE. Zbývajúce hlasy boli indiferentné.
3. Na otázku, či považujú Rakušania spoluprácu medzi EU a USA za vyhovujúcu, odpovedalo 39 % ÁNO. 51 % povedalo NIE. Zbývajúce hlasy boli indiferentné.

Z tohto prieskumu bolo viac ako jasné, že návšteva tejto hlavy štátu je v Rakúsku viac ako nežiaduca a hlavne obyvatelia Viedne boli proti nej. Avšak ako to už býva, štatistiky a prieskumy sa síce konajú, avšak politici väčšinou konajú to, čo si zaumienia. A tak sa väčšina obyvateľstva obliekla do pasívnej odovzdanosti a vediac, že situáciu nemôžu zmeniť, rozhodla sa ležérne akceptovať a prečkať návštevu amerického prezidenta. Ten šťastne pristal na viedenskom letisku, nikto na neho nestrielal. Pri tejto príležitosti by som však chcel poukázať na jeden zaujímavý fenomén.

Lietadlo „Air Force one“ malo pristáť o 21:30 hod. Okolo 20:00 hod som sa vracal domov autom z práce. Zhodou okolností viedla asi polovica mojej cesty po trase, ktorú

mal za necelé 2 hodiny po mne absolvovať práve americký prezident. Cesta, ktorá je bežne preplnená autami, bola v dobe, keď som po nej šiel, skoro úplne prázdna. Nielenže sa po nej nepohybovali žiadne autá, ale pozdĺž nej nebolo zaparkované ani jedno jediné auto. Všade boli umiestnené prenosné značky zákazu zastavenia. Po celej, niekoľkokilometrovej trase, neboli žiadni ľudia, táto časť mesta – pripomínam, že je to 3. okres, Schüttelstrasse, známa ulica vedľa Donaukanal – bola akoby vymretá. Jediní ľudia, ktorí tam stáli, boli uniformovaní policajti. Boli rozmiestnení po oboch stranách ulice v odstupoch asi 50 m po dvoch. V bočných uliciach boli zaparkované ich vozy. Medzi cestou a kanálom (Donaukanal) je úzky, asi 50 m široký parkový pás s lavičkami a vyhlídkovými miestami. Tam, kde sa normálne prechádzajú či posedávajú stovky ľudí, sa teraz „prechádzali“ len stovky policajtov. Keď som po príchode domov zapnul televíziu, ukazovali práve reportáž o tom, ako prebiehajú prípravné, bezpečnostné opatrenia. Ukazovali plán trasy pohybu jeho auta. Po celej tejto trase kontrolovali policajti každý detail: odpadkové koše, príklopy kanálov – niektoré z nich dokonca pozvárali, aby sa nedali otvoriť, ak by ktosi, nedajbože, do nich vliezol a chcel tam umiestniť bombu. Policajti, uniformovaní či tajní, vstúpili do každého domu pozdĺž cesty. Navštívili ľudí v bytoch, zakázali otvárať okná, vychádzať von, dokonca nesmeli ísť ani vyvenčiť svojich psov do priľahlého parčíku medzi cestou a kanálom. Keď americký prezident konečne pristál, vzlietlo neidentifikovateľné množstvo helikoptér a začalo krúžiť nad letiskom. Tesne ku samému východu z lietadla prišlo obrnené, pancierové osobné auto značky CADILLAC, ktoré bolo za týmto účelom extra privezené z USA. Pred nim a za nim sa začali formovať čierne limuzíny ochranky prezidenta – i tieto autá a ich osádka boli extra importované z USA. Pred a za tieto čierne autá sa potom začali formovať autá rakúskych bezpečnostných orgánov. Podľa slov redaktorov rakúskej televízie mal celý tento konvoj 53 dopravných prostriedkov – 35 áut, 18 motoriek. Po krátkom privítaní na letisku s rakúskym kanclérom, jeho manželkou, ministriňou zahraničných vecí a osobnosťou ochranného štábu, nasadol prezident i s manželkou do auta a celý konvoj sa dal do pohy-

bu. Privítanie na letisku trvalo skutočne len pár minút. Bolo snímané kamerami novinárov a redaktorov televízie za pomoci teleobjektívov z veľkej diaľky. Tam stála totiž špeciálna novinárska tribúna. Z bezpečnostných dôvodov nebol dovolený prístup ani jedného novinára k lietadlu. Keďže teleobjektívom prekážali v ceste autá a množstvo policajtov, zábery boli veľmi obmedzené, občas bolo vidieť len potriasanie rúk, či odovzdávanie kvetov, alebo len ne celé osoby. Keď sa konvoj konečne vydal na cestu, dali sa do pohybu i helikoptéry, ktoré až doteraz iba krúžili nad letiskom. Neboli to však žiadne ľahké a malé helikoptéry, boli to ťažké vojenské stroje vydávajúce nesmierny rachot. Cesta ku hotelu Intercontinental trvá z letiska bežne okolo 45-60 minút, podľa toho, aká hustá je práve dopravná premávka. Keďže celá trasa bola teraz dôkladne vypratá a úplne voľná, trvala jazda necelých 15 minút. Len pár minút potom, čo sa dali autá a helikoptéry do pohybu, zaznel rachot helikoptér i nad našim domom, lebo, ako som už spomenul, náš dom leží len pár minút chôdze od tejto cesty. Helikoptéry leteli nízko nad zemou, leteli pomaly jedna za druhou, ten hluk bol veľmi nepríjemný a trval ešte asi hodinu potom, čo prezident dorazil do hotela. Akoby sa ich piloti, samozrejme na základe rozkazov príslušných veliteľov, chceli presvedčiť, či je „vzduch čistý“ alebo možno i vystrašiť tých, ktorí by prišli na nezmyselnú myšlienku dopustiť sa voči prezidentovi USA nejakého zlého činu. Sem tam stál síce nejaký ten zvedavec, lenže tých bolo tak málo, že by sa dali spočítať na prstoch jednej ruky. I pred samotným hotelom Intercontinental bolo vzduchoprázdno, nestál tam žiaden prizerajúci, a keby tam i niekto bol stál, nebolo by mu to nič platné, lebo hlavný konvoj s prezidentom šiel priamo do podzemných garáží hotelu a prezident z auta celou cestou vôbec nevyšťúpil. Celý hotel bol počas návštevy prezidenta kompletne vyprázdnený, nenachádzal sa v ňom ani jeden jediný hosť. Zo správ som ešte zachytil varovanie redaktorov, aby ľudia podľa možností vôbec necestovali ani do 1. viedenského okresu, ani do jeho blízkosti, a už vonkoncom nie k Hofburgu, Stephansdomu a centra Viedne. Celý Ring a príslušné ulice k nemu boli hermeticky zablokované, všade boli zátarasy, prezident sa bez svojho obrneného auta nepohyboval ani len desať metrov po ulici, žiaden smrteľný človek nemal šancu ho počas návštevy vo Viedni vidieť. Jediní, ktorí ho videli, boli rakúski politici, vybraní novinári a redaktori, vybraní študenti, ktorí v krátkom stretnutí s nim mohli položiť pár neškodných, nič nehovoriacich otázok typu: „Aký je denný režim v Bielom dome.“ Keďže v celom Rakúsku bol evidentný odpor voči jeho návšteve, nikto z ľudí ani vskutku nemal záujem sa prísť pozrieť na miesta, kde sa nachádzal. Rakúski novinári však nie sú hlúpi a tieto nezmyselné bezpečnostné opatrenia (zmysel mali iba z pohľadu určitého druhu ľudí) každú chvíľu nejakým vtípnym, dvojzmyselným slovom komentovali. Jeden taký komentár sa mi veľmi páčil. Na druhý deň ukazovali v televízii pár záberov zo záverečnej tlačovej konferencie. Prezident Bush takto oslovil rakúskeho kancléra a celý národ: „Milý Wolfgang, ďakujem ti za prijatie v tejto Tvojej nádhерnej krajine, cez ktorú som mal možnosť cestovať...“ a pokračoval ďalej. Lenže komentátor televízie v tomto momente prestal prekladať jeho reč a utrúsil nahlas a verejne túto poznámku: „Mr. prezident, akým právom si dovoľujete také niečo tvrdiť, veď ste z našej krajiny vôbec nič nevidel a nikto ani nemal možnosť vidieť vás...?“

Druhú veľmi vtípnú poznámku vyslovil iný redaktor rakúskej televízie, keď ukazovali hotel a prezidentskú izbu. Kameraman zašiel i do kúpelne a na WC. V tom momente však redaktor povedal: „Nie je isté, či G. W. Bush toto zariadenie použije. Je totiž možné, že zo strachu, aby niekto

neprišiel na myšlienku spraviť „Urinprobe“ z prezidentových „zbytkov“, vozí si prezident na cesty do zahraničia pre istotu vlastné, prenosné WC.“

Podľa redaktorov televízie sa na celej ochrannej akcii podieľalo 3 000 rakúskych a 500 amerických policajtov. V centre mesta bolo počas dvojdňového pobytu prezidenta uzavretých 300 obchodov, múzeí a kaviarní. Náklady na tieto enormné bezpečnostné opatrenia síce ešte nie sú spočítané, ale nebudú vraj väčšie ako jeden milión €. Správy o všetkých výdajoch boli však podané tak, aby obyvateľstvo moc nepodráždili. Každý vie, že skutočné informácie sa na verejnosť vôbec nedostanú...

Nepochybujem o tom, že bezpečnostné opatrenia pri cestách štátnikov a iných významných osobností sú potrebné. Koniec koncov i pri cestách pápežov vládnu prísne ochranné predpisy. Zatiaľ čo pápežom a mnohým iným mávajú pozdĺž ich ciest tisíce ľudí a oni dokonca spontánne podávajú ruky najbližším prítomným, v prípade ciest pána G. W. Busha sú ulice miest vymetené a nestretnete ani len jedného človečička...

ORF však v rámci diskusie o tom, prečo je návšteva amerického prezidenta v Rakúsku nežiadúca, pozvalo do štúdia americkú aktivistku za mier, matku zavraždeného vojaka v Iraku, pani Cindy Sheehanovú. Táto žena sa stala od počiatku vojny v Iraku, avšak hlavne potom, čo v nej zastrelili jej syna, symbolom odporu vojny v Iraku a hlavne symbolom odporu proti politike Busha. (Treba totiž rozlišovať medzi antiamerikanizmom a antibushizmom.) Táto žena, mohli by sme povedať, jednoduchá osoba, neváhala kedysi sama, len s pár ľuďmi, roztrhať transparent pred Bielym domom, na ktorom stálo, že prezident Bush je vojnový zločinec a jeho tzv. protiteroristické opatrenia vo svojej podstate nie sú nič iné len iná forma teroru a skresľovania situácie a faktov. Keď bola políciou odvedená na výsluch a bolo jej pohrožené, aby prestala manifestovať, nielenže sa nedala odradiť, ale rozpútala obrovskú kampaň po celých USA. Vojna trvá už niekoľko rokov, ona neustále proti nej vystupuje a najnovšie dokonca cestuje na miesta zahraničných návštev amerického prezidenta. Jej príchod do Rakúska vyvolal obrovskú vlnu sympatií. Nebolo jej síce umožnené rozpútať manifestáciu v dobe a na miestach, kde sa prezident Bush zdržoval. Tá začala až po jeho oficiálnom odchode z Rakúska. Bola to však veľkolepá akcia, na ktorej sa zúčastnilo podľa zverejnených štatistik najmenej 15 000 študentov vysokých a stredných škôl. Sám som bol nepriamo do tejto manifestácie vtiahnutý a môžem dosvedčiť – to bola sila!

A tak sa stala pani Cindy Sheehanová centrom pozornosti a mnoho redaktorov s ňou viedlo rozhovor. Jeden celý rozhovor s ňou som mal možnosť zachytiť na obrazovke rakúskej televízie. Rozhovor viedla v Rakúsku veľmi obľúbená a skúsená redaktorka pani Ingrid Thurnher. Ten rozhovor bol nádherný. Pani Cindy odpovedala na otázky. Odpovedala s pokojom, jednoduchosťou, vyžarovala z nej vyrovnanosť a odvaha. Jej tvár pritom žiarila. Bola oblečená jednoducho, žiaden slávnostný odev, žiadne špeciálne make up. Z jej slov nebolo cítiť ani nenávisť ani zlosť. Práve naopak. Jej slová – to bol balzam na dušu. Ich posolstvo by som mohol zhrnúť do týchto myšlienok: „Amerika bola kedysi symbolom slobody, demokracie, krajinou tzv. neobmedzených možností. Prezident Bush polarizoval Ameriku na dva úplne protichodné tábory. Namiesto toho, aby sa začalo v Amerike vážne diskutovať o príčinách vzniku terorizmu a nenávisťi nielen voči Amerike, ale všeobecne, prezident Bush takúto diskusiu ignoruje, siaha okamžite po zbraniach a moci, hovorí o vojnových nepriateľoch, ose zla, zakrýva skutočné fakty, klame a zavádza spoločnosť do slepej a nebezpečnej uličky... Môj syn vstúpil do armá-

dy dobrovoľne. Šiel tam preto, lebo chcel brániť svoju vlasť. On a mnohí z nich však padli nie v obrane vlasti, ale v imperialistickom boji o získanie ešte väčšej moci vo svete a o získanie nových zdrojov energie, hlavne ropy...“ Kvôli presnosti však teraz citujem 4 hlavné body, ktoré pani Cindy prezidentovi Bushovi vyčíta:

1. Ignoranciu voči medzinárodnému právu. Vojnu v Iraku rozpútala Amerika so svojimi spojencami bez medzinárodného právneho mandátu OSN. Uznesenia OSN prijíma USA len vtedy, ak sú v súlade s politikou jej vlády.

2. Pokrytectvo. Keď Amerika v zastúpení G. W. Busha hľadala spojencov pre túto vojnu, neváhala sa spojiť i s takými krajinami, ktoré ináč kritizuje kvôli porušovaniu ľudských práv (vládu Saudskej Arábie, egyptskú vládu alebo mnohé iné režimy.)

3. Porušovanie ľudských práv. V Guantánamo na Kube drží 460 zajatcov bez akéhokoľvek právneho obvinenia. Tajnej službe CIA je už roky vyčítané, že drží v rôznych krajinách sveta svojich väzňov, aby tam mohli byť týraní a takto donútení k výpovediam.

4. Priestupky voči ekológii. USA je zodpovedná za jednu štvrtinu celkového znečistenia ovzdušia. Prezident G. W. Bush, namiesto toho, aby podporoval výskum získavania nových druhov energií, dáva súhlas k hľadaniu ropy v národných chránených parkoch, najnovšie dokonca na Aljaške.

Pani Cindy sa už dávno so smrťou svojho syna zmieri-la. Keby tomu tak nebolo, nevyžarovala by zo seba ten pokoj a príjemný pocit, aký som mal z nej nielen ja, ale všetci tí redaktori a ľudia v Rakúsku, ktorí sa s ňou mali možnosť stretnúť. A čo ma snáď najviac fascinovalo, bol fakt, že táto žena, tak jednoduchá, tak bezbranná, nema-

júca za sebou žiadnu obrovskú mašinériu techniky a moci, dala do pohybu celý svet: svet sympatizujúcich, priateľských ľudí. Svet moslimov i kresťanov, svet černocho- v i belochov, mladých i starých, svet červených či modrých či inobarevných politikov. Dovolím si tvrdiť, že táto žena už dnes morálne zvíťazila nad G. W. Bushom. V srdciach ľudí – lebo ako hovorí Exupéry v *Malom princovi*, „správne vi- díme iba srdcom“ – sa stala táto žena symbolom toho sku- točného víťazstva nad zlom, víťazstva nad terorizmom. Zlo nemožno prekonať zlom a mocou, zlo možno zničiť len pokorou a dobrotou – silami, ktoré vyvierajú z vnútorného pokoja a lásky.

Pani Cindy sa dostala dnes už nielen do symbolického, ale i skutočného, otvoreného boja so súčasným americk- ým prezidentom. Pri pohľade na tieto kontrastné osoby som si v mysli nevdojak vybavil príbeh, o ktorom píše Bib- lia v Starom zákone – boj medzi Goliášom a Davidom. Goliáš bol svojou postavou, zbrojou a vojskom neporov- natelne silnejším mužom. David bol obyčajný pastier oviec, jednoduchý človek, malej postavy, nemal žiadnu výzbroj, len obyčajný detský prak. Mal však čisté a po- korné srdce. Napriek obrovskej mašinérii moci, ktorú Go- liáš mal, boj vyhral David... (1 Sam 17, 1-58).

Je mi ľúto, Mr. Prezident: možno sú na svete ľudia, kto- rým imponuje Vaša moc a všetky tie supermoderné zbra- ne, ktoré používate, či celá ta bezpečnostná technika, kto- rá Vás na Vašich cestách po svete doprevádza a ochra- ňuje. Mne však imponuje neporovnateľne – skutočne ne- porovnateľne viacej – Vaša spolukrajanka, pani Cindy Sheehanová!

Peter Žaloudek, Viedeň,

(22. 6. 2006, deň po návšteve prezidenta USA vo Viedni)

Z listu Matky Terezy pápežovi Jánovi Pavlovi II.
zo 7. mája 1984

Svätý Otče,

pracujeme medzi tisícmi pacientov nakazených malomocenstvom. Aby sme dokázali vydržať túto krásnu, ale i náročnú prácu, potrebujeme svätca, ktorý by nás oduševňoval, viedol a chránil. Týmto svätcom by mohol byť práve otec Damián.

Svätý Otče, naši malomocní Vás prosia o preukázanie náklonnosti tým, že nám dáte svätca a mučenika, ktorý nám všetkým bude vzorom lásky a zároveň i nádherným príkladom oddanosti trpiacim. Naši pacienti aj my, sestry, Vás láskavo prosíme o dar „blahorečeného“ Damiána, tohto malomocného svätca Matky Cirkvi.

Vaša v Ježišovi,
M. Tereza M. C.

(Kópia listu bola zhotovená v archíve
Kongregácie Najsvätejších Srdc v Ríme)

PETER ŽALOUDEK
SVĚTÁ ZEM MOLOKAI

Srdečne Vás pozývame
na prezentáciu knihy

AINA HEMOLELE - SVĚTÁ ZEM - MOLOKAI

Autor: Peter Žaloudek, navštívil osmkrát kolóniu malomocných, v ktorej pôsobil legendárny P. Damián. Okrem tejto kolónie a rozhovorov s malomocnými, navštívil i všetky archivy sveta, informujúce o niekdajšom živote v tejto kolónii.

Knihu je bohato dokumentovaná autorovými ako i historickými fotografiami. Medzinárodné sporné programy: *První Hřbitov v Brně* a *Evu Rozspatou v Bratislavě*.
Bližšie informácie: www.aina.sk
www.peter.zaloudek.sk

26. októbra 2006
Medená ulica č.17
811 02 Bratislava
o 17:00 hod

PETER
AINA HEMOLELE

**AINA HEMOLELE
SVĚTÁ ZEM MOLOKAI**

PO STOPÁCH P. DAMIÁNA DE VEUSTER,
MISIONÁRA MALOMOCNÝCH

PETER ŽALOUDEK

Tržiště světa v Divadle Brett**(19.-23. září 2006, denně ve 20:00 hodin)**

Divadlo (Theater) Brett ve Vídni je v současné době místem setkání studentů herectví, režie a dramaturgie ze slovenských, polských, českých, maďarských a rakouských univerzitních či vysokých škol. Od druhé poloviny srpna do 24. září připravuje mezinárodní společenství mladých divadelníků společnou produkci, divadelní představení, které bude toto mezinárodní divadelní seskupení v týdnu od 19. do 23. září každý večer ve 20:00 hodin v našem Divadle Brett jako jakýsi divadelní projekt ve vývoji (*work in progress*) představovat zainteresované publiku.

Vedoucím projektu je docentka Janáčkovy akademie výtvarných umění v Brně a spoluředitelka Divadla Brett ve Vídni Nika Brettschneiderová. Nika vybrala téma a titul divadelního projektu a je rovněž supervizorkou divadelního hledání této středoevropské mezinárodní divadelní platformy. Výchozím bodem a základní inspirací pro společnou práci studentů se stala část románu Jana Amose Komenského *Labyrint světa a ráj srdce*. Odtud pochází též název divadelního projektu *TRŽIŠTĚ SVĚTA* (německy *Marktplatz der Welt*).

Studenti z pěti zemí střední Evropy mají v rámci projektu příležitost konfrontovat kulturní zázemí, jazyky i divadelní tradice a rozumět tomu všemu nejen jako inspiraci, ale také s onou růzností umět pracovat, používat ji, nebo také zavrhnout, potlačit, nebo tematizovat, spojovat, či stavět proti sobě a nechat na sebe působit. V pasážích plných napětí, dějových propletenců i na odív vystavených protikladů se jak aktéři celého dění na scéně, tak hojně očekávané publikum ve vlastních kulturních entitách znovunaleze či rozpozná.

Společným jazykem projektu i představení je divadelní sdělnost a jazykový Babylón střední Evropy: čeština, maďarština, němčina, polština, slovenština (záměrně v abecedním pořadí). K tomu přistupují též angličtina a francouzština. Cílem celého projektu je sdělnost mezinárodnímu publiku.

Prosíme o včasné objednávky vstupenek.

Ceny: 6,-, 8,-, 10,-, 12,- a 16,- €. Skupinové slevy!

Theater Brett, Münzwardeingasse 2, 1060 Wien,

tel.: 00431/5870663, fax: 004315869155,

e-mail: theaterbrett@eunet.at, www.theaterbrett.at

Středoevropský divadelní karusel: Slovensko v Divadle Brett

Všechna představení bez jazykových bariér!

10. října 2006, 19:30 hodin

Zahájení festivalu a vernisáž výstavy návrhářky Heleny Bezákové

Výstava se koná u příležitosti 75. narozenin významné slovenské výtvarnice. Ve foyer divadla shlédneme třídimensionální objekty, stejně tak jako obdivované návrhy kostýmů. Jedná se o návrhy kostýmů pro nejrůznější operní i činoherní inscenace.

Zdroje výstavy: Archiv Divadelního ústavu v Bratislavě a soukromý archiv umělkyně. Výstavu připravila Barbora Taragelová.

10. října 2006, 20:00 hodin**Divadlo Alexandra Duchnoviča, Prešov**

Vasil Turok, *Princovy halušky aneb Uherský Simplicissimus*

Hrají: S. Hudák, J. Sisáková, J. Tkáč, E. Libezňuk, J. Mindoš, A. Kučerenko, S. Škovranová, J. Pantlikáš, I. Stropkovský, V. Rusiňák, I. Latta, Z. Haľamová, I. Lukačíková, T. Kučerenková, D. Rusinková; režie: Matúš Ol'ha; scénický obraz: Jozef Ciller; hudba: Róbert Mankovecký; kostýmy: Mária Cillerová.

Turokovy *Princovy halušky...* se vyvinuly z inspirace dílem středoevropského, poloanonymního autora (dodnes není o autorství díla zcela jasno), který popsal svoji cestu Horními Uhrami. Cestoval severovýchodními městy Kežmarok, Levoča, Sabinov, Prešov a Bardějov. Nebyl snad autor blízkým příbuzným Járy Cimrmana?

Vasil Turok (1940-2005) byl dramaturgem Divadla Alexandra Duchnoviča. Byl přední uměleckou osobností divadla, překládal divadelní hry do rusínštiny a i tak divadlo umělecky profiloval. Divadlo Alexandra Duchnoviča bylo založeno v roce 1945 jako ukrajinské národní divadlo se sídlem v Prešově. Je jediným profesionálním divadlem na světě, v němž se hraje rusínsky. Strhující herecké umění. Účast na mezinárodních festivalech v Americe, Evropě i Asii. Poprvé ve Vídni.

Vstupné: 16,- € / zlevněné vstupné 12,- a 10,- €.

12. října 2006, 18:00 hodin**Staré divadlo, Nitra**

Tomáš Pěkný, *Havran z kamene*

Představení pro celé rodiny. Hrají: Agáta Solčianska, Lucia Barczieová, Danica Hudáková, Milan Vojtela; vedení loutek a scénické efekty: Rúth Bánovská, Mariana Cibulková, Kováč; překlad: Veronika Gabčíková; překlad písně: Lubomír Feldek; dramaturgie: Ondrej Spišák a Veronika Gabčíková; hudba: Eugen Gnoth; scéna a kostýmy: Mária Žilková; režie: Ondrej Spišák.

Překrásný a poetický příběh pro děti od šesti let a rodiče, hledající tajemství přátelství. Magický příběh odhalí egoismus a vypočítavost. Po sto letech života v samotě propadne mladá čarodějnice u tovaryšských čarodějnických zkoušek a pokouší se dosáhnout přátelství poněkud povrchní, bláznivě a vypočítavě Juliany. Jen aby dosáhla vytouženého přátelství, kouzlí i to, co jí čarodějnické „mravy“ zakazují. Všechny pozemské nebeské bytosti se za to na ni zlobí.

Staré divadlo v Nitře je jedním z nejvýznamnějších slovenských loutkových divadel. Obrazové představení, lidské postavy, loutky, světlo, rekvizity.

Vstupné: 10,- €, děti 6,- €, vstupenka pro rodinu do pěti osob: 25,- €.

13. října 2006, 20:00 hodin**Divadlo z Pasáže, Banská Bystrica**

Zuza Ferencová a Barbara Kastner, *Nebíčko*

Muži jsou siláci, muži mají pindíka, muži čurají vstoje. Muži ochraňují ženy. Muži jsou krásní. Muži kouří, pijí, mají tlustá břicha a bijí ženy. Muži milují ženy a muži jsou vzteklí. Muži jsou smutní.

Nebíčko vzniklo během improvizací a rozhovorů na téma mužnost a bytí na této planetě. Situace a vztahy během představení vznikly jako zobrazení autentického z procesu tvorby. Představení je formálně malým kabaretem, který

se odehrává v průběhu čekání na „něco“ v malém prostoru.

Divadlo z Pasáže hostuje v mnoha zemích světa. Psychicky postižení herci jsou citlivě vedeni režisérkou Vierou Dubačovou a jejím štábem a omámí nás kouzelným světem prožitků.

Vstupné: 16,- €, zlevněné vstupné: 12,-, 10,- €.

14. října 2006, 20:00 hodin

GunaGU, Bratislava

Slavo Solovic – Viliam Klimáček, *Cirostratus – Oper in der Boeing*
Hrají: Olga Belešová, Mišo Kaščák, Viliam Klimáček, Eva Matiašová, Barbara Mišíková, Zuzana Ožvoldíková; hudební kompozice: Slavo Solovic; libreto a režie: Viliam Klimáček; scénický obraz: Karol Weislechner; kostýmy: Simona Vacháľková; grafické zobrazení: Nina Weislechnerová; choreografie: Jaro Bekr; zvuk: Štefan Bendžala; světlo: Viktor Doletina.

Divadlo GunaGU uvádí vlastní autorské kusy a souodobá dramata světové literatury, na scénu však uvádí také hudební představení. Především spolupracuje GunaGU s komponistou Slavo Solovicem. Uvedení vlastní opery je logickým vyústěním dramaturgie.

Libreto je plné vtipných situací a nekonvenčního humoru, stejně tak jako neočekávaných „metafyzických“ situací. Na palubě letadla se setkávají matka s dítětem, slepý voják, neurotická herečka a manžel mladé matky. Crew představuje stewardka a kapitán. Herečka nemá ráda děti ani psy, konflikt je „naprogramován“.

Divadlo GunaGU je profesionální, alternativní divadlo. Vzniklo v roce 1985 a má za sebou více než čtyřicet světových premiér. „Made in GunaGU“ je značkou humoru černého, cool, vyjadřujícího hodnoty a chaos třetího tisíciletí. Umělecky vedoucí GunaGU je spisovatel, dramatik Viliam Klimáček, šestinásobný nositel ceny Alfréda Radoka, udílené za nejlepší české a slovenské divadelní kusy roku. Vstupné: 16,- €, snížené vstupné 12,- a 10,- €.

15. října 2006, 11:00 dopoledne

Snídaně se sektem a literaturou – scénické čtení

Eva Maliti-Fráňová, Panna z jeskyně

Absurdní groteska se surrealistickým pozadím konce osmdesátých a počátku devadesátých let dvacátého století na Slovensku. Období politického zvratu. Je to hra o hledání a čekání, o usilování o vlastní identitu ve světě plném změn a zvrátů. V centru pozornosti je příběh naivní, mladé Meri. Události plynou z jejích halucinací. V okně bytu se objevuje létající „rudý Jojo“, Meriin ideál. Skutečnosti jsou jiné než představy. Náhodný milenec přivádí Meri do jiného stavu, opouští ji a ona čeká dítě, které se má stát očekávaným Mesiášem...

První uvedení hry jedné z nejdůležitějších dramatiček soudobého Slovenska v německém jazyce. Eva Maliti-Fráňová se narodila v Bratislavě v roce 1934. Absolvovala moskevskou státní univerzitu, obory historie a etnologie. Zaměstnána je v Institutu pro světovou literaturu, zabývá se historií ruské moderny, překládá ruskou literaturu. Hra Panna z jeskyně získala druhé místo v literární soutěži „Drama 2003“.

Autorka bude přítomna.

Vstupné jednotné 7,- € (snídaně se „šampusem“ v ceně!)

17. října, 20:00 hodin

VŠMU – Vysoká škola múzických umění, Bratislava

F. M. Dostojevskij, *Bratři Karamazovi* (režie Martin Huba)
Vynikající slovenský herec, profesor Martin Huba, připravil společně s absolventským ročníkem oboru herectví na VŠMU dramatizaci Dostojevského románu. Touha po moci, podrobení, svoboda, násilí, hřích, morálka, svár těla a duševna, to jsou jen některé z kategorií dotýkajících se odvěkých lidských konfliktů. A všechny hrají svoji roli v tomto hereckém koncertu čerstvých absolventů VŠMU. Výrazné, dynamické, fyzické herectví mladých protagonistů nás vtáhne do hry, která nás přesvědčí silou tématu, zpracováním, inscenační průrazností a omračující hereckou pravdou. Mladí herci už s hrou hostovali rovněž na festivalu v Nancy ve Francii.

Kdo z diváků viděl na jaře tohoto roku v Divadle Brett představení *Top Dog*, v němž účinkovali částečně titíž představitelé, nebude ani tentokrát zklamán.

Vstupné: 16,- €, sleva 12,- a 10,- €.

18. října 2006, 20:00 hodin

Pódiová diskuse na téma Slovenské divadlo v kontextu evropského divadelního vývoje

Moderátorka: Jana Wild, shakespeareoložka a znalkyně slovenského i světového divadla (Bratislava – Vídeň)
Hosté: divadelní odborníci ze Slovenska a Rakouska.

19. října 2006, 20:00 hodin

Balet Slovenského národního divadla, Bratislava

Když zemřít znamená žít

1: *Pírko*, choreografie Tomáš Danielis, druhá část klavírního koncertu Maurice Ravela.

2: hudba Arvo Pärt, *Když zemřít znamená žít*, choreografie a režie: Igor Hlaváč, tančí: Šimančíková a Roman Novitzky.

3: J. S. Bach, *Goldbergovy variace*, choreografie: Faust Frey; *Loot leaf* (Padající list), tančí: Tomáš Danielis.

4: G. Rossini – J. S. Bach, *Zmena*, choreografie a režie: Mário Radačovský, tančí: Tamara Meladze, Jozef Dolinský a sbor baletu SND.

20. října 2006, 20:00 hodin

MED, Bratislava

Laco Kerata a kolektiv, *Fosilie*

Hrají: Zuzana Šimová, Dušan Musil, Diana Straussová, Laco Kerata, Martin Chovanec, Michaela Vlčková; scéna, kostýmy: Diana Straussová; hudba: Martin Chovanec; technika: Anton Kuttner; režie: Laco Kerata.

Hra o tom, jak se hledá štěstí a vlastní identita. Scénické leporelo z pohybu a situací, které se nacházejí mimo slovní vyjadřování. Hra vznikla během zkoušek na základě kolektivních a individuálních improvizací. Komponista Chovanec hraje během představení živě spolu s Michaelou Vlčkovou.

Společenství MED vzniklo v roce 2002 a nabízí mladým lidem platformu umělecké seberealizace mimo klasické vyjadřovací prostředky, kteří usilují o překročení hranic a forem běžných divadelních žánrů. Ústřední postavou skupiny je režisér, autor a herec Laco Kerata, který v roce 1991 založil spolu s režisérem Blahou Uhlárem a výtvarným umělcem Milošem Karáskem dnes už legendární slovenské alternativní Divadlo Stoka.

21. října 2006, 20:00 hodin

Divadlo Astorka Korzo 'go, Bratislava

Thomas Bernhard, *Před odchodem na odpočinek*

Hrají: Zita Furková, Zuzana Kronerová, Peter Šimun; překlad: Jan Strasser, Peter Zajac; dramaturgie: Andrea Doemeová; scéna: Jozef Ciller; kostýmy: Mona Hafsaht; režie: Juraj Nvota.

Vynikající herecký koncert na různá témata: vynucené společenství postarších sourozenců, zvrhlý vztah mezi mužem a ženou, fašistoidní xenofobie, které v nás stále ještě doutnají. Skvělé herecké soustředění a pokora před autorovou výpovědí zesilují působení hry na diváky.

Děj se odehrává 7. října během nekonvenční rodinné oslavy. Slavnostní atmosféru střídají výstupy plné náruži-

vosti a vše se nakonec vždy proměňuje do groteskních rozměrů. Přes výmaz fašistického Německa a Rakouska ze světových map přežívá zhoubná ideologie dodnes. Thomas Bernhard apeluje, abychom byli na pozoru i před zasutými formami perverzní ideologie.

Divadlo Astorka bylo založeno 1. 4. 1990. Cítí se zavázáno odkazu divadla „Na korze“, které bylo zrušeno po okupaci Československa sovětskými a jinými „spřátelenými“ vojsky koncem šedesátých let 20. století. Divadlo „Na korze“ bylo známé objevnou dramaturgií a režijními pracemi. Dnešní Astorka předkládá atraktivní repertoár opírající se o využití hereckých osobností, jež jsou v tomto divadle angažovány.

Vstupné: 16,- €, sleva 12,- a 10,- €.

Změny pravidel silničního provozu v ČR!!!

Změny pravidel, které od 1. července zavádí novela zákona o provozu na pozemních komunikacích v České republice. Novinky se týkají především provozu na dálnici, parkování nebo jízdy po kruhovém objezdu. Rozšířil se také čas, kdy mohou kamióny o víkendech jezdit po dálnicích a silnicích 1. třídy.

Od 1. července mohou kamióny celoročně jezdit v neděli dopoledne. V době letních prázdnin a dovolených mohou jezdit i v sobotu dopoledne. Novinkou naopak je prázdninový zákaz jízdy v pátek od 17:00 do 21:00. Dosud v Česku platil celoroční zákaz jízdy prakticky po celou neděli, navíc o prázdninách v sobotu od 07:00 do 20:00.

V novele zákona nakonec chybí striktní zákaz předjíždění pro kamióny prakticky na všech dálnicích v Česku. V dubnu ho vyškrtla Sněmovna na návrh Senátu. Podle expertů by zákaz mohl na dálnicích vytvořit dva proudy pomalu jedoucích kolon.

Pokud budou stát motoristé na dálnici v koloně, musejí ponechat mezi stojícími řadami aut pruh o šíři nejméně tři metry pro průjezd vozidel policie, hasičů a sanitky.

Na základě nové úpravy mohou řidiči zaparkovat osobní auto nejen souběžně s chodníkem, ale i šikmo a kolmo na něj. Dosud bylo šikmé a kolmé parkování možné, jen pokud to dovozovala příslušná dopravní značka. Motoristé však budou podle novely vždy muset dbát na to, aby v každém směru zůstal alespoň jeden volný jízdní pruh.

Motoristé budou mít také možnost po dobu nejvýše tří minut zastavit na vyhrazeném parkovišti, například na místě pro zákazníky lékáren. V žádném případě však nadále nesmějí zastavit na místě pro invalidy.

Podle nové vyhlášky neblinká motorista při vjezdu na kruhový objezd na znamení změny směru jízdy. Dosud to nebylo povinností, od 1. července je blikání výslovně zakázáno. Podle expertů je podobné nařízení logické, protože motorista při vjezdu na kruhový objezd nemění směr jízdy, má totiž možnost zabočit jediné doprava. Někteří řidiči po vjezdu na objezd zapomínali blikání vypnout a mátlí tím další motoristy. Účastníci silničního provozu jedoucí po kruhovém objezdu mají nadále přednost před těmi, kteří na něj teprve vjíždějí. Rozdíl bude jen v tom, že přednost bude vyplývat z dopravních značek „Dej přednost v jízdě“ nebo „Stůj, dej přednost v jízdě“ před vjezdem na kruhový objezd, a nikoliv ze značky „Kruhový objezd“, která upravuje jenom směr. Nadále platí, že na kruhovém objezdu řidič bliká, pokud přejíždí z jednoho pruhu do druhého nebo pokud z něj odbočuje.

Od 1. července se pravidla silničního provozu v ČR značně mění. Vláda připravila řadu opatření, jako je bodový systém, která mají zlepšit bezpečnost na silnicích. Reagovala tak na alarmující stav na českých silnicích, kde každý rok přijde o život na 1300 lidí. Do roku 2010 chce počet těchto úmrtí snížit na polovinu.

Přehled změn najdete na stránce ministerstva dopravy:

www.novapraavidla.cz

Neue Regelungen beim Straßenverkehr in der Tschechischen Republik ab 1. 7. 2006

Lichtpflicht

neu und sehr wichtig, ganztags, ganzjährlich Grund: höhere Sicherheit für alle Beteiligten.

Fahrt unter Alkoholeinfluss und Suchmitteln

(Drogen, Medikamente) gilt ab 1. 7. als eine Verkehrsstrafat, die bis zu 1 Jahr Gefängnis, Geldbuße und/oder Fahrverbot bestraft werden kann, auch Gemeindepolizei hat nun das Recht den Alkoholtest durchzuführen.

Kindersitz Pflicht

alle Kinder unter 150 cm und 36 kg müssen den Kindersitz benutzen.

Fahrradhelm

für alle unter 18 Jahren ist Fahrradhelm Pflicht, für alle anderen ist es empfohlen.

Radfahrer überholen

Autofahrer muss bei Richtungsänderung immer Blinker einsetzen darf auch in der Nähe der Kreuzung überholen.

Telefonieren während der Autofahrt

ist verboten, erlaubt ist es nur mit Freisprechanlage.

Parken

neu, es ist erlaubt auch quer oder senkrecht zum Gehsteig zu parken, eine mindestens 3 Meter breite Spur zur Durchfahrt muss jedoch gewährt bleiben.

Überholen

auf mehrspurigen Strasse ist es eine Pflicht Einfädelspur nutzen beim Überholen gilt die Regel: „Rechts von Links“ LKW dürfen nicht überholen, wenn sie keinen ausreichenden Geschwindigkeitsvorsprung zum zu überholenden Fahrzeug haben.

Kreisverkehr

NEU: bei der Ausfahrt muss die Richtungsänderung angezeigt werden.

Verwenden von aktiven Radarstörer

ist streng verboten, droht Strafe bis zu 100 000 Kronen.

Záhradnícka 33
811 07 Bratislava
tel.: 555 76 403
stahlp@stonline.sk

**Český spolek Bratislava a Klub občanů ČR v Bratislavě
Vás srdečně zvou na program pro krajanů
ve dnech 15. a 16. září 2006
při příležitosti Týdne zahraničních Čechů 2006 v Praze.**

Týden zahraničních Čechů (TZČ) letos už počtvrté organizuje Mezinárodní koordináční výbor zahraničních Čechů ve spolupráci se Stálou komisí Senátu pro krajanů žijící v zahraničí, Univerzitou Karlovou a Odborem kulturních a krajanových vztahů Ministerstva zahraničních věcí ČR. Organizátoři oslovili představitele českých krajanových sdružení v Bratislavě, aby během víkendu před oficiálním zahájením v Praze připravili tematický program pro účastníky TZČ, podobně jako krajané ve Vídni před třemi lety. Obě česká krajanová sdružení v Bratislavě tuto výzvu přijala a srdečně Vás zvou na tento program.

Pátek 15. září 2006 (v SR je státní svátek – Den Sedmiboolestné Panenky Marie, patronky Slovenska)

- přijezd delegátů a návštěvníků TZČ, ubytování – **individuálně**
- 10:00 hod.: slavnostní zahájení v Primaciálním paláci, přijetí krajanů náměstkem primátora Bratislavy PhDr. Štefanem Holčíkem, **projevy čestných hostů**
- přesun do Galerie Ardan na Dobrovičově ul. na **výstavu děl českých výtvarníků žijících v SR**
- **přestávka na oběd – individuálně**
- 15:00 hod.: sraz na Primaciálním náměstí – **prohlídka centra města s průvodkyní**
- 17:00 hod.: setkání u „globusu“ před Prezidentským palácem, odkud hosty zavedeme do sálu Csemadoku na Nám. 1. máje, kde se uskuteční první **večerní program „Češi na Slovensku“**, pozůstávající z krátkých informativních vystoupení týkajících se českých krajanů na Slovensku a **vystoupení folklórního souboru Slovácký krúžok a Skaličané**, volná beseda při občerstvení

Sobota 16. září 2006

- 10:00 hod.: sraz na Primaciálním náměstí, **prohlídka Hradu** (případně dle zájmu výlet na Děvín) – **individuální oběd, resp. návrat do Bratislavy**
- od 17:00 hod.: 2. část programu **„Češi na Slovensku“**:
– **slavnostní vyhodnocení literární soutěže měsíčníku Česká beseda na téma „Můj první měsíc na Slovensku“ a odevzdání ocenění účastníkům**
– **představení nové knihy MUDr. Antonína Polácha, spisovatele a spoluzakladatele Českého spolku na Slovensku, dnes žijícího v Rakousku, za osobní účasti autora**
– **beseda se zajímavými osobnostmi českého původu, žijícími na Slovensku**
– **vystoupení hudební skupiny Starý orchestrion (resp. folklórního souboru Slovácký krúžok a Skaličané), volná beseda při občerstvení**

Neděle 17. září 2006

- **volný program, individuální odjezd do Prahy na večerní zahájení TZČ**

Všechny další informace viz www.cesi.sk
Organizátoři programu nezabezpečují ubytování.

Ing. Hana Husenicová

předsedkyně Českého spolku Bratislava
tel. +421 907 862 701, www.cesi.sk

Jana Bratinková

předsedkyně Klubu občanů ČR v Bratislavě
tel. +421 904 250 669

Týden zahraničních Čechů

17.-22. září 2006 proběhne v Praze opět po třech letech Týden zahraničních Čechů. Nad letošním jednáním převzal záštitu prezident ČR Václav Klaus. Týden pořádá Mezinárodní koordináční výbor zahraničních Čechů ve spolupráci se Stálou komisí Senátu pro krajanů, Univerzitou Karlovou a Odborem kulturních a krajanových vztahů Ministerstva zahraničí ČR.

Slavnostní zahájení Týdne zahraničních Čechů proběhne **18. září** v pražském Karolinu. Na něj naváže plenární zasedání, kde dostanou prostor čeští politici, aby objasnili svůj postoj ke krajanům a jejich problémům, a také představitelé institucí, které o krajanů pečují.

V úterý **19. září** začne druhá část plenárního zasedání, na němž účastníci zhodnotí, jak se podařilo naplnit rezoluce z Týdne zahraničních Čechů v roce 2003.

Ve středu **20. září** dopoledne zahájí pracovní konference „Média a zahraniční Češi“. Organizátoři se obracejí na redaktory krajanových médií – tiskovin, rozhlasů a televizí, aby se v co nejhojnějším počtu zúčastnili. Na středu odpoledne je naplánována závěrečná část plenárního zasedání, které proběhne ve třech regionálních skupinách: 1. střední a západní Evropa, 2. anglicky mluvící země (Amerika, Austrálie, Afrika), 3. východní Evropa, Balkán, Rusko.

Ve čtvrtek **21. září** dopoledne budou představitelé krajanových spolků přijati v Senátu. Poté bude pokračovat jednání v regionálních skupinách o krajanové problematice (kultura, věda, školství, sociální zabezpečení atd.).

V pátek **22. září** Týden zahraničních Čechů vyvrcholí diskusí a přijetím rezolucí. Část programu Týdne proběhne v angličtině.

Týdenní jednání krajanů bude doprovázet i kulturní a společenský program. Jeho součástí budou výstavy *Český krajanový tisk ve světě, Čeští fotografové v exilu a festival Česká filmová tvorba v zahraničí*. Připravena je také návštěva Náprstkova muzea a předání ceny „Významné české ženy ve světě“. Podrobný program Týdne zahraničních Čechů najdete na webové stránce: www.krajane.net.

Nutnost registrace, poplatek.

Mezinárodní koordináční výbor zahraničních Čechů, o. s.

Sídlo, adresa: Nad Opatovem 2030/9, 149 00 Praha 4-Chodov
Zástupce: dr. Ivan Dubovický, generální tajemník
tel.: +420-721 128 089, fax: ++420 22418-2078
e-mail: dubovicky@centrum.cz

Důležité upozornění:

Dny 21. a 22. září 2006 budou věnovány pracovním jednáním v regionálních sekcích, a to pouze pro oficiálně pověřené zástupce krajanových spolků. Pro ostatní účastníky je připraven kulturní program (návštěva sbírky exilových periodik Libri prohibiti, návštěva krajanových sbírek v Náprstkově muzeu, návštěva Českého rozhlasu – zahraniční vysílání, filmová přehlídka, kulturní pořad organizovaný SVU Praha) – podrobnosti budou upřesněny a účastníkům zaslány později.

Kancelář Týdne zahraničních Čechů bude otevřena denně od 17. 9. do 23. 9. 2006, dne 17. 9. od 14:30 do 18:00, v dalších dnech vždy od 8:30 do 18:00.

70. výročí vysílání do zahraničí

31. srpna v 10 hodin uplynulo 70 let od chvíle, kdy Československý rozhlas zahájil pravidelné vysílání na krátkých vlnách. Toto datum si připomínáme jako vznik vysílání do zahraničí. Dnes je zahraniční vysílání součástí Českého rozhlasu jako Český rozhlas 7 – Radio Praha. Vysílá v šesti jazycích na krátkých vlnách, po internetu a prostřednictvím některých rozhlasových stanic v zahraničí. V České republice vysílá v angličtině na frekvenci Reginy Praha 92,6 FM. Podle ředitele stanice Miroslava Krupičky stáří Radio Praha na kvalitním zpravodajství z České republiky a na technologických novinkách, jako je např. podcasting. „Je jen otázkou času, kdy budeme vysílat digitálně,“ uvedl Krupička. Na oslavu výročí se sjeli do Prahy posluchači z několika evropských států a USA. Stanice si tento významný den připomíná vzpomínkovými pořady a zvláštní webovou stránkou na adrese www.radio.cz.

Nový jízdní řád

České dráhy hodlají posílit počet spojů SuperCity Pendolino mezi Prahou a Ostravou ze 12 na 14. Budou tak jezdit po 2 hodinách. Má také dojít ke zkrácení jízdní doby – v první fázi to má být mezi Prahou a Ostravou Svinovem o 13 minut, ze 3:22 na 3:09. Nadále mají být spoje SCP provozovány ve spolupráci s ČSA. Vedle posílení spojení do Ostravy ČD nabídnou od nového jízdního řádu produkt SC Pendolino také na trase do Bratislavy (1× denně SC Slovenská strela) a do Vídně (2× denně). Na spoje SC Pendolino budou nabídnuty přípojové přestupní vazby z významných center Moravskoslezského kraje s dobou na přestup v rozsahu přibližně 10 minut. Například cestovní doba ze stanice Karviná hlavní nádraží se při využití ranního spojení s příjezdem do Prahy v 8:30 hodin zkrátí na 4 hodiny – tedy ve srovnání se současnou jízdní dobou spojů InterCity po stejné trase – o 45 minut. Podobně se zkrátí spojení dalších významných center Moravskoslezského kraje s Prahou.

Jednotky pendolino splnily podmínky pro zahájení provozu na lince do Bratislavy; zástupci Českých drah a Železniční společnosti Slovensko (ŽSSK) se současně dohodli na modelu provozování rychlovlaků na lince do Bratislavy. Ty zde pojedou od nového grafikonu jako SC Slovenská strela. Během podzimu podniknou jednotky 680 pendolino několik propagačních jízd na trase Praha – Bratislava. Od 10. prosince 2006 pak denně zajistí soupravy 680 pendolino provoz na jednom páru spojů pod značkou SuperCity a názvem SC Slovenská strela. Dohodli se na tom zástupci ČD a ŽSSK na jednání v Praze v polovině července. Další dva páry spojů SuperCity vedené soupravou pendolino pojedou od prosince také z Prahy do Vídně. Spoje SC Pendolino na trase Praha – Ostrava budou provozovány minimálně ve stejném rozsahu jako v letošním roce. České dráhy tak budou všechny spoje vedené jednotkami pendolino provozovat v kategorii SC s jednotnou úrovní služeb a s cenovým modelem umožňujícím přesně reagovat na zákaznickou poptávku na jednotlivých relacích. Spoje budou v celé trase doprovázeny personálem pro spoje SC Pendolino a poprvé v historii nabídne SC Slovenská strela spojení Prahy s Bratislavou za dobu kratší než 4 hodiny. V případě dohody s ČSA a ŽSSK by pak

i SC Slovenská strela byl provozován jako tzv. codesharingový spoj s ČSA. Od 10. prosince budou v kategorii SuperCity provozovány na trati Praha – Brno – Břeclav tři páry spojů. Vedle vlaku SC Slovenská strela Praha – Bratislava pojedou další dva páry vlaků této kategorie vedené jednotkami 680 pendolino do Vídně. I pro tyto spoje je ve spolupráci s ÖBB připravována, stejně jako pro ostatní vlaky spojující Českou republiku a Rakousko, speciální tarifní nabídka.

(Výtah z tiskové zprávy ČD, J. Zajíček)

ČD a Škoda Holding představily příměstskou jednotku 471 v novém nátěru a pokřtily ji CityElefant

Ostrava: Při příležitosti oficiálního otevření nádraží Ostrava Svinov představily České dráhy a Škoda Holding příměstskou jednotku řady 471 v novém vnějším nátěru. Současně byla tato jednotka pokřtěna novým obchodním jménem CityElefant a představeno bylo také nové logo CityElefant. České dráhy před časem vyhlásily soutěž pro veřejnost právě s cílem vybrat vhodné jméno pro příměstské jednotky řady 471, které již v síti ČD jezdí v počtu 20 kusů, a to především v okolí Prahy. Výherce soutěže, který podle pravidel soutěže navrhl pro vlak jméno Elefant (předponu City doplnily České dráhy), se slavnostního křtu jednotky jménem CityElefant rovněž zúčastnil.

Výrobce jednotek CityElefant je ČKD Vagonka se sídlem v Ostravě, dceřiná firma Škoda Holding a. s. České dráhy s ní před nedávnem podepsala smlouvu na dodávku dalších 30 těchto třívozových dvoupodlažních souprav v celkové hodnotě přibližně 6 mld. Kč. Od platnosti nového jízdního řádu – 10. prosince 2006 – nasadí České dráhy dvě jednotky CityElefant na příměstské spoje na trase Opava východ – Ostrava – Český Těšín – Mosty u Jablunkova tak, aby se staly součástí konceptu rychlého spojení metropolí Moravskoslezského kraje s Prahou za dobu maximálně 3 hodiny 50 minut (v návaznosti na spoje SC Pendolino).

Pokřtění jednotky 471 obchodním jménem CityElefant navazuje na nový trend provozu nových vozidel u Českých drah, která vedle standardního číselného označení mají již i svá obchodní jména. Příkladem mohou být nové motorové jednotky regionova, stejně jako jednotky pendolino.

Elektrické jednotky řady 471 CityElefant jsou patrové nízkopodlažní soupravy, které nahrazují příměstské vlaky vyráběné v šedesátých a sedmdesátých letech. Významným způsobem změnily pohled na kulturu cestování v příměstské dopravě. Jednotky jsou klimatizovány. Nástupní prostor je řešen jako nízkopodlažní se snadným vstupem pro osoby se zdravotním postižením, staré lidi, maminky s kočárky nebo vozíčkáře. Těm slouží i speciální nástupní plošiny a bezbariérové toalety. V oddílech jsou moderní pohodlné sedačky s textilním potahem. Vlak nabízí také místa pro cestující s jízdními koly. Díky zvýšené kapacitě soupravy ve srovnání s jednotkami ze šedesátých a sedmdesátých let bylo možné v části jednoho vozu nabídnout také místa 1. třídy pro náročné cestující.

Příměstské patrové jednotky s nízkopodlažním nástupem řady 471 budou České dráhy postupně využívat na všech příměstských tratích v pražské a v ostravské aglomeraci. V Praze se předpokládá jejich nasazení na průjezdné

spoje přes centrum města, kde vytvoří obdobu rychlého vlakového spojení, které je známé z německých velkoměst pod označením S-Bahn, nebo z Paříže pod označením R.E.R., lidově také označované jako rychlé metro. Soupravy jsou již nyní nasazovány na linky Pardubice – Kolín – Praha – Beroun a Praha – Roudnice nad Labem. Do budoucna se s jejich nasazením počítá také na trasu Nymburk – Praha – Benešov a na rychlé osobní vlaky Praha – Kolín – Pardubice – Hradec Králové. Pro tento plánovaný

rozsah dopravy bude třeba více než 50 moderních jednotek. V ostravské aglomeraci se předpokládá využití těchto souprav podobným způsobem na elektrifikovaných tratích procházejících centrem města a na tratích z Ostravy ve směrech Mosty u Jablunkova, Český Těšín, Opava a následně také Bohumín, Přerov. Pro provoz na Ostravsku se v budoucnosti předpokládá využití nejméně patnácti třívozových jednotek.

(Tisková zpráva ČD)

ARGE – Wiener Arbeitsgemeinschaft für Volksgruppenfragen
si Vás dovoluje pozvat na konferenci

**„30 Jahre Volksgruppengesetz“
„30 let zákona o národnostních skupinách“**

11. října 2005 v 18:30 hodin

s bývalým ministrem Dr. Pahrem a referenty národnostních skupin
Chorvatské centrum/Hrvatsko gradišćansko kulturno društvo
u Beču (HKGD), 1040 Wien, Schwindgasse 14

**Präsentation der Tschechischen Republik
Am Hof, Wien 1, 28.-30. 09. 2006**

In den Tagen vom 28.-30. September 2006 findet nach dem Motto „Tschechien neu entdecken“ Am Hof in Wien 1 eine dreitägige Präsentation der Tschechischen Republik statt. Vertreter der tschechischen Regionen werden der österreichischen Öffentlichkeit das Interessanteste präsentieren. An den Informations- und Gastro-Ständen der einzelnen Regionen werden den Besuchern Informationen, Prospekte, kulinarische Schmankerl sowie Kostproben tschechischen Biers und Weins angeboten. Auf die Gäste warten auch regionstypische Handwerke – wie das Schmücken von Lebkuchen, Holzschnitzerei usw.

Im großen Stand des Wiener Restaurants Böhmerwald erwarten die Besucher typische tschechische Gerichte und im Ausschank das Budweiser Bier. Vorbereitet sind auch verschiedene Glücksspiele, bei denen jede volle Stunde Gewinne verlost werden. Einmal pro Tag wird im Rahmen des Quiz „Was weiss ich über Tschechien“ der Hauptgewinn – ein Wochenende für zwei Personen in Prag, im romantischen 5-Sterne Hotel Bohemia, Intercontinental und Corinthia Tower – verlost. Für die Quiz-Teilnehmer sind außerdem eintägige Reisen nach Brünn inkl. Kulturprogramm vorbereitet. Das Ganze wird von einem vielfältigen Kultur- und Unterhaltungsprogramm umrahmt, bei dem Folklore-, Swing- sowie klassische Orchester und Ensembles auftreten.

Abend für Abend ist ein besonderes Konzert vorbereitet. **Am Donnerstag den 28. 09.** stellt sich das Kammerorchester aus Brünn vor. **Am Freitag den 29. 09.** tritt die berühmte Sopranistin Eva Urbanová auf. **Am Samstag den 30. 09.** schließt die Swing-Band Schwestern Havelkas das Fest in Wien ab. Das gesamte Programm wird von Peter Agathakis (ORF Radio) begleitet und moderiert.

Für weitere Fragen steht Ihnen Frau **Dr.Phil. Nora Dolanska**, Direktorin Czech Tourism unter der e-mail Adresse dolanska@czechtourism.com zur Verfügung. Änderungen im Programm sind vorbehalten.

**Tschechischer Verein Vorarlberg – Kontakt-
quelle für tschechisch sprechende Mitbürger**

Ein Vorarlberger Verein, der erst seit kurzer Zeit offiziell existiert... Seit vielen Jahren treffen sich regelmäßig einige Tschecho-Österreicher zu einem gemütlichen Hock, um gemeinsam ein paar Gläschen zu trinken, um zu diskutieren und einfach nur Spaß zu haben. Es sind immer einige Landsleute dabei, die schon seit vielen Jahren in Österreich (und im Ländle) leben und die bisher mit ihrem Rat und ihrer Hilfe die Neuankömmlinge vor einer Menge Schwierigkeiten bewahren konnten. Dieser intensive Meinungs- und Erfahrungsaustausch wurde für viele von uns eine wichtige Informationsquelle, die uns (Flüchtlingen) auch geholfen hat, die ersten schweren Jahre in Österreich mit Bravour zu meistern. Auch viele Österreicher haben mit ihrer Hilfsbereitschaft und Toleranz dazu beigetragen, dass wir Tschechen hier in Vorarlberg unsere neue Heimat gefunden haben. Dafür möchten wir uns auch im Namen der anderen recht herzlich bedanken!

Bei jedem unserer Treffen wird viel diskutiert und erzählt. Die Idee, einen tschechischen Verein in Vorarlberg zu gründen, ist nicht so ganz spontan entstanden. Es wurde darüber schon vor Jahren sehr viel nachgedacht, aber erst bei einem unserer Treffen im Herbst 2001 war die Zeit reif dafür, uns als Verein an die Öffentlichkeit zu wagen. Es war plötzlich auch die Bereitschaft einiger Leute da, eine Menge freiwilliger Arbeit für einen Verein zu leisten. Und jetzt ist tatsächlich unser Tschechischer Verein Wirklichkeit geworden!

Auf den Seiten <http://www.cz-verein.com> finden Sie alle wichtigen Informationen. In erster Reihe zur Mitgliedschaft, den Mitgliedsbeiträgen, unseren Vereins-Statuten und zu geplanten Unternehmungen und Treffen. Wir wissen, dass alle Mitglieder unseres Vereines von interessanten Angeboten profitieren möchten. Vorrang haben natürlich Förderungen von Kultur- und Sportveranstaltungen, aber auch die geselligen Zusammenkünfte kommen nicht zu kurz!

Natürlich laden wir mit dieser öffentlichen Seite auch all diejenigen ein, die noch keinen Weg zu unserer Runde und zu unserem Verein gefunden haben – oder vielleicht auch nicht wissen, dass solche Treffen stattfinden. Wir freuen uns über jedes neue Mitglied, das Lust hat mitzumachen. Sprechen Sie deswegen auch Ihre Freunde und Bekannten an – der Verein und wir alle können davon nur profitieren! Dafür im Voraus schon jetzt unseren recht herzlichen Dank!

Unsere Trefflokale sind seit kurzem das Gasthof „Weingarten“ im Lauterach, oder Cafe „Fend“ im Hohenems. Alle wichtigen Informationen finden Sie auf den weiteren Seiten unserer Vereins-Homepage! Also, viel Spaß!

POZOR ZMĚNA!!!

Vážení příznivci Kontakt-Fora,
na přání pana Nohavici jsme byli nuceni změnit
termín jeho koncertu.

Koncert J. Nohavici se koná 5. 10. 2006 v 19:30
v Haus der Begegnung Mariahilf, Königseggasse 10.
PLZ, 1060 Wien.

Objednané vstupenky zůstávají v platnosti.
Prodej vstupenek se uskuteční 5. 10. 2006 od 17:00 do 19:00 hodin.
Nevyzednuté vstupenky budou
od 19:00 hodin prodány čekajícím zájemcům.

Dotazy Vám zodpoví:

Mirka Snaselova, tel. 069919240063,
nebo mirka.snasel@chello.at

Děkujeme všem za pochopení!!!!

„Hoffnung für Osteuropa“

Die Solidaritätsaktion der Evangelischen Kirchen in Deutschland mit den Menschen in Mittel- und Osteuropa verleiht in Zusammenarbeit mit dem Institut für Journalistik der Universität Dortmund, dem Gustav-Adolf-Werk und dem Martin-Luther-Bund am **24. Februar 2007 den 13. „Journalistenpreis Osteuropa“**. Die Auszeichnung wird im Rahmen einer Festveranstaltung in Greifswald überreicht. Die diesjährige Ausschreibung steht unter dem Thema:

„Junge Menschen in Mittel- und Osteuropa“.

Ausgezeichnet werden Beiträge, die sich mit der konkreten Lebenssituation von Kindern, Jugendlichen oder jungen Erwachsenen in mittel- und osteuropäischen Ländern beschäftigen. Die Beiträge sind sowohl im Original als auch in deutscher Übersetzung bis spätestens **zum 15. November 2006**.

www.hoffnung-fuer-osteuropa.de/fix/files/doc/Ausschreibung

Slowakischer Monatsbericht

predstavuje skrátenú a upravenú verziu mesačníka *Slovak Monthly Report*. Každý mesiac poskytuje *Slowakischer Monatsbericht* aktuálne faktografické a analytické správy o ekonomickom a spoločensko-politickom vývoji na Slovensku. Každé číslo tiež obsahuje jeden komentár z uvedených oblastí. Tento mesačník vychádzajúci v nemeckom jazyku má vyše 120 odberateľov, medzi ktorými sú viaceré významné výskumné a akademické inštitúcie, nadácie, veľvyslanectvá, zástupcovia médií ako aj významní predstavitelia spoločenského a politického života. *Slowakischer Monatsbericht* vychádza s láskavou podporou Nadácie Konrada Adenauera.

Rastislav Valentovic

M.E.S.A. 10, Hviezdoslavovo nám. 17, 811 02 Bratislava 1
tel: +421-2-5443 53 28, fax: +421-2-5443 21 89

**Nová publikace vídeňské Slavistiky /
Neue Publikation der Wiener Slawistik**

JOHANNES REINHART (Hrsg.): *Slavica mediaevalia in memoriam Francisci Venceslai Mareš*

[= Schriften über Sprachen und Texte, Bd. 8]

Frankfurt am Main – Berlin – Bern – Bruxelles – New York – Oxford –
Wien 2006, 147 S., 4 Abb., zahlr. Tab., ISBN 3-631-54025-6, br., 34 €

Dieser Band enthält die Beiträge eines Symposiums, das anlässlich des zehnten Todestages von František Václav Mareš (1922-1994) im Dezember 2004 in Wien stattfand. Die hier präsentierten Beiträge behandeln diejenigen Themengebiete, auf denen Mareš die stärksten Impulse für die Slawistik geliefert hat. Dazu zählen die altkirchenslawische und kirchenslawische Philologie, die Geschichte der glagolitischen Schrift, der kroatische Glagolitismus, die altschleischische Philologie und die urslawische Grammatik. Zu beziehen ist das Buch unter anderem über den Peter Lang Verlag unter: <http://www.peterlang.com>

Vážení čtenáři!

V editoriale jsem naznačila, že vedle povinnosti redakční mám také i povinnosti jako předsedkyně Klubu, a proto si Vás dovoluji seznámit s několika dopisy výboru a redakce. Na odpovědi zatím čekáme...

Dr. Erhard Chvojka, Direktor der Wiener Urania, Wiener Urania – Bildung im Zentrum, 1010 Wien, Uraniastr. 1
odesláno 7. 4. 2006

Vážený pane řediteli,

v pátek 17. 2. 2006 jsme se zúčastnili akce – Auftaktsveranstaltung – Tschechisches Kompetenzzentrum – Wiener Urania –, která prezentovala Podiumdiskussion „Mit tschechischen Wurzeln durchs Leben“. V úvodu pořadu jsme se sice dozvěděli, že paní Valešová je vedoucí tohoto Tschechisches Kompetenzzentrum, ale postrádali jsme další informace – kdy bylo Tschechisches Kompetenzzentrum založeno, kdo jsou jeho další představitelé, jaký má program. Nečeské publikum by jistě přijalo rádo informaci o samotné vedoucí zmíněného Centra.

Ve Vídni existuje České centrum, instituce českého státu na území Rakouska. Jeho posláním je prezentovat rakouskému (mezinárodnímu) publiku českou kulturu, vědu, společnost. Nyní na scénu vystupuje další České centrum s přívlastkem kompetentní, kompetenční. Nabízí se logicky otázka, pro co je toto nové Centrum kompetentní – zda pro zprostředkování české kultury, vědy jinou cestou, jiným způsobem?

Úvodní pořad nové instituce nabídl tematiku „české kořeny“, která byla přiblížena rozhovory se čtyřmi osobami. Dovolujeme si upozornit, že naše organizace Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku tuto myšlenku realizuje již několik let na stránkách svého časopisu *Klub*, kde jednou za měsíc uvádí rozhovor s osobnostmi českého původu, které se významně podílejí na kulturním, vědeckém a společenském životě Rakouska. Výběr z nejzajímavějších rozhovorů vyšel knižně, a to dvojjazyčně – *Wir kamen von anderswo.../Přišli jsem odjinud...* již v roce 2003, prezentován byl v rakous-

kém parlamentu nynějším prezidentem Rakouska Dr. H. Fischerem, v českém Senátu, na Českém velvyslanectví, naposledy v listopadu 2005 v Rakouském kulturním centru v Praze. Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku rovněž v roce 2003 uspořádal v Nationalbibliothek v Kaminsaal diskuse s osobnostmi českého původu, již se zúčastnila paní Coudenhove-Calergi, kníže Schwarzenberg, paní Pat Zapletal a mj. i paní Caroline Vasicek aj.

Trochu nás udivilo, že paní Valešová, která mj. byla několik let předsedkyní Kulturního klubu, nyní přenáší kopii tohoto konceptu na nové pracoviště a prezentuje jej zde jako novum. Jak dlouho může být v elementární podobě toto talk životaschopné, je otázkou času. Vždyť všichni jsme odněkud přišli, někteří i odjinud.

Pokud se však Uranii a novému Centru podaří prezentovat objektivně i současnou mnohvrstevnatost české menšiny ve Vídni a její činnost, zůstane historickou zásluhou Uranie podíl na upevnění a znovunalezení cest mezi jednotlivými historickými vrstvami Čechů ve Vídni. Věříme, že bude-li v Uranii rakouské publikum seznamováno s představiteli české menšiny, nezůstane v tomto smyslu naše organizace – Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku – opomenuta. Dovolujeme si přiložit knihu rozhovorů a její hodnocení.

Přejeme novému projektu působivé ideje a ostrý vhled do fenoménu „český“.

S přátelskými pozdravy

Ing. Helena Basler

Dr. Marie Brandeis

Minderheitsrat der tschechischen und slowakischen Volksgruppe in Österreich / Menšinová rada české a slovenské větve v Rakousku, Margaretenplatz 7, 1050 Wien

Vídeň, 5. 4. 2006

Vážený pane předsedo, vážený výbore!

Na základě usnesení výboru Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku předneseném a schváleném na poslední klubové Valné hromadě v roce 2005 se zajímáme, tak jak jsme se již mnohokrát ústně vyjadřovali, o vstup do Menšinové rady.

Před písemnou žádostí o přijetí je však potřeba se společně setkat, abychom se mohli nejen navzájem představit a poznat, ale také si ujasnit plány do budoucna. Proto navrhujeme setkání našich výborů, např. před schůzí výboru Menšinové rady či podobně, ale vždy ve večerních hodinách. Rovněž žádáme o zaslání stanov Menšinové rady.

Věříme, že stojíme na začátku budoucí plodné spolupráce, která bude jistě k prospěchu celé české národnostní skupiny ve Vídni.

S krajanským pozdravem

Ing. Helena Basler, předsedkyně

Mag. Dr. Marie Brandeis, místopředsedkyně

Zasláno: Česká a slovenská Vídeň dnes

Školský spolek Komenský

Vídeňské svobodné listy

Menšinové rady české a slovenské větve v Rakousku

Vídeň, 29. 6. 2000

Vážení,

již delší čas se v české Vídni hovoří neveřejně i veřejně o budoucnosti českých tiskových periodik. Když se v poslední době tato vyjádření zintenzívnila, dospěli jsme k názoru, že danou situaci mohou nejlépe analyzovat reprezentanti jednotlivých periodik. Protože Kulturní klub má zájem na synergii, navrhujeme v tomto směru setkání, které by upřesnilo stávající pozice a předložilo koordinační návrhy. Věříme, že Vás náš návrh oslovil a že se k němu vyjádříte.

S přátelskými pozdravy

Ing. Helena Basler, vedoucí redaktorka

Zasláno všem nám známým vídeňským krajanským spolkům

Vídeň, 15. 6. 2006

Vážení,

rádi bychom na stránkách časopisu KLUB informovali více o české národnostní skupině ve Vídni. K tomu ale potřebujeme Vaši podporu. Informujte nás předem o Vaší činnosti. Stačí jen pár řádek nebo jen fotografie, ale je nutno tento článek zaslat s náležitým časovým předstihem (uzávěrka je každého 15. v měsíci s výjimkou letních prázdnin), abychom je mohli včas zveřejnit. Záleží na Vás, zda budeme moci rubriku Z české a slovenské Vídně úspěšně rozšířit a kalendář českých a slovenských akcí o Vaše akce obohatit.

Předem děkujeme za Vaši ochotu a podporu.

Se srdečným pozdravem

redakce Kulturního klubu

Videotéka a fonotéka KLUBU (s podporou MZV-OKKV)

Seznam videokazet:

Balada pro banditu
Bohemia I
Český ráj (něm.)
Čísařův pekař
Český Krumlov (něm.)
Čerte, drž se svého kopyta
Hrátky s čertem
Jižní Čechy (něm.)
Karlsbad
Kytice
Mikulov (něm.)
Magdalena Kožená
Morava a Slezsko (něm.)
Nesmrtelná teta

Obchod na korze
Ostře sledované vlaky
Osudy dobrého vojáka Švejka I-II
Penzión pro svobodné pány
Praha
Pražské Jezulátko (něm.)
Šakalí léta
Tajemství ocelového města
Trhák
Všichni moji blízcí
Divadlo Jára Cimrmana:
AKT, hra se zpěvy a tanci
Němý Bobeš aneb Český Tarzan
Vyšetřování ztráty třídní knihy
Záskok

Pohádky:

Broučci
Kocour Vavřínek
Krtečkova dobrodružství
Maxipes Fík
Mach a Šebestová I-II
Rákosníček a jeho rybník
Spejbl a Hurvínek
Tuláček
Kazety:
A vy páni muzikanti
Jarmila Šuláková - Folk songs
Jen vzpomínky poštáctví
kluka
Krtečkova dobrodružství I-II

Neuvěřitelné situace:

Šimek a Sobota
Písničky Čechů v Chorvatsku
Slzy smíchu Jiříny Bohdalové
The best of Pavel Bobek
Všichni moji blízcí
Děkujeme šlechetnému dárci, který je ochoten k domácímu promítání zapůjčit tyto filmy:
Audience
Báječná léta pod psa
Když rozvod, tak rozvod
Pelíšky
Skřivánci na niti
Smrt krásných srnců

Máte-li zájem o vypůjčení, zavolejte paní E. Zemanovou, tel. 0664 5143329. Kauce 5 € za videokazetu, 2 € na obnovu filmotéky.

POKYNY PRO ČTENÁŘE

Přihlášky k odběru časopisu zasílejte na adresu:

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich,
Schlüsselgasse 18, A-1080 Wien,
 tel. (záznamník): ++43-1-402 32 99, fax: ++43-1-79 88 454,
 e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Nemáme placenou sekretářku, a proto prosíme o pochopení, pokud se nedovoláte. Namluvte svá přání na záznamník, určitě se ozveme. Srdečně děkujeme všem novým odběratelům časopisu a věříme, že jsou s ním spokojeni. Zároveň prosíme o Vaše ohlasy, přání, návrhy a kritiky.

Vážení čtenáři v Rakousku,
 příspěvek na rok 2006 činí 25,- €.

Vážení čtenáři ve světě (s výjimkou ČR a SR),
 příspěvek na rok 2006 činí 25,- € (+ 20,- € poštovné).

Bankovní spojení: Bank Austria, číslo účtu: 683 035 901,
 IBAN: AT 03 1200000 683035901, SWIFT: BKAUATWW.

POKYNY PRO INZERENTY

Ceník:	Rozměry v cm	Cena v € (měsíčně)
	2,5 × 5,2	4,50
	3,3 × 10,0	11,25
	6,5 × 5,2	11,25
	7,5 × 6,4	16,50
	7,5 × 8,0	20,25
	7,5 × 10,0	25,50
	5,0 × 17,0	28,00
	12,7 × 17,0	70,00

Jednorázový příplatek za rámeček a/nebo šedé pozadí: 2 €. Kromě výše uvedených rozměrů a standardního černobílého provedení je možno po domluvě otisknout inzerát v barvě a/nebo jiné velikosti. Při celoroční objednávce inzercie se platí pouze 10x. Platba musí být uskutečněna s předstihem 14 dnů před otištěním inzerátu, a to převodem, složenkou, nebo hotově (zasláním v obálce). Sleva pro krajany.

Bankovní spojení:

- Bank Austria, číslo účtu: 683 035 901, BLZ: 12000, IBAN: AT 03 1200000 683035901, SWIFT: BKAUATWW
- Česká spořitelna, číslo účtu: 1557869023, kód banky: 0800, účel: inzerát.

Objednávky přijímá a případné dotazy Vám zodpoví odpovědná referentka **Mag. Eva Zemanová:**
 tel. ++43-0-664 514 33 29, fax ++43-1-79 88 454
 e-mail: info@kulturklub.at
inzerce@kulturklub.at

Chcete si vybudovat vlastní firmu a využít svou němčinu?

Máte vztah k turistice a umíte jednat s lidmi?

Nabízíme účast na evropském turistickém systému a celoživotní finanční zajištění.

Firma Turistické známky s. r. o. hledá výhradního partnera pro expanzi úspěšného systému sběratelských suvenýrů do Rakouska. Poskytneme know-how, výrobní zázemí, vybudujeme sklad.

Požadujeme rakouskou němčinu na úrovni rodilého mluvčího, automobilitu,

obchodní schopnosti a zřízení obchodní kanceláře v Rakousku.

Kontakt: holub@turisticke-znamky.cz

www.turisticke-znamky.cz

Kursy češtiny

Čeština pro začátečníky i pokročilé.

Zájemci, hlaste se na tel. č. 6023651, dr. Malá.

Čeština - začátečníci i pokročilí.

Zájemci, hlaste se na tel./fax 0043-1-40 89 841,

Mag. dr. Brandeis.

Kurzy slovenského jazyka na Slovenskom inštitúte

začiatocníci: utorok 15:15 - 16:45

lahko pokročilí: utorok 17:00 - 18:30

miesto: priestory Slovenského inštitútu,

Wipplingerstrasse 24-26, 1010 Wien,

informácie: tel. 01/535 40 57

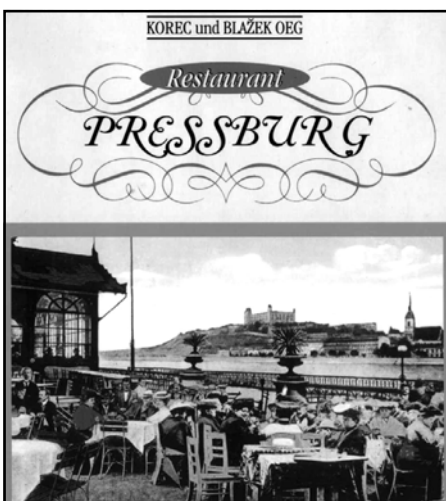
ofsetový tisk • barevné kopírování
• grafické studio •

Rudoleckého 23, CZ - Znojmo
tel./fax 515 22 57 30
e-mail: info@tiskarna-sladek.cz
www.tiskarna-sladek.cz

Kniha autorky Marie Brandeis *Přišli jsme odjinud...* s předmluvou bývalého českého velvyslance v Rakousku a nynějšího prezidenta PEN-klubu Jiřího Gruši obsahuje portréty osobností, jež jsou spjaty s českou menšinou, prostředím a kulturou ve Vídni a v Rakousku. Přehledně a zajímavě popisuje nejen bohatou historii exilového života české menšiny v Rakousku, ale i její současný stav. Publikace je dvojjazyčná: česko/německá.

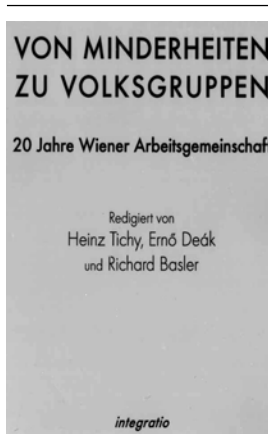
Knihu je možno zakoupit/objednat v knihkupectví **Pastrňák's Austro-Bohemia Press**,
1030 Wien, Steing. 24,
tel.: ++43-0-699-10596078, fax: ++43-1-812 36 50,
e-mail: ivana.pastrnak@chello.at
otevřeno: st, čt 17:00-18:30,
nebo v **Českém centru**, 1010 Wien, Herrengasse 17.

Mo-Fr 09:00-19.00, Sa 09:00-15.00
Täglich Mittagsgeménú
Spezialitäten aus der ganzen Monarchie
Trennkost- und Seniorenkarte
Simmeringer Hauptstr. 96a, 1110 Wien
Tel. +74 331 81
Přímó v nákupním centru Simmering
3 hod. parkování v garáži zadarmo

Danica Korecová, fa. Korec
tel./fax: 038-7486 159
Informace v reštaurácii Pressburg

Obsah: I. K vývoji spolku; II. Aktuální přehled o autochtonních skupinách (české, chorvatské, maďarské, romské, slovenské, slovinšské) a polské menšině ve Vídni a v Rakousku; Aktuální stav školství české a maďarské národní skupiny; III. Jazyk - právo - identita.
215 str., brož., německy, obr. příloha,
cena: 15 € + poštovné.

Knihu je možno zakoupit/objednat v knihkupectví **Pastrňák's Austro-Bohemia Press**,
1030 Wien, Steing. 24,
tel.: ++43-0-699-10596078, fax: ++43-1-812 36 50,
e-mail: ivana.pastrnak@chello.at,
nebo v **Českém centru**, 1010 Wien, Herrengasse 17,
nebo v **Kulturním klubu**, Schloßelgasse 18,
1080 Wien, fax: 01 79 88 454,
e-mail: ag406826@unet.univie.ac.at.

BIERGARTEN · RESTAURANT

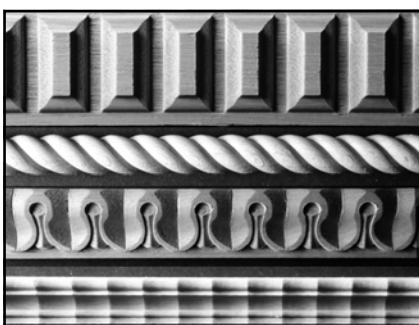
Schweizerhaus

Familie Karl Kolarik
seit 1920

1020 Wien, Prater 116, Tel. 728 01 52

Budweiser
Budvat

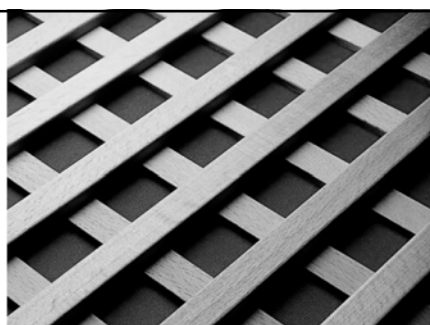
Otevřeno vždy od 15. března do 31. října

Dřevěné lišty a mřížky

Franz Kolář GmbH
Josef-Strebl-Gasse 8, 2345 Brunn/Geb.
Tel.: 02236/31724, Fax: 02236/323 96
E-mail: office@kolar.at; www.kolar.at

**Divadlo Brett – 1060 Wien,
Münzwardeingasse 2,
tel: 587 06 63, fax: 586 91 55,
theaterbrett@Eunet.at,
www.theaterbrett. at
úterý – sobota od 20 hod.**

AUSTRO-BOHEMIA PRESS
1030 Wien, Steing. 24
tel.: ++43-0-669 10596078 (9:00-19:00)
fax: ++43-1-812 36 50
e-mail: ivana.pastrnak@chello.at
www.pastrnak.at.ac
(st, čt 17:00-19:00 a také některé soboty)

Täglich ab 11:00 bis 23:00h

ALTÖSTERREICHISCHE & BÖHMISCHE KÜCHE
1050 Wien - Margaretenstraße 60 - Tel (0222) 586 09 67

STAROŽITNÍK: FIEDLER V.

Restauruje / nakupuje / prodává. Zájem o nákup českých malířů. Zprostředkování bude honorované. V. Fiedler, Vídeň 7, Siebensterng. 20. Tel. 523 35 81, mobil 0664/3566676.

EXTRAPARFUM.AT

Vítáme Vás v internetové parfumerii
www.extraparfum.at
Nabízíme ucelenou řadu originál zabalných značkových parfémů za skvělé ceny.

Příjemné nakupování a mnoho voňavých dní Vám přeje
Váš EXTRAPARFUM

PARKETTODENVERLEGUNG

Ponúkame Vám podlahárske práce:
nivelizácia podlahy, soklovanie,
dodávka a montáž:
plávajúcich podláh, laminátových parkiet,
celoplošné lepenie PVC, koberecvo a iné.
tel./fax: +43 (0)1 9433765
mobil: +43 (0)650 5992802
e-mail: podlahy@chello.at

ZLATNICTVÍ, HODINÁŘSTVÍ

Richard Arnold - Opravy šperků a hodin;
předělávky, vlastní výroba (též z doneseného
materiálu). 1100 Vídeň, Buchengasse 88,
tel. / fax 604 54 85,
po-pá 9-12 a 14-18 hod., so 9 -12 hod.

Mobiles
Theater für Kinder
tel 01/505 98 06
e-mail: theater.moki@chello.at
www.theater-moki.at

Atelier JAN -

Umění z kůže
Jan & Tamara
Brabenec,
Spittelberggasse 7,
1070 Wien,
tel./fax: 526 54 22,
po-pá 13-18 hod.,
so 10-14 hod.

VÝHODNÉ UBYTOVÁNÍ VE VÍDNI

**M. Sedla, Westbahnstr. 18,
1070 Wien**
Tel. 524 38 73, 617 27 06

Podzimní dovolená na jižní Moravě

Chata v buchlovských lesích
k pronajmutí, týdenní i víkendové
pobyty, max. 6 osob.
Info 0664 / 1741093

ZVEME VÁS

do nového rodinného penzionu
„Za pecí“, který se nachází
v malebné krajině lipenského jezera,
pod šumavskými kopci Smrčina
a Plechý. Užíjte si odpočinek, turistiku,
cyklistiku, rybaření, koupání.
Více na www.zapeci.com

Hofrätin Dr. Iva Hurt-Tlapák,
Richterin des Handelsgerichtes Wien,
Universitätslektorin in Brno und
Bratislava, allg. gerichtl. zertifizierte
Dolmetscherin für Tschechisch
und Slowakisch
A 1010 Wien, Rudolfsplatz 5/28
Tel.: 0043 (0)664 5345829
Fax: 0043 1 5334361
i.hirt-tlapak@gmx.at

ZNÁMKY - MINCE

Odborný obchod Emanuel Topol, Vídeň 17,
Ottakringerstr. 82, tel. 486 42 12
po-pá 9.30-12.30, 14.30-18, so 9.00-12.00

Slowakisches Institut

Wien
Slowakisches Institut
SLOVENSKÝ INŠTITÚT
Wipplingerstr. 24 – 26, 1010Wien
Tel./Fax.: 43 /1 / 53 54 057
E-mail: si.wien@gmx.at

TSCHECHISCHES ZENTRUM
ČESKÉ CENTRUM

TSCHECHISCHES ZENTRUM ČESKÉ CENTRUM

Herrengasse 17, 1010 Wien
Tel. – Fax: 0043 1 5352360 – 14,
E-mail: ccwien@czech.cz

CzechTourism Wien

Česká centrála cestovního ruchu

Herrengasse 17, 1010 Wien
ředitelka Dr. Phil. Nora Dolanska
tel.: 0043 1 533 21 933
fax: 0043 1 533 21 934
e-mail: info-at@czechtourism.com
www.czechtourism.com

Galerie auf der Pawlatsche

Institut für Slawistik
Universitätscampus
1090 Wien, Spitalgasse 2-4/Hof 3
www.univie.ac.at/pawlatsche

Právník v ČR

JUDr. Josef Franc a d v o k á t

Kancelář: Kovářská 1169/17, 190 03 Praha 9
tel./fax : 004202 848 18 008,
mobil: 00420602 850 267
e-mail: Josef.FRANC@seznam.cz

ČESKY MLUVÍCÍ PRÁVNÍK

Adresa je k dispozici v redakci.

Zámečnictví Pospíšil

22, Wagramer Str. 107/5
zámky a klíče FAB
tel.: 01/203-71-57
www.posposilmetallbau.com

PRODEJ A OPRAVY VEŠKERÉ ELEKTRONIKY,

Krajanské ceny, TV-Service,
T. Nohynek, Landstr. Gürtel. 17,
1030 Wien, Tel./Fax: 798 47 08

Raumdekor

ANTON FLORIÁN

MALERMEISTER

TEL.+FAX **586 86 86**

1060 Wien, Hofmühlgasse 18

E-mail: raumdekor.florian@aon.at

MALEREI - STUCK
JALOUSIEN - ROLLO
ANSTRICH - TAPETEN
TEPPICHE - VORHÄNGE
STIL- UND LIFTKARNISEN
WAND- UND BODENBELÄGE
FARBEN - LACKE - WERKZEUGE
>>> *sleva pro krajany*

Restaurace „ŠVEJK“

Rosinagasse / Grangasse

1150 Wien, Tel.: 89-23-557

Speciality české kuchyně

Denně 11-14, 17-23 hod

SIMMERINGER TAPETENPALETTE

Tapeten – Teppich – Vorhänge – Karniesen
Farben – Lacke u.v.a.

INKU
Fachberater

Inh. L. u G. Lunghammer
A-1110 Wien, Simm. Hauptstr.189
Tel./Fax: 01/7698200

Restaurace BÖHMERWALD – rodina Stuchlíkova

Česká kuchyně a speciality.
Osłavy pro malé i větší skupiny
v romantickém prostředí
české a slovenské restaurace.

Na Vaše objednávky se těší rodina Stuchlíkova,
1040 Wien, Argentinierstr. 66 / Wiedner Gürtel 20,
tel./fax: 505 72 34, e-mail: boehmerwald@aon.at,

www.restaurant-boehmerwald.at

otevřeno: po – ne 11-23 hod.

Restaurant Schönbrunner Stöckl

rodina Smadišova

beim Meidlinger Tor

České a slovenské speciality!

Nabízíme:

svatby, podnikové a rodinné oslavy, Vánoce,
catering service pro každou příležitost,
slevy pro skupiny z ČR.

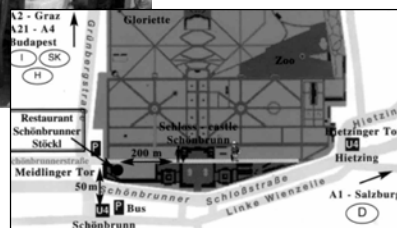
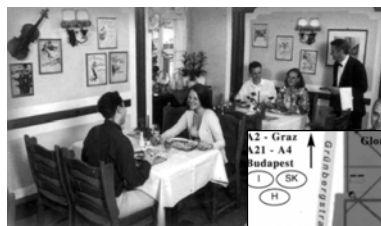
Těšíme se na Vaši návštěvu!

Küche/ kitchen / cucina / kuchyň

10:00-22:00, otevřeno po celý rok

1130 Wien, Schönbrunn, Meidlinger Tor, tel.: +43-1-813 42 29,

tel./fax: +43-1-812 82 71, www.schoenbrunnerstoeckl.com

Zur Böhmisches Kuchl

Speciality české a moravské kuchyně:
dřšťková polévka, bramboráky, svíčková, lívanečky,
Budějovické a Velkopopovické pivo –
na Vaši návštěvu se těší Dagmar Ficenc

1080 Wien, Schloßelgasse 18, tel.: 402 57 31

otevřeno: po – pá od 11.00 – 15.00 a 17.30 – 23.00

**KLEINES
WIENER CAFE**

Denis Bezucha

1080 Wien, Kochgasse 18

tel. 01/402 32 07

po – pá 9:00-22:00

so 10:00-20:00

neděle zavřeno

Kavárna s českou kuchyní.

Oslavy na objednávku.

Budějovické pivo.

Tereza Dobiášová **Josef Kajetán Tyl (1808-1856): Dramatický obraz z dějin českých v pěti odděleních**

Život J. K. Tyla je obrazem z českých dějin. Je obrazem doby přetavení lidu českých zemí v český národ. Je obrazem Čecha 19. století, vlastence. Je obrazem muže, který svou prací zasáhl do české historie, který se zasadil o obrození české kultury. Je obrazem muže, jehož život byl provázán s osudy českých dějin své doby. A konečně je obrazem „miláčka národa“, postavy českým národem zbožňované a idealizované.

ODDĚLENÍ PRVNÍ: **Dětství**

Děje se v Kutné Hoře.

V prvních letech devatenáctého století se v Kutné Hoře dcera mlynáře Ignáce Králíka Barbora zamilovala do Jiřího Tilliho, muzikanta a krejčího ve vojenské službě. Rodiče jejich lásce bránili, nepřáli si, aby si vzala vojáka. Jiří s Barbarou byli ale 23. října 1807 v Kutné Hoře oddáni a nedlouho poté, 4. února 1808, se jim narodil chlapec jménem Josef František. Barbořina matka ale sňatek nepřenesla přes srdce, dceru vyhnala a nechala mladý pár s dítětem zcela bez prostředků. Roku 1810 se Jiří Tille (nebo také Tylli či Tyli, jak se jeho jméno objevuje v různých podobách v pramenech) stal v Kutné Hoře řádným měšťanem. Sotva si ale zařídil vlastní krejčovskou dílnu, byl tu státní bankrot, který jej připravil o celé jeho skrovné úspory. Těžko by se v těch dobách našel někdo, kdo by si u ještě nezavedeného krejčího nechával šít nové oblečení. Rodina chudého krejčího a příležitostného muzikanta se topila v bídě, ale podpory od majetných Barbořiných rodičů Králíkových se nedočkala.

I v nuzných a smutných poměrech brával otec Josefa do divadla, naučil ho zpívat, hrát na housle, číst a psát. V deseti letech Josef napsal rytířskou hru a prý i překládal staré české hry do němčiny, a pak je ve svém domácím loutkovém divadélku hrával. Dobře se učil a měl rád literaturu. V jedenácti letech dostal při biřmování jméno Kajetán, které si tak oblíbil, že si je od těch dob kladl vedle svého jména křestního. Svě „nečesky“ znějící příjmení se na české „Tyl“ nechal změnit až o několik let později, když v Praze zapadl do české vlastenecké společnosti.

ODDĚLENÍ DRUHÉ: **Jinošství**

Děje se zejména v Praze a v Hradci Králové.

Roku 1822 byl třináctiletý Tyl na popud svého učitele poslán na studia do Prahy. Rodiče ho podporovat nemohli, ale babička Králíková se nechala přemluvit a Josefa na studiu vydržovala až do příštího roku, kdy i ona vinou mohutného požáru v Kutné Hoře přišla na mizinu. Od té doby si Tyl vydělával sám, dával kondice, opisoval texty a noty. Na staroměstském gymnáziu v Praze začal Josef Kajetán, povzbuzován básníkem Karlem Vinařickým, psát. Stržen první vlasteneckou vlnou, romantickým pnutím doby a Kolářovými znělkami, psal básně a historické povídky. Podobně jako o dva roky mladší Máchu, se kterým se setkal až o řadu let později, hlásil se k nastupující české inteligenci, horoval pro českou historii, cestoval po českých hradech, zapisoval si místní pověsti, četl a psal – „verše, dramata, povídky, cestopisy – vše bez určitého plánu, jak okamžitá nálada mu diktovala“ (J. L. Turnovský).

Navštěvoval pilně odpolední česká představení a německou operu ve Stavovském divadle. O prázdninách pak jezdil domů a nacvičoval s kutnohorskými ochotníky divadlo. Roku 1827 se společně s několika přáteli přestěhoval do Hradce Králové, aby zde dokončil své gymnaziální vzdělání s vyhlídkou, že se tam lépe uживí a bude nablízku

Klicperovi, zbožňovanému gymnaziálnímu profesorovi a dramatikovi. Hradec Králové vynikal tou dobou čilým literárním duchem, který byl podněcován zejména Klicperou a nakladatelem Jaroslavem Pospíšilem, jenž tu měl tiskárnu, v níž vycházelo více českých spisů než tehdy v samotné Praze. Tyl, povzbuzen množstvím dobrých přátel, blízkostí a náklonností Klicpery, horečně psal. Zůstal v Hradci i přes prázdniny v Klicperově domě jako vychovatel a učitel jeho dětí. V důvěrné Klicperově blízkosti tak mohl čerpat inspiraci a praktické zkušenosti pro vlastní příští tvorbu. Roku 1828 se Tyl musel s Klicperou rozloučit s výborným prospěchem ukončil své vzdělání na gymnáziu a odebral se zpět do Prahy, aby studoval filozofii.

Stále víc se cítil zavázán „věci národní“, jak se tehdy říkalo, a byl přesvědčen, že místem, kde se o ni může nejvíce zasloužit, je právě české divadlo. Jediným divadlem v Praze, ve kterém se hrálo česky, bylo tehdy divadlo Stavovské pod vedením Jana Nepomuka Štěpánka. Štěpánková dramaturgie se podřizovala vkusu nevalně vzdělaného publika, málo dbala o školení a práci herců a chrlila týden co týden další a další kusy, přičemž čeští herci nedostávali žádnou mzdu. Takto vedené divadlo nevyhovovalo předstávám mladých vlastenců. Tyl spolu se svými přáteli, Prokopem a Bílým, proto chtěli sami založit vlastní divadelní společnost s českým, kvalitnějším repertoárem, která by na venkově získala potřebné zkušenosti a mohla se pak třeba i vrátit do Prahy. Šanci na získání vlastní divadelní licence však neměli.

Roku 1829 dostali nabídku od Hilmera, ředitele podřadné herecké společnosti, aby vstoupili do jeho služeb. Společně s Magdalénou Forchheimovou jeho nabídku přijali částečně i proto, že jim Hilmer sliboval pravidelnou mzdu, a vydali se na putování po českém venkově.

Skupina se bohužel záhy rozpadla, Hilmer je podvedl. Naděje na zřízení spořádané kočovné společnosti hrající česky byla zmařena. Josef Kajetán Tyl prodlel ještě několik měsíců v Bavorsku jako německý herec, než se roku 1831 vrátil ve triadvaceti letech do Prahy, aby se začal soustředěně věnovat své dráze českého vlastence, literáta a divadelníka.

ODDĚLENÍ TŘETÍ: **Vzhůru dobytí vlasti vavřínů slávy** *Děje se v Praze.*

Po návratu do Prahy nastoupil Tyl roku 1832 – aby se vyhnul vojenské službě ve zbrani a aby si zajistil základní prostředky k obživě jako pomocný úředník vojenské účtárny, kde zůstal mnoho let. Toho roku začala v Tylově životě etapa pilné literární, divadelní a i jinak společensky prospěšné práce věnované snaze oživit českou kulturu. Začal překládat a napsal svou první hru z české historie *Výhoň Dub*. Psal ji nakvap k benefici přítele a prý se obecenstvu líbila, ale i přesto ji Tyl později zničil.

Tyl působil také jako herec, ale hrát jako vojenský úředník jen zadarmo a pod pseudonymem, nechával si říkat *Skalný* nebo *Horník*, a ačkoliv hrál zřejmě vášnivě rád,

jeho výkony hvězdných výšin nedosahovaly. Měl slabý hlas, protahoval poslední slabiky a celkový projev působil nepřírodně.

Svou bohatou činností na sebe Tyl brzy upoutal pozornost a hned příští rok ho Jaroslav Pospíšil, s nímž se znal již z Hradce Králové, pověřil redakcí časopisu *Jindy a nyní*, který Tyl záhy přejmenoval na *Květy české* a dovedl je pod svou redakcí k celonárodní oblibě.

Roku 1834 se na jevišti Stavovského divadla hrály tři jeho překlady a konečně také vlastní fraška *Fidlovačka aneb Záhny hněv a žádná rvačka*, která je jeho první dochovanou hrou. František Škroup, alespoň tak tvrdí vlastenci vytvořená legenda, psal píseň *Kde domov můj*, která poprvé zazněla ve Fidlovačce, nad ložem své umírající manželky. Ačkoliv Tylovy hry a překlady začaly být ve Stavovském divadle uváděny, Tyl nebyl spokojen s úrovní představení. Spolu s dalšími vlastenci začali uvažovat o zřízení třeba i menšího divadla, které by uvádělo pouze kvalitní český repertoár. Chtěli usilovat o divadlo, které by nepromlouvalo jen k nejnižší vrstvě českého pražského obyvatelstva, jež si češtinu přineslo s sebou z venkova, ale přáli si rozšířit ji i mezi měšťany, mezi lidmi s bohatším intelektuálním zázemím a větším společenským vlivem.

Nebyla naděje, že by pro takový podnik získali vlastní divadelní licenci, jež by je opravňovala k oficiálnímu provozování českých her. Proto začali vlastenci hrát v Kajetánském domě na Malé Straně ve prospěch chudinského ústavu. Kajetánské divadlo bylo velmi záhy z oficiální moci uzavřeno. Jednalo se tehdy sice o divadélko malé, které odehrálo sotva několik představení, ale kvalitou svého repertoáru, skvělou organizací, soustředěností k cíli a tím, kolik výtečných osobností se kolem něj shromáždilo, hrálo Kajetánské divadlo ve své době důležitou roli konkurence divadla Stavovského. J. K. Tyl hrál milovníky, Mácha hrdiny. Z ostatních jmenujme Jana Kašku, Fr. Jaromíra Rubeše, Máchovu lásku Leonoru Šomkovou (o níž se Mácha mylně domníval, že mu byla s Tylem nevěrná a otěhotněla s ním) i obě ženy Tylova života: sestry Magdalénu a Annu Forchheimovy. Kromě redigování *Květů*, psaní her, článků, překládání, práce ve vojenské účtárně, všemožného snažení o české divadlo, organizoval Tyl spolu s dalšími svými přáteli i českou zábavu. Snažili se, aby se čeština prosadila i jako jazyk salonů, jazyk, ve kterém se diskutuje, laškuje, kterým je možno ženám zpívat písně a bavit se. Pořádali besedy, kde se zpívalo, tančilo, deklamovalo, kde se měšťanská společnost nejpřirozenější cestou zábavy učila česky. Velká pozornost se věnovala ženám – Tyl pochopil, že aby se jazyk opravdu rozšířil, nestačí diskutovat jen s muži, ale je nutno získat si srdce žen a dívek. Rok co rok přeložil alespoň dvě hry, a kromě desítek povídek a článků napsal nejméně jednu vlastní hru. Tyl zvládal vše lehce a nebylo jistě tou dobou člověka v Praze vlastencky aktivnějšího a oblíbenějšího. S mnohostí jeho zájmů a aktivit ale také zřejmě souvisela určitá nesoustředěnost, kvůli které ho Jaroslav Pospíšil roku 1836 odvolal z vedení *Květů českých*, o jejichž existenci a oblibu se nezasloužil nikdo víc než právě Tyl.

Tyl nějakou dobu cestoval a zřejmě i chvíli hrál německy ve Slezsku.

„Dobrotivé nebe, v jaké melancholii jsem uváznu, že jsem tolik měsíců jazyk za zuby udržel před společností, jejíž milostné uznání a dosti skrovná pochvala druhdy moje rozkoš bývala! Ale tak se mění časové –

a to jsou oni neuprositelní osudové českých spisovatelů! S dovolením tedy, laskavé čtenářstvo! – zase před tebe vystupuji. Ke kozlu se vši melancholii! Mně se stýskati začíná.“ (J. K. Tyl v úvodu ke své povídce otištěné v *Květech* 6. května 1838.)

Po návratu občas přispěl povídkou nebo básní do *Včely* nebo do *Květů* a začal roku 1839 redigovat časopis *Vlastimil*, který se obracel k náročnější čtenářské obci než *Květy české*. Roku 1840 se znovu usmířil s Janem Pospíšilem a vrátil se do čela svého milovaného časopisu, a znovu se naplno zapojil do pražského divadelního a literárního života. Roku 1839 se Tyl oženil vzal si, tak jak kdysi ještě za studentských let na štaci v Domažlicích slíbil, Magdalénu Forchheimovou. Již léta s ní žil, ale ke sňatku ho přinutilo Magdalénino těhotenství. Zřejmě si ji bral i proto, aby zabránil citu, který jej táhl k její o jednadvacet let mladší sestře Anně, a řečem, které o nich ve společnosti kolovaly.

Dítě, které zapříčinilo, že se pokusili oživit již vychladlý vztah manželstvím, se narodilo mrtvé. A jak se brzy ukázalo, Tyl nebyl schopen se ubránit lásce k tehdy šestnáctileté Anně, které sám vymyslel umělecké jméno Rajská. Matkou všech jeho dalších dětí se nestala Magdaléna, ale právě o mnoho let mladší Anna. Porodila mu jich sedm. Magdaléna lásku Tyla a své sestry tiše tolerovala, až do jeho smrti žily sestry Forchheimovy s Josefem Kajetánem v podivném, nerozpojitelném trojúhelníku.

Roku 1842 byla v Praze otevřena druhá scéna hrající česky. Otevřel ji německý divadelní ředitel Stöger v Růžové ulici. V Praze byla již – značnou měrou i díky Tylovi, vytvořená poměrně velká divácká obec, která byla z podnikatelského hlediska lákavou výzvou. Tyl byl jmenován díky své společenské oblibě a bohatým divadelním zkušenostem dramaturgem a režisérem divadla v Růžové ulici. Kvůli této funkci se natrvalo vzdal svého zaměstnání v účtárně a tím se s konečnou platností zřekl trvalého příjmu a důchodu. Zájem publika o nové divadlo však brzy ochabl a tak bylo s definitivní platností uzavřeno.

V letech 1842-1845 stál Tyl na samé špičce českého kulturního života. Redigoval dva časopisy, byl zřejmě nejuznávanějším českým divadelníkem své doby. Obživu si obstarával výhradně z honorářů za svou uměleckou tvorbu. Ačkoliv svá vrcholná díla ještě nenapsal, jeho sebrané spisy byly připraveny k vydání.

V polovině čtyřicátých let se na české kulturní scéně objevila nová kritická generace, která v čele s Karlem Havlíčkem Borovským ostře vystoupila proti Tylovi románem *Poslední Čech*. Kritizovali jeho „sentimentální vlastenčení“ neschopné opravdového činu, literární hodnotu jeho prací často psaných ve spěchu a pod tlakem. Tyla se tato kritika silně dotkla. Cítil se unavený a zneuznaný, poražený nastupující generací. Sám roku 1845 odstoupil z vedení *Květů českých*.

ODDĚLENÍ ČTVRTÉ: V opojení jedem hada svého z ráje aneb Tylova epocha vítězná – divadelní

Děje se v Praze, Vídni, Kroměříži.

Po roce 1845 byl český divadelní živel již tak silný a zájem obecnosti o něj tak značný, že přišla pravá doba k tomu, aby se česká část činoherního souboru Stavovského divadla osamostatnila. Nebylo nutné českou společnost probouzet a formovat, česká společnost byla už v těchto letech zcela svéprávnou skupinou a z hlediska divadelního podnikání tvořila samostatnou kupní sílu. Nebylo už nut-

né do divadla na česká představení nevalné kvality nikoho lákat, naopak, bylo nutné tuto rozdychtěnou, do divadla se ženoucí společnost uspokojit kvalitnější a bohatší divadelní produkcí. Roku 1846 jmenoval nový ředitel Stavovského divadla Johann Hoffmann Josefa Kajetána Tyla dramaturgem a režisérem samostatné české činohry. Tyl se zavázal napsat každý rok dva původní kusy a přeložit šest cizích her. Hoffmann také jako první nabízel autorům gáže za nové kusy, čímž se Tylovi podařilo obnovit zastaralý repertoár. Kromě toho se také staral o správnou mluvu herců a jejich výchovu.

Divadelnímu řediteli Hoffmannovi a jeho obchodním zájmům vděčíme za největší a nejvýznamnější část Tylova dramatického odkazu. Během svého dramaturgického působení ve Stavovském divadle napsal Tyl patnáct her. Mezi nimi jmenujme *Paličovu dceru*, *Strakonického dudáka*, *Jana Husa*, *Tvrdohlavou ženu* i *Krvavé křtiny*. Těžko si lze představit, že by byl schopen tak intenzivní a hodnotné dramatické tvorby, kdyby jeho hry nebyly honorovány a hrány.

Zároveň s rozpuštěm národního divadelního života v Praze se zcela logicky zrodila i idea vlastního národního divadla po vzoru národních divadel vznikajících tou dobou v Evropě. Rieger, který byl zároveň právník i horlivý vlastenec, podnikal kroky k jeho otevření již od roku 1846. Tyl byl spoluvůdcem této ideje. Jeho dovršení se však již nedožil. Kromě působení v divadle, které bylo pro Tyla v této době klíčové, založili téhož roku opět společně s Janem Pospíšilem plátek jménem *Pražský posel – sbírka užitečného i kratochvilného čtení pro lid jazyka českého*. Obsahoval povídky, národopisná i zeměpisná pojednání, články hospodářské i zemědělské. Radil, poučoval, povzbuzoval.

„Březnový čas vypustil jarý květ“ – dech volnosti zavanul Evropou, vesna svobody usmála se na sevřené národy. Památného roku 1848 byl národ český již probudilejší a k porozumění nových myšlenek způsobilější než jiní národové rakouské říše. Čechové postřehli význam nové doby a byli k ní připraveni. K této připravenosti přispěl Tyl s přáteli svými značnou měrou. Lid po léta v Květech a jiných publikacích o lásce k vlasti a rodné mluvě poučován vstřípil si tuto lásku a pojal myšlenky, které hned po prvním zážehu z Francie průchod si proklestily a platnosti nabyly. Tyl byl předchůdcem vzrušené té doby. Ve směru politickém nebyl mužem činu. Náležel k nejpřednějším, kdo k převratům politickým připravovali, aniž tušili, že jsou již tak blízko. Když pak doba převratná nadešla, stáli pohotově mužové jiní, kteří teprv v době nové těžiště činnosti své našli“ (J. L. Turmovský).

Ačkoliv J. K. Tyl nepatřil v době březnové i v době, která následovala, k vůdcům revoluce, byl jí vždy jako jeden z nejvýznamnějších mužů národního obrození přítomen. Byl při poradách o zřízení Slovanské Lípy, účastnil se chlácholení dělníků v době březnových výtržností. Byl zraněn při svatodušních bouřích. Účastnil se jak vídeňského, tak kroměřížského sněmu. Ale nedá se o něm mluvit jako o muži politicky aktivním. Naopak, v zápisech z kroměřížského sněmu není jediná zmínka o jeho projevu či návrhu (ale např. ani K. H. Borovský nepatřil v Kroměříži k nejaktivnějším, většinou navrhoval pouze ukončení schůzky). Tyl se zato velmi intenzivně věnoval činnosti publicistické a dramatické. Ve svých dopisech přátelům se často zmiňoval, že by se nejradyji svého mandátu vzdal, aby se mohl plně věnovat publicistice a divadlu.

V této bouřlivé době se snažil Tyl přetvořit *Pražského posla* na plátek politický, protože správně pochopil, že

v době převratů si nemůže *Pražský posel* tak, jak vypadal v době svého založení, udržet u čtenářů oblibu. Pospíšil se tomuto Tylovu tlaku bránil a *Pražský posel* skutečně roku 1849 zanikl. Ten samý rok začal ale Tyl také vydávat jako náhradu za *Pražského posla* *Sedlské noviny*, které měly pomoci venkovskému lidu orientovat se ve veřejném dění. Byly sice velmi oblíbené, ale skončily spolu s revolučními dny.

V bouřlivé době během vídeňského a kroměřížského sněmu vznikají i dvě hry z českých dějin *Jan Hus* a *Krvavé křtiny*. *Jan Hus*, poprvé uveden 10. prosince 1848, vyvolal ve Stavovském divadle senzaci. Divadlo bylo vyprodané a ty, kteří se dovnitř nedostali, spravovala policie o dění na jevišti i mimo ně. Naposledy, po šesté, se za velké účasti publika hrála tato hra, která přesně odpovídala duchu své doby, 15. února 1849. Poté byla příkazem z Vídně zakázána a spolu s ní upadl v nemilost i její autor.

V prvních dnech roku 1849, kdy už bylo jasné, že demokratické ideály kroměřížského sněmu se ve shora diktované politice nemohou uplatnit, napsal Tyl svou druhou velkou politickou hru *Krvavé křtiny aneb Drahomíra a její synové*. Do středu svého dramatu situovaného v 10. stol. postavil historickou postavu Drahomíry a její dva syny – Václava a Boleslava. Postavu knížete Václava líčí v kontrastu s jeho obrazem v legendách jako mírumilovného, ale slabého panovníka, který je schopen mír v Čechách zajistit pouze pod nadvládou německého krále. Proti němu staví jeho bratra Boleslava, který je ochoten svobodu národa vydobýt silou i za cenu krveprolití a násilí.

„V tomto rozložení společenských sil, jak je Tyl podává ve své hře o zavraždění svatého Václava, nemůžeme nevidět odraz skutečné situace v českém národě na počátku roku 1849: zatímco lid provolává na pražských ulicích slávu maďarským revolucionářům, jeho volení zástupci v Kroměříži ve spojení s konzervativci, šlechtici a ctižádostivá vrážejí »jménem národa« revoluci ránu do zad“ (Miroslav Kačer v knize *Tvůřící cesta Josefa Kajetána Tyla*).

Krvavé křtiny měly premiéru 11. února 1849 a hrály se za malé pozornosti tisku jen jedenkrát. Obraz z českých dějin, který Tyl roku 1849 načrtl, se nemohl stát populárním. Tyl se vrátil do Prahy a dál pilně pracoval pro české divadlo. Během roku 1850 uvedl další své tři texty. O tom, v jakém spěchu psal a inscenoval, svědčí i to, že rukopis hry *Měšťané a studenti* dokončil 21. července 1850. Prvního uvedení dočkala se tato hra o osm dní později v nově otevřené letní aréně v Pštrosce.

Toho roku se zdálo, že i přes násilné ukončení kroměřížského sněmu by se nemuselo českému divadlu dařit zle. Tyl pilně pracoval, dostával dobrý plat a idea národního divadla se zdála být blízko svému uskutečnění. Ale brzy se o to silněji vzepjala reakce proti národně motivovaným snahám. Cenzura zakazovala Tylovy hry. Roku 1851 nastoupil jako nový český intendant Václav Bohuš, který odebral českému divadlu subvenci. Platy českých herců musely být zkráceny na polovinu a dramaturg Tyl, coby přebytečná pracovní síla, propuštěn. Ředitel Stavovského divadla, který si Tyla vážil, se mu pokusil nabídnout alespoň polovinu jeho stávajícího platu.

Proti Tylovi se ale zvedla i kritika soustředěná kolem nově vzniklého časopisu *Lumír*. Na jedné straně byl osoučován za vše, co se komu na repertoáru českých her nelíbilo, na druhé straně ztrácel možnost jakkoliv repertoár jako dramaturg ovlivnit. Tyl se stal osobou nepohodlnou.

Ze všech stran byl na něj vytvářen tlak, aby z výsluní společenského života odešel. Tyl nebyl mužem politických bojů – roku 1851, nemaje žádný dostačující příjem, bez práce v divadle i bez práce v novinách, z Prahy odešel.

ODDĚLENÍ PÁTÉ: Blátivými cestami samoty a chudoby končí smrtí roku 1856

„Prosím vás, neztrácejte myslí – abych já pak svou docela neztratil. Jenom ještě tenhle měsíc – pak to musí jít přeče k něčemu. Musíme arci velice šetrně, ale to nás nezabije. Můj Bože, kdybych mohl podle sebe soudit – [...] bychme mnoho nepotřebovali; ale arci Ty, milá Anno, – Ty potřebuješ nyní víc... ach Bože! Kdybych tě mohl svou krví uživit, udělal bych to. – Máte-li nějakou šťastnou myšlenku, pište! Zítřka budu psát zase a pošlu Vám nějakou maličkost; musím něco sehnati také doufám, že mezitím dojde něco od Vinařického. Budte jen dobré myslí. Nebe se nad námi zamračilo, ale já posud doufám. Jaké bylo by to řízení prozřetelnosti, kdyby se to nemělo změnit?... Srdce se mi chvěje pomyslením, že snad trpíte – hlad!... Nemo-hu dále... Zítřka více.

Váš Josef“

(J. K. Tyl v dopisech Anně Rajské a Magdaléně Tylové 6. a 7. května 1853)

Roku 1851 už v Praze pro kdysi tak slavného a milovaného Tyla nebylo místo. Rozhodl se tedy uskutečnit svou dávnou myšlenku na zřízení venkovské herecké společnosti. Podal si žádost o udělení divadelní koncese pro venkov. Právě proto, že nebylo muže povolnějšího pro takový podnik, byla mu koncese odepřena. Mezitím se však už Tyl s nově sestavenou dvanáctičlennou skupinou, se svou ženou, švagrovou i dětmi vydal po vlastech českých. To, že neměl vlastní divadelní koncesi, mu ztrpčovalo existenci až do konce. Musel vydržovat divadelního ředitele, který mu ničím jiným než koncesí užitečný nebyl. Své síly rozmělnil v tisíci drobných činnostech, které byly pro chod společnosti nezbytné, ale spolu s věčným harcováním z města do města a neustávajícími existenčními starostmi

ho tolik vyčerpávaly, že i když se naskytla příležitost napsat něco za gázi, málokdy k tomu měl síl.

Roku 1852 přišlo na úřad udání, že pod koncesí Kulasovy společnosti se pod Tylovým vedením hraje česky. Tyl znovu zažádal o vlastní koncesi. Ta mu byla odmítnuta. Kulasovi bylo povoleno hrát pouze německy a tím se roku 1853 Tylova divadelní skupina rozpadla. Poté, co vyplatil herce, zůstal se svou rodinou bez prostředků v Domažlicích. Upínal se alespoň k soubornému vydání svých spisů nakladatelem Kobrem, ale ani to se neuskutečnilo. Později se připojil k česko-německé společnosti Filipa Zöllnera a Josefa Standery, kde řídil představení českých her.

Naposledy vystoupil těžce nemocný v Českých Budějovicích v květnu roku 1856 v osudné roli chudého kejklíře. „Josef Kajetán Tyl skončil v pátek dne 11. července 1856 o jedné hodině s poledne a byl slavně pohřben dne 13. července za ohromného účastenství lidu. Herci nesli ozdobnou, věnci pokrytou rakev ke hrobu. K pohřbu sešli se členové tří společností hereckých, poblíže se Plzně zdržujících. Městské zastupitelstvo, duchovenstvo, sbor profesorů, studentstvo, měšťanstvo a úřednictvo dostavilo se k pohřbu „chudého komedianta“, však bohatého láskou vlastence, jehož slovo platívalo druhdy v Čechách jako evangelium lásky k národu. A doslovně spočinul Tyl na vavřínu. Když totiž rakev do hrobu spouštěli, spadl pod ni vavřínový věnec, jímž byla ozdobena, a zůstal tam po dnešní den, neboť pozůstatky Tylovy nebyly vydvíženy“ (J. L. Turnovský).

Opona spadne.

Josef Kajetán Tyl se svou smrtí v bídě a zapomnění stal s konečnou platností českým hrdinou, veřejným majetkem, kterého je možno navždy vtisknout do dětských čítanek, kterého lze urážet nebo zbožňovat, kterému je možno se vysmívat. Josef Kajetán Tyl se stal s konečnou platností „miláčkem českého národa“.

(Program Národního divadla v Praze,

Krvavé křtiny aneb Drahomíra a její synové, 2005)

Marek Švehla

Pravdivý příběh Karla Havlíčka Borovského (1821-1856): Strach, mýty a udavačí kolem velkého vlastence

Byl statečný, neuměl být sentimentální. První moderní a dodnes asi nejlepší český novinář. Dokázal říkat věci, které se těm nahoře i těm dole nelíbily. Skončil v exilu, a když se vrátil, lidé se mu vyhýbali. Jeho národ se ho přestal bát příliš pozdě. Na jeho pohřbu.

Je to právě 150 let, co zemřel.

Dvanáctého listopadu 1851 je u soudu v Kutné Hoře živo. Vchod stráží kordon četníků, vstupu dovnitř se dožadují dva tisíce lidí. Dvojice mužů v uniformách stojí proti zvyklostem dokonce i v soudní síni. Vpředu sedí předseda soudu, po straně prokurátor, naproti dvanáctičlenná porota – kromě jedenácti Čechů i jeden Němec. Jsou to hlavně rolníci, ale je tu taky koželuh, mlynář, dva kupci, továrník. Všichni jsou tu proto, aby rozhodli o osudu dvou mužů: novináře Karla Havlíčka a jeho tiskaře Františka Procházky. První psal články a druhý je rozmnožil. Jejich témata znějí aktuálně i dnes: například Správa záležitostí obecných nebo Proč jsem občanem.

Ličení začalo už časně zrána a probíhá bouřlivě. Prokurátor dr. Czermak dnes přišel usvědčit Havlíčka (o toho tu jde především) z „pobuřování“ a „rušení veřejného pokoje“, za což hrozí až pět let těžkého žaláře. „Zlomyslně se pokusil vstítip jiným spoluobčanům nechutí ke způsobu vlády a státní správě, snažil se svést jiné k nepřátelství a nesnášenlivosti proti jednotlivým třídám občanstva,“ hří-

má Czermak. Nemá to ale s Havlíčkem snadné. Tento velký kritik poměrů v monarchii, muž s pověstí nejzajímavějšího českého novináře, liberál, který ve svém politickém myšlení předstihl dobu, se ve slovních přestřelkách cítí jako ryba ve vodě. Přichází řeč na politické poměry, svobodu vyjadřování, právu a odpovědnost každého jedince. Tedy to, o čem umí Havlíček tak dobře psát ve svých článkách. Vzrušená disputace končí až po dvanácti hodinách jednání v půl deváté večer, kdy se soudci odebírají k poradě. Ta trvá hodinu, pak formulují otázky pro porotu. Ta se další hodinu a půl radí. Rozhodnutí je jednomyslné: nevinen. Krátce před půlnocí je pak Havlíček nesen na ramenou do hostince U černého koně, velký dav jeho příznivců se raduje. On sám ale moc ne. Nabádá lidi, aby radši s demonstrací nechutí vůči Rakousku přestali. V kasárnách čeká připravená armáda a všude kolem se to hemží špicly. Proto v hostinci dlouho nepobude, odchází nahoru do pokoje a brzy ráno odjíždí za rodinou do Německého Brodu. Předtucha dalších problémů je správná. Do Prahy

a Vídně už běží zprávy o tom, jak potupně pro režim soud v Kutné Hoře skončil. Brzy nato se rozjíždí stroj pomsty a velkého zúčtování s neznámým českým rebellem této doby. A nutno dodat, že se nenese jen v rakouské režii.

Probuzení

Vraťme se ale na chvíli o několik let zpět. Francie má za sebou krvavou revoluci, Evropa zažívá nepokoje proti zavedeným monarchiím, Německo prochází velkými změnami a spěje ke sjednocení. Také situace v Rakousku je neudržitelná. Češi a Maďaři se bouří proti Vídni, chtějí větší míru samosprávy, více občanských svobod. Zlomový rok 1848 se blíží.

Čechy platí hned po Vídni za ekonomicky nejvyspělejší část monarchie a také nejméně spokojenou. Zdejší politický život se tříbí: existuje několik proudů od konzervativců z řad šlechty, zcela loajálních Vídni, přes národně laděné liberály až po radikální demokraty. Nikoho tenkrát ani nenapadne, že by Češi měli monarchii opustit, řeč je o míře autonomie a občanských svobod, později také o tom, zda se místo Rakouska raději nepřimknout k sjednocenému Německu.

V té době jsou ještě živé kategorie „germánský svět“ a „slovanský svět“, jejich platnost ale postupně končí a čeští intelektuálové si začínají uvědomovat nadřazenost pojmu Čech nad pojmem Slovan. Vůdčí postavy obrození ještě uvažují ve starých kategoriích, je pro ně normální jezdit na slovanské sjezdy a snít o slovanské pospolitosti. Na půdě nových institucí jako Národní muzeum, Průmyslová jednota nebo Měšťanská beseda se ale vedou realistické debaty o budoucnosti českého národa. „Prosazování větší občanské svobody je pro české liberální měšťanstvo prakticky totožné s prosazováním větší národní svobody,“ píše v knize *Kapitalismus a česká společnost* historik Otto Urban.

Nebyvalou roli začínají hrát i české noviny. A to je chvíle, kdy na scénu vstupuje Karel Havlíček (1821 Borová u Přibyslavi – 1856 Praha). Procestoval kus Evropy, pracoval jako domácí učitel v carském Rusku. Tam mimo jiné procitl ze svých mladických snů o panslavismu. Bylo to významné poznání: „Údiv, který přišel na Havlíčka při spatření pyramid ruského absolutismu, je dokladem, že bytostně patříme k západu, ne k východu,“ píše Ferdinand Peroutka v havlíčkovské studii z roku 1931. Je to Havlíček, kdo začíná mluvit o odlišnosti západních Slovanů a prosazuje národní a občanské uvědomění Čechů v monarchii. Uvažuje o životě spisovatele, řídí *Českou včelu*, z níž udělal přední kritický časopis (práve tady vystoupil s tvrdou kritikou pseudovlastenectví J. K. Tyla, kollárovského panslavismu apod.), v roce 1846 převzal řízení fádnic oficiálních *Pražských novin*, z nichž během několika měsíců dělá nejdůležitější tribunu opozičního hnutí. Má potíže s cenzurou, psát otevřeně o politice není zvykem, dostává varování od úřadů, hrozí mu zákaz psaní nebo i něco horšího.

To už ale přichází nadějný rok 1848. Havlíček zakládá vlastní deník *Národní noviny*. Píše v té době převratné články o občanské odpovědnosti, funkci opozice, rozebírá chyby vládnoucího režimu. V dobrém slova smyslu poučuje o politice, o fungování a právech ústavních institucí, o smyslu ústavy. V článku *Co jest obec?* popisuje, jak je důležité, aby lidé měli podíl na správě obce, jen tak se rodí občanský duch. „Občané si nemusejí a nemohou být rovni,“ píše Havlíček s tím, že všichni užívají takový podíl vý-

hod obce, jaký si zaslouží. Jindy zase přesvědčuje o důležitosti češtiny, raduje se z rozšiřování občanských svobod.

Rok 1848

Rok 1848 se skutečně vyvíjel nadějně. Symbol rakouského absolutismu, kancléř Metternich, na nátlak rakouských stavů a vídeňského měšťanstva odstupuje, různé společenské vrstvy si začínají klást požadavky. Vláda ruší robotu, slibuje svobodu tisku a shromažďování. Češi nezůstávají pozadu. Dohoda s vládou v podobě tzv. kabinetního listu stvrzuje posun k posílení svobod a demokracie. Chystá se nový volební zákon, svolání zemského sněmu, návrh nové ústavy. To všechno Havlíček nadšeně podporuje, zároveň ale v dubnu 1848 v článku *Naše politika* píše: „My, Slované západní, Slované svobodní, Čechoslované, Jihoslované a Poláci pevně stojíme s rakouským císařstvím, považujeme je za přirozenou pásku, která nás bratry rozezná k sobě úzce váže a ve spojení tuží proti velikému nebezpečství.“ (Tím Havlíček myslí Německo.)

Nakonec ale režii přebírají radikálové. Armáda se bojí francouzského příkladu a posílá do Prahy vojsko knížete Windischgrätze. V ulicích se staví barikády, někdo dokonce zastřelí Windischgrätzovu manželku. Armáda pak v červnu za nezájmu venkova pražské bouře rozmetává. „Nešťastnými událostmi utrpěla naše česká věc nesmírnou ránu,“ kritizoval Havlíček radikály. Je to tak. Situace se vrací do předrevolučních kolejí, ke slovu přichází i tuhá cenzura. Havlíček píše dál, co si myslí, jako jeden z mála intelektuálů nemá strach. Opět ale přicházejí úřední výstrahy, několikadenní vazby, výsledky u vojenského soudu a v roce 1850 zákaz *Národních novin*. Havlíček vydává časopis *Slovan* a zůstává jedním z posledních mluvčích „české věci“. To mu vynáší další policejní represe a několik žalob. Na podzim 1851 opouští příliší rizikovou Prahu a stěhuje se s rodinou k matce do Německého Brodu, kde si chce dát od politiky pokoj. V té době ale už se také chystá největší tiskový proces v Kutné Hoře, stanovený na 12. listopadu.

Vítězství

Kutnohorský proces s Havlíčkem, rakouskými úřady označovaným za „nejnebezpečnějšího vůdce češství“, se konal na popud vídeňské vlády, která teď jeho výsledek vnímala jako velkou porážku. Ministr vnitra Alexander Bach začal promýšlet, jak se z toho poučit. Vadila mu bouřlivá kulisa, v níž se Češi beztrestně vysmívali monarchii, hlavně ale „nespolehlivost“ porotních soudů. Úřady věděly, že musí Havlíčka dostat před soud znova, jak ale zařídit, aby byl odsouzen? Vláda zvažovala, zda Havlíčka nesoudit v některém z německých okresů, nebo dokonce před německou porotou, od toho ale upustila: Češi by takový rozsudek nepřijali. (Nakonec rakouské úřady vedl nepohodlný rozsudek k rozhodnutí, že se musí změnit porotní soudní systém – tato strategie v Česku přežila dodnes – a skutečně ho koncem roku 1851 v Čechách nenávratně zrušila.) „Každý proces, a byť by byl Hawliczek uznán vinným, bude pro něj novým triumfem a rozšíří okruh jeho přívrženců, zvýší jeho váhu,“ píše pražský policejní šéf Leopold Sacher-Masoch v dopise místodržiteli v Čechách Karlu Mecsérymu s tím, že vláda by měla sáhnout po vhodnějších prostředcích, jak „překazit řemeslo tohoto talentovaného, ale krajně nebezpečného muže“ a zamezit mu „v jeho všeobecně škodlivých rejdech“. Nakonec sám pražský

policejní ředitel považoval za nejlepší poslat Havlíčka do jiné části monarchie a tento nápad se zalíbil i ministru Bachovi. Byť tu byl malý problém: podle rakouských zákonů měly úřady právo poslat někoho do vyhnanství jedině v Haliči, ministr jej tedy kvůli Havlíčkovi musel rozšířit i na zbytek monarchie.

Události šly rychle dopředu. Po procesu Havlíček žil s manželkou Julií a jedinou dcerou Zdenkou u matky a bratra v Německém Brodě. Nepsal, nechodil mezi lidi, vedl domácký život. Denně vyjížděl s manželkou na saních do okolí. Pracovat nemusí; ze své redaktorské činnosti našetřil nějakých deset tisíc zlatých, což jeho rodině stačí na deset let života bez existenčních starostí. Má dokonce od přítele Antonína Musila k dispozici pas, emigrovat se ale nechystá, byť čas od času mluví o tom, že ho úřady stejně nenechají na pokoji.

Sedmnáct dní po rozsudku se Bach rozhodl, že Havlíček bude deportován v Salcburku, později padl los na menší a více konzervativní Brixen. „Toto oznámení jsem vzal na vědomí,“ odepsal 12. prosince mladý císař František Josef. (Dnes panují pochybnosti, zda o vyhnanství Havlíčka rozhodl skutečně Bach, jak si vždy Češi mysleli, možná to byl sám císař na nátlak armády a četnictva.)

Cesta dostavíkem

Sotva ve Vídni rozhodli, projevilo pražské policejní ředitelství velkou horlivost. Už 15. prosince vyjel vrchní policejní komisař Franz Dederra v šest hodin odpoledne do Kolína. V kapse měl průvodní dopisy, pět set zlatých na výdaje a na sobě teplé oblečení na dlouhou cestu zimními Alpami. V Kolíně přestoupil na přichystaný dostavník a po silnici i s jedním policejním sluhou vyjel směr Německý Brod. Tam dorazil až pozdě v noci. Vzbudil okresního hejtmana, vzali tři četníky a všichni vyrazili na náměstí, kde Havlíček bydlel. Napřed bušili na vrata místního lékárníka, napodruhé už se trefili. Otevřel jim Havlíčkův bratr, který Dederra zavedl až k posteli rozespalého Karla. Ten si oblékl plášť a rozmrzele si nechal přečíst rozkaz. Pak ještě jednou. „Násilí nutno ustoupit, půjdu s vámi,“ měl podle dobových záznamů prohlásit. V tu dobu už byly vzhůru i jeho manželka a dcera. Dederra jim neprozradil cíl cesty, a Havlíček proto utěšoval manželku, že ho vezou jen někam na pevnost a pak rychle zjistí, že je neviný. Podle pozdějších vzpomínek Dederry začali při loučení všichni slzet, včetně Havlíčka, zatímco okresní hejtmán, aby zakryl své emoce, vyšel raději na chodbu. Těsně před odchodem ještě Havlíček řekl bratrovi, ať nebudí sousedy a známé. „Podle pozdějších zpráv o lhostejnosti obyvatelstva si tím ušetřil zbytečně zklamání,“ píše Jiří Morava ve své výborné knize *Havlíček v Brixenu*, odkud přebíráme řadu informací. 16. prosince v půl páté ráno se eskorta dala do pohybu směr Budějovice.

Ráno projel dostavník Jihlavou. V Batelově poobědvali, Dederra objednal i mělnické víno, Havlíček ale téměř nejedl. Pak dostavník směřoval do Hradce, kde měl Dederu rodiče. Zajistil nocleh v místním hostinci a i s Havlíčkem se vydal na návštěvu rodičů. Dederrův otec Havlíčka poznal. Ráno pak čekal u hospody dav lidí. Když Havlíčka spatřili, tak se „klidně odebrali ku svému dennímu zaměstnání“, popsal později místní politik Antonín Hajn. Dederu nakoupil doutníky a víno a vyrazili dál. Tímto způsobem se cesta ubírala přes Třeboň a Budějovice směr Linec.

V Budějovicích údajně Havlíčkovi přátelé najali několik koní, aby měl možnost uniknout. Ten ale nic takového neměl v úmyslu. Cesta navíc byla důkladně organizovaná. Místní četníci byli v pohotovosti a jejich velitelé posílali o pohybu dostavníku do Prahy a Vídně raporty. Za Salcburkem se jelo pomalu a těžce, všude ležel sníh, krajina kolem byla divoká a krásná: strmé svahy, průzračné řeky, jehličnaté lesy, idylické štíty, vodopády. (Havlíček tuto část cesty využil k napsání Tyrolských elegií.) Do Brixenu dorazili 22. prosince, po sedmi dnech cesty. Dederra předal tehdy třicetiletého Havlíčka okresnímu hejtmanovi Knollovi a hned se vydal na cestu zpět. V Praze pak předložil účet na 580 zlatých a 37 krejcarů (to byl zhruba roční plat státního úředníka).

Ministr Bach oznámil veřejnosti Havlíčkovu deportaci stejný den, kdy vyjel dostavník směr Brixen. Žádný rozruch ale zpráva nevyvolala a na Havlíčka se rychle zapomělo.

Brixen

Brixen platil za jednu z nejkonzervativnějších oblastí monarchie, kde rok 1848 proběhl bez většího zájmu. V čase Havlíčkova přjezdu tu žilo 2700 lidí, z toho víc než desetiinu tvořili duchovní. Okresní hejtmán Knoll (57) byl rozumný muž, nechtěl Havlíčkovi komplikovat život. Odvedl ho do hotelu U slona, nejlepšího ve městě, kde pro něj zamluvil pokoj s plnou penzí.

Jak později sám Havlíček psal, jeho přijetí v Brixenu bylo přátelské. Ať již od zdejších úředníků, od majitele hotelu i hostů, kteří se U slona scházeli. Od Dederry Havlíček věděl, že jeho manželka s dcerou za ním mohou přijet, vylíčil jim tedy cestu a naléhal na ně, ať určitě počkají na jaro.

Psaní dopisů a čekání na odpovědi se mu pro první týdny stalo hlavní náplní času. „Co dále, nevím,“ psal Františku Palackému. „Úmysl můj jest mlčeti, nastavit záda a trpět. Prosit nebo domlouvat se nehodlám, ani protestovat a odvolávat se: bylo by to dílem nadarmo, dílem proti mému srdci. Nevědí, co činí!“ Dopisy byly evidovány, nikoli ale cenzurovány, a jména adresátů spolu se zprávami o chování Čecha posílána do Vídně. Havlíček trpěl nudou, psal si domů o knihy a pořídil si taky klec s dvěma vrabci. Po měsíci našel Knoll Havlíčkovi podnájem se stravou a obsluhou, čímž ke své radosti omezil jeho styk s hosty hotelu. Havlíček popsal v dopise své nové bydliště jako „tmavý pošmourný klášternický pokoj plný svatých obrazů a umučení božího“. Pověsil si mezi ně svého Jana Husa.

Přestěhováním se jednotvárnost jeho pobytu ještě zhoršila. Neměl už rozptýlení mezi hosty hotelu, dlouze chodil po pokoji nebo se procházel po svazích okolních kopců. Psaní dopisů bylo jediné, na co se byl schopen soustředit. Klidu mu asi nepřidaly ani poměrně plastické zprávy o situaci v Čechách. „Veškeren život veřejný udušen jest, aspoň spisovati nám nyní volno, třebaš ne vydávati tiskem,“ psal Havlíčkovi Palacký. „Vás odvezli z vlasti, nám vlast obrátili v pevnost a žalář, rozdíl není tak velký,“ psal Havlíčkův přítel Pinkas.

Velmi důležitá byla otázka peněz. Úřady Havlíčkovi pobyt platily roční rentou vyměřenou na 400 zlatých. Její výši schvaloval přímo ministr Bach. Pro představu šlo o roční plat úředníka na místodržitelství. Učitel na obecné škole vydělával 130 zlatých, dělník v továrně 100-200 zla-

tých. Havlíček si ale stěžoval, že chce minimálně 600 zlatých, jinak svoji rodinu po jejich příjezdu neuživí. V průběhu pobytu se mu skutečně povedlo jisté zvýšení renty vyjednat, jeho výdaje ale byly vyšší, a tak neustále žádal bratra o zaslání vlastních úspor.

Přijela rodina

V prvních měsících Bach přijezd Havlíčkovy rodiny zamítá. V květnu však dostává jeho žena Julie dopis, aby si na úřadech vyzvedla 150 zlatých na cestovné a může odjet za manželem. Příjezd manželky a dcery Havlíčkův život výrazně změnil. Všichni tři se přestěhovali mimo centrum do domku se zahradou. „Můj pokoj má tři okna a vyhlídku, která by stála tisíce, kdyby byla v Čechách,“ píše nadšený Havlíček bratrovi. „Tak hezkou krajinu, jako je zde, jistě jsi ani neviděl. Na površích samé vinohrady, na pustějších vrších samé kaštany jedlé a ořechy vlaské a za tím jako stáří vysoké Alpy, na kterých posud leží sníh, kdežto zde již přes tři neděle třešně jíme.“

Rodina chodí po horách. Havlíček si vychvaluje, jak mu brixenské povětrí svědčí, jak se zdravotně cítí mnohem lépe než v Čechách. To vyvrací české mýty, že za jeho pozdější tuberkulózu mohl právě pobyt v Brixenu. Spíš naopak, jihoalpské podnebí pomohlo Havlíčkovy problémy oddálit na později.

Havlíček začíná také psát – především své možná nejlepší literární dílo – *Tyrolské elegie*. Do Čech satirické verše ale zřejmě z opatrnosti neposílá. Někde je musel ukrýt, protože se nic nenašlo ani při několika domovních prohlídkách v jeho bytě. Navíc z dopisů neustále slyšel o všeobecné lhostejnosti, s níž by se zřejmě setkaly i jeho básně.

Začal taky pracovat na knize o historii Ruska, kterou chtěl v Čechách vydat. Zmínil se o tom v dopise Palackému, ten ale odpověděl, že něco takového je dnes zcela nereálné.

Úřady se snažily kontrolovat Havlíčkovu poštu, nebylo to ale zcela spolehlivé. Stačilo říct někomu zcela jinému, aby dopisy na poštu odnesl. Snahy Havlíčka kontrolovat naopak posilovala různá udání, která lidé v Čechách na tyrolského vyhnance psali. Například vyšší hospodářský úředník Antonín Schiller se doslechl, jak často Havlíček píše, a hned to ohlásil policii. Udání putovalo jako všechno k Bachovi, který nasadil špicly a vůbec větší kontrolu.

Další udání přišlo na úřady od Havlíčkova přítele Geblera. Ten žil v Srbsku, tedy v zemi, o níž Havlíček napsal, že by z ní rád učinil „svoji Ameriku“. Napsal Geblerovi dopis a ptal se ho, jestli by v Bělehradě sehnal práci. Gebler se lekl a ohlásil úřadům, že Havlíček má v úmyslu přesídlit. Rakouským úřadům chodí i další „zaručené“ zprávy o tom, že má Havlíček v plánu z Brixenu utéct. Tím vším se komplikoval jeho případný návrat domů nebo alespoň přestěhování blíž k domovu. Všimá si, že jeho dům více hlídají četníci. Jeden čas se musí každý den hlásit mezi denáctou a dvanáctou dopoledne na hejtmanství.

V Brixenu dál střídavě zažívá příjemné měsíce nebo propadá depresím z nicneděláním, stěhuje si na „bigotní, prohané Tyroláky“ nebo „pobožnou pakáž“, poustevnický život. Mezi lidmi nechodí, jen na pivo do místního pivovaru. Znamé tu téměř nemá. „S měšťany a knězi nic není a úředník se žádný nesmí opovážit, aby s námi něco měl,“ píše v dopisech. S místními rozmlouvá spíš o zemědělství,

o včelách, v horách na salaších chodí sledovat dobytek, vyměňuje si s bratrem semena rostlin.

Stále častěji zmiňuje, jak touží po návratu do Čech, kde si chce zařídit malé hospodářství a taky se dál věnovat literatuře. Čas od času se vrhne na psaní své oblíbené satirické poezie. Manželka Julie mu z Čech přivezla rozdělaný rukopis *Křtu svatého Vladimíra*.

Po třech letech pobytu začíná být zoufalý. Píše na Nejvyšší policejní úřad ve Vídni žádost o povolení k návratu. Vídeňské úřady žádost zamítají. Po několika měsících se to opakuje. Ve Vídni se žení císař František Josef s Alžbětou, následná amnestie se ale Havlíčka netýká, nebyl přece odsouzen. Rakousko slaví, čeští básníci Erben, Furch, Hanka, Koubek, Pícek vydávají na znamení loajality almanach.

Havlíček už má doma domluveno, že by opět bydlel v bratrově domě, řídil by jeho podnik a věnoval se své oblíbené historii. Jenže úřady mu to nevěří. V létě 1854 přemlouvá k odjezdu Julii. Minulou zimu špatně snášela a může se to opakovat. Navíc Zdenka měla začít chodit do školy. Koncem září obě odjíždějí. Havlíček se opět stěhuje do města víc mezi lidi. Je švagr žádá o audienci u ministra Bacha a v dopise ho ujišťuje, že „Karel Havlíček je pevně odhodlán věnovat se praktickému životu, starat se výhradně o hmotné zajištění sebe a své rodiny a že nadále nedá nejmenšího podnětu k nějakému zákroku proti své osobě“.

Ani to nepomohlo. V lednu 1855 napsal Havlíček další žádost. „Ačkoliv jsem nebyl odsouzen a neznám příčinu, pro kterou jsem zde držen, nesu za to trest, pro otce rodiny jistě krutý,“ píše a dodává, že už se nechce věnovat novinářské činnosti. Bez odezvy.

Vědomí prohry

Když se Havlíček na podzim loučil se ženou, nevěděl, že má tuberkulózu. A ani teď netušil, že se jí přitížilo. Julie absolvovala vyšetření, nemoc už ale byla v takovém stadiu, že neměla šanci. Patnáctého dubna dostala vysokou horečku a záchvat. K ránu umřela. Bylo jí dvacet devět let. Rodina se ale dohodne, že Havlíčkovi o tom zatím nic napíšou, podlehl by ještě většímu zoufalství. Zdenky se ujala rodina Juliina bratra, kde byla naštěstí zvyklá.

Havlíček si podává další žádost o propuštění, opět slibuje řádný život živitele rodiny a konec novinářské dráhy. Místodržitel v Čechách Karel Mecséry tentokrát žádost doporučuje s podmínkou, že se Havlíček „vystříhá všech politických rejdů, úplně se odřekne žurnalistiky, jakožto i vůbec každé spisovatelské činnosti“. Císař souhlasí, situace v Čechách už byla pacifikovaná, Havlíček není vnímán jako nebezpečný, navíc podmínky propuštění jsou tvrdé.

Když si je Havlíček v Brixenu na hejtmanství čte, je zaskočen. „Spisování“ se přece nechce nadobro vzdát. „Havlíček musel být konfrontován s otázkou svého publika. Přišel-li do exilu s vědomím, že tu bude trpět pro jiné, a nedočkal se přitom sebemenší známky širší solidarity, musel si nyní přiznat, že ani jeho psaní nemělo jiný význam než privátní,“ píše Jiří Morava ve zmíněné knize. „Tím, kdo zklamal, nebyl Havlíček, nýbrž český národ. Bylo by proto bývalo absurdní, aby se jen proto, že byl jeho členem, obětoval donekonečna.“ S vědomím prohry Havlíček protokol podepsal a mohl se balit na cestu.

Krátká zpráva

Třináctého května dorazil do Německého Brodu, kde se dozvěděl o smrti Julie. Chtěl vidět dceru, musel tedy požádat o propustku k cestě do Prahy. Dostal od okresního hejtmanství šest dní. V Praze zjistil, že atmosféra ve městě není dobrá. Přibyla povinná policejní evidence všech obyvatel a všude bylo plno policejních špiclů. Jeho známí se mu zdaleka vyhýbali, dělali, že ho nevidí. Jediná Božena Němcová, kterou potkal na Příkopech, se k němu hlásila. Byl sice v Čechách, ale bez radosti. Sám byl pod přísným policejním dohledem, mimo Německý Brod potřeboval propustky. Smrtí Julie padly plány na život a hospodaření v Brodu. Potřeboval být blízko dcery, která ale žila v Praze. Žádal úřady o souhlas k přestěhování s tím, že bude pracovat ve švagrově pokrývačské firmě. Neuspěl. Následovaly další žádosti. Zbytečně. Rozhodl se žádat přímo ve Vídni, nemělo to ale význam. Titíž lidé, kteří před čtyřmi a půl lety rozhodli o jeho odjezdu do Brixenu, teď rozhodovali, jestli vyhnanství bude pokračovat, byť už jen v Německém Brodu.

Neustálé psychické vypětí, podstatně horší klima než v Alpách, kouření, alkohol, to vše se podepsalo na jeho zdraví: objevila se tuberkulóza, kterou se nakazil od Julie. Lékař ho poslal do lázní, napřed do Chuchle, pak do Šternberku u Smečna. Ve Šternberku se mu líbilo, vstával brzy ráno, chodil po okolí, podstupoval lázeňské procedury. Nikdo ho sem nepřijel navštívit, sám údajně chodil za zdejším mlynářem, amnestovaným radikálem. Vydržel tu zhruba měsíc. Čtyřadvacátého července jej lékař v horečkách převezl do Prahy, kde o pět dní později v 35 letech zemřel.

Noviny přinesly o smrti Karla Havlíčka jen krátkou zprávu, s výjimkou pražského, německy psaného deníku Bohemia, kde oznámili datum pohřbu a otiskli nekrolog. V něm nazvali Havlíčka „velkým talentem, největším a prvním publicistou, jehož měla česká literatura“.

Havlíčková rodina se bála demonstrací a přála si jen nenápadný pohřeb. To se ale nepovedlo, zpráva o smrti velkého novináře se roznesla. K rakvi vystavené doma u Havlíčkova švagra Jaroše přicházely davy lidí, kteří přece jen ztratili strach a jako by teprve teď svého hrdinu opět našli. (Respekt 30)

Karel Michal Silná osobnost (z knihy Bubáci pro všední den)

„Pane, dejte mi cigaretu,“ řekl ten člověk, a účetní Mikulášek o krok ucouvl. Tohle je totiž uznáný válečný pokřik nočních dam nebo podnikavců, kteří vás praští dlažební kostkou zabalenou v kapesníku a seberou vám hodinky.

Byla to trochu zbytečná opatrnost, protože tak brzy odpoledne se nebylo čeho obávat, ale Mikulášek se obával ze zásady.

Obtížník byl starý, pomenší postavy, velmi fousatý a špinavý, jak už takoví dědečkové bývají. Něco mezi běžencem a Krakonošem. Říkám bývají, a ne bývali, protože takoví dědečkové byli a jsou. Mají velice rozšmajdané boty a nosívaly pytel s něčím neurčitým. Pohnutky jejich činnosti nejsou dosud prozkoumány.

Mzdový účetní Mikulášek sáhl do kapsy a dal dědečkovi cigaretu. Potom mu to přišlo jaksi trapné, a proto mu dal ještě jednu. Dědeček zastrčil první cigaretu do fousů, druhou do čepice, řekl děkuju pěkně a dal si od Mikuláška připálit.

„Vy jste hodnej pán,“ pochválil uznaně.

Mikulášek zabručel jakousi neurčitou sprostotou, jak už činíváme, když se nám lichotí.

„Hodnej pán,“ liboval si dědeček. „Já bysem pro vás měl kšeft, mladej pane.“

„Nepotřebuju,“ řekl účetní. Kšeftů zásadně neprovozoval. Báł se zavření, a krom toho se necítil obchodně nadán.

„Dobrej kšeft,“ dotíral dědeček. „Za dvacku.“

„Nemám zájem,“ bránil se účetní. Nechtěl ztrácet s dědečkem čas. Byl totiž právě na cestě do automatu, kam po skončení pracovní doby docházíval na fazole.

Ne že by fazole miloval, ale byly laciné a byla jich plná huba. Obojí mu připadalo důležité. Mzdový účetní Mikulášek nebyl totiž dobře situován. Nevydržoval si dámu z baletu, což se odedávna uvádívá jako důvod, proč lidé nemívají, ani všechno nepropíjel. Prostě neměl, přestože žil počestně, či snad právě proto. Mzdoví účetní nepobírají mnoho. To Mikuláška hnětlo, a ještě mnoho věcí kolem jeho zaměstnání. V dětských letech jste chtěli být kapitány, mašinfíry, cukráři nebo kominíky. Kdyby se chtěl chlapeček stát mzdovým účetním, volal by se k chlapečkovi lékař. Teprve v průběhu dospívání dochází k trapné konfrontaci s faktem, že kominíky a mašinfíry všichni být nemohou. Ba ani tolik kapitánů není potřeba.

Mikulášek byl tudíž mzdovým účetním. Je to neštěstí, ale občas se to stává. Nic jiného než mzdově účtovat neuměl, a nic jiného mu také nezbyvalo. Manuální práci by se sotva uživil, protože měl dík vrozené vadě obě ruce levé. I jinak měl neradostné perspektivy. Mzdovým účetní nemůže být než zase mzdovým účetním, nebo v krajním případě vedoucím mzdové účtárny,

je-li dostatečně vetchý a zasloužilý. To Mikulášek dosud nebyl a iniciativy se neodvažoval. Jakákoliv iniciativa v oboru mzdového účtování hraničí s trestním zákoníkem. Mikulášek to všechno věděl a cítil se zle, protože byl docela obyčejný Mikulášek a ničím zvlášť nevynikal. Jinak byl hodný člověk. O to byl na tom hůř, protože to všichni věděli a nikdo se ho tudíž nebál.

Když shledal, že se ho i takový dědeček pokouší vykořistovat, pocítil vztek. Byl si trapně vědom, jakou je snadnou kořistí.

„Za dvacku,“ žebrnil dědeček. „Vám se vede dobře, a pomůžete chudýmu člověku.“

„Nevede se mi dobře,“ řekl sverpě účetní.

„A pročpak se vám nevede dobře?“ „Ále, protože nic pořádného neumím,“ řekl účetní otráveně jako vždycy, když přišly na přetřes jeho existenční poměry.

„Hihi,“ řehnil se dědeček. „Neumíte? Vidíte, já umím, a co z toho? Nic!“

„A co umíte?“ zeptal se Mikulášek z čistě zdvořilosti. Už ho celý dědeček začínal mrzet.

„Inu,“ dědeček přitlumil hlas, „já se umím proměnit v medvěda. No ba!“

Mikulášek znovu poodstoupil a uvažoval, že v případě potřeby praští staříka aktovkou a odevzdá ho odbornému lékaři, který už jistě někde v okolí shání uprchlou kořist.

Dědeček se však choval mírumilovně.

„No jo, v medvěda. A k ničemu to není. To je bída. co?“

„Tak... tak sbohem,“ vyrazil účetní a přešel na druhý chodník. Dědeček za ním cupital s vytrvalostí hodnou lepší věci.

„Vás to, mladej pane, nezajímá?“

„Zajímá, arcíže, hrozně mě to zajímá,“ vzdechl účetní v tiché naději, že ne každý blázen je útočný.

„Víte,“ brebentil stařík, drže účetního za rukáv, „vůbec to není těžké. Když já byl za první války v Bukovině...“ „Sbohem,“ pravil účetní.

„...tak tam měli jednoho věšet,“ pokračoval obtížný dědeček naprosto nerušené a se zřejmou jistotou, že si účetní neuhryže rukáv jako liška tlapu v železech. „Věšet ho měli. Takový špinavý dědek to byl.“

Účetní si posupně pomyslně, že staříkovi chybí sebekritičnost.

„Já byl tehdy kaprál, a kaprál, to byl pán!“ vyprávěl stařík nesouvisle, „a pustil jsem ho zadem ven. A ten to uměl, s tím medvědem. Přeměnit se, víte, a naučil mě to za to, že ho pustím, ten dědek jako. On by se byl přeměnil sám, aby se dostal ven, jenomže nemoh, on neměl zrovna ten patřičnej prst. On o něj totiž nějak přišel. To se nastrčí tenhle prsten, co mi ho dal,“ ukázal na nemytém prstě široký mosazný kroužek, „zrovna na prostřední prst pravé ruky a otočí se třikrát doleva a dvakrát doprava, ale tahle rýha,“ Mikulášek zpozoroval na mosazi hluboce vybroušený příčný vryp, „tahle rýha musí přijít do dlaně. Těžké to není, já si to hned pamatoval. A zpátky zas dvakrát doleva a třikrát doprava, a je to všechno jako dřív. Jo, a když to spleťte, tak sundat, znovu nasadit a celé znova, nic se nemůže stát. Ale tady vám to nemůžu ukazovat, tady je moc lidí. Zkuste si to doma sám. Nate.“

Dědeček popadl Mikuláška za ruku, nastrčil mu prsten na prst a štrachal se pryč. Účetní okamžik zděšeně hleděl na široký mosazný kroužek na své ruce. Pak se rozběhl a popadl dědečka za vetřelý flekatý zimník. Stařík k němu obrátil vrásčité obličej a zahýbal fousy.

„Co je,“ brblal, „třikrát doleva, dvakrát doprava, rýha do dlaně, zpátky dvakrát doleva, třikrát doprava, rýha k hřbetu, no.“ – „Kdepak!“ vzpínal se Mikulášek, „to já takhle nemůžu od vás vzít. Já to nechci, vemte si to zpátky!“ Dědeček mu odstrkoval ruku.

„Jen si to nechtě, pane, jen si to nechtě. Když říkáte, že se vám nevede, tak mi třeba nemusíte nic dávat. Ono to celé stejně k ničemu není, a co já s tím, starý člověk? Vy jste mladší, ještě toho užijete. No tak mi dejte dvacet korun, no,“ dodal honem, než si to oběť rozmyslí.

Dostal je. Co se dalo dělat. Schoval je do čepice. Mikulášek dospěl k názoru, že na blázna je dědeček docela mazaný, a protože se ho už přestával bát, hodlal ho donutit, aby si za těch dvacet korun ještě aspoň něco vymyslel. Zeptal se s předstíranou vírou: „A co se přitom stane se šatama?“

„Z těch bude kožich, jen nemějte strach.“

„A kdybych byl v plavkách?“

„Tak holt budete mít letní srst. A už děte, pane, já už taky víc nevím. Zkuste si to a uvidíte. Ale není to k ničemu, abyste si nemyslel. Tak sbohem, pane, sbohem, a mockrát děkuju.“

Toho dne Mikulášek fazolí nepojedl. Měl vztek a chtěl se vyhnout dalšímu utrácení. Sel do svého podnájmu, nahlédl oknem do kuchyně, zda není bytná doma, a dal si ve svém pokoji nohy na stůl. Zapálil si cigaretu, ohořelou sirku pečlivě odložil do krabičky a jal se prohlížet svůj pochybný kup.

Prsten byl otřelý, necelý centimetr široký, s nezřetelnými zbytky jakéhosi písma na vnitřní straně. Latinka to nebyla a jiné písmo Mikulášek neznal. Dědečkova fantazie ho poněkud překvapovala. O vlkodlacích čítal, ale jsou-li také medvědodlaci, to nevěděl. Pokud mu bylo známo, je převtělovací schopnost člověka omezena na proměnu ve vlka. Usoudil, že stařík ve svých lžích zřejmě nečerpá z uznávaných pramenů.

Toť, v medvěda, horšil se v duchu. To už by taky mohl být hovnivárodlak, který se přeměňuje v hovnivára. Blbost.

Upustil prsten do zásuvky, hodil na něj staré noviny a oddal se smutným úvahám o tom, jak snadno vydělávají někteří lidé dvacet korun. Ale za chvíli mu to přece jen nedalo. Vyňal zase prsten ze zásuvky, zhnuseně si ho prohlédl a pak ho nastrčil na prostřední prst pravé ruky. V jistých rozpacích vstal a postavil se před naprasklé zrcadlo. To vše činil s vědomím, že si počíná jako blb, ale protože byl v bytě sám, mohl si to dovolit.

„Třikrát doleva, dvakrát doprava,“

opakoval si a otočil prstenem dle návodu.

Pak se podíval do zrcadla.

Setkal se tam s pohledem svých malých, žlutohnědých, zlomyslných očí. Údivem pootevřel tlamu a z koutku mu ukápl pramének slin.

„Mrhhm,“ zamručel zděšeně, učinil dva kroky zpět a dosedl na židli. Židle praskla pod jeho vahou a mzdový účetní dopadl na ošlapaný kobereček, způsobil drápy několik hlubokých vrypů na okraji stolu.

Když ho opustila počáteční hrůza, shledal, že proměnit se zpět v člověka je poněkud nesnadnější, protože drápy druhé tlapy klouzaly po hladkém kovu kroužku, takže nezbylo než strčit celou tlapu do huby a otočit prsten chrupem.

Účetní Mikulášek celou noc nespál. Radoval se, jak už je v lidské povaze, že má, co jiní nemají. Do zaměstnání se však dostavil včas, protože činil rozdíl mezi služebními povinnostmi a soukromou zábavou.

Před jeho kanceláří už čekal pan Valenta. Polír – pardon – dílovedoucí.

„Co je to tu za bordel,“ pravil hlasitě. „Člověk se celý den dře, a úředníci místo práce ohryzují kosti.“

„Pojďte dál, pane Valenta,“ řekl slušně mzdový účetní, otevřel kancelář a pustil dílovedoucího napřed. Valenta se ve dveřích zastavil. Měl pro svá klání rád publikum.

„Tak co, dostaneme ty přesčasy, nebo nedostaneme?“

Účetní se mu provlékl pod ramenem a nahlédl do svých spisů.

„Nelze, prosím,“ omlouval se, „přesčasy nebyly povoleny.“

„A jak to,“ zeptal se pan Valenta a nahrbil hrozivě hlavu mezi ramena.

„Tak. Nebylo to povoleno, a tudíž se to také neproplatí.“

„A proč?“

„To já, prosím, nevím.“

„A kdo to má vědět, hergotsakra,“ zvýšil Valenta hlas, protože okřival při představě hlučné výměny názorů.

„Stavbyvedoucí, prosím. Já jsem jenom účetní.“

Takový neseriózní úhybný manévr Valentu spravedlivě rozhořčil. Rvát na mzdového účetního byla jeho oblíbená zábava a neměl rád, když mu to někdo kazil. V podstatě to nemyslel zle, ale řvaní mu bylo životní nezbytností, jako třeba rybičkám dafnie. Protože byl mzdový účetní poslední a jediný, kdo mu byl ještě vydán napo-

spas, nesl velmi těžce jakýkoliv nesportovní trik.

„Tak dostaneme to, nebo to nedostaneme?“

„Bohužel,“ pokrčil Mikulášek rameny. Dával tak najevo, že slyšení je u konce a že nadchází doba práce.

Dílovedoucí přidusál ke stolu.

„Tak heleďte, na vaše kecy, rozumíte, já vám nedám! Koukejte to honem rychle zaplatit. Jeden se vymlouváte na druhého, a...“

Účetní Mikulášek se kryl stolem. Na řvaní byl zvyklý, ale probdělá noc se mu hlásila v nervech. Obával se, že každým okamžikem propukne v pláč.

„Neřvete na mě,“ požádal přeska-
kujícím hlasem.

Valenta se v duchu zatetelil štěstím. Jak známo, mečení kůzlete dráždí lva.

„Vy mi budete vykládat, co mám dělat? Vy? Koukejte mi dát, co mi patří, nebo vám udělám z té vaší boudy trhací kalendář!“

Mikulášek se přikrčil za stolem. Byl za každou cenu rozhodnut zabránit splnění hrozby.

„Dejte si pozor,“ varoval, „nebo...“

„Nebo co?“ zařval polír a uhodil pěstí do stolu.

Účetní měl pocit, že ho polír každým okamžikem pozře. Třikrát doleva, dvakrát doprava, zopakoval si v duchu. „Uahááárr,“ řekl pak nahlas, vztyčil se v celé své výši a vycenil nažloutlé tesáky.

Dílovedoucí napřáhl před sebe ruce gestem kostelníka, který z ničeho nic spatří živého ďábla. Ze sevřeného hrdla vyrazil několik típavých zvuků jako předěšená slepice, a mávaje před sebou rukama, vypoťácel se zpátky na chodbu. Pak přibouchl dveře a dusal pryč, vřeště hlasem rdoušeného zajíce.

Když jeho jek odumřel v dáli, uslintal si účetní samým úsilím celou tlapu, aby byl včas hotov s proměnou. Zpozoroval již dříve, že jakékoliv rozčilení vzbouzí v jeho medvědímu organismu přebytek slin, a poněkud mu to překáželo. Sotva usedl za stůl, v obličejí trochu bledý, a otevřel spisy, vřít se dovnitř vedoucí stavby.

„Dobrý den, soudruhu inženýre,“ pozdravil uctivě Mikulášek. Stavbyvedoucí pozdrav ignoroval.

„Co jste to měl za výstup s Valentou,“ zeptal se vztekle.

„Já? S Valentou?“

„Samozřejmě že vy, já ne. Valenta

vlítl ke mně, že prý jste na něho řval jako medvěd. Pak se složil. Volají mu záchranku.“

„Já...“

„Nic! Tohle mi tu nebudete dělat! Já mám plnit plán, a vy mi tu seřvete člověka, až se složí. Kde teď vezmu mistra, co? Budete to snad dělat za něho? Tak tohle si vyřídíme na podnik!“

Bum, bum, prásk.

To první byly rány do stolu. To další byly dveře.

Následujícího dne byl Mikulášek povolán na ředitelství, kde obdržel důtku pro špatné zacházení s lidmi.

„Jak to děláš,“ zeptal se ho po straně staříčky vedoucí mzdové účtárny. „Tys ho sjel? A cos mu řekl?“

„Byl ožralý,“ zapřel podle Mikulášek, ale cítil, kterak vnitřně roste.

K večeru ustoupila však jeho hrdost úvahám. Byl prakticky založen. Státí se medvědem je jistě vynikající schopnost. Být medvědem sám pro sebe je ovšem trpké. Každá schopnost musí být doceněna, jinak nehřeje, a Mikulášek věřil výhradně v docenění na zemi. Mzdoví účetní, kteří jsou nakloněni operovat možností ocenění pozemských skutků na nebi, umírají zpravidla mláde. Jedním si byl Mikulášek jist: schopnost proměny v medvěda nemůže být v jeho dosavadním povolání patřičně doceněna. Je to kouzlo, dovednost, trik, a to je možno zužitkovat tak, aby to neslo.

Věřil, že je na správné cestě. Vzal si den z dovolené a vybral se hned ráno do Hudební a artistické ústředny.

HAÚ, rozumoval, to je jako když řve lev, tam budou určitě samí cirkusáci.

Osobní oddělení sídlilo v přízemí činžovního domu, a už to připadalo Mikuláškovu nesprávně a švindl. Neví-
děl nikde koničky z kolotoče ani mořskou pannu, a muž za stolem byl pro něho dalším zklamáním. Očekával podvědomě cirkusáka s barevnou šerpou kolem břicha. Muž za stolem neměl barevnou šerpu. Neměl ani břicho. Byl to doktor práv.

„Já,“ mačkal Mikulášek v rozpacích klobouk, „kdybyste měli zájem...“

„Stavěče a hudebníky,“ řekl muž za stolem. „Hrajete?“

„Nehraju,“ řekl účetní. „Já... já něco umím,“ vysvětlil naivně.

„No dobře, a co?“

„Já se umím proměnit v medvěda.“

„Vážně? A jak to děláte?“

„Tak. Sám od sebe. Převtělím se.“

„Tady?“

„Třeba tady. Kdekoliv,“ řekl hrdě účetní. Byl přesvědčen, že muž za stolem něco takového nedovede.

„Mhm,“ třel si muž za stolem bradu, „v medvěda. Ve velkého hnědého medvěda?“

„Právě tak,“ souhlasil účetní radostně. „Ve velkého hnědého medvěda.“

Pohlédl vlhkýma, oddanýma očima na muže za stolem, který ho pochopil. Muž za stolem se usmál polovinou úst a zašmátral v zásuvce.

„Račte počkat v čekárně,“ zasípal. „Neodcházejte nikam, já vás potom zavolám.“

Mikulášek pochopil.

„Já nejsem blázen,“ hájil se, „já to opravdu dovedu.“

„Jistěže nejste blázen, ale ovšemže ne, jen račte počkat chvíli v čekárně, já si vyřídím nutný telefonický rozhovor. Potom si o tom pěkně popovídáme, a vy mi to ukážete, a zavoláme ještě jiné pány, aby to taky viděli...“

„Tak moment,“ řekl mzdový účetní a jeho smrtelně vážný obličej přiměl právníka pustit z ruky masivní mramorové těžítka. „Já vám to předvedu, ale nesmíte se bát.“

Otočil prstenem a našklebil mordu k dobromyslnému pousmání, aby neurazil. Osobní oddělení vjelo pod stůl jako kolčava.

Za okamžik smolil zase Mikulášek se skromným úsměvem okraj klobouku. Personalista se vrátil na své křeslo a s úspěchem předstíral, že neví, jak vypadá stůl zespodu.

„No dobře,“ řekl rozmyslně, „tak to bychom měli. A co umíte?“

„No přece...“

„Já vím. To je mi jasné. Ale co umíte jako medvěd?“

Mikulášek ustrnul.

„Rozumějte mi, prosím,“ tukul právník tužkou o zuby, „jako člověk se umíte proměnit v medvěda. Dobře, dejme tomu. Ale abychom poskytli publiku hodnotnou, opravdu hodnotnou zábavu, rozumíte, nejen nějaký barnumský a v podstatě formální trik, musíte také v podobě medvěda dokázat něco výjimečného, co každé zvíře neumí. Tancovat na kouli, cvičit na hrazdě, nebo tak. Umíte?“

„Neumím,“ odvětil Mikulášek sklesle. Netančil ani normálně, natož na kouli.

„Čím jste v civilu?“

„Účetní, prosím.“

„Tak to by asi nebylo nic. Počítající zvířata jsou okoukaná. A poslyšte, balancovat láhev na čenichu, to byste taky nesvedl?“

„Já to, prosím, ještě nikdy nezkoušel.“

„Tak to byste asi těžko dokázal, protože to chce cvik, příteli, to chce cvik. My totiž dnes chceme, my musíme ukazovat našim novým, našim náročným divákům umění, vrcholnou dovednost, a ne nějaké jarmareční triky, jako tu děláte vy. Jinak bychom v nich ubíjeli vkus. Cirkus, můj milý, to není žasnutí s otevřenými ústy, to je uznání a obdiv k těžké a vytrvalé práci našich artistů, kteří... kteří...“

Právnick hledal slova a zoufale vzpomínal, jaké to bylo, když ve svých osmi letech naposledy viděl cirkus. Posléze to vzdal. Byl v místnosti sám.

Před domem plivl účetní na modrobílou tabuli, vyňal z kapsy inkoustovou tužku a napsal úhledným písmem od rohu do rohu: Cirkus je švindl. Pak připsal Fuj a dvakrát pečlivě podtrhl, neboť cítil, že s kašpary by zakopal svou hřivnu.

V Pramenu zakoupil láhev medu, položil ji doma na podlahu a zamkl se v pokoji. Stáhl roletu, usedl pod stůl a proměnil se v medvěda. Odtrhl zuby uzávěr láhve, jednou tlapou si pohladil břicho, jak viděl činit medvědy, a nahnul obsah láhve do huby.

Hustý med vytékal ze sklenice jen pomalu. Mikulášek poplácal na její dno. Med záludně vyplopl přes okraj sklenice, stékal mu v těžkých krůpějích po tlapách až k lokti a nakonec potřásl světlou srst na hrudi a na břicho.

Účetní zoufale vykřikl. Chvilí se beznadějně pokoušel olízat upraskanou kožesinu, pak se přeměnil a uháněl k vodovodu zachraňovat šatstvo. Zbytek medu vyhrabal lžící na talíř a v medvědí podobě ho pečlivě olízal. Pak otočil prstenem, usedl ke stolu a s tužkou v pravici se dlouze, dlouze zahleděl na litografovanou podobiznu Mistra Aloise Jiráska.

„Heleďte se,“ řekl vlídný pán v reakci Vědy a života. „Chuťové vjemy medvěda. Fyziolog?“

„Medvěd,“ odpověděl roztržitě účetní, protože odstraňoval nasliněným prstem lepkavé skvrny na klopě.

„He he, řekl vlídný pán a zarovnal rukopis do úhledné hraničky. „To nic, to pustí vodou. Jaký medvěd? Do titulu, víte. Pyskatý?“

„Moc ne,“ pravil skromně účetní. „Na břicho světlý, jinak hnědý.“

Vlídný pán zvedl obočí a prolístoval několik stránek dodané stati. Mikulášek ho pozoroval s pocitem, že teď právě se čas docela zastavil.

„Hnědý,“ popoháněl bezradně, „byl docela hnědý.“

„Hnědý je leccos,“ řekl vlídný pán a podíval se přes stránky rukopisu na účetního Mikuláška. „Nelízejte to šatstvo. Kde jste ho viděl? V přírodě? V zajetí?“

„Jak bych vám to řekl...“

„Řekněte to docela obyčejně. Formulace není tak důležitá. Tak kde jste ho viděl, no. Nebojte se!“

Účetní se výjimečně nebál, a proto odpověděl celou větou: „Viděl jsem ho v zrcadle.“

„Pakliže je tomu tak,“ řekl mile vlídný pána podával mu rukopis, „pakliže je tomu tak, určitě to nebyl medvěd. Promiňte, to je vyloučeno. Medvědi v zrcadlech nežijí. Neměli by tam co žrát, víte. Podívejte se do. Brehma.“

Svět je špatný a neutěšený, meditoval účetní cestou ven, – a krom toho je dokonale absurdní. Já umím něco, co nikdo jiný neumí, a budťo mi to lidé nevěří, nebo se tomu odmítají divit. To bude asi tím, že se mi nemohou rovnat, a proto mi závidí mou výjimečnost.. Ale já to nenechám jen tak. Předtím se mě neleká nikdo, a teď se mě lekl i Valenta, čili tady se něco změnilo. Dřív byli silnější oni a já jsem se musel bát jich. Teď se oni bojí mě, tak to budu asi silnější já. Takový medvěd, to není jen tak někdo. Medvěd je pán krajiny a je široko daleko obáván. Rozsápává dobytek, a tak všelijak.

Tady však pocítil, že cosi nehraje. Možnosti medvěda a zábrany účetního nejsou právě šťastnou kombinací, a tak se Mikulášek jaksí nemohl ubránit dojmu, že kdyby rozsápál jalovici jakožto medvěd, byl by jakožto účetní zavřen do blázince. Mimoto byl na rozpacích, co by si pak s rozsápaným dobytčetem počal. K jídlu se mu to nezdálo.

Kráčel oživenými ulicemi se skloněnou hlavou, ponořen v hluboké dumy. V důsledku neobvykle silné duševní činnosti se připomněle šklebil.

Sápat dobytek, přemýšlel, to je jednak pustá exhibice a jednak je to eklhaft. To nikam nevede. Něco ale musím udělat. Musím přece nějak využít svých možností. Tohle je největší šance mého života. Jestli se k něčemu

neseberu, budou do mě zas až do smrti kopat.

Nekopal sice do něho nikdy nikdo, ale přesto se bičoval k ráznému činu představami svého dosavadního utrpení.

Až dotedka se mnou všichni jednali jako s onucí a já to snášel. To jsem si ještě nestačil uvědomit, jak jsem mimořádný, ale teď to vím. Teď vím, co ve mně je, a musím udělat rozhodný krok. Takhle už to nejde dál. Co dělá společnost? Společnost odmítá můj talent a mé služby, společnost jimi pohrdá. A co udělám já? Já prostě půjdu svou vlastní cestou.

Tato představa jej vzrušila natolik, že při chůzi několikrát nadšeně pohopsnul a tak zkržil cestu službu konajícímu popeláři.

„Nevidíte, troubo, že valím popelnicí?“ otázal se věčně popelář. Účetního, který byl ponořen ve své vidině, se toto vyrušení nelibě dotklo.

„Uvažuji o vážných věcech,“ pravil hrubě. „Váš popel mi může vlézt na záda.“

Popelář se rozzlobil a nevybíral slov. Nakonec pravil, že nacpe účetního do popelnice, a řekl také jak. Toho se účetní zalekl. Hned si však uvědomil svou moc. Rozhodl se pohrozit.

„Nacpal byste tam taky medvěda?“

„Proč se tak blbě ptáte?“ podivil se popelář.

„Jenom tak,“ řekl účetní s mnohoznačným úsměvem a pokračoval triumfálně v cestě, zanechav soupeře jeho zděšení.

Popelář zavolal jiného popeláře. Oba se velmi divili a ukazovali si na čelo. Bylo jim jasné, že medvěd by se do popelnice nevešel.

Aha, řekl si účetní v duchu, ukázal jsem silnou ruku, toho je lidem třeba. A žádné zbytečné ohledy. S nikým se nemazat. Každý má sám vědět, kdy musí uhnout z cesty. To je zákon přírody, silnější přežívá.

Vzpomínka na zákon v jakékoliv formě zvolnila poněkud běh jeho úvah. Brzy se však uklidnil. Kdo se nemusí bát popeláře, nemusí se bát ani zákona. Cítil se proto velmi silný a už se nekrotil.

Silný jedinec si vytváří vlastní zákon, to není nic nového. Byl bych blázen, dát se sputat předsudky. Co je to, ten jejich zákon? Balast, cár a ochrana slabochů. Já mám vůči sobě jedinou povinnost, a to je povinnost silného. Povinnost ze své síly těžit. Tě-

žit, ano, to je to pravé slovo. Taky se dá říct kořistit, je to takové upřímné a ryzí. – Budu kořistit, rozhodl s konečnou platností.

Tato myšlenka ho velmi rozradovala. Ještě nikdy nekořistil a velmi se na to těšil. Předpokládal, že to bude zábavné. S technickými detaily byl brzy hotov.

Kořistit mohou leccos. Nejlepší bude ovšem něco snadno přenosného, a aby to přitom bylo hodně cenné. Zlato ne, to bych musel potom zas prodávat. Peníze. No samozřejmě, budu kořistit peníze, spoustu peněz. A protože jsem medvěd činu, začnu kořistit hned. Kdo chvíli stál, již stojí opodál.

Zabočil z postranní ulice na hlavní třídu. Vzrušeně zavětril a pak vešel otáčivými dveřmi do dvorany spořitelny. Uvnitř si ho nikdo nevšiml, všichni byli k němu obrácení zády.

„Dobrý den,“ pozdravil účetní a proměnil se v medvěda. Pak postoupil několik kroků vpřed. Pro zvýšení účinku potřásl hlavou a zamručel na znamení, že je hrozný.

První vyjekla stará babka s nákupní taškou, upustila vkladní knížku a v ustrnutí se přežehnala křížem. Dva nebo tři přítomní klienti se připlácli ke stěnám. Pokladník ukryl hlavu pod pult jako pštros a pak vystrčil ven ruku s pistolí. Medvěd ho přes ni jemně plácl. Pokladník upustil zbraň a v úkrytu pofoukal naplácanou ruku s tichou radostí, že je zbaven povinnosti klásti odpor. Pokud věděl, pokladníci s medvědy nebojují.

Medvěd hrábl tlapou pod mříž a s jistými obtížemi si přitáhl z pokladnickova stolu balíček bankovek. Pak druhý. Pak další. Víc jich nebylo. Medvěd se domníval, že to napoprvé stačí. Měl, co si přál, a mohl odejít.

Otočil se od okénka. Pak se zastavil. Nerozhodně přehazoval peníze z tlapy do tlapy. Poprvé v životě pocítil hladovou závist vůči klokanům. Jako člověk by se totiž z místa činu nedostal, tím si byl jist, jenže jako medvěd neměl kapes, a tlapy potřeboval k obraně. Pokusil se nacpat jeden balíček do tlapy. Peníze chutnaly ohavně, a krom toho nemohl do plné huby vecpat tlapu, aby otočil zuby kroužek na prstě. Hodlal provést zpětnou proměnu někde za sloupem blízko otáčivých dveří, ale teď se obával, že by se při přeměně v člověka začal dusit značně velkým balíčkem v ústní dutině.

Kolébal se chvíli v rozpacích na zadních tlapách. Pak stiskl oba zbývající balíčky pod paží, výhružně zavrčel, pokud mu to plná huba dovolila, a vevalil se do dveří toalety.

Dva balíčky z podpaží položil na okraj mísy, třetí vyňal z tlamy a uchopil do zubů kroužek na prstě. Šlo to ztěžka, protože jako obvykle rozčilením silně slintal.

Rozvahu, řekl si. – Rychlost a klid! Zabral znovu. Zuby mu chroustly po hladkém kovu a prsten mu sklouzl z mokrého prstu do tlamy.

Ve dvoraně se ozvala rána. Jeden z klientů se zmocnil pokladnickovy pistole a vystřelil do stropu, aby si dodal odvahy. Medvěd se polekal. Nebyl střelbě zvyklý. Věděl, že teď hraje o všechno. Nastavil obě tlapy před čenich a vyplivl do nich prsten, pomáhaje si jazykem. Pak jej vrátil do tlamy, a uchopiv jej do zubů, pokoušel se jím prostrčit prst.

Venku se ozvala další rána a pokřik pokladníka, který lomcoval poplašným zařízením a ůval zkusmo o pomoc. Medvěd podvědomě sklapl tlamu a rozčilením polkl. Cítil, jak mu prsten nezadržitelně klouže dolů jícnem. Dusil se a kuckal. Pokoušel se vecpat tlapu do chřtánu a vrhnout.

Nešlo to.

Zavalila jej vlna lítosti nad krutostí osudu. Zdrčeně usedl na mísu, složil hlavu do tlap a doloval morální sílu. Čtěl hrdě čelit triumfu nepřátel.

Karel Michal, vlastním jménem **Pavel Buksa** (28. 12 1932 Praha – 30. 6. 1984 Basilej, Švýcarsko) satirik, autor společenskokritických próz a scenárista. Po maturitě na gymnáziu pracoval krátce v dělnických profesích. Studia na lékařské fakultě UK nedokončil. Poté byl zaměstnán jako správce jízdního, dlaždič a správce přístavu. Působil jako též jako nakladatelský lektor, redaktor *Literárních novin* a příležitostně jako scenárista (např. filmy *Bílá paní*, 1965, *Čest a sláva*, 1968 – obojí podle vlastních prozaických předloh. Od roku 1961 spisovatelem z povolání. 1968 odešel do exilu. Spolupracoval s exilovým nakladatelstvím Index. V roce 1984 zvolil dobrovolný odchod ze života. Dílo: soubor povídek *Bubáci pro všední den* (1961), historická novela *Čest a sláva* (1966) a próza *Gypsová dáma* (1967), soubor povídek *Rodný kraj* (1977).

Když přišli muži s provazy, pln důstojnosti se zvedl z mísy, chladně se uklonil a nabídl obě tlapy ke spoutání. Zřízenci naň pohlédli s jistým údivem. Pak mu hodili přes hlavu síť.

Účetní rezignovaně procítoval otřesy zamřížovaného vozu. Věděl, že se přiblížila chvíle, kdy bude souzen za svůj čin. Nehodlal se hájit, a nedostal ani příležitost. Při tak jasném činu bývá rozsudek stručný. Vážní muži, kteří tvořili soud, se usnesli po krátké poradě. Řekli „medvěd brtník“ a strčili ho do klece.

Šel hrdě vztyčen a nezlomen usedl na dutý kmen. Zhroutil se teprve tehdy, když na jeho klec připevňovali tašku NEKRMIT!

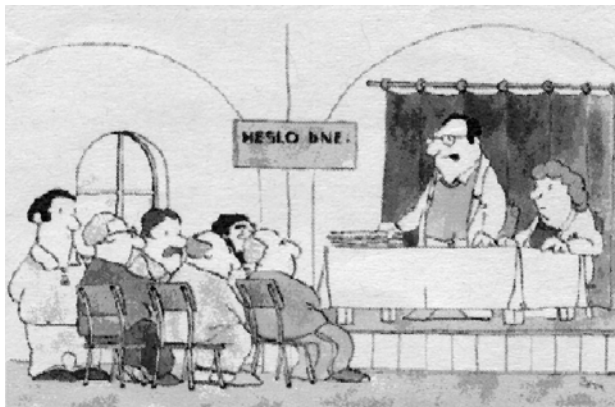
Kvečeru se pustil do syrové koňské čtvrti.

„Poslyšte, pane kolego,“ prohodil za několik dní vedoucí pracovník k mladému vědeckému aspirantovi, „všiml jste si někdy, že medvědi prohrabávají vlastní trus? Ten náš exemplář alespoň...“

„Zajisté, soudruhu docente,“ odvětil snaživý mladík. „Taktéž jsem si toho povšiml a vysvětloval bych si to tím, že medvědi po zimním spánku hledají v trusu zbytky nestrávené potravy.“

Medvěd to slyšel, ale neřekl nic, protože byl medvěd. Uchýlil se do kouta klece, načrtl drápy do písku několik cifer a zkusmo odečetl daň ze mzdy.

Čekal na svůj den.

„Dlouhodobým požíváním alkoholu se v mozku poškozují nervové vazby. Člověk například ztrácí paměť... Sestro, nevíte, co jsem to chtěl říct?“

Ověřené překlady dokumentů aj.

Univ.-Lektor Dr. Dietmar KOLLER
Weideng. 2, 2333 Leopoldsdorf
tel. +43-2235/44 637, +43-676/37 62 117
práce: Marxerg. 1a, 1030 Wien
(City-Tower Wien Mitte/Bhf. Landstr.)
e-mail: dietmar.koller@univie.ac.at
fax: 02235/44 638

Ověřené překlady

Mag. Lenka KOVARIK
1210 Vídeň, Felix-Slavik-Str. 3/1/10
tel./fax: 2908809, mobil: 0699/11807581
lenkakovarik@hotmail.com
lenka.kovarik@fh-burgenland.at

Ověřené překlady dokumentů, dokladů, smluv, úředních listin a tlumočení

Dr. Milan KOŠIČEK
A-1030 Wien, Salesianergasse 17
mobil: 0664/2537951
fax: 066477-2537951
e-mail: m.kosicek@A1.net

Mag. Pavlína BÖHMOVÁ
Inzersdorferstr. 47/3/3402, 1100 Wien
tel./fax 9544076, 0699/19544077
e-mail: pavlina@chello.at

Petr Jeremias POPOV-HAMMERSCHMIED
A-1110 Wien, Hugogasse 5/7
tel./fax +43(0)650 9688004
www.petrpopov.info,
www.tschechischebahnen.at.tt

PSYCHOTERAPEUT, PSYCHOLOGICKÉ PORADENSTVÍ,

Mag. Dr. Ladislav Nykl Ph.D.,
„Lektor na Vídeňské univerzitě a Masarykově univerzitě“
semináře růstu osobnosti, pomoc při sociálních problémech,
depresích, psychosomatických problémech atd., praxe Ledereg.
17/7, Vídeň 8, tel. 523 57 44 n. 0676/5194833.
E-mail: nykl.psychoterapie@aon.at, http://members.aon.at/nykl

RAKÚSKO-SLOVENSKÝ KULTURNÍ SPOLOK

sekretariát: út 8:00-9:30, čt 17:00-18:30
Otto Bauer Gasse 23/11, 1060 Wien
tel. +43-1-596 13 15, fax +43-1-595 57 99
office@oeskv.at www.slovaci.at

Europäische Mittelschule Wien European Middle School Vienna

1070 Wien, Neustiftgasse 100
Tel: (+43 1) 526 19 78
Fax: (+43 1) 526 19 78-210
Direktion: Christine Schiller, M. A

EUROPÄISCHE VOLKSSCHULE

Europaklasse mit verstärktem Englischunterricht im
Team mit Englisch native teacher ab der ersten Klasse
Zusatzangebot ab der 3. Klasse: Sprachclubs in
Französisch, Ungarisch, Tschechisch, Slowakisch,
Italienisch Volksschule Dr. Leopold Zechnerschule,
1150 Goldschlagstr. 14 / Tel.9824609
Volksschule Sir Karl Popper 1150 Benedikt
Schellengerg. 1-3 / Tel.9823403

DUCHOVNÍ SLUŽBA

České katolické misie

Katholische Mission für Tschechen
Duchovní správce krajanů Prof. P.ThDr. Jan Horák
1030 Hagenmüllergasse 31,
tel. +43 0664 406 55 41, fax: +430 01 711 84 112
www.sweb.cz/farnost.viden, www.rozhledy.at
KOSTEL "Nejsvětějšího Vykupitele",
Videň 3., Rennweg 63: mše svatá každou neděli
a svátek v 10:00 hodin.

CHRÁM "Panny Marie na Nábřeží", Vídeň
1., Salvatorgasse 12: mše svatá každou neděli a
svátek v 08:30 hodin.

KAPLE "Panny Marie Pomocnice křesťanů",
Videň 13., St. Veit-Gasse 25: mše svatá 3. sobotu
v měsíci v 18:00 hodin platná na neděli.

KOSTEL "Don Bosco", Vídeň 3., Hagenmül-
lergasse 33: mše svatá podle kalendáře akcí
kostel Panny Marie na rohu
Linz, Herrenstr. a Redigierstr. v centru města
Mše svatá v českém jazyce, každou sobotu v 16.30
hodin. Duchovní správce: P.ThDr. Michal
Kaplánek SDB, tel. 00420 656 354

Kaple sv. Stanislava

Kurentgasse 2, Wien 1
mše svatá každý první pátek
v měsíci v 18:00 hodin

Římskokatolická

Katedrála sv. Štěpána Wiener St. Stephansdom

svatá zpověď pondělí 16–18, úterý
15–17, středa 13–14 hod.

Kostol Panny Márie Snežnej

1030 Wien, Jaqingasse 12
Svatá omša s kážňou v slovenskom jazyku každú
nedelu a v zasvätený sviatok o 18 hodine.

Klemens Maria Hofbauer klub

Čes. kat. spol. při chrámu Panny Marie
na Nábřeží 1010 Wien, Seitzerg. 5/IV
otevř. každ. pá do 19-22 hod. v ne. a cir.
sv. od 9.30 do 11 hod.

Školský spolek "Komenský"

1030 Vídeň,
Sebastianplatz 3, Tel. 713 31 88/20
Fax : 713 88 76/24
e-mail: office@komensky.at

Divadelní ochotnický spolek VLASTENECKÁ OMLADINA

1030 Wien, Sebastianpl. 3,
tel. 02273 7604

Privátní bilingvní škola obecná a sekundární (5-8)

školského spolku Komenský
1030 Wien, Sebastianplatz 3
ředitelství: 714 88 76 / 30,
sborovna: 714 88 76 / 31,
fax: 714 88 76 / 34

Privátní bilingvní gymnázium - Org

školského spolku Komenský
1030 Wien, Sebastianplatz 3
ředitelství: 714 88 76 / 60, sborovna:
714 88 76 / 31, fax: 714 88 76 / 34

Materská škola školského spolku Komenský

ředitelství: 713 31 88 / 40

Česky a slovensky mluvící lékaři ve Vídni

MUDr. Jiřina Bodnar

choroby kožní a pohlavní,
po, čt 14-18:30, út 8-13, pá 8-11,
Josefstädterstr. 3/4-5, Wien 8,
tel. 406 99 41.

MUDr. Tomáš Čech

ortoped a ortopedický chirurg,
roh Simmeringer Hauptstr. / Kopalgasse
1/3/3, Wien 11,
tel. 74 9 32 03.

MUDr. Vít Doležal

zubní lékař,
Blattgasse 13, Wien 1030,
tel. 713 72 66, všechny pokladny.

MUDr. Eva Dršata

oční lékařka,
Favoritenstr. 8/2, 1040 Wien,
po, st – odpoledne; út, čt – dopoledne,
termín po dohodě na tel. 587 54 27,
všechny pokladny.

MUDr. Zdenka Gabriel Weiss

odb. ortopedka, též dětská,
Pilgramgasse 10, Wien 5,
tel. 58 74 460.

MR MUDr. Vladislav Lipták

internista – sportovní lékař,
Zelinkagasse 12, Wien 1,
po, út, st 15:00-18.00, čt 9:30-12:00,
tel. 533 58 34, všechny pokladny.

MUDr. Kamila Hajek

soukromá léčba homeopatií,
Ada-Christen-Gasse 2/F/8, Wien 10,
tel. 689 22 80.

MUDr. Dorota Stefanovic

kožná lékařka, medicínsko-kozmetický
inštitút, akneinštitút a kožná ordinácia,
Spitalgasse 1A, Wien 1090,
po-pia 9:00-20:00,
tel. 406 34 99.

MUDr. Georg Sojka

neurolog a psychoterapeut,
Apostelgasse 25-27 (ve dvoře vpravo),
Wien 1030,
tel. 0664/214 01 63, termín po dohodě.

MUDr. Helena Hala

zubní lékařka, rovnání zubů, kosmetické
(bílé) plomby,
Neustiftgasse 104, 1070 Wien,
po 15:00-19:30, út 14:00-18:30,
čt 10:00-15:30, pá 10:00-13:00,
tel. 523 71 38, všechny pokladny.

MUDr. Hana Lion

zubní lékařka,
Laxenburgerstr. 136/10/2, Wien 10,
Mo 11-17, Di 8-14, Mi 9-17, Do 10-15,
Tel. 615 46 10, všechny pokladny.

Dr. Kristina Lion

všeobecná lékařka se specializací
na psychosomatiku a psychoterapii,
Röttergasse 37, 1170 Wien,
tel. 486-22-86, všechny pokladny.

Impressum

KULTURNÍ KLUB. Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku
Majitel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Vydavatel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku (ing. Helena Basler),
Schlüsselgasse 18, 1080 Wien
Sazba: KLP – Koniasch Latin Press, Praha
Tisk: Tiskárna Sládek, Znojmo

KULTURNÍ KLUB. Informationszeitschrift der Tschechen und Slowaken
in Österreich

Medieninhaber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich

Herausgeber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
(Ing. Helena Basler), Schlüsselgasse 18, 1080 Wien

Verlagsort: 1080 Wien

Hersteller und Herstellungsort: KLP – Koniasch Latin Press, Praha &

Tiskárna Sládek, Znojmo, Tschechische Republik

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung

Redakce: Schlüsselgasse 18, 1080 Wien,

mobil: 0043-0-664 97 33 764, fax: 0043-1-79 88 454

e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Vedoucí redaktorka: ing. Helena Basler

Zástupkyně vedoucí redaktorky: Mag. Dr. Marie Brandeis

Redakce: Mag. Pavlína Böhmová (překladaatelka)

Anna Křivanová (asistentka)

Technická redakce: Vojslav Ondříšek, ing. Kurt Mattola

Redakční kruh: Dipl. Ing. Alexej Bálek, Jan Brabenec, Dr. Martin Franc,
Dr. Karel Helmich, P. Dr. Jan Horák, Ludvík Kavín, Dr. Jan Kahuda,
manželé Kalinovi, Jindřich Lion, Dr. Michael Lion, Dr. Marta Marková,
Petr Pastrňák, Mag. P. J. N. Popov, Andrea Ozábalová,
Dr. Květa Ozábalová, Vladimír Stejskal, Mgr. Helena Stejskalová,
Nela Štěrbová, Dagmar Vaněčková, Mgr. Tomáš Vaněk,
Marie Woodhams, ing. Jiří Zajíček, Peter Žaloudek

Fotografové: Richard Basler, Vladimír Čevela, Kurt Mattola, Vojslav Ondříšek

Distribuce – Rakousko: Nela Štěrbová, Libuše Foltýnová

Nezapomeňte nahlásit případnou změnu adresy!

Antonín Hudeček: *Večerní ticho*, 1901